

Başlarken

Sevgili Okuyucularımız!

Çanakkale Kara Savaşları'nın 106. yıl dönümü pandemi nedeniyle kısıtlı bir şekilde tören yapıldı. Bu vesileyle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN mesaj yayımladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, mesajında şunları kaydetti: *"En zor şartlarda bile seferberlik halinde kenetlenen milletimiz, vatani ve bayrağı için canı pahasına hiçbir işgale geçit vermeyeceğini dün olduğu gibi bugün de ortaya koymaktadır. Tarihi şanlı zaferlerle dolu milletimizin haklarına ve mukaddesatına sahip çıkmaya, Çanakkale Ruh'u'nu yaşatmaya, ülkemizi yarınlar için çok daha güçlü şekilde taşımaya kararlılıkla devam edeceğiz. Yeni nesillere düşen görev, Çanakkale'de kanla, canla, azimle, cesaretle taş, toprağa, denize kazınan istiklal ve istikbal mesajına sahip çıkmaktır. Başta Gazi Mustafa Kemal olmak üzere Çanakkale kahramanlarımızı bir kez daha saygıyla anıyor, tüm vatandaşlarımızı en kalbi duygularıyla selamlıyorum."* dedi.

21 Nisan 2020 tarih ve 31461 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Kurulması ile Kamu Personel İşlemlerinin Yürütülmesine İlişkin Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 73) ile Aile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölünerek iki ayrı bakanlık oluşturulmuştur. Aynı zamanda kabinede de değişiklik yapılmıştır. Ticaret Bakanlığına Mehmet Muş, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına Derya YANIK, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına Vedat Bilgin atanmıştır. Yapılan bu değişikliğin ülkemize hayır getirmesini temenni ediyor, yeni bakanlara görevlerinde başarılar diliyoruz.

Dergimizde yer alan bazı konular

- Toplumun ihtiyaçlarının giderilmesine ve gelecek tahayyülüne dair plânlama faaliyetlerinin, aslında bünyesinde bir sosyal mühendislik barındırdığı anlaşılmaktadır. Plânlanmanın mekânsal boyutu ile ilgilenmekle birlikte, bünyesinde pek çok disiplini de içeren şehir planlama, toplumsal ilişkiler bütünü ile etkileşimli bir biçimde arazi kullanımının, üretimin ve tüketimin alanlarının, ulaşım ağlarının, mekânsal yapının belirlenmesi, öngörülmesi ve planlanması sürecini içermektedir. Bu durumda belediyeler şehirde yaşayan halkın geleceğini inşa etmektedirler.
- Belediyeler ve belediye şirketleri, işyerinde çalışma düzen ve disiplinin sağlanması amacıyla, kuralları önceden belirlenmek şartıyla işçilerine disiplin cezası uygulayabilirler. Toplu iş sözleşmesi uygulanan Belediye işyerlerinde disiplin cezalarının uygulanma şekli kurallara bağlanmakta ve yetki de bu konuda oluşturulan disiplin kurullarına verilebilmektedir. İşyerindeki disiplin kurullarının ne şekilde oluşturulması gerektiğine ilişkin yasal bir düzenleme yoktur. Disiplin kurulunun oluşumu ve disiplin cezaları için toplu iş sözleşmesi şart değildir. İş sözleşmesi ile de hatta işyeri yönetmeliği ile de düzenlenebilir ve belediye başkanları bu konularda töhmet altında kalmaktan kurtulabilirler.
- Elektrik piyasasının geçirdiği dönüşüm karşısında Belediye Gelirleri Kanununun bazı hükümleri, güncelliğini yitirmiş ve verginin uygulamasında sorun ve tereddütlere yol açar hâle gelmiştir. Bu nedenle Kanun hükümlerinde elektrik piyasasının geçirdiği dönüşüme uygun olarak bazı değişiklikler yapılması gerektiği düşünülmektedir. Örneğin kişinin kendi elektriğini kendi üretmesi işlemine herhangi bir satış işlemi söz konusu olmadığından, buradaki tüketicilerin vergilendirilememesi gibi sonuç ortaya çıkmaktadır. Vergi alacaklı belediyelerin denetim yetkilerinin sınırlı olduğundan vergi sorumlularının vergiyi, vergi yükümlülerinden tahsil edip etmediklerini denetlemeleri çok güçtür. Hava gazı tüketimi yerine Doğalgaz tüketimi esas alınması yönünde bir yasal düzenleme yapılmalı ve büyükşehir belediyelerine de bir pay verilmelidir.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle sağlıklı, mutlu ve hoşça kalın.

İçindekiler

MAKALE ADI	YAZAR	SAYFA
SGK Uygulamalarında Belediye Başkan ve Meclis Üyesi Başkan Yardımcılarının Sigortalılığı ile İlgili İş ve İşlemler	Mahmut ÇOLAK	3
Plânlamanın Sosyal Mühendislik Yöntü	Dr. Selman ÖZDEMİR	14
Belediyelerde Vekâlet Görevinde Vekâlet Ücreti, Zamlar ve Tazminatlar Farkı ile Ek Ödeme Farkının Hesaplanması	Selim SALTAN	40
Belediye İşyerlerinde Disiplin Kurulu ve Disiplin Cezaları	Cumhur Sinan ÖZDEMİR	50
Bir Derece Hafif Disiplin Cezasının Uygulanmamasına Yönelik Bir Değerlendirilme Yapılmaması Verilen Cezayı Etkiler Mi?	Oktay ÇAMDELEN	59
İlk Defa Belediye Zabıtası Alımı	Akan ŞİMŞEK	65
Hazine Taşınmazlarının Belediyelere Tahsisi-4	Suat ŞİMŞEK	73
Geçici Teminatın Standart Formdan Farklı Olması Durumunda Değerlendirme Dışı Kalma	Avukat Necati TORUN	79
Sahte Belge Kullanmak ve Yapım İşlerinde İş Kazasında Yaralamaya Sebep Verenlerin Kamu İhalesinden Değerlendirme Dışı Bırakılmasında Kurulun Farklı Bakış Açısı	Gürkan GÜVEN	83
Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi	M.Lamih ÇELİK	88
Türkiye Çevre Ajansı ve Sıfır Atık Projesi	Ahmet SANDAL	105
İl Özel İdareleri Tarafından Spor Kulüplerine Verilecek Desteklerde Temel Kriterler	Saadetdin Tunahan BAYKARA	114
Kesinleşen İmar Planları veya Parselasyon Planlarına Karşı Dava Açma Süresi	Denizay AKINCI	122
Belediye Başkanlarının Yurtdışı Gündelikleri Sorunu Ve 2022 Yılı Umudu	Salim DEMİRHAN	126
Kamu İhale Kanununun 62 nci Maddesinin (I) Bendi Kapsamında Yapılacak Başvurular	Erdoğan DEDEOĞLU	138
Belediyelerin Üyesi Olduğu Derneklerle Ödediği Aidatın Mevzuat Açısından Değerlendirilmesi	Salih KAN	147
Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Üzerine Bir Değerlendirme	Mustafa DÖNMEZ	150
Belediye Meclis Üyeleri Arasından Görevlendirilen Başkan Yardımcısına Sosyal Denge Tazminatı Ödenmesi	Salih ÇALAL	167
Mevzuat Fihristi		172
Yargı Kararları		181
Genelge, Görüşler ve Tebliğler		202

PRATİK BİLGİLER

Devlet Memurlarıyla İlgili Mali Haklar	226	Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartlarından Olan İşyeri Kira Bedeline İlişkin Tutar	244
Devlet Memurlarına Sağlanan Sosyal Yardımlar	227	Engelliler İçin Vergi İndirimi	244
Belediye Başkan Ödeneği	228	Yeniden Değerleme Oranları	244
Belediye Meclis Üyeleri Huzur Hakkı	228	Görevden Uzaklaştırma Halinde Ödenecek Ücret	245
Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	229	Ücretli Yıllık İzinler	245
İl Genel Meclis Üyelerinin Huzur Hakları	229	İş Akdinin Feshinde İhbar Tazminatı Tutarları	245
İl Encümen Brüt Ödenekleri	229	Memur Ödemelerinden Yapılan Kesintiler	246
Asgari Ücretin Net Hesabı Ve İşveren Maliyeti	230	Devlet Memurlarına Hastalık Ve Refakat İzni	247
2021 Yılı Asgari Geçim İndirimi	230	Memurlarda Açıkta Vekalette Ödenecek Ücret	248
Gelir Vergisine Tabi Gelirlerin Vergilendirilmesinde Esas Alınan Tarif	231	Devlet Memurlarında Kurum Dışından Vekalette Ücret	248
1608 Sayılı Kanununa Göre 2021 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	231	Kurum İçinden Vekalette Ödenecek Ücret	249
2559 Sayılı Polis Vazife Ve Selahiyet Kanununa Göre	232	1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	250
2021 Yılı Belediye İdari Para Cezaları	232	Damga Vergisine Tabi Kağıtlar	251
3194 Sayılı İmar Kanunu'na İlişkin İdari Para Cezaları	233	Vergi Usul Kanununda Yer Alan Ve 01.01.2021 Tarihinden Geçerli Olmak Üzere Uygulanacak Olan Had Ve Tutarlar	254
4857 Sayılı İş Kanunu'na Göre Uygulanacak Para Cezaları	235	Çevre Temizlik Vergisi	256
Çeşitli Kanun Ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine Göre Bütçe Kanununda Gösterilmesi Gereken Parasal Sınırlara Ait Cetvel	237	2886 Sayılı Devlet İhale Kanunundaki Parasal Limitler	257
5326 Sayılı Kabahatler Kanunu'na Göre Verilecek Para Cezaları	238	Alındı Birim Fiyatları	257
4925 Sayılı Karayolu Taşıma Kanunu	239	Sular Hakkında Kanun	258
5846 Sayılı Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu	241	Tahsildarların Üzerinde Tutabilecekleri Para Limiti	258
7126 Sivil Savunma Kanunu	241	Belediye Meclis Ve Encümen İçin Uzlaşma Limitleri	258
6301 Sayılı Öğle Dinlenmesi Kanunu	241	KİK Esik Değerler ve Parasal Limitler	259
H - Cetveli	242	PARASAL SINIRLAR	260
Fazla Çalışma Ücretleri	243	Proje Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Fiyat Artış Oranları	264
Gayrimenkul Sermaye İratlarında Uygulanan Kira İstisna Tutarı	244		
Hizmet Erbabına İşyeri Veya İşyerinin Müstemilatı Dışında Kalan Yerlerde Yemek Verilmek Suretiyle Sağlanan Menfaatlere İlişkin İstisna Tutarı	244		

Mahmut ÇOLAK

Sosyal Güvenlik Başmüfettişi

SGK UYGULAMALARINDA BELEDİYE BAŞKAN VE MECLİS ÜYESİ BAŞKAN YARDIMCILARININ SİGORTALILIĞI İLE İLGİLİ İŞ VE İŞLEMLER

1. GİRİŞ

Belediye başkanları ile belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen belediye başkan yardımcılarının sigortalılıkları nedense hep karıştırılmaktadır. Buna bağlı olarak ta devamlı sorulan sorular arasındadır. Bu çalışmamızda; Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği'nin Geçici Madde 17, 2013-11 ve 2018-38 sayılı Genelgeler ışığında SGK uygulamalarında belediye başkanları ile belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen belediye başkan yardımcılarının sosyal güvenliği üzerinde değerlendirmeler yapılacaktır.

5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında yerel yönetimlerin idaresini üstlenen belediye başkanları halkın çeşitli kademelerinden siyasete girerek seçilmiş olmaları ve SGK başlangıçları farklı tarih ve (SSK, Bağ-Kur,Em.Sn.) tabi olarak yönetime gelmeleri durumunda bu işlemlerde farklılık göstermektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 46. maddesi gereği seçilmiş belediye başkanları bazı nedenlerle İçişleri Bakanlığı tarafından görevden alındıkları ve yerle-

rine kayyım atandıkları görülmektedir. Belediyelere atanan kayyımlar bugün itibariyle genel olarak belde ve ilçe belediyelerinde o ilçenin kaymakamı, il ve büyükşehir belediyelerinde o ilin valisi olmaktadır. Zaten atanan kaymakam ve valiler 5510 sayılı Kanunun 4/1-c kapsamında sigortalısı sayıldıklarından dolayı belediyeler tarafından ayrıca bir işlem tesis etmeleri mümkün değildir. Başka bir ifade ile, belediye kayyım için herhangi bir sigortalılık hali ilişkilendirmeyecek, ödediği ödenekten sadece gelir ve damga vergileri kesecek, sigorta primi veya emekli keseneği kesmeyecektir.

2. BELEDİYE BAŞKANLARI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

2.1. 2008 Yılı Ekim Ayından Önceki Durum

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayından önce belediye başkanlığına seçilenlerden mülga 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'na göre iştirakçi olanların iştirakçilikleri, 2008 yılı Ekim ayın-

dan itibaren 5510 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında devam edecektir. **Örneğin;** 15/10/2001-04/11/2003 tarihleri arasında mülga 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na tabi hizmeti bulunan ve 28/03/2004 tarihinde belediye başkanı seçilen **sigortalının talebi üzerine** 15/04/2004 tarihinden itibaren iştirakçiliği sağlanmıştır. 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte iştirakçi olan sigortalının iştirakçiliği 15/10/2008 tarihinden itibaren 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında devam edecektir.

Görüüleceği üzere, 2008 yılı Ekim ayından önce belediye başkanlarının sigortalılığında tercihe bağlı bir sistem getirildiği görülmektedir. Bu örnekte, belediye başkanı tercihini Emekli Sandığı iştirakçiliğinde kullanmıştır.

2008 yılı Ekim ayından önce; 5434 sayılı Kanuna tabi hizmeti bulunanlar ile 506, 1479, 2925 ve 2926 sayılı Kanun hükümlerine tabi çalışmakta iken belediye başkanlığına seçilenlerden, sigortalılıklarını 506, 1479, 2925 ve 2926 sayılı Kanunlar kapsamında devam ettirenler 2008 yılı Ekim ayı başından itibaren 5510 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bendi kapsamında sigortalı sayılacaktır. Hangi kapsamda sigortalı (SSK/Bağ-Kur/Emekli Sandığı/Tarım İsteğe Bağlı Bağ-Kur/Tarımda Kendi Adına Bağ-Kur) olursa olsun sigortalılıklarını SSK veya Bağ-Kur kapsamda devam ettiren belediye başkanının sigortalılığı 4/1-a (SSK) veya 4/1-b (Bağ-Kur) olarak devam edecektir. 2008 yılı Ekim ayı başından sonra 4/1-a ve 4/1-b kapsamındaki sigortalılığını sona erdirenlerin

sigortalılıklarının sona erdiği tarihten itibaren, sigortalılıklarını sona erdirmeyenlerin ise taleplerinin SGK kayıtlarına geçtiği tarihten itibaren 4/1-c (Emekli sandığı) kapsamında sigortalı sayılacaklardır. 2008 yılı Ekim ayı başından önce 506, 1479, 2925 ve 2926 sayılı kanun hükümlerine tabi çalışması sona erenlerden 5434 sayılı Kanuna göre ilgilendirme talebinde bulunmayanlar 2008 yılı Ekim ayı başından itibaren 4/1-c kapsamında sigortalı sayılacaklardır. Bunlardan, 5434 sayılı Kanuna tabi hizmeti bulunanlar hakkında 5510 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır.

Örneğin; 5434 sayılı Kanuna tabi çalışmakta iken görevinden 14/05/2001 tarihinde ayrılan ve 05/07/2002 tarihinden itibaren 1479 sayılı Kanuna tabi çalışan sigortalı, 27/03/2004 tarihinde belediye başkanı seçilmiştir. Bu tarihten itibaren 1479 sayılı Kanunla ilgilendirilmesini gereken mesleki faaliyetine son vermeyen sigortalının belediye başkanlığına seçildiği tarihten itibaren 1479 sayılı Kanuna tabi sigortalılığı devam etmiştir. Sigortalının 01/10/2008 tarihinden sonra da sigortalılığı 4/1-b kapsamında devam edecektir. Yukarıdaki örnekte belirtilen sigortalının 4/1-b kapsamındaki sigortalılığı, 08/12/2008 tarihinde vergi mükellefiyetini gerektiren mesleki faaliyetine son vermesi nedeniyle sona ermişse, bu sigortalının 4/1-c kapsamındaki sigortalılığı 15/12/2008 tarihinden itibaren başlatılacaktır. Yukarıdaki örnekte belirtilen sigortalının 4/1-b kapsamındaki sigortalılığına son vermeyerek 05/01/2009 tarihinde talepte bulunması halinde 4/1-b

sigortalılığı sona erdirilecek 15/01/2009 tarihi itibarıyla 4/1-c sigortalılığı başlatılacaktır.

2008 yılı Ekim ayı başından önce malullük, yaşlılık ve emekli aylığı bağlananlar ile 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra bağlanacak olanlardan belediye başkanlığına seçilenler, 2008 yılı Ekim ayından sonra 4/1-c kapsamında sigortalı olmak istemeleri durumunda, emekli aylıkları kesilmek suretiyle dilekçelerinin SGK kayıtlarına geçtiği tarihi takip eden aybaşından itibaren sigortalı sayılacaklardır. Bunlardan, daha önce 5434 sayılı Kanuna tabi hizmeti bulunanlar hakkında 5510 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır. **Örneğin;** 1479 sayılı Kanuna göre yaşlılık aylığı almakta iken, 27/03/2004 tarihinde belediye başkanı seçilen ve 18/11/2008 tarihinde 4/1-c kapsamında sigortalı olmak isteyen sigortalı, yaşlılık aylığının kesildiği tarihten itibaren sigortalı sayılacaktır.

Örneğin; 5434 sayılı Kanuna tabi emekli aylığı almakta iken 27/03/2004 tarihinde belediye başkanı seçilen ve 30/12/2008 tarihinde 4/1-c kapsamında sigortalı olmak için SGK'ya müracaat eden sigortalı, emekli aylığının kesileceği ayı takip eden 15/01/2009 tarihinden itibaren 4/1-c kapsamında sigortalı sayılacaktır.

2.2. 2008 Yılı Ekim Ayından Sonraki Durum

5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayından sonra belediye başkanlığına seçilenlerden, sigortalılık

hali bulunmayanlar ile 4/1-a ve 4/1-b kapsamında sigortalı olanlar, **isteklerine bakılmaksızın** seçildikleri tarihten itibaren 4/1-c kapsamında sigortalı sayılacaklardır. Bu çerçevede, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden yani 2008 yılı Ekim ayından sonra belediye başkanı seçilenler **tercihlerine bakılmaksızın 4/1-c kapsamında zorunlu olarak sigortalı sayılmışlardır.** Ancak, 65 yaşını tamamladıktan sonra belediye başkanlığına seçilenler, 4/1-c kapsamında sigortalı olma talebinde bulunsalar dahi sigortalı sayılmayacaklardır. Bu görevlere seçildikten sonra 65 yaşını tamamlanmış olanların 4/1-c kapsamındaki sigortalılığı, 5510 sayılı Kanunun 9'uncu maddesinin (c) bendi uyarınca 65 yaşını tamamladığı tarihi takip eden aybaşından itibaren sona ermektedir.

Emekli aylığı almakta iken belediye başkanlığına seçilen ve istekleri üzerine ilk defa 4/1-c kapsamında sigortalı sayılan ancak görevlerinin sona erdiği tarihte son sigortalılık statüsüne göre tarafına aylık bağlanamayan sigortalılara daha önce tarafına aylık bağlanan statüye göre, 4/1-c kapsamında geçen süreleri de dikkate alınmak suretiyle aylık bağlanacağından, bunların istekleri üzerine kurulan 4/1-c kapsamındaki sigortalılıklarından vazgeçmelerine imkân bulunmamaktadır. Başka bir ifade ile, 4/1-a veya 4/1-b kapsamında emekli aylığı almakta olup, 2008 yılı Ekim ayından sonra belediye başkanı olanların emekli aylıklarını kestirip 4/1-c kapsamında ilişkilendirilmesi halinde 4/1-c kapsamında emekli aylığı bağlanmaz, 4/1-c süreleri emekli aylığı bağlanan statüye eklenerek

o statüde emekli aylığı yeniden bağlanır, kendi isteği ile 4/1-c sigortalılığını iptal ettirmeleri mümkün olmaz.

2.3. Belediye Başkanlarına Ödenen Makam ile Görev/Temsil Tazminatları

5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesinin 11'inci fıkrasında, 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce, seçimler neticesinde belediye başkanı olarak görev yapmış olup, sosyal güvenlik kanunlarına göre emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta olanlar ile daha sonra emekli olacaklardan 5434 sayılı Kanunun mülga 39'uncu maddesindeki şartları yerine getirenlere, yine 5434 sayılı Kanunun mülga ek 68'inci maddesinde belirtilen şartlar da dikkate alınarak, emsali belediye başkanının almakta olduğu makam tazminatı ve buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı tutarının almakta oldukları emeklilik veya yaşlılık aylıklarına ilave edilmek suretiyle ödeneceği öngörülmüştür.

5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesinin 11'inci fıkrası kapsamında

tarafına belediye başkanlığı tazminatı ödenenlerden birden fazla dosyadan gelir ve aylığa hak kazananlara, 54'üncü maddeye göre yapılacak mukayese işleminde belediye başkanlığı makam tazminatı ve buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı tutarları dikkate alınmayacaktır. Ayrıca, yapılan değerlendirmede bu tazminatların ödendiği dosyadaki aylığın yarısına indirilmesi gereken durumda sadece aylık yarıya indirilecek, belediye başkanlığından dolayı ödenen tazminatlar tam olarak ödenmeye devam edilecektir.

Örneğin; yaşlılık aylığı alan ve 2008/ Ekim tarihinden önce belde belediye başkanı olarak görev yapan sigortalının 08/06/2013 tarihinde vefat etmesi üzerine eşi (hissesi 2/5) ve üç çocuğuna (her birinin hissesi 1/5) 15/06/2013 tarihinden itibaren ölüm aylığı bağlanmıştır. Hak sahibi eş, özel sektörde çalışmakta iken 29/03/2015 tarihinde geçirdiği iş kazası sonucu vefat eden babasından dolayı da ölüm gelirine hak kazanması nedeniyle tahsis talebinde bulunmuştur

Gelir/aylık bağlanan Kanun	5510	5510
Gelir/aylık türü	Ölüm aylığı (eşinden)	Ölüm geliri (babadan)
Gelir/aylık başlangıç tarihi	15/6/2013	1/4/2015
Gelir/aylık miktarı (2016/Ocak)	444,94 TL (Yarım) 222,47 TL	841,05 TL (Tam)
Makam/görev tazminat miktarı (2016/Ocak)	53,29 TL / 266,45 TL	----

Değerlendirme: Eşinden ölüm aylığına, babasından da ölüm gelirine hak kazanan hak sahibi için yüksek olan gelir/aylık belirlenirken, mukayese işleminde belediye başkanlığı makam ve görev tazminat tutarları dikkate alınmayacaktır. Buna göre, eşinden aldığı ölüm aylığı, babadan bağlanacak ölüm gelirinden daha az olduğundan, yüksek olan ölüm geliri tamdan, az olan ölüm aylığı ise yarımdan ödenecektir. Ancak yarıma indirme işlemi sadece aylık için uygulanacak olup, belediye başkanlığından dolayı ödenen tazminatlar tam olarak ödenmeye devam edilecektir.

Örneğin; yaşlılık aylığı alan ve 2008/Ekim tarihinden önce ilçe belediye başkanlığı olarak görev yapan kadın sigortalının 19/11/2012 tarihinde vefat etmesi üzerine kızı-na 15/12/2012 tarihinden itibaren ölüm aylığı bağlanmıştır. Kız çocuğu; özel sektörde çalışmakta iken 03/04/2015 tarihinde vefat eden babasından dolayı da ölüm aylığına hak kazanması nedeniyle tahsis talebinde bulunmuştur

Aylık bağlanan Kanun	5510	5510
Aylık türü	Ölüm aylığı (anneden)	Ölüm aylığı (babadan)
Aylık başlangıç tarihi	15/12/2012	1/5/2015
Aylık miktarı (2016/Ocak)	910 TL (Yarım) 455 TL	960,5 TL (Tam)
Makam/görev tazminat miktarı (2016/Ocak)	133,23 TL/ 399,68 TL	----

Değerlendirme: Anne ve babadan ölüm aylığına hak kazanan kız çocuğuna, anneden bağlanacak ölüm aylığı, babadan hak kazandığı ölüm aylığından daha az olduğundan, anneden bağlanan aylık yarımından, babadan bağlanan aylık tamdan ödenecektir. Ancak yarıma indirme işlemi sadece aylık için uygulanacak olup, belediye başkanlığından dolayı ödenen tazminatlar tam olarak ödenmeye devam edilecektir.

2.3.1. Tazminat Başvurusu:

Tazminatlardan yararlanmak isteyen emekli ve hak sahiplerinin müracaatları, emeklilik dosyalarının bulunduğu SGK Başkanlığı Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğü veya Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Sosyal Güvenlik Merkezleri tarafından sonuçlandırılmaktadır.

2.3.2. İstenen Belgeler:

Emekli ve hak sahiplerinin talep dilekçelerinin ekinde belediye başkanlığı yaptıklarını gösterir belge ibraz etmeleri gerekmekte olup, belediye başkanlarının söz konusu belgede belediye başkanlığı yaptıkları süreler, belediye başkanlığına seçimle geldikleri, belediye başkanlığı türü (büyükşehir, il, ilçe, belde) hususları belirtilmelidir. Söz konusu belgenin kaymakamlık veya valilikler tarafından onaylanması gerekmektedir.

2.3.3. Tazminatların Başlangıcı:

Sigortalı veya hak sahiplerinden, 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesinde aranan şartları aşağıda belirtilen tarihlerden itibaren makam tazminatı ve buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı tutarı almaya hak kazanacak ve söz konusu miktarlar bağlanan veya bağlanacak olan aylıklara ilave edilecektir.

- 2008/Ekim ay başı itibariyle (özel sektörden emekli olanlar için 01/10/2008, kamu sektöründen emekli olanlar için 15/10/2008 tarihinden itibaren) yerine getirenler, 2008/Ekim ay başı itibariyle.
- 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden sonra yerine getirenler, hak kazandıkları tarih itibariyle.

2.3.4. Görev veya Temsil Tazminatı Ödenmeyecek Durumlar:

Sigortalı ve hak sahiplerine, makam tazminatı dışında görev veya temsil tazminatları, yönetim ve denetim kurulu üyelikleri dahil olmak üzere kamu kesiminde her ne suretle olursa olsun aylık veya ücret alıp almadıklarına bakılmaksızın görev almaları ve bu durumları devam ettiği sürece ödenmeyecektir.

Örneğin; 2008/Ekim ayından önce belediye başkanı seçilmiş olması nedeniyle 4/1-a kapsamında yaşlılık aylığı ile makam/görev veya temsil tazminatı almakta iken, 2009 yılında yönetim kurulu üyeliğine seçilen ancak 4/1-c kapsamında sigortalı olmak istemeyenlerin aylıkları ödenmeye devam edilecek olup, bu durumda olan 4/1-a sigortalılarına görev veya temsil tazminatı ödenmeyecektir. Ancak, eğitim veya bilimsel araştırma kurum ve birimlerinde emekli aylıkları kesilmeksizin çalıştırılanlar, her derece ve türdeki eğitim kurumları veya eğitim birimlerinde ders ücreti karşılığında ders görevi verilenler ile profesör unvanına sahip olanlardan 2992 sayılı Kanunun 34'üncü maddesine göre görevlendirilenlere, temsil veya görev tazminatları ödenecektir. Sigortalı veya hak sahiplerinin temsil veya görev tazminatı ödemesi yapılmadan önce yukarıda belirtilen yerlerde görev yapıp yapmadıklarına dair beyanda bulunmaları gerektiğinden, temsil ve görev tazminatlarının ödenebilmesi için SGK tarafından hazırlanan taahhütnameler de SGK'ya verilecektir. Bu taahhütnamelerin en geç 1 ay içerisinde verilmediği takdirde tazminat ödemele-

ri kesilecektir. Daha sonraki bir tarihte kamu kesiminde görev alınması halinde, bu durumda 1 aylık süre içerisinde SGK'ya bildirilecektir.

2.3.5. Tazminatlarla İlgili Bilinmesi Gereken Diğer Hususlar:

5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesinin 11'inci fıkrası gereği belediye başkanlığı yapmış olanlara ödenecek tazminat tutarlarının belirlenmesinde, fiilen görev yaptıkları dönemde geçerli olan belediye yapılanma çeşidi esas alınarak makam tazminatı, temsil tazminatı veya görev tazminatı ödenecektir.

Söz konusu miktarlar ölüm aylıklarında hak sahiplerinin hisseleri oranında dağıtılmaktadır.

Söz konusu uygulamadan yararlanan emekli, dul ve yetimlerin aylıklarına ilave edilen makam tazminatı ve buna bağlı olarak ödenecek temsil veya görev tazminatı, aylık artışlarında dikkate alınmayacak, tazminat tutarları, 657 sayılı Kanunun 154'üncü maddesinde belirtilen memur maaş katsayısına göre artırılacaktır.

5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi gereğince ödenecek olan tazminat tutarları, ödenmesini müteakip Hazine tahsil edilecektir.

2.3.6. Yaşlılık Aylığı Bağlanan veya Bağlanacak Olan Belediye Başkanlarına Tazminat Ödenme Şartları:

Yaşlılık aylığı bağlanan veya bağlanacak olan belediye başkanlarına tazminat ödenebilmesi için aşağıdaki şartların sağlanması gerekir.

1-2008/Ekim tarihinden önce belediye başkanı olarak görev yapmış olmaları veya halen bu görevi yapıyor olmaları.

2- Bu görevlerine seçimle gelmeleri.

Seçimle iş başına gelme koşulu ve istisnaları: Ülkemizde 17/11/1963 tarihinde yapılan genel mahallî idareler seçimleriyle birlikte ilk defa belediye başkanları doğrudan halk tarafından seçilmeye başlanmıştır. Bu tarihten önce belediye başkanları, seçilmiş belediye meclis üyeleri tarafından, kendi üyeleri arasından seçilmekte idiler. Dolayısıyla, söz konusu tarihten önce belediye başkanlığı yapmış olanlardan belediye meclis üyeleri tarafından seçilmeyenlerin atanmış olarak kabul edilmesi gerekmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 45. maddesi gereğince, belediye başkanlarının ölüm, hastalık, istifa ve benzeri sebeplerle görevden ayrılmaları halinde, yerine seçilecek belediye başkanının belediye meclisi üyeleri arasından ve gizli oyla seçileceği ve görev süresinin yerine seçildiği belediye başkanının görev süresi ile sınırlı olduğu yönündeki düzenleme dikkate alındığında, bu usulle seçilen belediye başkanları seçimle göreve gelmiş belediye başkanı olarak değerlendirilecektir.

Yine 5393 sayılı Kanunun 46. maddesi gereği görev başına gelen kayyımlar bugün itibarıyla genel olarak belde ve ilçe belediyelerinde o ilçenin kaymakamı, il ve büyükşehir belediyelerinde o ilin valisi olmaktadır. Zaten atanan kaymakam ve valiler 5510 sayılı Kanunun 4/1-c kapsamında sigortalı sayıldıklarından dolayı belediyeler tarafından ayrıca bir işlem tesis etmeleri mümkün değildir.

Başka bir ifade ile, belediye kayyım için herhangi bir sigortalılık hali ilişkilendirilmeyecek, ödediği ödenekten sadece gelir ve damga vergileri kesecek, sigorta primi veya emekli keseneği kesmeyecektir.

3- Belediye başkanlığı görevlerini en az 2 yıl sürdürmeleri.

4- Kadın ise 58, erkek ise 60 yaş ve 9000 gün veya kadın ve erkek için 61 yaş ve 5400 gün şartlarını yerine getirmeleri.

2.3.7. Malullük Aylığı Bağlanan veya Bağlanacak Olan Belediye Başkanlarına Tazminat Ödenme Şartları:

Malullük aylığı bağlanan veya bağlanacak olan belediye başkanlarına tazminat ödenebilmesi için 2008/Ekim tarihinden önce belediye başkanı seçilmiş olup bu görevlerini en az 2 yıl sürdürmeleri gerekmektedir.

2.3.8. Ölüm Aylığı Bağlanan veya Bağlanacak Olan Hak Sahiplerine Tazminat Ödenme Şartları:

5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesinin 11'inci fıkrası gereğince, hak sahiplerine belediye başkanlığı tazminatlarının verilebilmesi için aşağıdaki şartların sağlanması gerekir.

- Vefat eden kişinin 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce seçimler sonucunda belediye başkanı olarak görev yapmış ve bu görevinde en az 2 yıl süre ile bulunmuş olması (belediye başkanlığı görevini yaparken vefat halinde 2 yıl süre aranmaz).

- Hak sahiplerinin 5510 sayılı Kanunun 32'nci maddesinde yazılı olan aylık bağlanması şartlarını taşıması, belediye

başkanı iken vefat edenler için, makam tazminatı veya yüksek hakimlik tazminatına müstahak görevlerde 2 yıl bulunma şartı aranmaksızın ölüm halinin makam tazminatına müstahak bir görevi sürdürmekte iken gerçekleşmiş olması.

Hak sahiplerine yönelik olarak, ilgililerin hayatta iken makam tazminatı ve buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatına hak kazanabilmeleri için aranan 5434 sayılı Kanunun mülga 39'uncu maddesindeki şartların (kadın ise 58, erkek ise 60 yaş ve her ikisi için de 25 hizmet yılı veya 61 yaş ve 15 hizmet yılının bulunması şartı) ölüm halinde hak sahiplerine ödenmesi durumunda aranaçağına ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce seçimler sonucunda yapmış oldukları belediye başkanlığı görevinde en az 2 yıl süre ile bulunmuş olan, ancak yaşlılık aylığı almakta iken makam tazminatı ve buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı ödenmesi için aranan hizmet ve yaş şartını taşımayanların vefatları halinde, hak sahiplerine yukarıda belirtilen şartlar dahilinde hizmet ve yaş şartı aranmadan makam tazminatı ve buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı ödenecektir.

Örnek 1: 1993 yılından itibaren SGK'dan yaşlılık aylığı alan sigortalı 2008/Ekim öncesinde belde belediye başkanlığı yaptığı gerekçesiyle belediye başkanlığı tazminatı ödenmesi için talepte bulunmuş ancak 6100 prim gün sayısı bulunduğu halde tazminat ödenmesinde aranan 61 yaş koşulunu yerine getir-

memesi nedeniyle talebi reddedilmiştir. Sigortalı 56 yaşında iken 10/03/2015 tarihinde vefat etmiş ve hak sahipleri belediye başkanlığı tazminatı için yeniden talepte bulunmuşlardır. Bu durumda sigortalının hak sahiplerine ölümünü takip eden ay başı olan 01/04/2015 tarihi itibarıyla tazminat ödemesi yapılacaktır.

Örnek 2: 7200 prim gün sayısı üzerinden yaşlılık aylığı alan ve 2008/Ekim tarihinden önce ilçe belediye başkanı olarak görev yapmış olan 15/05/1962 doğumlu erkek sigortalı 01/02/2015 tarihinde makam tazminatı ve buna bağlı görev tazminatı için başvuruda bulunmuş, ancak 60 yaşını doldurmadığı için bu talebi reddedilmiştir. Adı geçen 18/07/2015 tarihinde vefat etmiş olup, hak sahiplerinin talebi üzerine, ölüm tarihini takip eden ay başı olan 01/08/2015 tarihinden itibaren hak sahiplerine makam ve görev tazminatı ödenecektir.

2.3.9. 506 sayılı Kanunun Geçici 20'nci Maddesine Tabi Sandıklardan Aylık Alan Belediye Başkanlarına Tazminat Ödenme Şartları:

506 sayılı Kanunun geçici 20'nci maddesinde sayılan sandıklarca emeklilik veya yaşlılık aylığı ödenmekte olanlardan, belediye başkanı olarak görev yapmış bulunanlara, 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesinin onbirinci fıkrası ve 5434 sayılı Kanunun mülga 68'inci maddesinde belirtilen şartları taşımaları halinde, emsali belediye başkanının almakta olduğu tutarda makam tazminatı ve buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı, emeklilik veya yaşlılık aylıklarına ilave edilmek suretiyle ödenecektir.

506 sayılı Kanunun geçici 20'nci madde sandıklarına tabi sigortalı ve hak sahipleri, 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesinin 11'inci fıkrasında öngörülen şartları yerine getirmeleri halinde anılan maddede öngörülen haklardan yararlanacak ve bunlara fiilen görev yaptıkları dönemde geçerli olan belediye yapılanma çeşidi esas alınarak makam tazminatı ve buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı ödenecektir.

2.3.10. İlk defa 2008/Ekim Ay Başımdan Sonra Belediye Başkanlığına Seçilenlerde Tazminat Ödenip Ödenemeyeceği:

Söz konusu tazminatların ödenmesi için sigortalıların mutlaka 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihi olan 2008/Ekim ayından önce belediye başkanlığına seçilmiş olmaları gerekmekte olup, 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden sonra ilk defa belediye başkanlığına seçilenler için söz konusu tazminatların ödenmesine imkan bulunmamaktadır.

506, 1479, 2925, 2926 sayılı Kanunlara göre aylık almakta iken; 5434 sayılı Kanuna tabi birleştirilmiş hizmetleri ile aylık bağlananlar hariç, 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden sonra ilk defa belediye başkanlığı görevine gelenler, istekleri halinde emekli aylıkları kesilmek suretiyle, dilekçelerinin SGK kayıtlarına geçtiği tarihten itibaren 4/1-c kapsamında sigortalı olabileceklerdir. Yaşlılık aylığı almakta iken belediye başkanlığına seçilip aylıklarını kestirerek 4/1-c kapsamında sigortalı olanlar 6610 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi gereğince makam, temsil ve görev tazminatından yararlanamayacaktır.

Belediye başkanlığı 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce başlayıp, halen belediye başkanlığı yapmaya devam eden emeklilerin 4/1-c kapsamında sigortalı olmak istemeleri halinde, emekli aylıkları kesilmek suretiyle, dilekçelerinin SGK kayıtlarına geçtiği tarihten itibaren 4/1-c kapsamında sigortalı olabileceklerdir. Söz konusu sigortalıların 4/1-c sigortalısı olmak istememeleri durumunda, 5335 sayılı Kanuna göre istisna kapsamında bulduklarından emekli aylıkları ödenmeye devam edilecek ancak, bunlara belediye başkanlığı görevi devam ettiği sürece 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi kapsamında belediye başkanlığı makam tazminatı ödenecek, görev veya temsil tazminatı ödenmeyecektir.

3. BELEDİYE MECLİS ÜYESİNDEN GÖREVLENDİRİLEN BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCILARI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesinin yedinci fıkrası ile norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalınmaksızın; belediye başkanının, zorunlu görmesi halinde, nüfusu 50.000'e kadar olan belediyelerde 1, nüfusu 50.001-200.000 arasında olan belediyelerde 2, nüfusu 200.001-500.000 arasında olan belediyelerde 3, nüfusu 500.000 ve fazla olan belediyelerde 4 belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilmektedir. Belediye meclis üyeleri arasından belediye meclisindeki görev süresini geçmeyecek şekilde görevlendirilen belediye başkan yardımcılarını taleplerine göre bir

sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilmektedir.

Herhangi bir sigortalılığı olmayan belediye başkan yardımcılarının talepte bulunmaları halinde görevlendirildikleri tarihten itibaren, 4/1-a ve 4/1-b kapsamında sigortalılığı bulunanların ise bu sigortalılıklarını sona erdirip 4/1-c kapsamında tabi olmak için talepte bulunmaları halinde 4/1-c kapsamında sigortalı sayılacaktır. Başka bir deyişle, belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen ve herhangi bir sigortalılığı bulunmayan belediye başkan yardımcılarını, SGK'ya müracaat ederek 4/1-c kapsamında sigortalı sayılmalarını istemeleri halinde seçildikleri tarihten, belediye başkan yardımcılığı görevinden önce zorunlu sigortalılığı bulunması halinde ise bu sigortalılığının sona erdirildiği tarihten itibaren 4/1-c kapsamında sigortalı sayılacaklardır.

Belediye başkan yardımcılarının sigortalı sayılması taleplerine bağlı olduğundan, 4/1-c kapsamında talepte bulunmayıp, 4/1-a kapsamında sigortalılığı tabi olmak için talepte bulunan belediye başkan yardımcılarının talepleri kabul edilerek 4/1-a kapsamında sigortalı sayılacaklardır.

4/1-a kapsamında talepte bulunmakla birlikte herhangi bir sigortalılığı olmayanlardan belediyelerce prim ödenen belediye başkan yardımcılarının 2008 yılı Ekim ayından sonraki süreleri de 4/1-a kapsamında sigortalılık sayılacaktır.

Emekli aylığı almakta iken belediye başkan yardımcısı olarak görevlendi-

rilenler, 5335 sayılı Kanunun 30'uncu maddesinde sayılan istisnalar içinde yer aldıklarından emekli aylıkları kesilmediğinden bu görevde buldukları sürece ve 4/1-a sigortalısı olmak için talepte bulunmaları halinde sosyal güvenlik destek primine tabi tutulacaklardır.

Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan emekli aylığı almakta iken belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirilenler 4/1-c sigortalı sayılmayacaklardır.

Örnek-1: 4/1-b kapsamında sigortalı iken 29/03/2009 tarihinde yapılan mahalli idareler seçimlerinde belediye meclis üyesi seçilen ve 05/04/2009 tarihinde belediye başkanınca başkan yardımcı olarak görevlendirilen sigortalı, 4/1-c kapsamında sigortalı olmayı talep etmesi halinde 4/1-b kapsamında sigortalılığı devam ettiğinden sigortalılığı başlatılmayacaktır. Ancak, sigortalı 4/1-b kapsamındaki sigortalılığını sona erdirmesi halinde sigortalılığının sona erdiği tarihten itibaren 4/1-c kapsamındaki sigortalılığı başlatılacaktır.

Örnek-2: 17/05/2007 tarihinde devlet memuru olarak göreve başlayan ve seçimler nedeniyle görevinden istifa ederek 29/03/2009 tarihinde yapılan mahalli idareler seçimlerinde belediye meclis üyesi seçilen ve 19/08/2010 tarihinde belediye başkanınca başkan yardımcı olarak görevlendirilen sigortalı, 21/08/2010 tarihinde 4/1-c kapsamında sigortalı olmayı talep etmiştir. Buna göre, sigortalı 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi uyarınca talep tarihini takip eden aybaşı olan 15/09/2010 tarihinden itibaren 4/1-c kapsamında sigortalı sayılacaktır.

4. SONUÇ

Belediyelerde seçimle göreve gelen belediye başkanları ve belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen belediye başkanlarının sosyal güvenliklerinin çözümü hakikaten uzmanlık gerektirmektedir. Belediyelerin insan kaynakları/personel birimleri belediye başkanının veya belediye meclis üyesi başkan yardımcısının hangi sigortalılık halinde olması gerektiği, emekli ise herhangi bir sosyal güvenlik ilişkisinin kurulup kurulamayacağı, makam tazminatından yararlanıp yararlanamayacağı, görev/temsil tazminatından yararlanıp yararlanamayacağı, sosyal güvenlik ile ilişkilendirildiğinde hangi primlerin kesileceği, sosyal güvenlik sistemine giriş yaptıktan sonra değişiklik yapıp yapılamayacağı ve diğer konularda zorlanmaktadır. Bu konularda hizmet içi eğitim ile personellerin hatalarının asgariye indirilmesi kaçınılmazdır.

İşte bu çalışmamızda SGK uygulamaları açık ve net bir şekilde örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu

5335 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

5393 sayılı Belediye Kanunu

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği

22.02.2013 tarihli 2013/11 sayılı SGK Genelgesi

06.11.2018 tarihli 2018/38 sayılı SGK Genelgesi

PLÂNLAMANIN SOSYAL MÜHENDİSLİK YÖNÜ *

Dr. Selman ÖZDEMİR

Hâkim

Konya Bölge İdare Mahkemesi Üyesi

1. GİRİŞ

Bu çalışmada, Nigel Taylor tarafından kaleme alınan “Urban Planning Theory Since 1945” isimli kitapta geçen kavramlardan olan “social engineering” kavramından yola çıkılarak, genelde plânlamanın özelde ise şehir plânlamanın sosyal mühendislik (toplum mühendisliği) yönü değerlendirilmeye çalışılacaktır. Çalışmada sosyal mühendislik kavramı açıklandıktan sonra, plânlama kavramı açıklanacak; ardından plânlamanın mekânsal boyutunu ifade eden şehir plânlama kavramına kısaca değinilecektir.

Kavramlara ilişkin açıklamalardan sonra plânlamanın sosyal mühendislik yönü ile toplumu şekillendirme, ideal toplumu oluşturma, toplumu yönlendirme, ideal yönetimi gerçekleştirme niteliğinin olup olmadığı, varsa bu durumların nasıl tezahür ettiği hususları bir örnek şehir (Batman) üzerinden somutlaştırılma-

ya gayret edilecektir. Tartışma kısmını müteakiben çalışma sonlandırılacaktır.

Sosyal mühendislik kavramından “Urban Planning Theory Since 1945” isimli kitabın “1970’lerden 1990’lara Kadar Planlama Teorisi” başlıklı III üncü Bölümünün “Planlamanın Etkileri Hakkında Teori” başlığı altında, Popper’in yaklaşımı bağlamında bahsedilmiştir (Taylor, 1998: 109). Karl Reimund Popper, 1902 yılında Viyana’da doğmuş; Nazizm sebebiyle ülkesinden göç etmek zorunda kalmış; İkinci Dünya Savaşı sırasında Yeni Zelanda’da bulunmuş, savaş sonrasında Londra’da London School of Economics’de “mantık” ve “bilimsel yöntem” dersleri vermiş ve 1969 yılında bu okuldan emekliye ayrılmıştır (Füruzan, 2012: 49). Taylor, “Popper açısından şehir planlama düşüncesinin ve uygulamasının bütüncül veya ütöpik** sosyal mühendislik ile karakterize edildiği”nden bahsetmektedir (Taylor, 1998: 109). Burada yer alan “sosyal mühendislik” kav-

* Bu çalışmanın hazırlanmasına vesile olan Necmettin Erbakan Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi Sn. Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ’ye teşekkür ederim.

** Ütöpik kelimesinin metinde “ideal” anlamında kullanıldığı anlaşılmaktadır.

ramı ile ne ifade edilmek istenmektedir? Sosyal mühendislik ile plânlamanın ne ilgisi vardır? Bu soruların cevaplanabilmesi için, “sosyal mühendislik” kavramının açıklanması ile çalışmaya başlanmasının faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

2. SOSYAL MÜHENDİSLİK (TOPLUM MÜHENDİSLİĞİ) KAVRAMI

Sosyal mühendislik adı verilen kavram, kültür ve kimlik kavramları ile yakından ilgilidir. Bu sebeple, sosyal mühendislik kavramının açıklanmasına geçilmeden önce, kültür ve kimlik kavramlarına kısaca değinilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmiştir. Kültür kelimesi Latince “ekip ürün almak, üretmek” anlamına gelen “cultura” kökeninden gelmektedir. Arapça’da kullanılan “hars” kelimesi de “toprağın işlenmesi” anlamına gelmektedir. Yine Türkçe’de kullanılan “ekin” kelimesi de “kültür” kelimesi ile eş anlamlıdır (Gülmez, 2011: 3).

Bu kapsamda toprağı işleme bir kültür olabileceği gibi, yemek hazırlama ya da tören veya oyun da bir kültürdür. Kültür, bütün toplumlarda mutlaka bir birikime dayanmaktadır. Bu birikim enerji, tarım, madencilik, metalürji, av ve balıkçılık gibi işleme eylemleriyle; tüketim eşyalarını ve bununla ilgili teknik sorunların çözümüne yardımcı olacak mekanik nesnelere üretmeye ilişkin zanaat eylemleriyle; maddeyi teknik imkânlarla başka bir nesneye dönüştürme ile ve nihayet mekânsal plânlama, mimarî, inşaat, ulaşım, çevre düzenlemesi gibi yaşam alanını yani mekânı değiştirme eylemleriyle oluşmaktadır (Gülmez, 2011: 3).

Örneğin ineğin kutsal olduğuna yö-

nelik inanç nedeniyle inek etinin yenilmemesi, yemeklerin el ile mi yoksa çatal bıçak kullanılarak mı yenildiği, yemeğin masada mı yenildiği yahut yer sofrasında bağdaş kurarak mı yenildiği, yemeğin bakır kaplarda mı yoksa porselende mi yenildiği; oturlan evin mimarisi, evde kullanılan mobilyalar, evin soba ile mi ısındığı yoksa kaloriferli ya da gazlı mı olduğu, dinlenen müzikten giyilen elbiseye, konuşulan dile, dil içindeki esprilere ve şakalara varıncaya kadar yaşama dair bilgilerin bütününe kültür denilebilir (Aktolga, 2016: 11). Bu açıdan bizi toplumsal bir varlık haline getiren bu bilgilere toplumsal DNA’lar ismi verilebilir.

Toplumsal DNA’lar bütünü de “kültür” olarak açıklanabilir. Toplumsal bir sistemin elementlerini oluşturan insanların ne yiyip içeceklerinden kılık kıyafetlerine, dinledikleri müzikten insan ilişkilerindeki davranışlarına kadar hayatı nasıl yaşayacaklarına dair bütün bilgilerin hepsine birden, yaşam bilgileri anlamında kültür adı verilmektedir (Aktolga, 2016: 11).

Sosyal mühendislik ya da toplum mühendisliği, başta toplumun kültürü olmak üzere toplumun demografisinde, sosyal dokusunda, tarihten gelen yapısında değişiklik yapmak; toplumun tepkilerini, nefretlerini, isteklerini, sevgilerini, tutkularını, duygularını yönlendirmek; toplumu kontrol altında tutmak ve/veya toplumu düzenlemek için çeşitli projeleri ve uygulamaları içeren çok yönlü bir faaliyettir şeklinde tanımlanabilir (Sürmen, 2017). Bu faaliyet olumlu manâda kullanılabileceği gibi, olumsuz manâda

da kullanılabilir. Bu kapsamda sosyal mühendislik kimi zaman toplumun modernleşmesi/modernleştirilmesi, kimi zaman toplumun/ülkenin ya da bir bölgenin kalkınması, kimi zaman da toplumsal ve kültürel değişim ve dönüşüm amacıyla kullanılabilir.

Sosyal mühendislik kavramı, aynı zamanda “algı yönetimi” adı verilen kavramla da yakından ilgilidir. Bu kavram biraz da insanları istenilen düşünceye ve davranışa yönlendirebilmeyi amaçlamaktadır (Çalış, 2018: 34). Bünyesinde toplumsal bir dizayn barındırmaktadır. Sosyal mühendislikte, toplumu belirli projeler kapsamında yeniden yapılandırma girişiminde bulunmaktadır. Topluma doğrudan müdahalenin sıkıntılı olduğu durumlarda kullanılan sosyal mühendislik yöntemi; dolaylı özel kavramlar, tanımlar, psikolojik imgeler, duyguları harekete geçiren çeşitli aktörler aracılığıyla kitleleri yönlendirme işlevi görmektedir. Karabulut’un sosyal mühendislik kavramını, “toplumu oluşturan grupların veya sınıfların belirli bir hedefe yönelik şekillendirilmesini amaçlayan düzenlemelerdir. Bu düzenlemeler belirli bir konuda kamuoyu oluşturulmasını sağlamak gibi dar bir alanla sınırlı olabileceği gibi, bir toplumun yapısının tamamen değiştirilmesine yönelik büyük ölçekli projeler de olabilir” şeklinde açıklamaktadır (Çalış, 2018: 52).

Sosyal mühendislik adı verilen kavram doğrudan toplumu konu edindiğinden; toplum ile ilgili olan sosyoloji, hukuk, yönetim bilimleri, iktisat gibi pek çok disiplin ile irtibatlı bir kavram

dır. Bu bağlamda plânlamanın ve şehir plânlamanın da doğrudan toplum ile ilgili bir disiplin olması nedeniyle, sosyal mühendisliğin plânlama ve plânlamanın mekânsal boyutu olan şehir plânlama ile ilgisinin olmadığını söylemek mümkün değildir.

Öte yandan Tekeli sosyal mühendislik kavramını, benimsetme ile irtibatlandırmaktadır. Tekeli “toplumsal iyi” somut, ulaşılması gereken bir hedef olarak dıştan belirlenmişse, toplumdaki bireylerin davranışlarının bu hedeflere ulaşacak biçimde önceden belirlenmesinin sözü olacağını; bu halde uygulamanın bir sosyal mühendislik uygulaması şeklinde gerçekleşeceğini belirtmektedir (Tekeli, 2009: 262). Tekeli bu durumun birey açısından olumlu olmayan etkilerinin de olduğundan bahsetmektedir. Sosyal mühendislik vasıtası ile toplumsal iyi olarak belirlenen hedefe ulaşmada bireyin seçmelerinin büyük ölçüde yok olduğunu; bireyin toplumda kendisi için önceden belirlenen rolü oynayan bir aktöre indirgeniği ifade edilmektedir (Tekeli, 2009: 262).

3. SOSYAL MÜHENDİSLİK, PLÂNLAMA VE KİMLİK OLUŞTURMA

Kimlik kavramı toplumun sosyal sisteminin temel kökenini teşkil etmektedir. Kimlik, bireylerin gerek kültürel gerekse yaşadıkları çevrelerdeki sosyal konumlarının ve statülerinin karşılığı olan çok boyutlu, inanç, tutum, değer yargıları gibi yaşam biçimini sembolize eden bir kapsamın alt başlığıdır (Yıldız, 2007: 9). Kimlik, kabaca kişilerin ve çeşitli büyüklükteki ve nitelikteki toplumsal grupların

“kimsiniz, kimlerdensiniz?” sorusuna verdikleri cevaplardır (Yıldız, 2007: 9). Bu soruyla karşı karşıya kalanların kendilerine sordukları “ben kimim?” sorusunun kaynağı bireysel ya da toplumsal olabilir. Kimlik, tekil ve çoğul olmak üzere hem kapsam hem de kalıcılık ve etki gücü açısından değişik boyutlar içermektedir. Ayrıca kişisel, grupsal, resmî-ulusal ve tarihî-kültürel ve coğrafi kimliklerden bahsedilebilir (Yıldız, 2007: 10-11).

Kimliği şekillerden unsurların başında mekân gelmektedir. Zîra mekân, kimliğin ve aidiyetin oluşumu ve niteliği bakımından önemli bir fonksiyon görmektedir. Mekânın önemli bir unsuru olan şehirler sadece insan yığınlarının birlikte yaşadığı bir yer değildir. Şehirlerde insanlar birbiri ile karşılıklı duygusal bağlar kurmaktadır. İnsanların birbiri ile kurduğu bu duygusal bağlar, bulunan mekânla anlam kazanmaktadır. Bu anlam kazanma neticesinde şehirler birer kültür mekânı haline gelmektedir. Dolayısıyla sosyal ve kültürel açıdan, kişi bakımından o şehrin o şehir olmasını, insanların o şehirdeki mekânlara yüklediği anlamlar sağlamaktadır.

Bu açıdan kent kimliği, fizikî çevre ve o çevrenin içinde yer aldığı yaşam biçimi ile bir bütün oluşturmakta; ayrıca toplumsal olarak üretilmektedir (Ayoğlu, 2010: 4). Kaplan kent kimliği konusunda, “Bizi belleğimize çağıran, belleğimizi mücadeleye çağıran kimliktir. Çok güzel binalarımız olmayabilir, ama çok anlamlı mekânlarımız var. Kimlik budur, kimlik güzellik değildir” değerlendirmesini yapmaktadır (Kaplan, 2008: 69). Dolayısıyla

kimlik yüksek katlı binaları, lüks konutları, son model otomobilleri ya da katlı kavşakları değil, mevcut hali ile insanda anlam ifade eden mekânları ifade etmektedir.

Kent kimliği bir şehri diğer şehirlerden ayıran, o şehri o şehir yapan, o şehri temsil eden özelliklerdir (Özdoğan, 2019: 233). Burada kamusal mekânlar ön plâna çıkmaktadır. Arent, insanın duygusal varlığının kamusal bir alanın varlığına bağlı olduğunu söylemektedir. Kamusal alanlarda kişi “öteki” ile karşılaşarak temas etmekte, bu sayede kişi algıyla ilgili sosyal ihtiyaçlarını karşılarken, kendi kamusal ve özel kimliğini de yeniden üretmektedir (Çelebi Gürkan, 2019: 147). Bu durum ise, hem kişinin şahsî kimliğine, hem de kişinin mekâna yüklediği anlama ve şehir kimliğine etki etmektedir.

Ayrıca bir şehre gelindiğinde dikkat çeken unsurların olması, o şehre gelen kişilerin o şehrin insanların ilişkileri, şehirde nasıl bir ilişkiler ağı ve sosyal yapı olduğunun işaretlerini vermekte; şehre gelen kişi açısından kent kimliği hakkında fikirler oluşmasını sağlamaktadır (Aslanoğlu, 2000: 192).

Wallerstein, kapitalist ekonominin küreselliğine ve ulus devletler arasındaki bağımlılığa ilişkin siyasî kuramını, 1500’lü yıllar sonrasında gelişen Batı iktisadını merkeze alarak kurmuştur. Wallerstein, modern dünya sistemini bir organizmaya benzeterek modern sistemin doğuşunu ve yayılışını kaleme almıştır. Devletler arasındaki gelişmişlik hiyerarşisini görünür kılmak için Wallerstein merkez ve çevre kavramlarını kullanmış-

tır (Cizreli, 2015: 33). Dünya ekonomik sisteminde sermaye sahibi kişi kârını arttırmak için dünya piyasasında aktör olmaktadır. Ucuz hammadde, ucuz iş gücü ihtiyacına karşılık yeni pazarlar aramaktadır. Meta zincirleri coğrafi yayılımları hedeflemektedir. Üretimdeki hiyerarşi zamanla mekânsal hiyerarşiye dönüşmektedir. Kaybeden ülkeler çevreye, kazananlar ise merkeze dönüşmektedir. Bunun sonucunda artı değer merkez ülkelerde toplanmakta, hangi metanın nerede üretileceğine de merkez ülkeler karar verir hale gelmektedir. Bu durumun sonucunda ise düşük maliyetli işgücü arayışı, çevre ülkeleri proleterleştirmektedir (Cizreli, 2015: 33).

İşte plânlama, kimlik oluşturma ve merkez ülke – çevre ülke dağılımı bakımından kullanılan önemli bir araçtır. Nitekim dünya sisteminin merkez – çevre ilişkilerini biçimlendiren, “Doğu – Batı”, “gelişmiş – gelişmemiş”, “medenî – medenî olmayan” ötekiliği gibi hegemonya oluşturan merkez ülkeler, sosyal mühendislik yoluyla çevre ülkelerde yeni kimlik(ler) inşa etmek üzere üstünlüklerini kullanmışlardır (Boztaş, 2019: 95). Truman Doktrini ve bu kapsamda uygulanan Marshall Plânı, merkez ülkeler – çevre ülkeler bağlamında uygulanan plânlara, mekânsal dönüşüme, piyasa ve kimlik oluşturmaya örnek olarak gösterilebilir. Nitekim Marshall Plânı sadece malî bir yardım değil, aynı zamanda ülkelerin politikalarını, imar plânları vasıtası ile ülkelerin mekânlarını, imar plânları ile belirlenecek sektör yer seçimleri ve sektörlerin yer seçimleri vasıtasıyla da insanları (kimlikleri) dönüştürmeyi içeren bir plândır (Ertem, 2009: 390 v.d.).

4. PLÂNLAMA VE MEKÂNSAL PLÂNLAMA KAVRAMLARI

4.1. Plânlama Kavramı

Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde plân kelimesi, “Bir işin, bir eserin gerçekleştirilmesi için uyulması tasarlanan düzen” olarak açıklanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2020). Görüldüğü üzere, plân kelimesinin muhtevasında hem düzen hem de tasarım yer almaktadır. Ayrıca plân, bir işin veya eserin gerçekleştirilmesi maksadıyla yapılmaktadır.

Kelime anlamından yola çıkıldığında “plân”ın içeriğinin aslında sosyal mühendislik kavramına uygun bir içerik olduğu; hedeflenen bir işin/eserin, bu işe/esere ulaşmak için uyulması gereken kuralların ve bu işe/esere yönelik tasarımın, sosyal mühendislik maksadıyla kullanılabileceği anlaşılmaktadır.

Plânlama ise, plân kelimesinden türetilmiştir. Plânlama en basit ifade ile plân yapma işi olarak açıklanabilir. Yapma işi yönüyle plânlama kavramının bir eylem içerdiği anlaşılmaktadır. Ersoy plânlamayı, geleceğe yönelik olarak, istenilen hedeflere ulaşmak amacıyla, sistemli eylem programları hazırlama süreci olarak tanımlamaktadır (Ersoy, 2007: 9). Ersoy, planlamada geleceğe yönelik bir fikrin/vizyonun varlığının ve bu fikrin/vizyonun nasıl uygulanacağına ilişkin bir görüşün olması gerektiğinden bahsetmektedir (Ersoy, 2007: 10). Dolayısıyla aslında plânlamanın içeriğinde de bir plân olması gerekmektedir.

Plânlama kavramı olarak soyut bir mâna ihtiva etmekle birlikte uygulandığı

alana göre plânlama kavramının somutlaştırıldığı görülmektedir. Üretim plânlaması (Ziraat Mühendisleri Odası, 1974: 5), kalkınma plâni, iktisadî plânlama, sanayi plâni, bölge plâni, çevre düzeni plâni, uygulama imar plâni gibi muhtelif araçlarla bu somutlaştırma yapılmaktadır. Örneğin Beş Yıllık Sanayi Plâni denildiğinde, bu plân ile bir belgeler topluluğu kastedilmektedir. Bu Plânda, sanayi sektöründe gelecek beş yıllık sürece yönelik konulan hedeflere ulaşmak amacıyla sistemli biçimde yapılacak işlerin neler olduğuna dair kamu sektörünü ve özel sektörü yönlendirmeye yönelik bir takım unsurlar bulunmaktadır (Kurtoglu ve Seferoğlu, 2011: 899). Bu plân, ilgili kamu makamları tarafından onaylanıp yürürlüğe konulduğunda, plânda yer alan düzenlemeler özel sektör için kısmen emredici, kısmen yol gösterici iken; kamu sektörü için emredici bir niteliğe bürünmektedir (Ayten ve Dede, 2003: 96). Bu emredicilik ve yol göstericilik sonrasında plân artık adeta ete kemiğe bürünerek somutlaşmaya başlamaktadır.

Böylelikle söz konusu plânın uygulanmaya başlaması ile birlikte, plân kapsamında kalan coğrafi mekânda yeni sanayi tesisleri kurulmakta; bu sanayi sektörlerinin ihtiyaç duyduğu beyaz yakalı ve mavi yakalı kesim, istihdam mak-sadıyla bu mekânlara yönelmekte; böylelikle bu mekânlarda nüfus artmakta; artan bu nüfusun ihtiyaçlarını karşılayacak donatı mekânları ortaya çıkmaktadır. Netice itibarıyla iktisadî açıdan, sosyal açıdan, kültürel açıdan ve mekânsal açıdan değişim ve dönüşüm başlamaktadır. Ancak bu çalışmaya konu mekândaki

değişim ve dönüşümde katalizör, sanayi plâni olmuştur. Bir başka zamanda ve bir başka mekânda bu katalizör turizm plâni olabilir.

4.2. Ülkemiz Özelinde Mekânsal Plânlama Kavramı

Plânlama coğrafi olarak birden fazlayı ülkeyi kapsayabileceği gibi, bir ülkenin tamamını ya da ülke içindeki belli bölgeleri veya yerleşimleri kapsayabilir. Bu çalışma kapsamında ülke özelinde bir değerlendirme yapılacaktır. Kaynaklar, Ülke genelinde eşit bir şekilde dağılmamıştır (Kayan, 2012: 104). Kimi bölgelerde kaynaklar fazla, kolay ulaşılabilir ve verimli iken kimi bölgelerde kaynaklar sınırlı, ulaşılması zor ve verimli değildir. Bunun sonucunda kaynakları iyi olan, kolay ulaşılabilir olan ve verimli olan bölgeler gelişirken, kaynakları kötü olan, kaynaklara ulaşılması zor olan ve verimli olmayan bölgeler gelişmemekte ya da geri kalmaktadır (Kayan, 2012: 104).

Gelişememe ve geri kalma ise, aynı zamanda toplumun da sosyal ve kültürel açıdan geri kalmasını ve gelişmemesini ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal gelişme açısından istenilmeyen böyle bir durumda bölgeler arasındaki dengesizlikleri gidermek için, Ülke Kalkınma Plânları esasları dikkate alınarak Bölge Kalkınma Planları yapılmaktadır (Kayan, 2012: 104).

Ülke ölçeğindeki Kalkınma Plânları, kalkınmanın öngörülen hızına ve kaynaklardan yararlanmanın biçimine ilişkin hedefler belirlemekle birlikte, kalkınmanın coğrafi boyutunu ihmal etmemektedirler (Arslan, 2005: 280). Bölge

Plânları, Kalkınma Plânlarının ihmâl ettiği coğrafi yönü dikkate alarak, Kalkınma Plânlarına nazaran biraz daha fazla fizikî alanı, mekânı ilgilendiren kurallar ihtiva etmektedir. Dolayısıyla Bölge Plânları, Kalkınma Planlarında olduğu gibi sadece yatırımlarla değil, yatırımların kuruluş coğrafyaları ve mekânları ile bölgesel ölçekte ilgilenmektedir (Arslan, 2005: 281). Öte yandan bölge plânları, mekânsal plânlardan farklı olarak iktisadî kaynakları da hesaba katarak hazırlanmakta ve iktisadî kaynak kullanımına dair kararlar da ihtiva etmektedirler (Arslan, 2005: 281).

Peki, kalkınma plânlarına konu olan politikaların ülke fizikî mekânına (arza, ülke geneline) yansıtılması nasıl olacaktır?

Kalkınma plânlarına konu olan politikaların fizikî mekâna aktarılması, mekânsal plânlama aracılığı ile gerçekleşmektedir. Bölge plânları ise, sektörel plânlamaya mekânsal boyut sağlayan araçlardan birisidir (Gürkan ve Duygu, 1998: 2-8). Zira iktisadî ve sosyo-kültürel boyutu ile öne çıkan ulusal plân (Kalkınma Plânı) ile fizikî boyutu ile öne çıkan mekânsal plânlar arasındaki dikey etkileşimi sağlama görevini üniter devletlerde bölge plânı yerine getirmektedir (Çelik, 2006: 29). Uygulamada bölge plânları, (genellikle) birden fazla ili içerecek şekilde hazırlanmaktadır.

Bölge plânları kararını biraz daha mekâna yaklaştıran plânlar ise Mekânsal Strateji Plânı olarak isimlendirilmektedir. Mekânsal strateji plânı, gelişme plânları olan Kalkınma Plânı ve Bölge Plânı

ile Çevre Düzeni Planları arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir (Polat, 2010: 2). Ülke Kalkınma Plânları ve Bölge Plânları ile getirilen politikaların fizikî mekâna aktarılması,

- a) Mekânsal Strateji Plânı,
- b) Her İl'de mevcut olan Çevre Düzeni Plânı ve
- c) İmar Plânları {Nazım İmar Plânı ve Uygulama (Tatbikat) İmar Plânı} aracılığı ile gerçekleşmektedir. Bu kapsamda yerleşme alanlarının kullanım fonksiyonları, yoğunlukları, yapılaşma koşulları, ulaşım ağları, donatı alanları, koruma – kullanma kuralları belirlenerek, kalkınma plânlarının fizikî mekâna yansıyan biçimi ile fizikî mekân düzenlenmektedir. Bu düzenleme de kendi içerisinde esasında bir sosyal mühendislik içermektedir.

5. ÜLKEMİZ'DE PLÂNLAMANIN SOSYAL MÜHENDİSLİK BOYUTU: MUASIR MEDENİYETE ERİŞME, MODERNLEŞME

Tekeli, plânlama sürecinin dört ana fonksiyonunun olduğundan bahsetmektedir. Buna göre, toplumu düzenleyici bir sosyal müessese niteliği, plânlamanın ilk fonksiyonudur. Toplumu düzenleyici fonksiyona göre rasyonel siyasî ve iktisadî eylemler, rasyonel sosyal eylemler sürecinin kontrolüne bağlıdır (Tekeli, 1971: 14). Bir toplumsal müesseseyi düzeltici niteliği, plânlamanın ikinci fonksiyonudur. Bu fonksiyon, piyasa mekanizmasının tek başına rasyonel hesaplamaları sağlayamaması sonucu ortaya çıkan krizleri, eşitsiz durumları tamir etmeye yönelik bir fonksiyondur (Tekeli, 1971: 1).

Modern ekonomiye hizmet sunma fonksiyonu, plânlamanın üçüncü fonksiyonudur. Burada plânlama, modern ekonomik sistemde yardımına başvurulmuş bir araçtır. Plânlamanın dördüncü fonksiyonu ise, insanın çevreyle ilişkisi bağlamında ileriye kestirerek rasyonel hesaplar yapılmasını içermektedir (Tekeli, 1971: 15).

Bütün bu fonksiyonlara yakından bakıldığında, plânlamanın bünyesinde bir sosyal değişim ve dönüşüm içerdiği görülmektedir. Dolayısıyla plânlama, toplumdaki iktisadî, siyasî ve hukukî kuralları düzenleyerek, bu düzenlemenin sosyal yaşama ve mekâna aktarılmasını, bu aktarma neticesinde ise bir toplumsal dönüşümü ve değişimi içermektedir.

Yukarıda kültür kavramından bahsedilmiş ve kültürün uzun bir süreçten sonra ortaya çıkan bir durumu yansıttığı ifade edilmiştir. Bu yönüyle kültürün şehir ile irtibatlı olduğundan da bahsedilmiştir. Nitekim Keleş şehri, “uzun sürede oluşan toplumsal bir sistem” olarak açıklamaktadır (Keleş, 1993: 64). Bu açıklamaya göre şehrin uzun bir geçmişi bulunmaktadır; ayrıca şehrin toplumsal/sosyal bir yönü bulunmaktadır; kezâ şehir, (yaşayan) bir sistemdir.

Şehirler, uygarlaşmanın mekânlarıdır (Özyurt, 2007: 113). Nitekim 1772’de Samuel Johnson İngiliz dilinin ilk sözlüğünü oluştururken, Boswell’in kendisini sözlüğe uygarlık (civilization) kelimesini dâhil etmeye zorladığı, ancak Johnson’un bu kelime {uygarlık (civilization)} yerine bu kelimedenden daha eski olan “civility” kelimesini tercih ettiği bilinmektedir (Çevik, 2005: 1). Latince şehir sakini (civitas) kelimesinden türemiş olan “civility”, aktif

biçimde ve durmaksızın uygarlaşmayı ifade etmektedir. Bu bakımdan şehir kavramının, ne zaman başladığı bilinmeyen ve ne zaman sona ereceği de bilinmeyen bir uygarlaşmayı barındırdığı söylenebilir.

Benzer şekilde şehir kelimesinin karşılığının Arapçada “medine” olduğu görülmektedir (Gültekin, 2014: 17). Medine kelimesi ise, medeniyet kelimesinden türemiştir. Dolayısıyla şehir kavramının uygarlaşma, medenileşme, modernleşme anlamlarının bulunduğu açıktır.

Tarihsel gelişim içerisinde “uygarlık” kavramının şehir kelimesinin uygarlık ile eş anlamlı olarak kullanıldığı; uygarlığın şehirleşme ile birlikte var olarak geliştiği söylenmektedir (Topal, 2004: 277). Hattâ şehirde yaşamak, uygarlık tarihinin başlangıcı olarak kabul edilmiştir (Nakiboğlu, 2014: 841).

Mevlâna’nın Mesnevisi’nde de şehir hayatı medenileşmek, fikrî yönden gelişmek bakımından teşvik edilen bir yaşam şekli olduğu görülmektedir. Mevlâna bedevî – hadarî ayırımından yola çıkarak ve kanaatimizce bedevî hayat tarzını kastederek “köy hayatının insan aklı için bir mezar olduğunu” ifade etmektedir. Mevlâna’nın köy hayatına ait olumsuz düşüncesinin büyük ölçüde, bu konuyla ilgili hadislerden (özellikle “Köylerde/mezralarda (kefûr) kalmayın. Çünkü oralarda iskân etmek, kabirde iskân etmek gibidir” hadisinden (Kurt, 2009, 17)) etkilendiğini aktaran Kurt; Mesnevî’de geçen,

“Köye gitme. Köy adamı ahmak bir hale sokar. Akılsız, fersiz bir hale getirir.

Ey seçilmiş temiz adam, Peygamber'in sözünü dinle. Köyde yurt tutmak, aklın mezarıdır.

Köyde sabah, akşam bir gün kalan kişiden tam bir ay onun ahmaklığı gitmez.

Köyde bir ay kalan kişi, nice zaman bilgisiz ve kör kalır” mısralarını buna delil göstermektedir (Kurt, 2001, 107). Bu ifadelerin söylendiği yıllardaki köy hayatını, o dönemin ulaşım ve iletişim imkânlarını, köyde karşılaşılan insanların nitelikleri ile şehirde karşılaşılan insanların niteliklerini, köyde mevcut olan yapı dokusu ile şehirde mevcut olan yapı dokusu, köyde günlük hayatta yürütülen faaliyetler ile şehirde günlük hayatta yürütülen faaliyetler düşünüldüğünde; diğer bir deyişle o günün gözü ile o günün köy ve şehir hayat tarzına bakıldığında, bu ifadelerle neyin kastedildiğini anlamak daha isabetli olacaktır. Günümüzdeki gibi uçağın, otomobilin, internetin, telefonun ve postanın dahi olmadığı o yılların köy ve şehir hayatının; günümüzdeki köy ve şehir hayatından farklı olduğunun bilincinde olmak, yukarıdaki ifadeleri ve şehrin medenileşme bakımından o dönemde taşıdığı önemi idrak etmek bakımından dikkate değerdir.

Şehirleşmenin uygarlık ve medeniyet ile olan bağlantısı hem ileri gelenlerin sözlerine hem de ütopyalara yansıdığı gibi, edebiyatta da yer edinmiştir. Örneğin “Osmanlı İmparatorluğu'nun Batışı - Ufûl” isimli romanda uygar (medenî) toplumların ancak temiz ve düzenli şehirlerde varlık gösterebileceklerinden bahsedilmektedir (Bayram, 2017, 231).

Romanda geçen “Harap, pis memleketlerde yaşayan insanlarda zindelik, canlılık, ilericilik nitelikleri bulunamaz. Düşünce ve duygu uygarlığı ancak medenî, muntazam şehirlerde yaşayan dimağlarda hüküm sürer” ifadesi uygarlaşma, modernleşme, medenileşme ile şehrin ilişkisini göstermek bakımından çarpıcı bir ifadedir (Bayram, 2017, 232). Dolayısıyla toplumun modernleşmesi ve uygarlaşması, muntazam ve medenî şehirlerde mümkün olacaktır. Yerleşim yeri muntazam ve medenî olmazsa, bu durumda o toplumun modern bir toplum olmasından ve o toplumda yaşayan bireylerin de modern ve medenî insanlar olmasından söz edilemeyecektir.

Bu hususun somut örneklerini kendi tarihimizden de görmek mümkündür. Nitekim kendi tarihimizdeki modernleşme hareketleri ve modernleşme hareketlerinde önemli bir aşama olan Cumhuriyet devrimleri ile sadece siyasî yapının değişmesi değil, mekânsal ve toplumsal yapının değişmesi de amaçlanmıştır (Asiliskender, 2008: 7).

Diğer taraftan; bu değişme arzusuyla birlikte, misak-ı millî sınırları içinde ulusal bir kimlik oluşturma yaklaşımları, sosyal olarak farklılık yaratmaktan çok, sosyal yönden birleştirici bir hedef içermiştir (Asiliskender, 2008: 7). Cumhuriyet devrimleri, örnek aldığı Batı ve modernlik (muasır medeniyet) olgusunun çıkış noktalarıyla önemli bir benzerlik taşımaktadır. Batı'da modernleşme süreci temel prensibini bireyi, merkezî ve dinî otoriteden bağımsızlaştırma yaklaşımından almıştır (Asiliskender, 2008: 26). Bu

modernleşme süreci, sosyal mühendislik bağlamında ülkemizde de cereyan etmiştir.

6. PLÂNLAMANIN SOSYAL MÜHENDİSLİK VASITASI İLE MEKÂNİ VE TOPLUMU DÖNÜŞTÜRME BOYUTUNA BİR ÖRNEK: BATMAN

Kalkınma kavramı, ekonomik büyümeden farklı bir kavramdır. Zira ekonomik açıdan büyüyen her ülke kalkınmadığı gibi, kalkınmakta olan ülkelerin de ekonomik açıdan büyüdüklerinden bahsedilmeyebilir. Kalkınma kavramı, sadece iktisadî açıdan gelir artışı demek değildir. Diğer bir ifadeyle, sadece kişi başına düşen millî gelirin artması, aynı zamanda kalkınmanın olduğu anlamına gelmemektedir. Kalkınma, üretimin ve kişi başına millî gelirin artırılmasının yanında; ekonomik yapının, sosyal yapının ve kültürel yapının da değiştirilmesini içermektedir (Tolunay ve Akyol, 2006: 118). Kalkınmanın bünyesinde yer alan ekonomik yapının, sosyal yapının ve kültürel yapının değiştirilmesi, eğitim seviyesinin yükselmesi, daha fazla kişinin her yörede daha fazla sinemaya, tiyatroya, kütüphaneye gidebilmesi, aslında bir sosyal mühendisliği ve plânlamayı da bünyesinde barındırmaktadır.

Bu kapsamda plânlamanın sosyal mühendislik vasıtası ile toplumu modernleşirmesi yönünden ülkemizde öteden beri faydalanılmaktadır. Ülkemizde uygulanan plânlamanın ekonomik amaçlarının yanında sosyal amaçlarının da olduğu bir vakıdır (Öney, 1980: 26). Bu vakıanın somutlaşmış ilk örneklerinden birisi ise, Batman şehridir denilebilir.

Kalkınma amacı doğrultusunda Cumhuriyet'in ilk yıllarında plânlı kalkınmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların başında Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı sayılabilir. Birinci Beş Yıllık Sanayi Plâni, 1932 yılında hazırlanmış ve 9 Ocak 1934'te onaylanarak Mart 1934'te yürürlüğe girmiştir. Adı, sanayi planı olmasına karşın bu plân aslında yurtiçi zorunlu tüketim mallarının yurt içinde üretilmesini amaçlayan bir plandır (Maden Mühendisleri Odası, 1985: 373).

Birinci Beş Yıllık Sanayi Plâni'nde benimsenen politikalar kapsamında gıda, dokuma ve madencilik üzerine pek çok tesisin kurulması öngörülmüştür. Bu fabrikalarda çalışacak ustaların İstanbul ve İzmir Sanayi Mekteplerinde, işçilerin ise fabrikalarda açılacak kurslarda yetiştirilmesi plânlanmıştır (Yücel, 2014: 27).

Birinci Beş Yıllık Sanayi Plâni döneminde kurulan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından yapılan araştırmalar sonrasında 1940'lı yıllarda Batman'da petrol çıkarılmaya başlanmıştır. Petrolün çıkarılması, rafineri kurulmasını gerektirmiştir. Ayrıca petrolün işlenmesi ve dağıtılması için ulaşım ağlarının kurulması gerekmiştir. Bu maksatla bölgeye demiryolu getirilmiştir (Akcan, 2018: 52). Rafinerinin idarî ve teknik kadrosu için beyaz yakalılar olarak adlandırılan mühendisler, muhasebeciler, yöneticiler, teknikerler ve teknisyenler ve diğer memurlar da bölgeye gelmiş ve yerleşmişlerdir. İleride Batman şehrinin kurulacağı İluh Köyü'ne 1937 yılında ilkokul açılmıştır (Akcan, 2018: 74).

Görsel 1: İluh İlkokulu (Abdullah Işık arşivi)

Rafinerinin idarî ve teknik kadrosu için beyaz yakalılar olarak adlandırılan kişilerin bölgeye gelmesi ile birlikte bölgenin demografisi ve eğitim düzeyi birden değişmeye başlamıştır. Ayrıca belli bir eğitimden (kurstan) geçen işçiler bu tesislerde çalıştığından, işçilerin de sosyal, kültürel ve ekonomik çevrelerinde de bir değişiklik meydana gelmiştir.

Görsel 2: Rafinerinin ilk müdürü Şemsi Ağar ve ailesi (Abdullah Işık arşivi)

Rafineri tesislerinin kurulduğu İluh Köyü bir çekim merkezi haline gelmiştir. Çevre yörelerden göç almaya başlamasıyla beraber, sosyo-ekonomik olarak gelişim göstermiş, evvelâ köy, sonra nahiye olan yerleşimin nüfusu 1945-1955 yılları arasında on kat artmıştır (Akcan, 2018: 57).

Görsel 3: MTA personelinin kaldığı ahşap barakalar (Batman Çağdaş Gazetesi arşivi)

Öte yandan; Görsel 3'te yer verildiği üzere, MTA Enstitüsü'nce 24 Temmuz 1939'da Meymuniye Boğazı'ndaki petrol kuyusu sondajının başlamasıyla beraber, personel ve işçilerin barınması amacıyla bölgeye ahşaptan barakalar yapılmıştır (Akcan, 2018: 67).

Görsel 4: Raman Petrol Kampında 23 Nisan töreni - 1956 (akt. Akcan,69)

Ahşap barakaların ihtiyaca cevap vermemesi nedeniyle daha sonra bölgeye iki katlı ahşaptan bir merkez kamp binası inşa edilmiştir. Raman Dağı'nda sondaj çalışmalarının hız kazanması, açılan yeni petrol kuyuları ve İluh nahiyesinde Tecrübe Rafinerisi'nin kurulmasıyla beraber artan personel sayısını nedeniyle, bu merkez kamp binası yetersiz kalınca, MTA çalışanları için Raman-8 kuyusu civarına yeni bir kamp kurulması kararı alınmıştır (Akcan, 2018: 67).

Görsel 5: Batman'a gelerek rafineride çalışmaya başlayan kişiler ve aileleri

MTA Enstitüsü 1948 yılında Raman kampında tek katlı ahşap idare ve muhasebe binalarının yanı sıra, teknik personeller için lojman binaları, malzeme ve makineler için depolar, atölyeler, yemekhane, fırın, çamaşırhane ve garajlar inşa etmiştir. Raman petrol kampında çalışan yaklaşık 500 işçi ve aileleri için okul, voleybol-futbol sahaları ve gösteri salonları yapılmış, Dicle Nehri kenarına bir de plaj kurulması düşünülmüştür (Akcan, 2018: 67).

Görsel 6: 1955 yılı - Site Mahallesi inşaatı (solda) ve inşaat sonrası yerleşilmiş hali ile Mahalle'nin görünümü (sağda) (Abdullah Işık arşivi)

1955 yılından itibaren TPAO'da çalışan işçiler, o döneme göre modern şekilde plânlanmış ve inşa edilmiş Site adı verilen sosyal tesislerde kalmışlardır. Zaman içinde eklemelerle daha da genişleyen Site, alt yapısıyla ve üst yapısıyla bölgede modern şehirleşmenin örneklerinden biri olmuştur. Site'ye daha sonra Site Mahallesi denilmiştir. Site Mahallesi içinde alışveriş merkezleri, misafirhaneleri, yüzme havuzları, parklar ve bahçeler, futbol sahası, tenis kortu, okul, eğlence ve dinlenme yerleri, sinema salonu ve camiî ile TPAO çalışanlarının ve ailelerinin yaşadığı bir mekân olmuştur (Akcan, 2018: 68).

Bölge'de yapılan petrol ve rafineri yatırımları, bölgenin eğitim ve sağlık yönünden de gelişmesine katkı sunmuştur. Yukarıda Görsel 1'de yer verildiği gibi, bölgeye yeni okullar açılmıştır. Kamplarda görevli sağlık personeli, bölge halkına da hizmet vermiştir. Ayrıca sağlık personelinin bir görevi de, rafineri kamplarının genel temizliğini, yiyeceklerini, içeceklerini, mutfak temizliğini de kontrol etmektir. Daha sonra bölgede faaliyete geçen TPAO dispanseri ile çalışanlara, ailelerine ve civara sağlık hizmeti verilmiştir (Akcan, 2018: 74).

Görsel 7: Site Mahallesi sakinleri (Batman Çağdaş Gazetesi arşivi)

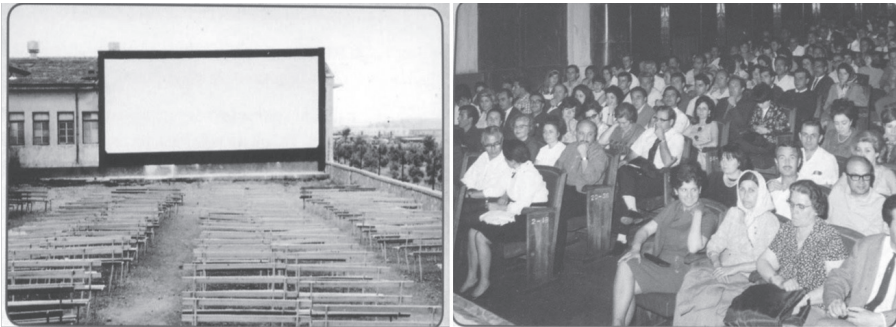
Batman şehrinin ilk spor kulübü olan Batman Petrol Spor da, bu plânlamanın bir ürünü olarak kurulmuştur. Sosyal tesisler bünyesinde bulunan spor tesislerinin yapılması, onarımları ve bakımları yapılarak spor faaliyetlerine gerekli önem gösterilmiştir. Petrolspor Kulübü futbol, basketbol, yüzme, güreş ve atletizm dalında faaliyet göstermiştir (Akcan, 2018: 77).

Sanayi Plânı sonrasında bölgede başlayan faaliyetler gün geçtikçe ilerlemiş ve bölgedeki kültürel hayat da bu ilerlemeden nasibini almıştır. TPAO yönetimi tarafından TPAO'yu daha iyi tanıtmak amacıyla bir sinema filmi yapılmasına karar verilmiştir. Görsel 8'de afişine (Pınar, e.t.14.02.2021) ve bir sahnesine yer verilen film "Toprağın Kanı" ismiyle sinema salonlarında yerini almıştır.

Görsel 8: Toprağın Kani

1966 yılının Şubat ayında Garzan Petrol Kampında filmin çekimlerine başlanmış, daha sonra Hasankeyf ve Batmanda filmin çekimleri devam etmiştir. Film 24 Mayıs ve 4 Haziran 1966 yılında üçüncü defa düzenlenen Antalya Altın Portakal film festivalinde en iyi ikinci Film ödülünü almıştır (Akcan, 2018: 81). Ayrıca Rafineride çalışanların hem yaşamsal hem de sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Site adı verilen yerleşim yerinde sinema salonları da yapılmıştır (Akcan, 2018: 85). Site adı verilen yerleşim yerinde adeta yeni bir şehir inşa edilmiştir.

Yazlık sinema

Kapalı mekân sinema

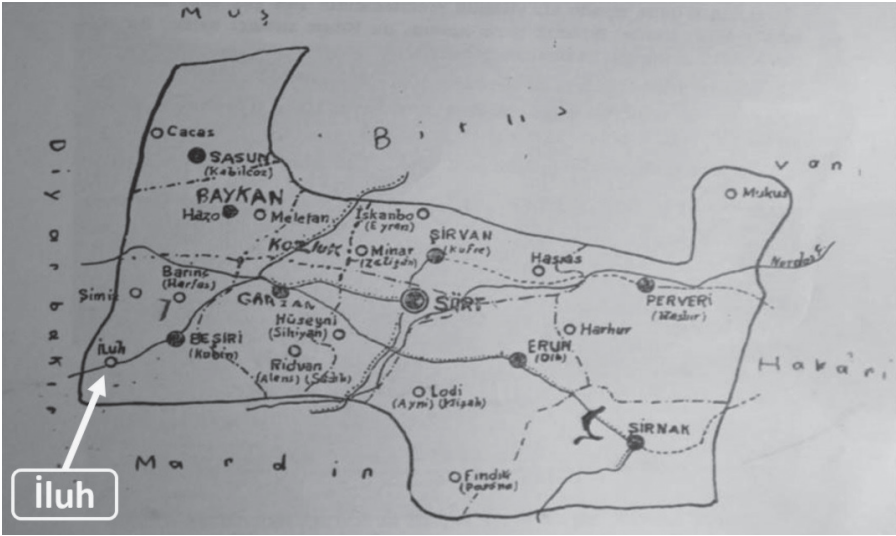
Görsel 9: Sinema salonları (Akt. Akcan, 93-94)

TPAO yönetimi, bölgede çalışanları daha iyi motive etmek ve sosyo-kültürel gelişimlerini sağlamak amacıyla her türlü imkânı sağlamıştır. Bu imkânlardan birisi de TPAO bünyesinde kurulan, TPAO Batman Orkestrası'dır.

Görsel 10: TPAO Batman Orkestrası (Abdullah Işık arşivi)

TPAO Batman Orkestrası sadece TPAO'ya hizmet etmemiş, Batmanlılara da ücretsiz halk konserleri vermiş, düğünlere ve sünnetlere katılarak bölge halkı ile bir arada olmuştur. Batmanlılar tarafından çok sevilen grup, Batman halkının sosyal hayatını zenginleştirmiştir (Akcan, 2018: 87).

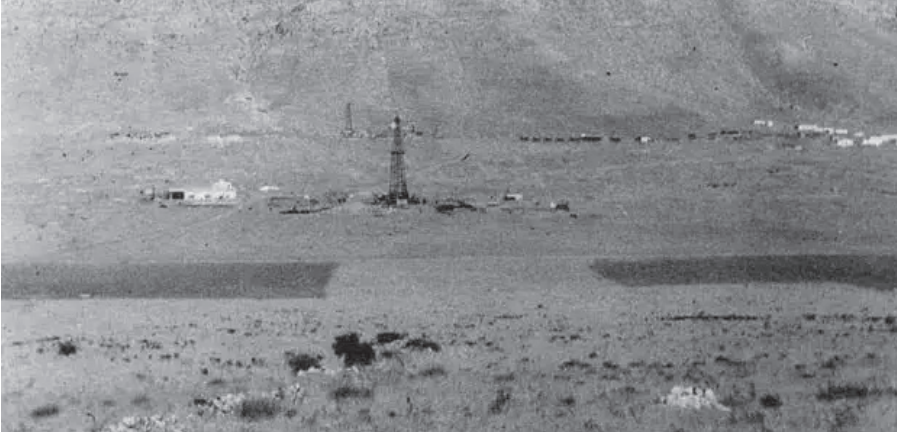
Görsel 11: 1957 yılı öncesi Siirt İli mülki haritası ve İluh Nahiyesi (Akt. Akcan,99)

1966 yılının Şubat ayında Garzan Petrol Kampında filmin çekimlerine başlanmış, daha sonra Hasankeyf ve Batmanda filmin çekimleri devam etmiştir. Film 24 Mayıs ve 4 Haziran 1966 yılında üçüncü defa düzenlenen Antalya Altın Portakal film festivalinde en iyi ikinci Film ödülünü almıştır (Akcan, 2018: 81). Ayrıca Rafineride çalışanların hem yaşamsal hem de sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Site adı verilen yerleşim yerinde sinema salonları da yapılmıştır (Akcan, 2018: 85). Site adı verilen yerleşim yerinde adeta yeni bir şehir inşa edilmiştir.

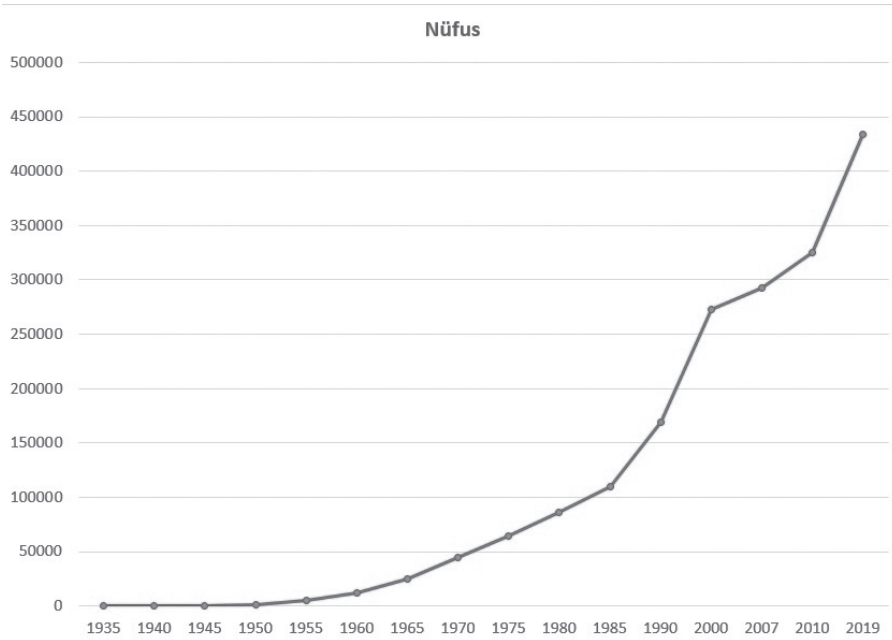
Görsel 12: Batman İlçe haritası (Akt. Akcan,103)

MTA Enstitüsü ve TPAO Batman'da âdeta bir vakıf gibi çalışarak, Batman merkezindeki ve köylerdeki yol yapımlarında, su temininde, okul yapımlarında yardım etmiş, şartların elverdiği ölçüde malzeme yardımlarında bulunmuştur. Arama ve üretim faaliyetleri çerçevesinde yapılan yollar sayesinde bölgede birçok köy yola kavuşmuştur (Akcan, 2018: 102). Yol ise ulaşımı ve erişimi kolaylaştırarak, bölge halkı ile temas etmede önemli bir etmen olmuştur.

Görsel 13: 1940'lı yıllarda İluh'ta yapılan kazı çalışmaları (Abdullah Işık arşivi)

Batman, 1990 yılında il statüsü edinmiştir (Sunkar, 2010: 21). Yukarıda yer alan Görsel 13'de görüldüğü gibi, 1940'lı yıllarda 10 haneli bir köy olan İluh, bu gün bir rafineri işleten şehir haline gelmiştir. 1935 – 2019 arası nüfus değişim grafiği aşağıda Görsel 14'te gösterilmiştir.

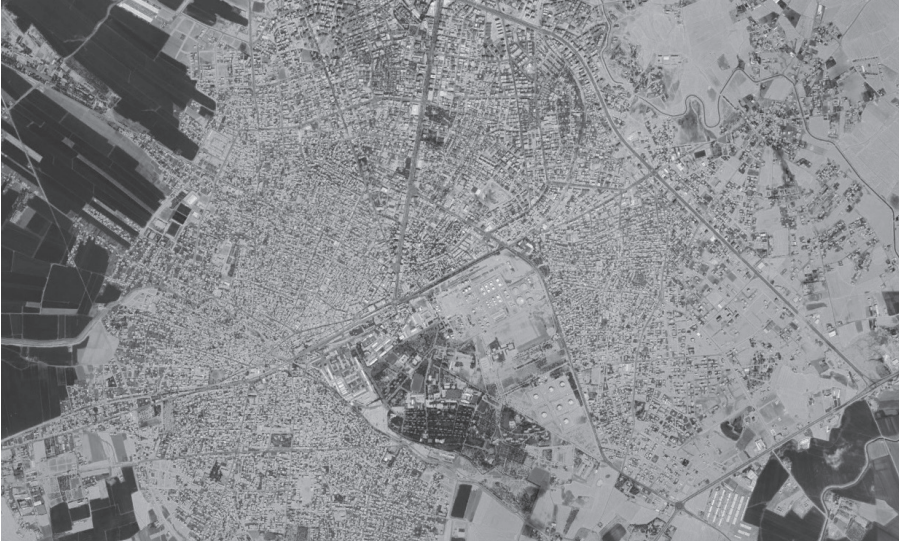
Görsel 14: 1935 – 2019 yılları arası Batman İli nüfus değişimi (TUİK)

Plânlamanın hem iktisadî plânlama boyutu ile, hem sanayi plânu boyutu ile, hem de mekânsal plânlama boyutu ile sosyal mühendisliğin somutlaştığı yerlerden birisi olduğunu değerlendirdiğimiz Batman'ın Site Mahallesi'nin günümüzdeki durumuna ise aşağıda Görsel 15'te yer verilmiştir.

Görsel 15: Site Mahallesi; günümüz

10 haneli bir kırsal yerleşim iken, bu gün dört yüz binin üzerinde nüfusu barındıran Batman şehir merkezi, mekânsal makroform açısından ise Görsel 16'da ve Görsel 17'de yer alan biçimde bir görünüm arz etmektedir.

Görsel 16: Batman şehir merkezi ortofoto görünümü

Görsel 17: Batman şehrinden iki görünüm ve şehir imar plânı

7. TARTIŞMA

Antik çağlardan bu yana ideal topluma ulaşmaya yönelik arayış devam etmektedir. İdeal topluma ulaşmaya yönelik devam eden bu arayışta, ideal toplum tasarımı mekân üzerine konumlandırılmış, ideal toplum tasarımının mekânı şehir olagelmıştır (Akkoyunlu Ertan, 2012: 39). Sosyal hayatın ve siyasî gücün merkezi olan şehirler, ideal toplum düzeninin kurulmasında vazgeçilmez mekânlardır (Akkoyunlu Ertan, 2012: 40).

İdeal toplum düzeninin kurgulandığı metinler ise, esas olarak ütopyalar olmuştur. Ütopyalar sosyal sorunlara, bu sorunların var olduğu döneme özgü çözüm önerileri getirmişlerdir (Duman Yüksel, 2012: 9). Bu çözüm önerilerinin uygulanması sonucunda, mükemmel bir topluma ulaşılabilecektir. En azından ütopya, bunu öngörmektedir. Mükemmel bir topluma ise, çalışmanın başlangıcında tanımlanan plânlama kavramı ile ulaşılması mümkündür. Bu yönüyle plânlama,

merkezî karar almayı ihtiva edebileceği gibi, mahallî ölçekte kararlar almayı da ihtiva edebilir.

Öte yandan; ideal toplum, ideal düzen, ideal yönetim, ideal demokrasi, ideal paylaşım ve toplumla ilgili diğer bütün ideallerin hayata geçirilebilmesi için, elbette ideal bir şehrin var olması gerekmektedir. İdeal şehir ise, ideal toplumun kurgulanmasına yönelik ütopyaların mekânsal tasarım unsurunu içermektedir (Duman Yüksel, 2012: 10). Nitekim günümüz Batı şehirlerinde görülen, insana dinginlik veren planlama uygulamalarının temelini ütopyacı gelenekten atıldığı belirtilmektedir (Nişancı ve Uçan, 2019: 35).

Günümüz Batı şehirlerinde görülen, insana dinginlik veren planlama uygulamalarının temelini ütopyacı gelenekten atılması hususu ile şehir plânlama disiplini birlikte ele alındığında; her şehir plâncının içinde bir parça ütopya bulunduğu bahsedilebilir (Duman

Yüksel, 2012: 12). Bilhassa şehir plâncılar, kırsal ya da kentsel mekânların şu anki durumlarından başlayarak, yerleşim yerlerinin geleceklere üzerine hayaller kurmaya, bu hayaller ile onları yeniden şekillendirmeye, bu yerlerin sosyal ve iktisadî hayatlarını gelecek bakımından tahayyül etmeye odaklanmışlardır (Çötel, 2018: 95). Ancak yapıli bir çevreye yönelik tahayyüller ile hiç yapılaşmamış bir çevreye yönelik tahayyüllerin de birbirinden farklı olacağı tabiidir.

Diğer taraftan ütopyaların, geçen zamanın etkisi ile somutlaşarak, toplumsal düzenin tasarımına yönelik akılcı kapsamlı plânlamalara dönüştükleri belirtilmektedir (Baş, 2017: 86). Toplumsal düzenin tasarımı ise sadece iktisadî faaliyetlerin ve günlük hayatın tasarımını değil, aynı zamanda günlük hayatın ve iktisadî faaliyetlerin geçtiği mekânın da tasarımını gerektirmektedir. Bu tasarımların tamamı, genel olarak o topluma ve o toplumdaki her bir bireyin kimliğinin ve kültürünün de (zaman içinde, belki farkına varmadan) değişmesine sebep olmaktadır. İşte bu kimliğin ve kültürün değişmesi ise, plânlamanın sosyal mühendislik boyutunu ortaya çıkarmaktadır.

Nitekim çalışmanın başlangıcında kısmen Cumhuriyet'in ütopyasından bahsedilmiştir. Ankara o dönemde, genç Cumhuriyet'in sadece mekânsal olarak ele alınamayacak; son derece kapsamlı bir toplum mühendisliği ütopyasının somutlaştırılmaya çalışıldığı mekândır (Ülkenli, 2017: 27 ve 30). Cumhuriyetin toplum mühendisliği, başta Ankara olmak üzere yurdun tamamında uygula-

nacaktır. Bu çalışmada ele alınan Batman ise, bu uygulamanın mikro mekânsal boyutu ile somutlaşmış görünümüdür denilebilir. Buradaki mikro mekânsal uygulamanın başarılı olup olmadığı ise ayrı bir tartışmanın konusudur. Ayrıca bu çalışmanın konusu olan mekânda teknik gezi niteliğinde bir inceleme yapılamadığından, sosyal mühendisliğin başarı durumu mekânda gözlenememiştir. Ancak 10 haneli bir kırsal yerleşim biriminden bir şehre dönüşmüş mekânda, bir üst başlık altında aktarılan sosyal ve kültürel değişim bağlamında sosyal mühendisliğin plânlama aracılığı ile uygulandığı da bir gerçektir. Zira bu mekân adeta sıfırdan oluşturulmuştur. Bu yerleşim yeri (il merkezi) diğer şehirlerden (il merkezlerinden) farklı olarak, daha önce neredeyse hiç yerleşimin olmadığı bir yerde kurulmuştur.

Çalışmada örnek olarak ele alınan Batman şehrinde ideal bir toplum oluşturulmuş mudur? Bu soruya verilecek cevaplar tartışmalıdır. Belki de Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı ve bu plânın Batman'da uygulaması yapılırken ideal toplum düzeni özelinde ütöpik bir plânlama yapılmamış, kervan yolda düzülür biçiminde sosyal-kültürel değişim ve dönüşüm gerçekleşmiş olabilir. Ancak plânlamanın; eğitimden spora, kültürel faaliyetlerden yaşam alanlarına kadar öncelikle bölgede, daha sonra Batman şehrinde yeni bir kimlik ve yeni bir kültür inşa edilmesine vesile olduğu aşıkârdır. Bu kimlik ve kültür inşası ise, sosyal mühendislik aracılığı ile gerçekleşmiştir. Bu sosyal mühendisliği tahrik eden katalizör ise, plânlama olmuştur.

Ayrıca ülke geneli değerlendirildiğinde; TİGEM çiftliklerinde, demir-çelik fabrikalarının kurulduğu yerleşim yerlerinde de Batman'da görülen plânlama ve sosyal mühendislik ilişkisinin izleri gözlenebilecektir. Benzer şekilde, günümüzdeki uygulaması muhtelif yönlerden eleştirilmekle birlikte (Sönmez, 2014: 43vd), teorik açıdan “kentsel dönüşüm” adı verilen projelerin de bünyesinde bir sosyal mühendislik barındırdığı söylenebilir. Nitekim fizikî çöküntü, sosyal çöküntü ve ekonomik çöküntü alanlarının kentsel dönüşüm şemsiyesi altında sosyal, ekonomik ve fizikî plânlama aracılığıyla ortadan kaldırılarak, hem çöküntü olarak kabul edilen mekânın hem de o mekânda yaşayan insanların sosyolojik ve kültürel açıdan değişmesi/dönüşmesi öngörülmektedir. Bu yönüyle plânlamanın bir uygulama biçimi olan kentsel dönüşümün de bünyesinde sosyal mühendislik içerdiği söylenebilir.

8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmada sosyal mühendisliğin, toplumu oluşturan grupların veya sınıfların ya da toplumun tamamının belirli bir hedefe yönelik olarak şekillendirilmesini amaçlayan düzenlemeler olduğundan bahsedilmiştir (Çalış, 2018: 52). Ayrıca çalışmada plânlamanın sosyal mühendislik boyutu üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda sosyal mühendislik kavramı ve plânlama kavramına yer verildikten sonra, İluh isimli bir köyün Birinci Beş Yıllık Sanayi Plâni kararlarından nasıl etkilendiği, bu köyün plânlama vasıtası ile sosyal, kültürel, ekonomik, demografik ve idarî açıdan nasıl dönüşüme uğradığı incelenmiştir.

Esasında plânlamanın sosyal mühendislik yönü, ütopya tasarımı ve bu tasarımın uygulanmasını içermektedir. Örneğin, James Buckingham'ın 19 uncu yüzyıl İngiltere'si hakkındaki düşünceleri, burjuvazinin ideallerini temsil etmiştir. Buckingham, toplumdaki gereksiz kurumları elemek (ortadan kaldırmak) ve gerekli kurumları hizaya sokmak için yeni bir toprak parçasında toplumun gelişimini bir bütün olarak planlamaya çalışmıştır. Hattâ Buckingham, çizimlerle desteklenmiş planlar ve şartnameler (plân hükümleri) de hazırlamıştır. Bir nevi Buckingham İngiltere'ye ilişkin ütopyasını yazmıştır. Lewis Mumford ise, Buckingham'ın bu çalışmasını sosyal mühendislik girişimi olarak görmüştür (Tekcan, 2019: 55 ve 57).

Sosyal mühendislik vasıtası ile toplumu dönüştürmek kimilerine göre olması gereken iyi bir şeydir; zira ideal iyi topluma ancak bu yolla ulaşılabilecektir. Kimilerine göre ise sosyal mühendislik olumsuz bir şeydir; zira kişiler içlerinden geldiği gibi hareket etmek yerine, kendilerine verilen rolü oynamaya yönelik zorunlu hareketler sergilemek durumundadır.

Mekân bağlamında Bozdoğan, sosyal ve kültürel faktörleri tasarıma katmak üzere yola çıkan pek çok revizyonist projenin aynı zamanda birer toplum mühendisliği projesi olduğunu ifade etmektedir (Bozdoğan, 2016: 28). Mimar Behruz Çinici'nin bakış açısı ile konuyu ele alan Bozdoğan, Behruz Bey için toplum mühendisliğinin hiç gocunmadan üstlenilmiş “yüce bir misyon” olduğunu,

Türkiye'nin yaşadığı sosyal, kültürel ve demografik değişimleri iyi yönetebilmek için toplum mühendisliği uygulamalarının bir gereklilik olduğundan bahsetmektedir (Bozdoğan, 2016: 28).

Toplum mühendisliği ya da sosyal mühendislik kavramı, özellikle aydınlanma sonrasında batı ülkelerinde benimsenmeye başlamıştır (Korkmaz, 2020: 4). Toplum mühendisliği, merkez ülke konumundaki batıdan çevre ülkelere doğru yayılmıştır. Toplum mühendisliği aracılığı ile kitleler (toplumlar) belli bir düşünce doğrultusunda dönüştürülürken, bu dönüşümün hedefini belirleyen ise merkezin plânlamaya dair kararları olmaktadır.

Netice itibarıyla, toplumun ihtiyaçlarının giderilmesine ve gelecek tahayyülüne dair plânlama faaliyetlerinin, aslında bünyesinde bir sosyal mühendislik barındırdığı anlaşılmaktadır. Plânlamanın mekânsal boyutu ile ilgilenmekle birlikte, bünyesinde pek çok disiplini de içeren şehir planlama, toplumsal ilişkiler bütünü ile etkileşimli bir biçimde arazi kullanımının, üretim ve tüketim alanlarının, ulaşım ağlarının, mekânsal yapının belirlenmesi, öngörülmesi ve planlanması sürecini içermektedir. Bu bağlamda şehir plancılarının işlevinin, çeşitli disiplinlerden aldıkları verilerin sentezini yapmak, bunlar arasındaki ilişkileri bütüncül olarak kavrayarak, sorunsalları tanımlamak ve olası çözümlere dair alternatif süreçleri tasarlamak olarak açıklanabilir (Cengiz v.d., 2008:9). Şehir plâncısının bu işlevi, plâncının mevcut verilerden yola çıkarak oluşturacağı ütopyası kapsamında uygu-

lanacak ve idealize edilen mekân, insan ve toplum bir zaman sonra hayat bulacaktır. Bu hayat bulma ise kaçınılmaz olarak bünyesinde bir değişim ve dönüşüm içerdiğinden, yapılan iş sosyal mühendislik tanımı kapsamında kalacaktır. Burada önemli olan, geçmişin olumlu niteliklerinin korunarak, geleceğin toplumsal iyi yönünde şekillendirilmesidir. Toplum mühendisliğinin, toplumu bulunduğu durumdan daha kötü ve sıkıntılı bir hale dönüştürmesinin hem plânlamaya, hem topluma, hem de toplum içindeki bireylere zarar vereceğinin unutulmaması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akcan, Serhat (2018). Batman'da Petrolün Bulunması, Kente Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Etkileri (1940-1970), Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Batman.

Akkoyunlu Ertan, Kıvılcım (2012). Ütopya Tasarımlarında Kent, İdealkent Dergisi, Ocak, 38-67.

Aktolga, Münir (t. y.). Toplum Mühendisliği, Yönetme – Kontrol Bilimi ve Türkiye, <http://www.aktolga.de/m59.pdf>, e.t. 02.05.2020, 1-32.

Arslan, Kahraman (2005). Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Plânlama ve Bölgesel Kalkınma Ajansları, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl 4, Sayı 7, Bahar/1, 275-294.

Asiliskender, Burak (2008). Modernleşme ve Konut; Cumhuriyet'in Sanayi Yatırımları ile Kayseri'de Mekânsal ve Toplumsal Değişim, İstanbul Üniversite-

si Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.

Aslanoğlu, Rânâ A. (2000). Kent, Kimlik ve Küreselleşme, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa.

Ayten, Asım Mustafa ve Dede, Okan Murat (2003). Kalkınma Plânlarında Ulaşım Politikaları, Hedefler ve Önceliklerinin Uygulanmasına İlişkin Bir Değerlendirme, TMMOB Ulaştırma Politikaları Kongresi (16–17.10.2003) Bildiriler Kitabı, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara, 95-102.

Baş, Yener (2017). Ütopya ve Planlamanın Çelişkili Zemini: Bütünlük Arayışı, Toplum ve Demokrasi Dergisi, Sayı 11, 75-102.

Bayram, Pınar (2017). 19. Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Kentleşme: Yönetimsel Reformlar ile Osmanlı Aydınlarının Kent Üzerine İzlenimlerine Yönelik Karşılaş-tırılmalı Bir İnceleme, Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 8, Sayı 2, 227-244.

Bozdoğan, Sibel (2016). Vaziyet Plânlarındaki Kentsellik ve Kamusalılık, Panorama Dergisi, Sayı 21, Yaz, 26-29.

Boztaş, Fadime (2019). Türkiye'de Modernleşme Sürecinde Kentleşme ve Kültürel Mirasın Korunması, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul.

Cengiz, Hüseyin ve Evren, Yiğit ve Örnek Özden, Elif ve Oğuztimur, Senay ve Altınok, Emrah ve Kozaman, Senem (2008). Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama

Bölümü Kataloğu, Yıldız Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Cizreli, Bahattin (2015). Dünya Sistemleri Kuramı Bağlamında Batının Göç Haritası, Sosyoloji Divanı, Sayı 6, Temmuz-Aralık, 31-39.

Çalış, Ayten (2018). Bir Kamuoyu Oluşturma ve Manipülasyon Aracı Olarak Algı Yönetimi: Kurtlar Vadisi Örneği, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Çelik, Kemal (2006). Plânlama ve İmar Kanunu Uygulaması Arazi ve Arsa Düzenlemesi, Devran Matbaacılık, Ankara.

Çevik, Özlem (2005). Arkeolojik Kanıtlar Işığında Tarihte İlk Kentler ve Kentleşme Süreci, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Çöteli, Methiye Gül (2018). Ütopya Düşüncesinin Kent Plânlama Eğitiminde Kullanımı: İradesiz Ütopyacılık, Tasarım + Kuram Dergisi, Sayı 26, Aralık, 95-112.

Duman Yüksel, Ülkü (2012). Antikçağdan Günümüze Kent Ütopyaları, İdealkent Dergisi, Ocak, 8-37.

Ersoy, Melih (2007). Planlama Kuramına Giriş, (Der. Melih Ersoy) Kentsel Plânlama Kuramları, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 9-34.

Ertem, Barış (2009). Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini ve Mars-hall Plânı, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 12, Sayı 21, Haziran, 377-397.

Füruzan, Verda Gizem (2012). Karl Raimund Popper: Yanlışlamacılık, Eleştirel Akılcılık ve Durumsal Çözümleme, (Edit. Selma DüNDAR) Eğitimde Bilim Teorisi, Nobel Yayıncılık, İstanbul, 47-73.

Gülmez, Bahadır (2011). Evrensel Bir Kavram: Kültür; Yeni Bir Bilimsel Alan: Kültür Tarihi, (Edit. Bahadır Gülmez) Kültür Tarihi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2-21.

Gültekin, Asım (2014). Etimolojik Olarak Şehir Kelimesi. (Ed. Hasan Taşçı, Nureddin Nebati). Şehir Üzerine Düşünceler - I, Esenler Belediyesi Yayınları, İstanbul, 14-27.

Gürkan, Polat ve Duygu, Bengü (Koordinatör ve Derleyen) (1998). 3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmeliklerinin Yeni Bir Yapı Kontrol Sistemi ve Afetlere Karşı Dayanıklılığı Sağlayacak Önlemleri İçermek Üzere Revizyonu Araştırması - Ön Rapor, Ankara, http://www.deprem.gov.tr/sarbis/ddk/belgeler/3194_imarkanunu_onrapor.pdf, e.t. 01.02.2010.

Işık, Abdullah Arşivi. (t. y.) <https://abdullahabdurrahman.wordpress.com/2019/04/01/batman-petrol-orkest-rasi-alintidir/>, e.t.11.11.2020.

Kaplan, Hülagü (2008). Ankara'da Trafik Güvenliği ve Mekân Kalitesi Sorunsalı, Ankara Kent Sorunları Sempozyumu, TMMOB Yayınları, Ankara, 2008, 67-71.

Kayan, Ahmet (2012) Türkiye'de Bölge Plânlaması: Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 9, Sayı 20, 103-134.

Keleş, Ruşen (1993). Kentleşme Politikası, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

Korkmaz, Tansel (t. y.). Gelmekte Olanlar ve Gelecekler, https://www.academia.edu/26330375/Gelmekte_Olanlar_ve_Gelecek.pdf, e.t. 05.05.2020.

Kurt, Abdurrahman (2001). Sosyo-Ekonomik Ve Kültürel Yönden İslâm Öncesi Mekke Toplumu, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 10, Sayı: 2, 97-122.

Kurt, Abdurrahman (2009). Dindarlığı Etkileyen Faktörler, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 18, Sayı: 2, 1-26.

Kurtoğlu, Meltem ve Seferoğlu, S. Sadi (2011). Dokuzuncu Kalkınma Plânı ve Teknoloji Politikalarına Eleştirel Bir Bakış, (Edit. Mustafa Akgül, Ethem Derman, Attila Özgüt, Ufuk Çağlayan, Metin Ertürkler, Mustafa Karakaplan) XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri-İnönü Üniversitesi 2 - 4 Şubat 2011 - Malatya, İnternet Teknolojileri Derneği Yayınları, İstanbul, TY, 893-898.

Nakiboğlu, Aslıhan (2014). Uygarlıkların Gramerine Karşılaştırmalı İktisadi Perspektiften Bakış, Turkish Studies, Cilt 9/4, Bahar, 839-875.

Nişancı, Şükrü ve Uçan, Fatih (2019). Bir İdeal Kent Felsefesi Olarak Ütopya ve Bir Ütopya Denemesi Olarak "Bayburtopia", Kahramanmaraş Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı 21, 21-36.

Öney, Erden (1980). İktisadî Plânlama, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara.

Özyurt, Cevat (2007). Yirminci Yüzyıl Sosyolojisinde Kentsel Yaşam, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 10, Sayı 18, Aralık, 111-126.

Pınar, Elif, (t.y.). Türkiye'nin Sinema Dönemleri – Sinemacılar Dönemi, <https://www.tarihli-sanat.com/turkiye-nin-sinema-donemleri-sinemacilar-donemi/>, e.t. 14.02.2021.

Polat, Erkan (2010). Plânlamada Yeni Bir Paradigma Baskısı: Stratejik Mekânsal Plânlama (SMP), Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, C. 19, Sayı 4, Ekim, 1-18.

Sönmez, Beril, (2014). Soylulaştırmanın Yeni Biçimleriyle Yerinden Edilmeyi Yeniden Düşünmek, Planlama Dergisi, Sayı 24, 42-53.

Sunkar, Murat (2010). Batman Şehrinin Kuruluşu ve Gelişmesi, Coğrafya Dergisi, Sayı 21, 18-37.

Sürmen, Yusuf (26.10.2017). Toplum Mühendisliği ve Türkiye Uygulaması, http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/sbe_a445b.pdf, e.t., 02.05.2020

Tekcan, Barış (2019). Lewis Mumford'un Kuramsal Çalışmaları: Ütopya ve Şehir Sosyolojisine Katkıları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Tekeli, İlhan (1971). Plânlama ve Ülkesel Fizikî Plânlama Üzerine, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara.

Tekeli, İlhan (2009). Akılcı Plânlamadan, Bir Demokrasi Projesi Olarak Plânlamaya, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

TMMOB Maden Mühendisleri Odası (1985). 1923-1980 Döneminde Ülkemizde Planlar ve Madencilik Sektörü, 9. Türkiye Madencilik Bilimsel ve Teknik Kongresi Bildirileri, Ankara, 369-389.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası (1974). Arazi Kullanımı ve Üretim Plânlaması, Ziraat Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara.

Tolunay, Ahmet ve Akyol, Ayhan (2006). Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Sayı: 2, 116-127.

Topal, A. Kadir (2004). Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye'de Kent Neresidir?, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 6, Sayı 1, 276-294.

Türk Dil Kurumu (t. y.). Plân, <https://sozluk.gov.tr/>, e.t. 03.05.2020.

Ülkenli, Zeki Kâmil (2017). İç İç İki Genç Cumhuriyet Ütopyası ve Dönüşümleri: Ankara ve Atatürk Orman Çiftliği, Ankara Araştırmaları Dergisi, Sayı 5, Haziran, 27-72.

Yıldız, Süleyman (2007). Kimlik ve Ulusal Kimlik Kavramlarının Toplumsal Niteliği, Millî Folklor Dergisi, Sayı 74, 9-16.

Yücel, Fikret (2014). Cumhuriyet Türkiye'sinin Sanayileşmede İlk Önemli Adımı: Birinci Beş Yıllık Sanayi Plâni 1934-1938, Elektrik Mühendisleri Odası Yayınları, Ankara

Selim SALTAN

Şube Müdürü

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi

BELEDİYELERDE VEKÂLET GÖREVİNDE VEKÂLET ÜCRETİ, ZAMLAR VE TAZMİNATLAR FARKI İLE EK ÖDEME FARKININ HESAPLANMASI

Türk Dil Kurumunun sözlüğüne göre vekâletin kelime anlamı “vekillik” olarak tanımlanmakta, vekillik ise “*Birinin yerine iş görme, naiplik*” olarak belirtilmektedir.

Ülkemiz idare sisteminde; yürütmenin devam edebilmesi, kamu hizmetlerinin sorunsuz ve sürekli olarak sürdürülebilmesi için vekâlet sistemi uygulanmaktadır. Vekâlet sistemi kamu hizmetlerine tahsis edilen kadroların boş olması veya dolu olduğu halde ilgili personelin görevinden belirli sebepler nedeniyle ayrı kalması halinde uygulanır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 86. maddesinde vekâlet görevi ile vekâlet aylığının verilme şartları belirtilmiştir. Bu makalede vekâlet aylığı, zamlar ve tazminatlar farkı ile ek ödeme farkının hesap edilmesi ve ödenme şartlarını anlatacağız.

1. VEKÂLET AYLIĞI

657 sayılı Kanununun 86. maddesi ile vekâlet görevi verilmesi şartları ile 175. maddesinde hesaplama hükme bağlan-

mıştır. 86. madde ile 175. madde aşağıda belirtilmiştir.

Vekâlet görevi ve aylık verilmesinin şartları:

Madde 86 –

Memurların kanuni izin, geçici görev, disiplin cezası uygulaması veya görevden uzaklaştırma nedenleriyle işlerinden geçici olarak ayrılmaları halinde yerlerine kurum içinden veya diğer kurumlardan veya açıktan vekil atanabilir.

Bir görevin memurlar eliyle vekâletten yürütülmesi halinde aylıksız vekâlet asıldır.

Ancak, ilkökul öğretmenliği (Yaz tatili hariç), tabiplik, dış tabipliği, eczacılık, köy ve beldelerdeki ebelik ve hemşirelik, mühendis ve mimarlık, veterinerlik, vazilik, Kur’an kursu öğreticiliği, imam-hatiplik ve müezzin-kayyımlığa ait boş kadrolara Maliye Bakanlığının izni (mahallî idarelerde izin şartı aranmaz) ile açıktan vekil atanabilir.

Aynı kurumdan ayrılmalar dolayısıyla atanan vekil memurlara vekâlet görevi-

nin 3 aydan fazla devam eden süresi için, kurum dışından veya açıktan atananlarla kurum içinden ilkokul öğretmenliğine atanan öğretmenler ile veznedarlık görevine atananlara göreve başladıkları tarihten itibaren vekâlet aylığı ödenir.

Bu Kanuna tabi kurumlarda çalışan veteriner hekim veya hayvan sağlık memurları, veteriner hekim veya hayvan sağlık memuru bulunmayan belediyelerin veterinerlik veya hayvan sağlık memurluğu hizmetlerini ifa etmek üzere bu hizmetlerle ilgili kadrolara vekâlet aylığı verilmek suretiyle atanabilirler.

Yukarıda sayılan haller dışında, boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekâleten gördürülebilir.

Bu Kanuna tabi kurumlarda, mali, nakdi ve aynı sorumluluğu bulunan saymanlık kadrolarının boşalması halinde bu kadrolara işe başladıkları tarihten itibaren vekâlet aylığı verilmek suretiyle memurlar arasından atama yapılabilir.

Vekâlet, ikinci görev aylık ve ücretleri ile diğer ödemeler:

Madde 175 –

Bir göreve vekâleten atanan memurlara vekâlet edilen görevin kadro derecesinin birinci kademesinin üçte biri, açıktan atananlara ise (Köy ve kasaba imamlığı kadrolarına atananlara 146. maddede yazılı asgari ücret aylık tutarından aşağı olmamak üzere) üçte ikisi verilir. Buldukları yerden başka bir yerdeki bir görev ve vekâlet suretiyle atananlara, Harcırah Kanununun geçici görevle başka yere gönderilenlere ilişkin hükümleri uygulanır.”denmektedir.

86. maddeden anlaşılacağı üzere vekaletin aylıksız yapılması esastır. Ancak hayatın gerçekleride mevcuttur. Hiçbir çalışan mali karşılığını almadan yöneticilik yapma, vekâlet etme, sorumluluk almaya sıcak bakmaz. Ayrıca anayasamız da angaryayı yasaklamaktadır. Bu nedenlerle her ne kadar görevlere asaleten atanma asıl ve gerekli olsa da çeşitli nedenlerle vekâlet görevi verilmesi halinde vekâlet ücretinin ödenmesi gerekir. Vekâleten görevlendirme oluru alınırken de herhangi bir karışıklığa, olumsuzluğa sebebiyet vermemek için 86. Madde ile 175. madde gereği vekâlet aylığının ödenmesinin açık bir şekilde belirtilmesi çalışanın ve kurumun lehine olacaktır. Gerekçesi ise 86 maddede belirtilen “*Bir görevin memurlar eliyle vekâleten yürütülmesi halinde aylıksız vekâlet asıldır.*” ifadesinin önüne geçmek, denetçiler tarafından yapılabilecek olumsuz yorumların önlemek içindir.

Ayrıca Kanununun 174. maddesi gereği Vekâlet ücreti ödenebilmesi içinde vekâletin fiilen yapılmış olması şarttır. Vekâlet ücreti çalışmayı müteakiben ödenir.

Örnek vermek gerekirse; X Belediye- sinde Lisans mezunu ve 15 yıldır kamuda çalışan ve Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliğin 6. ve 7. maddesinde belirtilen şartları sağlayan ve 3. Dereceli kadro işgali ile 3/2 kademesinde Bilgisayar İşletmeni olarak çalışan Onur Bey’e 30.01.2021 tarihli olurla 1. Dereceli yazı işleri müdürlüğü görevine

vekâleten atanmıştır. Vekâlet atama kararnamesinde (OLUR'unda) 86 ve 175. madde açıkça belirtilmiştir.

Onur Beyin vekâlet ücreti alabilmesi için vekâlet görevinin 3 aydan fazla devam etmesi gerekmektedir. Onur Bey 01.05.2021 tarihinde 3 ayı doldurduğundan 15.05.2021 tarihinde 14 günlük vekâlet ücreti ödenmelidir. Takip eden aylarda da rapor izin vb. sebeplerle fiilen çalışılmayan süreler hariç tam vekâlet ücreti ödenmelidir.

14 günlük vekâlet ücretini hesaplaması;

Birinci dereceye vekâleten atandığından ve 175. maddede atandığı derecenin ilk kademesinden vekâlet ücreti ödeneceği hükmüne istinaden,

$1320 + 2200 = 3520 * 0,165786$ (2021 Ocak Katsayısı) = 583,57

$573,57 / 3 = 194,52$ TL aylık vekâlet ücreti ödenmelidir.

Ancak 14 günlük vekâlet ücreti ödeneceğinden,

$194,52 / 30 = 6,48 * 14 = 90,78$ TL. vekâlet ücreti ödenmelidir.

Müteakiben Onur Bey'e izin rapor kullanmadan fiilen tam çalışması halinde 15.06.2021 tarihinde 194,52 TL brüt vekâlet ücreti ödenmelidir. Vekâlet ücretinden gelir ve damga vergisi kesilir.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken birkaç husus vardır. Bu hususlar;

1) Vekâlet aylığı hesaplanırken; aylık + ek göstergenin uygulanacağı çok eski bir görüş yazısı olan Bütçe ve Mali Kont-

rol Genel Müdürlüğünün 25.12.1989 tarih ve 28980 sayılı yazısında belirtilmiştir. Bu görüşe aykırı veya düzeltici herhangi bir hukuki bir düzeltme veya değiştirme yapılmamıştır.

Mühendis kökenli 1/1 hakediş derece ve kademesinde görev yapan mühendisin ek göstergesi 3600'dür. Bu mühendisin 1. Dereceli Fen İşleri Müdürlüğüne vekâleten 86 ve 175. maddeye göre atanması halinde ek gösterge rakamı 2200 mü yoksa 657 sayılı Kanunun 43/ B bendine ve 148 nolu tebliğe göre 3600 mü olacağı belirsizdir. Her ne kadar teknik müdür- genel idari müdür ayrımı 02.07.2020 tarihli Belediyeler ve bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelikle kaldırılrsa da yine de boşluk vardır. Benim görüşüm 2200 üzerinden ödeme yapılmasının doğru ve olumsuzluğa sebebiyet vermeyeceğidir.

Başka bir örnek de Büyükşehir Belediyeleri hariç Belediyelerde Hukuk İşleri Müdürlükleri bulunmaktadır. Hukuk İşleri Müdürü olarak, 02 Temmuz 2020 tarihinde yayınlanan yönetmelikte avukat olma şartı bulunmamaktadır. Anadolu Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Lisans bölümü mezunları da Hukuk İşleri Müdürü olarak atanabilecektir.

Ancak bu atama her ne kadar mevzuata uygun olsa da, mantığa uygulamaya ters bir atama olacaktır. Amir memurundan konuya daha hâkim olmalıdır. Hâkim olmadığın bir konu üzerinden idarecilik yapamazsınız. Bu çelişkiyi gören bazı belediyeler meclis kararı ile çıkar-

dıkları çalışma yönetmeliği veya başka isimli yönetmeliklerle Hukuk İşleri Müdürlüğünün avukat kariyerine sahip olma şartını getirmiştir.

Şu nu da belirtmekte fayda vardır. Hiç kimseyi veya gurubu da hakir görmediği mi önemle belirterek yapılan işlemin yanlış olduğu ve genele yayılamayacağını da belirterek 45 yaşına kadar kamyon şoförlüğü yapmış ilkökul mezunu kişi siyasi otorite gücü ile Belediye şirketlerine işçi statüsüyle işe başlatılmakta, koordinatör görevlendirmesi yapılarak memur statüsündeki 20 yıllık mühendislerin, teknikerlerin hukuki olmayacak şekilde üstü olarak kabul görmektedir. Hesap verme sorumluluğu memurda, sopa koordinatördedir. Bu düzene karşı gelen birkaç çatlak ses de susturularak diğer çalışanlara mesaj verilmektedir. Bu görevlendirmeyi yapan idare, Türk eğitim sistemine, temsil ettiği makama veyıllarını kuruma vermişisini layıkıyla yaparak kamuya yararlı olmaya çalışan işinin ehli çalışanlarasaygısızlık yapmaktadır. 45 yaşından sonra amir olan ve bir de altına araba verilen çalışanın biraz da ego su varsa çalışanlara karşı devamlı olarak otoriter davranış içinde olma, bağırma-çağırma, işler biraz ters gittiğinde suçu başkasının üstüne atma (halbuki kendi talimatına göre yapılmış olsa da) gibi iş barışını ve huzuru bozan davranışlarda bulunabilmektedirler

2) **Asaleten kadrolu olan memurdan, aynı kadroya vekâleten bakan memur bazı durumlarda daha fazla ücret alabilmektedir.** Bu durum kamu ruhuna – düzenine aykırıdır. Ancak mevzuat eksikliği - boşluğu nedeni ile vekiller asil-

lerden daha yüksek maaş alabilmektedir. Bu durum atamayı yapan idare tarafından göz önünde bulundurulmalıdır.

Örneğin, Yukarıdaki örnekten hareketle 1. Derece kadro işgali ile 1/1 görev yapan mühendisin özel hizmet puanı 160 dır. Kadrolu mühendis kökenli teknik müdürün özel hizmet puanı 155 dir. 5 Puan eksiktir. Bunun da karşılığı $1574,97 * 0,05 = 78,75$ TL daha düşüktür.

Ayrıca Müdürlük kadrosu Genel İdari Hizmetler sınıfında olduğundan her gün arazide olsanız dahi arazi tazminatı alamamaktadır. Ancak mühendis olup vekâleten müdürlüğe bakan memur arazi tazminatı alabilmektedir. Bu ödeme 3 ayda bir yapılmakta olup tavanı $1574,97 * 0,60 = 944,98$ TL olup aylık 315,99 TL ye tekabül etmektedir.

Aynı kişiye vekâlet ücreti ödenmektedir. Bu da 194,52 TL. dir. Topladığımızda $78,75 + 315,99 + 194,52 = 589,26$ TL brüt fazla maaş almaktadır. Bu doğru değildir. Vekâlet veren idare mutlak suretle bu hususu göz önünde bulundurmalıdır.

Başka bir örnek daha vermek gerekirse;

3. derece kadro işgali ile görev yapan, lisans mezunu ve 1/1 görev yapan Bilgisayar İşletmeni kadrosundaki Gülşen Hanım, Eğitim Şube Müdürlüğüne vekâleten 86 ve 175. madde ile görevlendirilmiştir.

Vekâlet ücreti olarak 194,52 TL,

Yan ödeme $2250 - 1100 = 1150 * 0,052576 = 60,46$ TL olmak üzere toplam 254,98 TL kadrolu müdürden fazla maaş alacaktır.

3- Vekâlet ücreti ödenirken göz önünde tutulması gereken bir diğer husus da 175. maddenin ikinci bendinde belirtildiği üzere asilde aranan şartları taşıması zorunludur. Örneğin lise mezunu bir memur 1. Dereceli şube müdürlüğüne vekâleten görevlendirilmesi halinde vekâlet ücreti asilde aranan şartlarından olan eğitim şartını taşımadığından ödenemeyecektir. Zamlar tazminatlar ve ek ödeme farkı da ödenmeyecektir.

Ocak ve Temmuz maaşları ödeme esnasında da vekâlet aylığı çalışıldıktan sonra alındığından hesaplamayı ona göre yapmalıdır. Yani 2020 15 Aralık – 2021 14 Ocak maaşı hesaplamasında vekâlet ücreti eski katsayıdan yapılmalı, 14 günlük yeni fark uygulanmalıdır. Veya iki katsayı uygulanarak hesaplanmalıdır.

Örneğin 1/1 vekâlet ödenecek memur statüsündeki çalışana;

2020 II dönem katsayısı $0,154461 * 3520 = 543,70 / 3 = 181,23 / 30 \text{ gün} = 6,04 \text{ günlük} * 16 \text{ gün} = 96,66 \text{ TL}$

2021 I. Dönem katsayısı $0,165786 * 3520 = 583,57 / 3 = 194,52 / 30 \text{ gün} = 6,48 \text{ günlük} * 14 \text{ gün} = 90,78 \text{ TL}$ olmak üzere toplamda $96,66 + 90,78 = 187,44 \text{ TL}$ brüt ödenmelidir. Fark maaş döneminde de vekâlet farkı ödenmemelidir. Bu uygulama her ne kadar küçük bir rakam olarak görülse de aynı mantık ve hesaplama Özel Hizmet tazminatı, ek ödeme ve yan ödemede uygulanmalıdır.

Bir başka hesaplama yöntemi olarak da Ocak ayı maaşında eski katsayıdan vekâlet ödenip 14 günlük fark ödemesinde vekâlet farkı ödemektir.

Örneğin;

2020 Aralık-2021 Ocak vekâlet ücreti 181,23 TL. ödenir.

Fark Maaş hesaplamasında da $0,165786 - 0,154461 = 0,011325 * 3520 = 39,86 / 3 = 13,28 / 30 * 14 = 6,20$ fark ödemesi olmak üzere toplam $181,23 + 6,20 = 187,44 \text{ TL.}$ bulunur. Hesaplama şekli kullanıcılara ve maaş programına göre değişebilir. Ancak rakam budur.

2. ÖZEL HİZMET TAZMİNATI FARKININ HESAPLANMASI

Devlet memurlarının en önemli kalemelerinin başında özel hizmet tazminatı gelmektedir. Bu tazminat miktarı unvan bazında artış gösterir. Gelir vergisine de tabi değildir. Ayrıca 5434 tabii memurlarda SGK matrahına dahil olmayıp, 5510 sayılı Kanuna tabii memurların SGK matrahlarına dahildir.

Zamlar ve tazminatların ne şekilde ödeneceği, ödeme usulü 2006/10344 sayılı ve Bakanlar Kurulu Kararı ile “Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar” la belirlenmiştir. Bu karar her ne kadar bir yıl için çıkarılmışsa da takip eden yıllarda uygulanacağı ile ilgili Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından kararlar alınarak uygulanabilmektedir. Yalnız ilk kararnamede daha sonradan değişiklikler yapılmıştır. Bu nedenle kararnamenin en güncel haline göre hareket edilmelidir. En güncel halini Hazine ve Maliye Bakanlığı internet sitesinde bulunan Bakanlık/ Birimler/ Bakanlık Birimleri/ Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü/Mevzuat/Kamu Personel Mevzuatı/Bakanlar

Kurulu Kararları/Devlet Memurlarına Ödenecek Zamlar ve Tazminatlara İlişkin Kararlar bölümünden yani <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2021/01/Guncel-Zam-ve-Tazminat-Kararnamesi.pdf> adresinden ulaşmak hatalı işlemler yapmayı önleyecektir.

Kararnamede;

“Vekâlet

MADDE 9 - (1) 657 sayılı Kanununun 86.maddesi uyarınca;

a) 1) Kurumlarınca bir göreve kurum içinden veya diğer kurumlardan vekâlet ettirilene;

aa) Vekâletin, 657 sayılı Kanununun 86 ncı maddesine binaen yapılması ve bu hususun onayda belirtilmiş olması,

bb) Vekâletin, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek karar ile atama yapılması gereken kadro veya görevler için ilgili Bakan, diğer kadro veya görevler için asili atamaya yetkili amir tarafından verilmesi,

cc) Vekillerin, genel ve ilgili özel mevzuatı uyarınca asaleten atanmada aranan tüm şartları (asaleten atanmada sınav şartı aranılan kadro veya görevler için bu sınavlara girebilme hakkının elde edilmiş olması dahil) bir arada taşınmaları,

kaydıyla; vekâlet ettikleri kadro veya görevler için bu Karar uyarınca öngörülen zam ve tazminatların **toplam net tutarının**, asli kadro veya görevleri karşılığında fiilen aldıkları zam ve tazminatların toplam net tutarından fazla olması halinde, aradaki fark; 657 sayılı Kanununun 175 inci maddesindeki oranlar dikkate

alınmaksızın, vekâlet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ve vekâlet görevinin fiilen yapıldığı sürece ödenir.

2) aa) Esas ve usule ilişkin olarak yukarıda belirtilen şartları bir arada taşımayanlara,

bb) Mehil müddeti, yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, geçici görev, vekâlet, görevden uzaklaştırma, tutuklanma, gözaltına alınma, hizmetiçi eğitim, kurs veya seminer nedeniyle görevlerinden ayrılanlara vekâlet edenlere,

cc) Vekâletleri esnasında yıllık izin, mazeret izni, hastalık izni, vekâlet görevine ilişkin olmayan geçici görev, görevden uzaklaştırma, tutuklanma, gözaltına alınma, hizmetiçi eğitim, kurs, seminer ve benzeri nedenlerle vekâlet görevine ara verenlere (ara verdikleri günler için),

çç) Diğer personel kanunlarına tabi olanlardan bu Kararname uyarınca zam ve tazminat ödenmesi öngörülen kadro veya görevlere vekâlet edenlere,

dd) Kurumların 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli cetvellerinde kadrosu bulunmayan okul müdürlüğü, okul müdür başyardımcılığı ve okul müdür yardımcılığı görevlerini yürütenlere,

ee) Bu Kararname uyarınca zam ve tazminat ödenmesi öngörülen kadro veya görevlere vekâlet eden her statüdeki sözleşmeli personele (6/2/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamındaki kadro karşılığı sözleşmeli personel hariç),

vekalet nedeniyle öngörülen zam ve tazminatlar ödenmez.

b) Bir göreve açıktan vekâlet edenlere, bu göreve ait zam ve tazminatlar, 657 sayılı Kanununun 175 inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın vekâlet aylığıyla birlikte ödenir.”

denmektedir.

Zamlar ve Tazminatlar Kararname-sinin uygulanması ve anlaşılmasını kolaylaştırmak için 11 Mayıs 2006 tarihli Resmi Gazetede 160 nolu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliği yayınlanmıştır. Ancak bu tebliğin 2006 tarihli olduğu, biraz sonra bahsedeceğim 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girdiği bilinerek güncellenmesi gerekmektedir.

Zira vekâlethalinde özel hizmet tazminatının nasıl ödeneceği ile ilgili tablo ve örnekler 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa tabi memurlara göre hazırlanmıştır. 5434 sayılı Kanuna göre özel hizmet tazminatı emekli matrahına dolayısıyla emekli kesintisine tabi değildir.

Ancak 5510 sayılı Kanuna tabi memurların özel hizmet tazminatı 80. maddeye istinaden emekli matrahında dolayısıyla emekli kesintisinde dikkate alınmaktadır. Ancak maddenin son bölümünde belirtildiği üzere vekâlet görevlendirme halinde özel hizmet vekâlet fark ödemesi emekli matrahına dahil değildir. “*Vekâlet veya ikinci görev karşılığında ilgili mevzuatı uyarınca yapılacak ödemeler prime esas kazancın hesabında dikkate alınmaz.*” denmektedir. Herhangi bir olumsuzluğa sebebiyet vermemek, kendimizi garantiye almak için Sosyal Güvenlik Kurumuna özel

hizmet vekalet farkından SGK primi kesilip-kesilmeyeceği sorumuza yazılı olarak kesilmeyeceği belirtilmiştir.

Örneğin; 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununa tabi 3. Derece kadro işgali ile 1/1 hak edişinde lisans mezunu olup Bilgisayar İşletmeni kadrosunda olan ve gülen yüzünü hiç eksiltmeyen büro arkadaşım Gülşen Hanım, 15.02.2021 tarihinde 1. Dereceli Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığına, 86 ve 175. maddeye göre vekâletle görevlendirilmiştir. Özel Hizmet Tazminatı vekâlet farkı göreve başladığı günden itibaren ödendiğinden;

Bilgisayar İşletmeni Özel Hizmet Puanı 55 ($1574,97 * 55 / 100 = 866,23$)

Daire Başkanı Özel Hizmet Puanı 200 ($1574,97 * 200 / 100 = 3149,94$)

Fark tutarı = $3149,94 - 866,23 = 2283,71$ TL fark özel Hizmet tazminatı ödenecektir. Yalnız ısrarla söyleyerek bu 5434 sayılı Kanuna tabi memur için geçerlidir.

Aynı örnekten hareketle 5510 sayılı Kanuna tabii Bilgisayar işletmeni kadrosundaki memur için;

$200 - 55 = 145$ puanlık özel hizmet farkı mevcuttur Bunun da parasal değeri,

$1574,97 * 145 / 100 = 2283,71$ TL dir.

5510 tabi olduğu için SGK kesintisi yapılmaktadır. Kesinti oranı 5510 sayılı Kanununun 81. Maddesine istinaden Mallülük, Yaşlılık ve Ölüm sigortası için %9, GSS için se %5 olmak üzere %14 sigorta kesintisi yapılacaktır.

$2283,71 * 14 / 100 = 319,72$

Asli kadrodaki daire başkanının eline 145 puan karşılığı 2283,71 – 319,72 = 1963,99 TL net ödenmektedir. Yalnız şu hususu da atlamamak gerekmektedir. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 63 maddesinin 2. bendinde belirtildiği üzere sigorta primleri gelir vergisi matrahından indirilmektedir. Dolayısıyla asli daire başkanının gelir vergisi matrahından 319,72 TL indirilerek (%15 lik vergi dilimde olduğu kabulü ile) $319,72 * 15/100 = 31,97$ TL daha az gelir vergisi kesilecektir.

Yani 5510 sayılı Kanuna tabi daire başkanının eline $1963,99 + 31,97 = 1.995,96$ TL geçmektedir.

Zamlar ve tazminatlar kararnamesinde açıkça belirtildiği üzere aradaki '**net tutar**' ödenecektir hükmü uyarınca ve vekâlet ücretinin de SGK primine dahil olmaması nedeni ile vekâleten bakan Gülşen hanıma 1.995,96 TL ödenmelidir. Fazla ödenen tutarlar kamu zararına sebebiyet verecektir.

Özel Hizmet puanlaması yapmak gerekirse de $1574,97 * 126,7/100 = 1995,00$ TL olacaktır. Yani özel hizmet vekâlet puanı maaş programına özel hizmet katsayısı üzerinden girilmesi halinde 126,7 girilecektir.

3. YAN ÖDEME FARKININ HESAPLANMASI

Yan ödeme farkı da özel hizmet farkında olduğu gibi hesaplanarak ödenmelidir. Ancak yan ödeme sigorta matrahına dahil olmadığından 5434-5510 ayrımı yapılmayacaktır.

Örneğin memur kadrosunda 500 yan ödeme puanı bulunan Elif Hanım tüm

şartları sağlayarak Başkan Yardımcısı kadrosuna 15.02.2021 tarihinde atanmıştır. Başkan Yardımcısının Yan ödeme puanı 1600 dür.

$$500 * 0.052576 = 26,29$$

$$1600 * 0,052576 = 84,12$$

$84,12 - 26,29 = 57,83$ TL Yan Ödeme vekalet farkı 15.03.2021 dönem maaşında ödenecektir. Gelir vergisi ve damga vergisi kesintisi de yapılacaktır.

4. EK ÖDEME FARKININ HESAPLANMASI

02 Kasım 2011 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ek madde 9 eklenerek memurlara ek ödeme yapılması kararlaştırılmıştır. Memurlarda uzun süredir ilk defa bu düzenleme ile 2012 Ocak ayında enflasyonun üzerinde fark almıştır. 2012 Ocaktan sonra Toplu Sözleşmelerdeki oranlar üzerinde enflasyon çıktığından hep enflasyon farkı almıştır. Umarım bundan sonra yapılacak toplu sözleşmelerde zam oranı olarak enflasyon + 2 puan şeklinde olur da memurlarda enflasyon üstünde zam alır.

Bu düzenlemenin vekâletle ilgili bölümü aşağıdadır.

“**MADDE 1-** 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir.

Birinci fıkra kapsamına giren personelden; kurumlarınca bir kadroya kurum içinden veya kurum dışından vekâlet ettirilene, vekâletin 657 sayılı Kanununun 86 ncı maddesine istinaden yapılmış ve

bu hususun onayda belirtilmiş olması, vekâlet görevinin Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek karar ile atama yapılması gereken kadrolar için ilgili bakan, diğer kadrolar için asili atamaya yetkili amir tarafından verilmesi, vekâlet eden personelin asaleten atanmada aranan tüm şartları (asaleten atanmada sınav şartı aranan kadrolar için bu sınavlara girebilme hakkının elde edilmiş olması dahil) taşıması kaydıyla vekâlet ettikleri kadro için öngörülen ek ödemenin asli kadroları için öngörülen ek ödemededen fazla olması halinde, aradaki fark, vekâlet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ve bu görev fiilen yapıldığı sürece ödenir. Ancak, mehil müddeti, yıllık izin, mazeret izni, hastalık ve refakat izni, geçici görev, vekâlet, görevden uzaklaştırma, hizmet içi eğitim, seminer ve kurs nedenleriyle görevlerinden ayrılanlara vekâlet edenlere bu şekilde ödeme yapılmaz.”

Bu hükümden de anlaşılacağı üzere vekâlet olurunda 86. madde ifadesinin belirtilmesi ve asilde aranan tüm şartları sağlaması halinde vekâlet ek ödeme farkı ödenebilecektir. Bu ödemede 5434 ve 5510 sayılı Kanunların ayrımı yoktur.

Örnek 1: 5. Derece kadro işgali ve 1. Derecenin 2. Kademesi hakedişi ile görev yapan 10 yıldan fazla memur unvanına sahip lisans mezunu Onur Beye 20.02.2021 tarihinde 86. Maddeye istinaden Şube Müdürlüğü vekâleti verilmiştir.

Onur beyin memur olarak almış olduğu ek ödeme oranı 110 puandır. Tutarı ise;

$$1574,97 * 110/100 = 1.732,47 \text{ TL. dir.}$$

Şube Müdürünün ek ödeme puanı ise 170 olup karşılığı;

$$1574,97 * 170/100 = 2677,45 \text{ TL.dir.}$$

Fark ise $2.677,45 - 1.732,47 = 944,98 \text{ TL .dir}$

Onur bey tam ay çalışsa 944,98 TL vekâlet ek ödeme farkı ödenecektir. Ancak vekâlet görevi 20.02.2021 tarihinde başladığından $30-5 = 25$ günlük vekâlet ek ödemesi alacaktır. Bu da;

$$944,98 / 30 = 31,50$$

$31,50 * 25 = 787,48 \text{ TL}$ 15.03.2021 dönem maaşında ödenecektir. Damga Vergisi kesintisi yapılacaktır. (25 günlük vekâlet ek ödeme tutarı)

5. ÖNEMLİ HATIRLATMALAR

1- Vekâlet aylığı, özel hizmet farkı, ek ödeme farkı hesaplanma esnasında Ocak ve Temmuz aylarına dikkat ederek vekâlet aylığı hesabında anlattığımız gibi işlemler yapılmalıdır.

2- Vekâlet aylığı, özel hizmet farkı, ek ödeme farkı hesaplanma esnasında fiilen çalışma esas olduğundan raporlu, izinli vb. nedenlerle vekâlet görevini yapmadığı günlere vekâlet ödemeleri yapılmamalıdır.

3- Özel Hizmet farkı ödemesinde önemle 5434 ve 5510 sayılı Kanunlarda ayrımına dikkat edilmelidir.

4- Vekâlet görevi ödenirken muhakkak suretle asilde aranan şartlar aranmalıdır. Her ne kadar vekâlet olurunda 86 ve 175. maddeler belirtilse de ödeme yapan birim tarafından şartlar kontrol edilmelidir.

Örnek 1- Büyükşehir Belediyesi Daire Başkanlığına lise mezunu memurun vekâleten atanması durumunda vekâlet ödemesi yapılamayacaktır.

Örnek 2- 25 yıl öğretmen olarak çalışıp 05.02.2021 tarihinde belediyeye naklen memur unvanı ile geçen ve 07.02.2021 tarihinde eğitim müdürlüğüne 86. maddeye istinaden vekâleten görevlendirilen eden Ali beye 02.07.2020 tarihli Görevde Yükselme Yönetmeliğinin 7. maddesinin a/2 bendindeki unvanlı memur kadrolarında bulunmadığından ve aynı yönetmeliğin 6. maddesinin C) bendinde belirtilen bir yıl şartını sağlamadığından vekâlet ücreti ödenemeyecektir.

Örnek 3- Lisans mezunu Zabıta Memuru olarak 15 yıldır çalışan Uğur Beye Zabıta Şube müdürlüğü görevi verilmiştir. Ancak Zabıta Yönetmeliğinin 17. maddesinin a / 2 bendindeki iki yıl zabıta amiri olarak çalışmış olmak şartını sağlamadığından vekalet ücreti ödenmeyecektir. Zabıta Şube Müdürlüğü sadece Büyükşehir Belediyelerinde bulunmaktadır. Diğer Belediyelerde Zabıta Müdürlüğü olarak ihdas edilmiştir. Uğur Bey (657 sayılı Kanununun 68/B ve Lisans mezuniyet genel şartını sağladığından) bir ilçe belediyesinde zabıta memuru olarak çalışmakta iken zabıta müdürlüğüne 86 ve 175. maddeye istinaden vekaleten atanması halinde vekalet ücretlerini alabilecektir.

Örnek 4- 3. Dereceli Şef kadrosunda görev yapan önlisans mezunu Hasan Bey

Belediyede 22 yıldır memur statüsünde çalışmaktadır. Hasan Beyin önlisans mezuniyet tarihi 17.08.1998, Belediyede memur olarak işe başladığı tarihten 20.02.1999'dur. Hasan Bey, İnsan Kaynakları Müdürlüğüne 86 ve 175. maddelere göre vekaleten görevlendirilmiştir. Görevde yükselme yönetmeliğinin Geçici 4. Maddesine istinaden Hasan Bey 18.04.1999 tarihinden önce önlisans mezunu olduğundan ve hizmet süresi şartını sağladığından dolayı Hasan Beye vekalet ücretleri ödemesi yapılacaktır.

6. SONUÇ

Memur çalışanlar zorunlu hallerde vekâleten atanabilmektedir. Ancak bu atamaların geçici çözüm olduğu unutulmamalıdır. Kalıcı çözüm için asli kadroya atama yapılmalıdır. Asli kadro için atama yapılması yayınlanan yönetmeliklerle düzenlenmektedir. Yönetmeliklerinde boşluğa sebep vermeyecek uygulama yeknesaklığı sağlayacak şekilde hazırlanması gerekmektedir. Hayatın gerçeklerine de uygun olmalıdır. Örneğin bir memur çok az bir maaş farkı olan şef kadrosuna görevde yükselme sınavında başarılı olması halinde atanabilmektedir. Asli icraatçı olan Daire Başkanı kadrosuna ise şartları sağlayanlar atanabilmektedir. Şef kadrosuna görevde yükselme, iki katı maaşı olan daire başkanına ve üstü unvanlılara görevde yükselme olmadan istenilen personelin atanması ne denli doğrudur. Asli kadroya atananların liyakat ve ehliyet sahibi olması en büyük temennimdir.

BELEDİYE İŞYERLERİNDE DİSİPLİN KURULU VE DİSİPLİN CEZALARI

Cumhur Sinan ÖZDEMİR

*Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
İş Başmüfettişi*

1. GİRİŞ

İşverenler, işyerinde çalışma düzen ve disiplinin sağlanması amacıyla, kuralları önceden belirlenmek şartıyla işçilerine disiplin cezası uygulayabilirler. Toplu iş sözleşmesi uygulanan Belediye işyerlerinde disiplin cezalarının uygulanma şekli kurallara bağlanmakta ve yetki de bu konuda oluşturulan disiplin kurullarına verilmektedir. Kusurlu davranışı nedeniyle iş sözleşmesi bildirimsiz olarak feshedilmek istenilen işçinin yazılı olarak savunmasının alınması esastır. Ancak, işyerinde uygulanmakta olan toplu iş sözleşmesiyle işyeri disiplin kurulu oluşturulmuş ise işçinin işlediği suçun öğrenildiği tarihten itibaren 6 iş günü içinde, konunun işyeri disiplin kuruluna intikal ettirilmesi gerekir. İşverenler, işçilere işledikleri suçlar nedeniyle ister 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre, isterse işyeri disiplin kurulunca verilmesi kararlaştırılmış disiplin cezalarını İş Kanunu'nun, 26'ncı maddesi gereği, altı iş günü içinde işçiye tebliğ etmesi gerekir. Aksi halde, bu altı işgününden sonraki günlerde ilgili suçtan dolayı bu süre hak düşürücü süre olduğundan yasal işlem yapılamaz

İşyerindeki disiplin kurullarının ne şekilde oluşturulması gerektiğine ilişkin yasal bir düzenleme yoktur. Ancak, işyeri yönetmelikleriyle disiplin kurulunun kaç kişiden oluşacağı, toplantı yeter sayısı ve karar çoğunluğu gibi hususlar tespit edilebilir. Disiplin kurulunun 4 asil üyeden oluşması, bu kişilerden 2'sinin işçi, 2'sinin işveren temsilcisi olması doğru olacaktır. Disiplin kurulu başkanının işveren temsilcisi olması ve oylamada eşitlik durumunda başkanın taraf olduğu kararın geçerli sayılması sorunu çözecektir. Disiplin kurulunun 2 yedek üyesinin bulunması ve bunların birinin işçi, birinin işveren temsilcisi olması da gerekir.

2. DİSİPLİN KURULU VE DİSİPLİN CEZALARI

Disiplin kurulunun oluşumu ve disiplin cezaları için toplu iş sözleşmesi şart değildir. İş sözleşmesi ile de hatta işyeri yönetmeliği ile de düzenlenebilir. İş Kanununun 8'inci maddesi "...yazılı sözleşme yapılmayan hallerde işveren işçiye en geç iki ay içinde genel ve özel çalışma koşullarını, günlük ya da haftalık çalış-

ma süresini, temel ücreti ve varsa ücret eklerini, ücret ödeme dönemini, süresi belirli ise sözleşmenin süresini, fesih halinde tarafların uymak zorunda oldukları hükümleri gösteren yazılı bir belge vermekle yükümlüdür...” hükmü gereği işçinin isteği üzerine işverence düzenlenerek kendisine verilecek olan “genel iş şartlarını” gösteren belge, aslında işyeri iç yönetmeliğinden başka bir şey değildir. Aynı Kanun maddesinde, yazılı “özel şartlar” bölümünde ise işveren disiplin cezalarını ve disiplin kurulunun oluşumunu düzenleyebilir.

Toplu iş sözleşmesi olmayan işyerlerinde, işverenler, genel mevzuata aykırı olmamak koşuluyla bir iç yönetmelik düzenleyebilmektedirler. Böylece, işverence tek taraflı olarak hazırlanmış ve yürürlüğe konulmuş bir yönetmeliğin, herhangi bir idari makamca onaylanması söz konusu değildir. Bu yönetmeliklerde iş şartları tamamen özel bir şekilde belirlenmekte ve bu nedenle de işçi ile işveren arasındaki iş sözleşmesinin eki niteliğini taşımaktadır. Toplu iş sözleşmesi uygulanan işyerlerinde de işyeri iç yönetmelikleri uygulanabilir. Bu nitelikteki işyerlerinde iç yönetmelik yapılmasının değişik nedenleri ve biçimleri ortaya çıkmaktadır. Bazen toplu sözleşmenin tarafları, yaptıkları toplu iş sözleşmesinin bir bölümü, bir hükmü ya da eki olarak bir iç yönetmelik hazırlamaktadırlar. **Bu durumda hazırlanan bir iç yönetmelik, tamamen toplu iş sözleşmesinin kapsamına girmekte ve onun hükümlerine bağlanmaktadır.**

2.1. Disiplin Kurulu Oluşumu

Toplu iş sözleşmesinin olmadığı işyerlerinde disiplin kurulu kanaatime göre; iş-

çiler arasında (işçi sayısına bağlı olarak) seçilecek en az bir işçi temsilcisi, insan kaynakları/personel müdürü ile işveren veya vekilinin bir araya gelmesi ile oluşur. İş sözleşmesinde veya eki işyeri (iç) yönetmeliğinde disiplin kurulunun oluşumu ve görevleri ayrıntılı olarak düzenlenmelidir. Yapılacak düzenlemede işçinin hangi eylemlerinin disiplin suçunu oluşturacağı ve suçun cezasının da ne olacağı belirtilmelidir. Disiplin kurulu işçiler hakkında; uyarı, kınama veya işten çıkarma cezalarından birini verebilir.

2.2.1. Uyarı Cezası

Uyarı cezası gerektiren davranışlara aşağıda açıklanan hususlar örnek verilebilir.

- İşçilerin giriş-çıkış için belirlenen kapılardan başka yerlerden işyerine girip çıkması.
- Çalışma saatleri içinde iş arkadaşlarının yaptıkları işleri aksatacak şekilde söz ve davranışla onları etkilemek.
- İşe başlama saatinde işe başlamak, paydos saatinden önce işini izinsiz bırakmak.
- İşyerindeki alet ve makinelerle izinsiz olarak özel işler yapmak.
- Çalışma saatlerinde, yaptığı işi ile doğrudan ilgili olmayan kitap, gazete, dergi okumak.
- Çöpleri ve faydalı artıkları ayrılan yerlerden başka yerlere dökmek.
- İş arkadaşlarının alet ve malzemelerini saklamak veya onlardan habersiz kullanmak.

• İstirahatli veya izinli iken her ne sebeple olursa olsun, müsaadesiz işyerine girmek ve işyerinde çalışmak.

• İşyerinde çalışanların işyerine bildirmiş oldukları medeni halleri ile ikametgah adres değişikliklerini en geç bir ay içinde personel birimine iletmemek.

• İşyerinde ziyaretçi kabulüne ayrılan yerlerden başka yerde ziyaretçi ile görüşmek veya izinsiz işyerini gezdirmek.

• İş arkadaşları hakkında kasten veya mazeretsiz asılsız ihbarda bulunmak.

• İşyerinde giyilmek üzere verilen iş elbiselerini giymemek.

2.2.2. Kınama Cezası

Kınama cezası gerektiren davranışlara aşağıda açıklanan hususlar örnek verilebilir.

• *Belirtilen kurallara aykırı hareket edip, ikinci kez aynı veya benzer davranışları sürdürmek.*

• *İşyerine giriş çıkışlarda güvenlik görevlilerinin yapacakları aramalarda karşı koymak veya engel olmak.*

• *Fazla çalışmayı kalmayı kabul ettikten sonra, mazeretsiz olarak fazla maaş almamak.*

• *Çalışma saatlerinde uyumak.*

• *İş konusunda ilgili kişilere kasten yanlış bilgi ve rakam vermek.*

2.2.3. Tazminatsız İşten Çıkarma Cezası

Tazminatsız işten çıkarma cezası ge-

rektiren davranışlara aşağıda açıklanan hususlar örnek verilebilir.

• İşe alınırken veya alındıktan sonra işveren tarafından herhangi bir sebeple istenecek bilgiye yanlış cevap vermek veya gerçek dışı beyanda bulunmak.

• İşyerine sarhoş gelmek, işyerinde alkollü içki içmek veya satmak.

• Uyuşturucu madde kullanmak veya satmak.

• Kumar oynamak veya oynatmak.

• Kasti olarak veya düzensiz yaşamından veyahut içki ve uyuşturucu bağımlılığından doğacak bir hastalığa yakalanarak ardı ardına üç iş günü veya bir takvim başlangıcına bağlı olmadan bir ayda beş iş günü devamsızlık yapmak.

• İşverenden izin almaksızın veya haklı bir sebebe dayanmaksızın ardı ardına iki gün, veya bir takvim başlangıcına bağlı olmadan bir ayda herhangi bir tatil gününden sonraki iki iş günü veyahut bir ayda üç iş günü devamsızlık yapmak.

• Bulaşıcı veya işi ile bağdaşmayacak derecede olumsuz etkili bir hastalığa tutulduğunda, işverene açık olarak beyan etmemesi, kendisini sağlık kuruluşlarında tedavi ettirmemesi.

• İşverenin veya aile fertlerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarf etmesi veya davranışlarda bulunması, şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ihbar ve iddialarda bulunması.

• İşyerindeki yöneticilerin vermiş olduğu görevleri yerine getirmemesi veya haksız yere itiraz ederek işi geciktirmesi.

- İşverene veya aile bireylerinden birisine veyahut işverenin başka işçilerine sataşması, küfür ve tehditte bulunması, kavga etmesi.

- İşverenin iyi niyetini ve güvenini kötüye kullanması, hırsızlık yapması, yanıltıcı ve aldatıcı bilgi vermesi, ahlak dışı harekette bulunması, işyeri disiplinini bozması.

- Çalışma esnasında bilerek işin savsaklaması, ikaz edildiği halde hala devam ettiğinin tespit edilmesi veya gerektiğinde göreve çağrıldığı zaman gelmemesi.

- İşverenin malı olan veya malı olmayıp da eli altında bulunan makine, tesisat, eşya ve başka maddelere kasten zarar vererek maddi hasar ve kayba uğratması.

- İşyerindeki yöneticilerin vermiş olduğu görevleri kasten ve sebepsiz yerine getirmemesi veya gerektiğinde göreve çağrıldığı zaman (haklı bir mazerete dayanmadan) gelmemesi.

2.2. Disiplin Cezası Verme Yetkisi

İş hukukunda işverenlere belirli koşulların varlığı halinde disiplin cezası verme yetkisi tanınmıştır. Hukukumuzda işverenin disiplin cezası uygulama yetkisinin koşullarını, kapsamını, sınırlarını, usulünü, itiraz ve yargısal denetimini, bu yetkinin kullanılmasına karşı işçilere güvence sağlayan genel bir düzenleme mevcut değildir.

İş Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu'nda konuyla ilgili bazı hükümler yer almaktadır. İş Hukukunun ilkeleriyle genel

hükümler göz önünde bulundurularak toplu iş sözleşmeleri ve iç yönetmeliklerle disiplin hukukuna dair düzenlemeler yapılabilir. Öncelikle işçiye verilecek disiplin cezasının hukuki bir dayanağı bulunmalıdır. Disiplin cezasının işçiye bağlayabilmesi sözleşme veya iç yönetmelikle önceden yazılmış olması ve işçiye bildirilmiş olması gerekir.

Disiplin cezası işyerinin düzen ve disiplinini sağlamak amacıyla verilebilir. **Bir disiplin cezasının uygulanabilmesi için işçinin kusurlu bulunması da zorunludur.** Toplu iş sözleşmesiyle öngörülen disiplin cezaları kanuna aykırılık taşımadığı ve işçi lehine olduğu takdirde geçerli sayılırlar.

Yargıtay¹ kararında da "...Davacı işçi, davalıya ait işyerinde halen çalıştığını belirterek, kendisine haksız olarak verilen ihtar cezasının kaldırılmasına ve iptaline karar verilmesini istemiştir. Davalı işveren, davacının şube şefinin emir ve talimatlarına karşı çıktığını, amirinin emrini yerine getirmediği gibi, amirine saygısızca davrandığının tespit edildiğini, hakaret düzeyine varan sözlerinin ve söz konusu tartışmanın şubenin dışına fiili eylem şekline dönüştüğünü, konusu davacının şube şefiyle arasında vuku bulan tartışmadan sonra kendisine toplu iş sözleşmesi gereğince ihtar cezası verildiğini, yasalara ve mevzuata uygun bir işlem yapıldığını ileri sürerek davanın reddine karar verilmesi gerektiğini savunmuştur.

Mahkemece...bulunan bir bölüm makine parkının davalı idarece tahsis edilen özel idareye ait alana taşınması

¹ Yargıtay 9.HD-E:2010/33308-K:2010/36162-T:06.12.2010

sırasında inşaat makinesi sürücüsü olan davacı ve bir arkadaşı ile o bölümün makine şefi arasında meydana gelen tartışma sebebiyle davacının önce yazılı uyarılmasına karar verildiği, daha sonra aynı eylem sebebiyle ihtar cezası verilmesinin Anayasaya ve yasalara aykırı olduğu gerekçesiyle verilen ihtar cezasının iptaliyle davacı hakkında aynı disiplin kurulunun kararında belirtildiği gibi ilgilinin yazılı uyarılmasına dair cezanın geçerli olduğuna karar verilmiştir.

Dosyadaki bilgi ve belgelere göre davalı...bölgesinde bulunan bir makine parkı bölümünün tahsis edilen özel iadeye ait bir alana taşınmasına karar verildiği, davacı ve bir arkadaşının taşınmaya dair amirin verdiği emre itiraz ettikleri, bu sebeple aralarında tartışma yaşandığı, işyeri disiplin kurulunca sözü edilen olaydan dolayı davacının yazılı olarak uyarılması yönünde oybirliğiyle karar verildiği, ancak işveren vekilince verilen kararın onaylanmayarak konunun yeniden değerlendirilmesinin istenmesi üzerine bu kez oyçokluğuyla davacının ihtar cezasıyla cezalandırılması yönünde karara varıldığı anlaşılmaktadır.

Disiplin cezasının verildiği tarihte işyerinde yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmesinin 101'inci maddesinde disiplin kurulu kararlarının işveren veya işveren vekilinin onayıyla kesinleşeceği ve uygulanacağı, 102'nci maddesinde disiplin cezalarının ihtar, 1 gündelik kesimi, 2 gündelik kesimi, 3 gündelik kesimi, 3-5 gündelik kesimi, 4-5 gündelik kesimi ve ihraç olmak üzere 7 çeşit olduğu, 103/j, maddesinde ise disiplin kurulu kararları

aleyhine yargı mercilerine başvurabileceği öngörülmüştür.

Disiplin Kurulunca daha önce davacının yazılı uyarılması yönünde karar verilmişse de, bu karar toplu iş sözleşmesi gereğince işveren vekili tarafından onaylanmadığı gibi, davacıya da tebliğ edilmemiştir. İşveren vekilinin konunun yeniden değerlendirilmesini istemesi üzerine disiplin kurulu tekrar toplanmış ve davacıya ihtar cezası verilmiştir. Buna göre disiplin kurulunun önceki kararının kesinleştiğinden ve bu sebeple bağlayıcılığundan söz edilemez. Bu sebeple aynı eyleme iki farklı ceza verildiği söylenebilir. Kaldı ki, uyarı cezası toplu iş sözleşmesinde düzenlenmiş bir ceza değildir. Belirtilen sebeplerle davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle kabulü hatalı olup, bozmayı gerektirmiştir..." belirtildiği üzere hukukumuzda açık bir düzenleme bulunmadığı için, iş mahkemesince işverenin verdiği disiplin cezasının iptali ve işvereni bir işlem yapmaya zorlayıcı nitelikte karar verilmesi mümkün değildir. Mahkemece işlemin hatalı olduğunun belirtilmesi yetinilmeli, işverenin yönetim hak ve yetkisinin kısıtlanması veya ortadan kaldırılması anlamına gelecek şekilde hüküm kurulmamalıdır.

2.3. Disiplin Cezası İçin Dava Açma

Toplu iş sözleşmesinin taraflarına, yasalara aykırı olmamak koşulu ile toplu iş sözleşmesine objektif hukuk kuralı koyma yetkisi verilmiştir. Bu çerçevede olmak üzere taraflar, toplu iş sözleşmesine, işyerindeki çalışma disiplinini sağlamak amacıyla disiplin suçları ve disiplin

cezalarına ilişkin hükümler koyabilirler ve bu konuda uyuşmazlıkların disiplin kurulları tarafından çözüme bağlanmasını kararlaştırabilirler. Bu tür düzenlemeler iş hukuku alanına girmiş ve benimsenmiştir. *Tarafların objektif hukuk kuralları çerçevesinde kendi aralarında oluşturdukları kurullar aracılığıyla karara bağladıkları disiplin suçlarına karşı yargıda tesbit ve iptal davası açılmaz.* Özel hukuk çerçevesinde verilen bu tür disiplin cezalarına karşı itiraz ve iptal davası açılabileceğine dair İş Kanunlarında bir hüküm de yoktur. İşçi ancak toplu iş sözleşmesindeki disiplin cezasının yasa aykırı olduğunu iddia edebilir veya eda davası açabilir.

İşverenin vermiş olduğu disiplin cezasının haksız ve yersiz olduğunu düşünen işçinin hakkını aramak üzere yargı yoluna gitmesi gerekmektedir. Yargı yoluyla hak arama hürriyeti konusunda bireysel iş sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesine engelleyici düzenlemeler konulamaz. Konulmuş olan hükümler ise geçersizdir.

Belediye işyerlerinde alınan disiplin cezaları idari işlem niteliğindedir. İşleme karşı itiraz yolu açıktır. İşlem tesis edilirken itirazın hangi makama ve hangi sürede yapılacağı kararda gösterilmek zorundadır. Aksi takdirde genel hükümler uygulanır. Genel hükümler doğrultusunda idare mahkemesi görevlidir. İşçi disiplin cezasının tebliğinden itibaren 60 gün içinde işlemin iptali için doğrudan dava yolunu seçebileceği gibi; işçinin disiplin cezası itirazına; disiplin kurulu/merkez disiplin kurulu 60 gün içinde iş-

lem yapmazsa, 60 günün bitiminden itibaren 60 gün içinde iptal davası açılabilir.

3.4. Yargı Yoluyla Hak Aramada Yetkili Mahkeme

Disiplin cezasına karşı yargı yolunda başvurulacak yer iş mahkemeleridir. *Yargının verilen cezayı başka bir cezayla değiştirmesi veya artırması gibi bir yetkisi bulunmamaktadır.* İşçi tarafından disiplin cezasına ilişkin davada işçinin dava dilekçesinde cezanın iptali ya da verilen cezanın indirilmesini istemesi gereklidir İş mevzuatında işverenin disiplin cezası uygulama yetkisinin koşullarını, kapsamını, sınırlarını, usulünü, itiraz ve yargısal denetimini, bu yetkinin kullanılmasına karşı işçilere getirilen güvencele ri hükme bağlayan genel bir düzenleme yoktur.

Disiplin cezalarının tabi olacağı esaslar, iş mevzuatında yer alan bazı kurallar dışında genel hukuk hükümleri göz önünde tutularak belirlenmektedir.

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun, 5'inci maddesine göre İş Mahkemeleri; hizmet sözleşmelerine tabi işçiler ile işveren veya işveren vekilleri arasında, iş ilişkisi nedeniyle sözleşmeden veya kandan doğan her türlü hukuk uyuşmazlıklarına ilişkin dava ve işlere bakar.

Yargıtay² "...Davacı işçi, davalı...disiplin kurulu kararının ve bu karar ile tesis edilen unvan indirimi ve mali sorumluluk cezalarının usul ve kanuna aykırı olduğunun tesbiti ile iptaline karar verilmesini istemiştir.

2 Yargıtay 22.HD-E:2013/19399-K:2014/1630-T:07.02.2014

Mahkemece, disiplin cezalarının toplu iş sözleşmesinde düzenlenmesi hali dışında, işverence verilen disiplin cezası kararlarına karşı yürürlükteki mevzuata göre iş mahkemelerinde dava açılmayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararı davacı temyiz etmiştir.

Somut olayda, taraflar arasında iş sözleşmesi bulunmaktadır. Davacı hakkında disiplin cezası uygulaması yapıldığı anlaşılmakta olup, disiplin cezası uygulamasına dair işlem iş sözleşmesinden kaynaklanmakta ve çıkacak uyuşmazlığın çözümü iş mahkemesinin görevinde kalmaktadır. Öte yandan, hakimin önüne gelen uyuşmazlığı çözme ödevi bulunmaktadır. Mahkeme gerekçesinin bir an için doğru olduğunun varsayılması halinde, işverence keyfi olarak verilebilecek bir disiplin cezasının denetimi mümkün olmayacak ve işçinin hak kaybına uğraması söz konusu olacaktır.

Bu nedenle, mahkemece işin esasına girilerek yapılacak inceleme sonucu karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi hatalıdır” kararında da belirtildiği üzere disiplin cezaları Yargı denetimine tabidir. İş sözleşmesinden kaynaklanan disiplin cezalarında görevli mahkeme 7036 sayılı Kanun gereği İş Mahkemeleri’dir. İşçinin disiplin cezasına karşı gerek o cezanın öngörülen koşulları itibarıyla hakkaniyete aykırı olduğu ve gerekse o koşulların gerçekleşmediği iddialarıyla dava açılacağı kabulü gerekir.

Nitekim konuya ilişkin Yargıtay Hukuk Genel Kurul³ “...Davanın konusu

3 Yargıtay HGK-E:1987/9-612-K:1987/770-T:23.10.1987

toplular iş sözleşmesinde öngörülen disiplin cezasını gerektirir fiilin işlenmediği iddiasıyla verilen ihtar cezasının geçersizliği ile iptaline karar verilmesi isteminden ibarettir. Mahkeme, disiplin cezaları hizmet akdinin feshini gerektirmedikçe veya sair bir mali etkisi bulunmadıkça mahkemenin işveren yerine geçerek hüküm tesis edemeyeceği, eda davası açılacak yerde tesbit davası da açılmayacağı gerekçeleriyle davayı reddetmiş; karar, özel dairece gösterilen gerekçelerle bozulmuş, mahkeme önceki kararda direnmiştir.

Disiplin cezasının işten çıkarma şeklinde belirmiş olduğu takdirde haksız fesih iddiasıyla açılacak eda davası (ihbar, kıdem tazminatları gibi) sırasında uygulanan disiplin cezası yargısal denetime tabi olacaktır. Disiplin cezası işten çıkarma şeklinde değil de olayda olduğu gibi ihtar veya daha başka bir şekilde belirtmiş olursa durum ne olacaktır? Dava yolunun kapatılması halinde ihtardan itibaren yılların geçmesiyle işçi bu cezanın haksızlığını isbat olanaklarını yitirebilir. Diğer yandan ihtar cezasının adedinin artmasının daha ağır bir cezayı celbedeceği de toplu iş sözleşmesinde öngörülmüş olabilir. İşçinin her yönden özlük haklarını ilgilendiren bu konuda dava hakkının varlığını kabul etme temel haklardan olan hak arama özgürlüğünün doğal bir sonucudur.

Diğer taraftan eda davası açılabilir durumda tesbit davası açılmayacağı yolundaki içtihadı kuralının da burada uygulama yeri bulunmamaktadır. Zira verilen cezanın geçersizliğine ve iptaline karar verilmesi isteği bizatihi eda niteli-

ği taşımaktadır. Bir an için davanın eda niteliğini taşımadığının kabulü halinde dahi gene durum değişmeyecektir. İşçinin gecikmeden dava açmasında hukuki yararı vardır.

O halde bütün bu nedenle de işçinin disiplin cezasına karşı gerek o cezanın öngörülen koşulları itibariyle hakkaniyete aykırı olduğu ve gerekse o koşulların gerçekleşmediği iddialarıyla dava açılabileceğinin kabulü icabeder...” kararında da belirtildiği üzere disiplin kurallarına aykırı davranışlardan hangilerinin ne gibi disiplin cezalarını gerektireceği ve bu cezaların nasıl ve kim tarafından verilip uygulanacağı toplu iş sözleşmesiyle düzenlenebilir.

Herhangi bir disiplin cezasına maruz kalan işçi gerek fiil bakımından ve gerekse ceza bakımından verilen cezanın toplu iş sözleşmesi düzenlemesine aykırı olduğunu ileri sürerek mercii önünde dava açıp bu cezanın sözleşmeye uygun olmadığını tesbitini ve iptalini isteyebilir.

3. SONUÇ

İşverenler çalışma düzen ve disiplinin sağlanması amacıyla kuralları önceden belirlenmek koşuluyla çalıştırdığı işçisine disiplin cezası uygulayabilir. Toplu iş sözleşmeleriyle uygulamada genellikle disiplin cezalarının nevi ve hangi hallerde verilebileceği kurallara bağlanmakta ve yetki de bu konuda oluşturulan disiplin kurallarına verilmektedir.

Disiplin kurulları da neticeten idari nitelikte bir kuruluştur. Disiplin cezalarının uygulanmasını gerektiren fiillerin ve bu cezaların işçilerin özlük hakları ilgili

oldukları, onların gerek halen çalıştıkları işte gelişmelerini, parasal yönden ilerlemelerini, hatta çalışma özgürlüğünün doğal bir sonucu olarak çalışmakta olduğu işi bırakıp başka bir işverenin işinde çalışma olanaklarına doğrudan doğruya etkili nitelik taşıdıkları tartışma konusu yapılamayacak kadar açık bir gerçektir.

İş Hukuku, işçi hakları yönünden sürekli ileriye yönelik gelişimci bir karaktere sahiptir. Bu anlayıştan hareket edildiğinde, işçinin haklarının iş ilişkisinin devamı sırasında daha ileriye götürülmesi, iş hukukunun temel amaçları arasındadır. En azından çalışma koşulları bakımından geriye gidişin işçinin rızası hilafına yapılamaması gerekir. İş ilişkisinden kaynaklanan ve işin yerine getirilmesinde tabi olunan hak ve borçların tümü, “çalışma koşulları” olarak değerlendirilmelidir.

4857 sayılı İş Kanunu’nun, 22’nci maddesinde yer alan, “işveren, iş sözleşmesiyle veya iş sözleşmesinin eki niteliğindeki personel yönetmeliği ve benzeri kaynaklar ya da işyeri uygulamasıyla oluşan çalışma koşullarında esaslı bir değişikliği ancak durumu işçiye yazılı olarak bildirmek suretiyle yapabilir. Bu şekle uygun olarak yapılmayan ve işçi tarafından altı işgünü içinde yazılı olarak kabul edilmeyen değişiklikler işçiyi bağlamaz. İşçi değişiklik önerisini bu süre içinde kabul etmezse, işveren değişikliğin geçerli bir nedene dayandığını veya fesih için başka bir geçerli nedenin bulunduğunu yazılı olarak açıklamak ve bildirim süresine uymak suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir. İşçi bu durumda 17’nci ila 21’inci madde

hükümlerine göre dava açabilir” şeklindeki düzenleme, çalışma koşullarındaki değişikliğin normatif dayanağını oluşturur. Genel anlamda iç yönetmeliği, işverenlerin tek taraflı olarak hazırlayıp işyerinde yayınladıktan ve işin yapılması, çalışma koşulları, işçilerin uyacakları disiplin kuralları, sağlık, güvenlik tedbirleri, işçi ve işverenin hak, yükümlülük ve borçları ile yetki ve sorumlulukları ve benzeri konulan ihtiva eden, genel, düzenleyici kurallar bütünü olarak yorumlamak mümkündür.

İş sözleşmesinde veya eki işyeri (iç) yönetmeliğinde disiplin kurulunun oluşumu ve görevleri ayrıntılı olarak düzenlenmelidir. Yapılacak düzenlemede işçinin hangi eylemlerinin disiplin suç-

nu oluşturacağı ve suçun cezasının da ne olacağı belirtilmelidir.

Belediye işçisi disiplin cezasına karşı, gerek cezadan öngörülen koşulları itibarıyla hakkaniyete aykırı olduğu ve gerekse koşulların gerçekleşmediği savı ile dava açabilir.

KAYNAKÇA

4857 sayılı İş Kanunu

ÖZDEMİR, Cumhuriyet Sinan, Soru-Cevap ve İçtihatlı İş Mevzuatı Rehberi, Ankara, Adalet Yayınevi, Mayıs-2018

Yargıtay HGK-E:1987/9-612-K:1987/770-T:23.10.1987

Yargıtay 9.HD-E:2010/33308-K:2010/36162-T:06.12.2010

Yargıtay 22.HD-E:2013/19399-K:2014/1630-T:07.02.2014

Oktay ÇAMDELEN

Başmüfettiş

Devlet Malzeme Ofisi Genel Müdürlüğü

BİR DERECE HAFİF DİSİPLİN CEZASININ UYGULANMAMASINA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRİLME YAPILMAMASI VERİLEN CEZAYI ETKİLER Mİ?

1. GİRİŞ

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesindeki "... Geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmalarını olumlu olan ve iyi veya çok iyi derece sicil alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olana uygulanabilir..." hükmü, 6111 sayılı Kanun'un¹ 111'inci maddesiyle değiştirilmiş ve geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmalarını olumlu olan ve ödül veya başarı belgesine sahip memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanın uygulanabileceği şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Ayrıca, 6111 sayılı Kanun ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yer alan ve 110 ile 121'inci maddeler arasında düzenlenmiş olan sicil uygulamasına ilişkin maddeler kaldırılarak memurlar açısından sicil uygulamasına son verilmiş olup, sicil değerlendirilmesi yerine ödül veya başarı belgesi uygulaması yürürlüğe konulmuştur.

Adı geçen Kanun'un 110'uncu maddesiyle, 657 sayılı Devlet Memurları Ka-

nunu'nun "Takdirname" başlıklı 122'nci maddesinin başlığı "Başarı, üstün başarı değerlendirilmesi ve ödül" olarak değiştirilmiş ve madde metninde, "Görevli oldukları kurumlarda olağanüstü gayret ve çalışmalarını ile emsallerine göre başarılı görev yapmak suretiyle; kamu kaynağında önemli ölçüde tasarruf sağlanmasında, kamu zararının oluşmasının önlenmesinde ve önlenemez kamu zararlarının önemli ölçüde azaltılmasında, kamusal fayda ve gelirlerin beklenenin üzerinde artırılmasında veya sunulan hizmetlerin etkinlik ve kalitesinin yükseltilmesinde somut olaylara ve verilere dayalı olarak katkı sağladıkları tespit edilen memurlara, merkezde bağlı veya ilgili bakan, illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından başarı belgesi verilebilir..." denilerek, belli koşulları sağlayan memurlara merkezde bakan, illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından başarı belgesi verilebileceği hükme bağlanmıştır.

Disiplin cezası vermeye yetkili olan amir ve disiplin kurullarına, geçmiş hizmetleri olumlu olan ve ödül veya başarı belgesine sahip memurlara verilecek disiplin cezalarında, bir derece hafif olan

¹ 25.02.2011 tarih ve 27857 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

disiplin cezasının uygulaması hususunda takdir yetkisi tanınmış olmasının yanı sıra bu takdir yetkilerini bir derece hafif olan disiplin cezası uygulanmaması yönünde olması halinde buna ilişkin bir değerlendirmenin veya gerekçelerin kararlarda belirtilip belirtilmeyeceği veya belirtilmemesi halinde bu durumun memura verilen disiplin cezasını etkileyip etkilemeyeceği hususu önem arz etmektedir.

2. BİR DERECE HAFİF OLAN DİSİPLİN CEZASI UYGULAMASI

Devlet Memurları Kanunu'nun 125'inci maddesinin üçüncü fıkrasında, geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan ve ödül veya başarı belgesine sahip memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanın uygulanabileceği belirtilmiş olduğundan, aynı madde metnindeki memurlara verilebilecek disiplin cezası sıralaması dikkate alınarak, bir derece hafif disiplin cezasından, anılan Kanun maddesinde yer alan sıralamaya göre bir önceki bentte sayılan ve daha hafif olan disiplin cezası anlaşılmaktadır. Yani, devlet memurluğundan çıkarmanın bir derece hafif olan cezası, ulaşabileceği derecenin son kademesine gelenler için aylıktan kesme cezası, diğerleri için kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, kademe ilerlemesinin bir derece hafif olan cezası aylıktan kesme cezası, aylıktan kesmenin bir derece hafif olan cezası kınama cezası, kınamanın bir derece hafif olan cezası uyarma cezası, uyarma cezasının bir derece hafif olanı ise herhangi bir disiplin cezası verilmesi şeklinde uygulanması gerekmektedir.

Diğer taraftan, 657 sayılı Devlet Me-

murları Kanunu'nun "Disiplin Cezası Vermeye Yetkili Amir ve Kurullar" başlıklı 126'ncı maddesindeki, "Uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra, atamaya yetkili amirler il disiplin kurullarının kararlarına dayanan hallerde Valiler tarafından verilir.

Devlet memurluğundan çıkarma cezası amirlerin bu yoldaki isteği üzerine, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verilir..." hükmü uyarınca, disiplin cezasının hangi makamlar tarafından verileceği açıkça belirtildiğinden, bir derece hafif olan disiplin cezası uygulanmasına ilişkin takdir yetkisinin de disiplin cezasını vermeye yetkili amir ve kurullar tarafından kullanılmalıdır.

Konuyla ilgili olarak, mülga Devlet Personel Başkanlığının 03.03.2017 tarih ve 1390 sayılı Mütalaasında, "... Yukarıda yer verilen hükümlerden, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının söz konusu olduğu durumlarda soruşturma dosyasının ilgili disiplin kurulunda görüşüleceği, disiplin kurulunca olayın maddi delillerinin araştırılıp kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesini gerektirecek bir fiil veya halin var olup olmadığını değerlendirerek cezayı kabul ve ret etme kararı vermesi gerektiği, müteakiben ilgisine göre atamaya yetkili amir veya vali tarafından cezanın verileceği; Devlet memurluğundan çıkarma cezasının ise doğrudan yüksek disiplin kurulunca verileceği, atamaya yetkili amirlerinin bu hususta herhangi bir takdir yetkisinin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Bu itibarla;

-‘Geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan’ veya ‘ödül ve başarı belgesi alan’ memurlar için fiil veya halin karşılığı olan disiplin cezasından bir derece hafif olan cezanın uygulanması hususundaki takdir yetkisinin disiplin cezasını vermeye yetkili disiplin amiri veya disiplin kuruluna ait olduğu,

-Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren bir fiil veya halin var olduğu kanısıyla açılan disiplin soruşturmalarında cezanın son merci olarak atamaya yetkili amirler veya valiler tarafından verileceği hususunda mezkur Kanunda açık hüküm bulunduğu, dolayısıyla bir derece hafif olan cezanın uygulanması konusundaki takdir yetkisinin de bu idari mercilerce kullanılması gerektiği,

-Devlet memurluğundan çıkarma cezasında ise ceza verme işleminin tüm süreçlerinin Yüksek Disiplin Kurulunca karara bağlandığı, bir derece hafif olan cezanın verilmesi hususu dahil tüm takdir yetkisinin Yüksek Disiplin Kurulunun uhdesinde bulunduğu

değerlendirilmektedir.” denilmiş olup, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasında yetki Disiplin Kurulunda ise bir derece hafif olan aylıktan kesme cezasının uygulanmasında da yetkili mercinin yine Disiplin Kurulu olduğu, devlet memurluğundan çıkarma cezasında ise yetki Yüksek Disiplin Kurulunda olduğundan bir derece hafif olan kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının uygulanmasında da yetkilinin Yüksek Disiplin Kurulunda bulunduğu belirtilmiştir. **Dolayısıyla uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarında bir derece hafif olan**

cezanın uygulanmasında yetkinin, disiplin amirlerinde bulunmaktadır.

Bununla birlikte, söz konusu Mütaalaada, **geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan veya ödül ve başarı belgesi alan** memurlar için, fiil veya halin karşılığı olan disiplin cezasından bir derece hafif olan cezanın uygulanması hususundaki takdir yetkisinin disiplin cezasını vermeye yetkili disiplin amiri veya disiplin kuruluna ait olduğu denilmek suretiyle bir derece hafif olan cezanın, ödül veya başarı belgesi olmasa da geçmiş hizmetleri sırasında çalışmalarını olumlu olan memurlar için de uygulanabileceği değerlendirilmiştir.

Keza, mülga Devlet Personel Başkanlığının 27.06.2016 tarih ve 3866 sayılı Mütalaasında, “... Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde;

-Memurların geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmalarının olumlu olup olmadığına ilişkin değerlendirmenin, yetkili disiplin amiri veya kurulunca her bir soruşturma dosyası özelinde takdir yetkisi çerçevesinde yapılması gerektiği,

-Ödül veya başarı belgesi almamış personel hakkında da bir alt disiplin cezasının uygulanmasına karar verilebileceği ...” ifade edilerek, ödül veya başarı belgesi almamış memur hakkında da bir alt disiplin cezasının uygulanmasına karar verilebileceği açıkça belirtilmiştir.

3. BİR DERECE HAFİF OLAN CEZANIN UYGULANMAMASI DURUMU

6111 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerle 657 sayılı Kanundaki sicil sistemi kaldırılarak, “iyi veya çok iyi derecede sicil almış olmak” şartı “ödül veya başarı bel-

gesi almış olmak” şeklinde değiştirilmiş ve anılan Kanunun muhtelif maddelerinde “olumlu sicil alma” veya “son altı yıllık sicil notu ortalamasının 90 ve üzeri olması” gibi şartlara bağlanan düzenlemeler ise genel olarak “disiplin cezası almamış olma” şartına bağlanmış olduğundan, daha önce disiplin cezası almamış memur hakkında geçmiş hizmetlerinin olumlu değerlendirilerek bir derece hafif olan cezanın yetkili amirler ve kurullar tarafından uygulanma zorunluluğu bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, daha önce disiplin cezası almamış personele bir derece hafif olan disiplin cezası verilmemesi veya daha önce disiplin cezası almış personel hakkında bir alt disiplin cezasının uygulanması hususunda idarenin takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu takdir yetkisinin uygulanmama yönünde olması durumunda, uygulamamaya ilişkin gerekçelerin kararda belirtilmesinin gerekip gerekmediği hususu önem arz etmektedir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 21.04.2011 tarihli Kararı’nda², bir derece hafif olan disiplin cezasının uygulanması ile ilgili olarak dikkat edilmesi gereken önemli hususlara yer verilmiş ve Karar’da, “...Anılan karar, temyiz incelemesi sonucunda, Danıştay Sekizinci Dairesinin ...günlü, ...sayılı kararıyla; 657 sayılı Devlet Memurları Yasasının 125. maddesinin (D) fıkrasının (b) bendinde, geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmalarını olumlu olan ve iyi veya çok iyi derecede sicil alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanın uygulanabileceği kuralının yer aldığı, davacının

mazeret bildirmeksizin 3 gün kesintisiz ve mazeretsiz göreve gelmediğinin sabit olduğundan bahisle iki yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemin tesis edildiği, ancak, Yönetim Kurulunca söz konusu işlem tesis edilirken, **davacının geçmiş hizmetleri ve bu sırada aldığı sicil notları da dikkate alınarak bir alt ceza verilip verilmeyeceği tartışıldıktan sonra karar verilmesi gerekirken, bu hususlara dikkat edilmeden oluşturulan işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı** gerekçesiyle bozulmuş ise de; İdare Mahkemesi, kamu görevlisinin geçmiş çalışmaları ve sicillerini değerlendirerek bir alt ceza uygulayıp uygulamamanın idarenin takdirinde bulunduğu gerekçesini de ekleyerek davanın reddi yolundaki ilk kararında ısrar etmiştir.

Davacı, ... 1. İdare Mahkemesinin ... günlü, ...sayılı ısrar kararının temyizen incelenerek bozulmasını istemektedir...

Değinilen yasal ve yönetsel düzenlemeler uyarınca, bir alt cezanın uygulanması hususunda idarenin takdir yetkisi bulunmakta ise de, Danıştay Sekizinci Dairesi kararında da belirtildiği üzere disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurulların takdir yetkisini kullanırken öncelikle; ilgililerin geçmiş hizmetleri ile sicil durumlarına göre bir alt ceza ile cezalandırılıp cezalandırılmayacağı konusunda bir değerlendirme yapmaları ve **bu değerlendirmenin sonucuna göre ceza vermeleri gerekmekte olup, böyle bir değerlendirme yapılmaksızın tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığından, İdare Mahkemesinin davanın reddi yolundaki ısrar kararında hukuki isabet görülmemiştir...** denilmiş olup, her

2 Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun, 21/04/2011 tarih ve E: 2007/1200, K: 2011/268 sayılı Kararı

ne kadar bir derece hafif olan disiplin cezasının uygulanmasında idarenin takdir yetkisi bulunmakta ise de, disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurulların takdir yetkisini kullanırken, memurun geçmiş hizmetleri ile ödül veya başarı belgesine göre bir alt ceza ile cezalandırılıp cezalandırılmayacağı hususunu değerlendirmesi ve bu değerlendirme sonucunda bir alt derece hafif olan disiplin cezasının uygulanmaması yönünde kanaate varılması hâlinde, uygulamamanın gerekçelerinin de kararda belirtilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Buna karşın, Danıştay 12 nci Dairesinin 10.04.2018 tarihli Kararı'nda³, "... İdare Mahkemesince, geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları, ödül ve başarı belgesi durumu göz önünde bulundurularak davacıya alt ceza verilip verilmeyeceği hususu dava konusu işlemde hiç değerlendirilip tartışılmadan, davacının 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/E-(j) maddesi uyarınca Devlet memurluğundan çıkarılma cezası ile cezalandırılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

Davalı idare tarafından, mahkeme kararının hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek temyizden incelenip bozulması istenilmektedir.

...yukarıda yer verilen yasal düzenlemeler karşısında; **söz konusu yetkinin kullanılmasından idarenin yargı kararıyla yönlendirilmesine veya takdir hakkına müdahale edilmesine hukuka aykırı bulunmadığından, davacı hakkında bir alt ceza uygulanması**

hususunda değerlendirme yapılmadığı şeklindeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

Bu durumda, İdare Mahkemesince uyumsuzluğun esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken; davacıyla ilgili olarak, geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları, ödül ve başarı belgesi durumu göz önünde bulundurularak, bir alt ceza uygulanıp uygulanmayacağı hususunun kararda hiç değerlendirilip tartışılmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yolunda verilen kararda hukuki isabet görülmemiştir..." denilmiş ve hafif olan cezanın uygulanmama yönünde olması halinde buna ilişkin bir değerlendirme yapılmasına (yani kararlarda belirtilmesine) gerek olmadığı ifade edilmiştir.

Keza, Danıştay 12 nci Dairesinin 06.02.2019 tarihli Kararı'nda⁴ da, "... hüküm ile disiplin cezası vermeye yetkili amir veya kurullarla ilgili hakkında alt ceza uygulama hususunda takdir yetkisi verildiği anlaşılmaktadır.

Alt ceza uygulamasının işlemde tartışılıp tartışılmamasının işlemler sakatlamayacağı, işlemde bu konuya değinilmemiş olmasının takdir yetkisinin alt ceza uygulamama yönünde kullanıldığını göstereceği, Danıştay Onikinci Dairesinin yerleşik kararları ile kabul edilmiştir.

Bu itibarla; karar içeriğinde işin esasına girilerek fiilin sübuta erdiği yönündeki tespiti yer verilmesine karşın; davacının olumlu çalışmaları, ödül veya başarı durumu değerlendirilmeden ceza verilmesinin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle

3 Danıştay 12. Dairesinin Esas No: 2016/7454, Karar No: 2018/1485 sayılı Kararı

4 Danıştay 12. Dairesinin Esas No: 2015/1532, Karar No: 2019/736 sayılı Kararı

*dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir...”*denilmek suretiyle bir derece hafif olan cezanın uygulanmasının tartışılıp tartışılmamasının verilen disiplin cezasını etkilemeyeceği ve bir derece hafif olan cezanın uygulanmasına kararda yer verilmemiş olmasının takdir yetkisinin uygulanmama yönünde değerlendirildiğinin anlamına geleceği belirtilmiştir.

Her ne kadar, önceki yıllarda farklı kararlar olsa da, son yıllardaki yargı kararlarındaki genel yaklaşımın, bir derece hafif olan cezasının uygulanmasına ilişkin yapılan değerlendirme sonucunda uygulanmaması yönünde ise, buna ilişkin gerekçelerin ve değerlendirmelerin kararda belirtilmesine gerek olmadığı ve bu durumun memura verilen disiplin cezasını sakatlamayacağı yönünde olduğu anlaşılmaktadır.

4. SONUÇ

Disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurulların, geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan ve ödül veya başarı belgesi olan memurlar hakkında verilecek disiplin cezalarında, bir derece hafif olan disiplin cezasını uygulama hususunda takdir yetkileri bulunmaktadır. Bu takdir yetkisini de aynı zamanda disiplin cezası vermeye yetkili olanların kullanması gerekmektedir. Ayrıca, yukarıya aktarılan (mülga) Devlet Personel Başkanlığının görüşlerinden, ödül veya başarı belgesi olan memurlar hakkında da geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olması halinde bir derece hafif olan cezasının uygulanabileceği anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, son yıllardaki yargı kararlarında belirtildiği üzere, idarelere (disiplin cezası vermeye yetkili amir ve kurulların) tanınan söz konusu takdir yetkisi kullanılırken, memura bir derece hafif olan disiplin cezasının uygulanıp uygulanmayacağına dair bir değerlendirme sonucunda, bir derece hafif olan disiplin cezasının uygulanmaması yönünde kanaate varılması hâlinde, buna ilişkin sebep ve gerekçelerin kararda belirtilmesinin memura verilen disiplin cezasını etkilemeyeceği, yani bir derece hafif olan cezanın uygulanmasına kararda yer verilmemiş olmasının takdir yetkisinin uygulanmama yönünde olduğunun anlamına geleceği anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

6111 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun, 21/04/2011 tarih ve E: 2007/1200, K: 2011/268 sayılı Kararı

Danıştay 12. Dairesinin Esas No: 2016/7454, Karar No: 2018/1485 sayılı Kararı

Danıştay 12. Dairesinin Esas No: 2015/1532, Karar No: 2019/736 sayılı Kararı

Devlet Personel Başkanlığının 03.03.2017 tarih ve 1390 sayılı Mütalaası

Devlet Personel Başkanlığının 27.06.2016 tarih ve 3866 sayılı Mütalaası

Akın ŞİMŞEK
Kamu Yönetimi Uzmanı

İLK DEFA BELEDİYE ZABITASI ALIMI

1. GİRİŞ

Beldenin düzenini muhafaza eden, belde halkının esenlik, sağlık ve huzurunu koruyan, yetkili organların bu amaçla alacakları kararları uygulayan özel zabıta kuvveti belediye zabıtası olarak ifade edilmektedir. Belediye zabıta birimindeki daire başkanı, müdür, şube müdürü, amir, komiser ve memurları ise belediye zabıta personelini oluşturmaktadır.

Belediye zabıta personelinin ilk atanması zabıta memurluğuna yapılmakta olup üst görevlere ise görevde yükselme sınavları ile atanabilmektedir. Belediye zabıta teşkilatı içinde yer alan daire başkanı ve zabıta müdürü kadroları ise görevde yükselme sınavı kapsamı dışında tutularak kadronun gerektirdiği öğrenim ve hizmet süresini tamamlayanların sınavsız atanmalarına imkân sağlanmıştır. Son olarak yayımlanan Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliği¹ ile de zabıta personelinin belediyenin

diğer kadrolarına naklen atanmalarına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Belediyelerin zabıta teşkilatına ilk defa zabıta memuru alımı ise belediye zabıta teşkilatının kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarını, zabıta memurlarının niteliklerini, görevde yükselme ve mesleki eğitimlerini, kıyafetleri ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla çıkarılan Belediye Zabıta Yönetmeliği² hükümleri çerçevesinde yapılmaktadır. Belediyenin boş zabıta memuru kadrolarına atanacakları belirlemek üzere, öğrenim düzeyleri itibarıyla geçerliliği devam eden KPSS (B grubu kadrolar için yapılan Kamu Personel Seçme Sınavı) sonuçlarına göre yapılacak sıralama sonucu belirlenen adayların katılımı ile yazılı veya sözlü sınav ile uygulamalı sınav yapılmaktadır.

Bu makalede belediye teşkilatına ilk defa atama yoluyla alınacak zabıta memurlarının atanmalarına ilişkin usul ve esaslardan bahsedilecektir.

1 02.07.2020 tarih ve 31173 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

2 11.04.2007 tarih ve 26490 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

2. ZABITA TEŞKİLATININ KURULUŞU

Belediye zabıta teşkilatı Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik³ hükümleri çerçevesinde belediye meclisi kararı ile oluşturulur. Teşkilat oluşturulurken kaynakların etkili ve verimli kullanılması, zabıta hizmetlerinin kalitesinin artırılması, ihtiyaç duyulan nitelik, unvan ve sayıda personel istihdamının sağlanması gözetilmelidir. Beldenin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, zabıta teşkilatı için ihtiyaç duyulacak norm kadroya uygun olarak birimler kurulabilmektedir. Belediye zabıtası, hizmetin gereğine ve yoğunluğuna göre, imar, çevre, sağlık, trafik ve turizm gibi kısımlara ayrılabilir. Belediye zabıtası, hizmetin özelliğine göre sabit, gezici veya toplu olarak görev yapmaktadır.

Belediye zabıta teşkilatı personel kadro ve unvanları Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına İlişkin Esaslara göre belirlenmiş daire başkanı, zabıta müdürü, zabıta şube müdürü, zabıta amiri, zabıta komiseri ve zabıta memuru unvanlı kadrolar ile hizmet için gerekli diğer kadrolardan oluşmaktadır.

Belediye zabıta teşkilatı belediye başkanına bağlı olup belediye başkanı, zabıta teşkilatı üzerindeki yetkilerini belediye başkan yardımcısına, büyükşehirlerde genel sekreter veya genel sekreter yardımcısına devredebilmektedir. Ayrıca özel kanunların yetkili kıldığı hallerde

3 22.02.2007 tarih ve 26442 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

mahallin en büyük mülki amiri belediye zabıtasını görevlendirebilmekte olup bu durumlarda ilgili belediye başkanlığına bilgi verilmektedir.

3. BELEDİYE TEŞKİLATINA İLK DEFA ZABITA ALIMINDA UYGULANACAK MEVZUAT

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün 02.01.2020 tarih ve 2020/1 sayılı Genelgesinde de belirtildiği üzere zabıta memuru kadrolarına ilk defa atama yapılması Belediye Zabıta Yönetmeliğinde belirlenen atama usulü ve koşullarına göre gerçekleştirilmektedir.

Belediye Zabıta Yönetmeliğinde de ilk defa zabıta memuru alımı ile ilgili düzenlemelere “Sınav ve Atamaya İlişkin Esaslar” başlıklı Dördüncü Bölümde 13 ila 16 ncı maddelerinde yer verilmiştir.

Ayrıca ilk defa zabıta memuru alımı yapılacak kadro sayısının belirlenmesinde Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik hükümlerine uygun olarak kadroların belirlenmiş olması gerekmektedir. Mahalli idareler kendi alt grupları için belirlenen kadro unvan listesinde yer alan memur kadro unvanları dışında kadro unvanı kullanamamaktadırlar. Bu unvanlar dışında da yeni unvan ihdas edememektedirler. Yönetmeliğin ekinde yer alan unvan, personel grubu ve sayı itibarıyla alt gruplar için belirlenen memur kadro toplamı aşılammamaktadır. Ancak, memur kadro sayıları, tespit edilen memur kadro sayısından daha az sayıda belirlenebilmektedir. Belediye ve mahalli idare

birlikleri Yönetmeliğe uygun olarak ihdas edilecek kadro ve pozisyonların kullanımında, 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinin sekizinci fıkrasının “Belediyenin yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın yüzde otuzunu aşamaz. Nüfusu 10.000’in altında olan belediyelerde bu oran yüzde kırk olarak uygulanır. Yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel giderlerinin söz konusu oranları aşması durumunda, cari yıl ve izleyen yıllarda personel giderleri bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamaz. Yeni personel alımı nedeniyle bu oranın aşılması sebebiyle oluşacak kamu zararı, zararın olduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanunî faiziyle birlikte belediye başkanından tahsil edilir. Personelin her türlü alacakları zamanında ve öncelikle ödenir.” hükmünü de göz önünde bulundurmamak zorundadırlar.

Memur kadroları meclisler tarafından ihdas edilmekte yine boş memur kadrolarında sınıf, unvan ve derece değişikliği ile boş memur kadrolarının iptali ve dolu kadrolarda derece değişikliği meclis kararı ile yapılmaktadır.

Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik hükümlerine uygun olarak ihtiyaç kadar ilk defa ihdas edilen veya boş kadro değişikliği ile belirlenen zabıta memuru karosu için alım prosedürü başlatılmalıdır.

4. ATAMA İZİNİNİN ALINMASI VE UYGULANMASI

İlk defa zabıta memuru alınacak belediye tarafından atama yapılacak kadro unvan ve sayıları için öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığında izin alınması gerekmektedir.

Zabıta memuru alacak belediyelerin Belediye Zabıta Yönetmeliği ekinde yer alan Ek-4 Atama İzin Formunu ve Ek-5 Personel Gider Oranı Cetvelini doldurarak izin talebinde bulunması gerekmektedir. İlk defa zabıta memuru alımına izin verilmeyen kadrolar için duyuru ve sınav yapılamamaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesinde belirtilen yıllık toplam personel giderleri, gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın yüzde otuzunu aşan belediyeler izin talebinde bulunmayacaktır. Nüfusu 10.000’in altında olan belediyelerde bu oran yüzde kırk olarak uygulanmaktadır.

5. SINAV DUYURUSU VE YAYIMLANMASI

İlk defa zabıta memuru almak için Çevre ve Şehircilik Bakanlığında izin alan belediyenin;

- Atama yapılacak boş zabıta memuru kadro sayılarını,
- Atama yapılacak boş kadroların sınıf ve derecelerini,
- Sıralamaya esas olacak KPSS puan türü ile asgari puanı,
- Başvuru tarihlerini,
- Başvuru yöntemini,

- Başvuru yapacak adayda aranılacak nitelikleri
- Başvuruda istenilen belgeleri
- Yapılacak sınavın yeri, zamanı ve türünü,
- Sınav konuları ve değerlendirme yöntemi

ile gerekli görülen diğer hususları son başvuru tarihinden en az 30 gün önce Resmi Gazete ile belediyenin ve Cumhurbaşkanınca belirlenen kurumun internet adreslerinde duyurulması gerekmektedir.

Adayların herhangi bir mağduriyet yaşamaması amacıyla yayımlanmış duyurularda idare tarafından değişiklik yapılmaması esastır⁴.

Sınav ilan duyurularının Resmi Gazete’de yayımlanması Bakanlığımız aracılığıyla sağlanacaktır.

Sınav duyurusunun ayrıca, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü kurumsal internet adresinde de son başvuru tarihinden en az 30 gün önce duyuru yapılmaktadır. Duyurular, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından gerekli kontrol işlemi yapıldıktan sonra yayımlanmaktadır.

İlk defa memur alımlarına ilişkin ilanların Resmi Gazete’de ve diğer mecralarda zamanında yayımlanmasını sağlamak amacıyla son başvuru tarihinden en az kırk beş gün önce Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün yerelbilgi@csb.gov.tr mail adresine gönderilmesi gerekmektedir⁵.

4 Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün 02.01.2020 tarih ve 2020/1 sayılı Genelgesi

5 Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün 06.07.2020 tarih ve E.138423 sayılı yazısı

6. SINAVA KABUL İÇİN ÖN ŞARTLAR

Belediyeler tarafından ilk defa zabıta memuru alımı için duyurusu yapılan sınava katılmak isteyenlerin, sınava son başvuru tarihi itibarıyla öncelikle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel şartları taşımaları gerekmektedir. Bu genel şartlar ise;

- 1) Türk Vatandaşı olmak,
- 2) 657 sayılı Kanunun 40 inci maddesindeki⁶ yaş şartlarını taşımak,
- 3) 657 sayılı Kanunun 41 inci maddesindeki öğrenim şartlarını taşımak,
- 4) Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
- 5) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

6) Askerlik durumu itibarıyla;

a. Askerlikle ilgisi bulunmamak,

6 657 sayılı Kanun, “Memuriyete girişte yaş” Madde 40 Genel olarak 18 yaşını tamamlayanlar Devlet memuru olabilirler.

Bir meslek veya sanat okulunu bitirenler en az 15 yaşını doldurmuş olmak ve Türk Medeni Kanununun 12 nci maddesine göre kazai rüş kararını almak şartıyla Devlet memurluklarına atanabilirler.

b. Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,

c. Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

7) Görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamaktır.

Bu genel şartlar haricinde ilk defa zabıta memuru atanmak üzere başvuruda bulunacakların;

1) En az lise veya dengi okul mezunu olmaları,

2) Tartılma ve ölçülme aç karnına, soyunuk ve çıplak ayakla olmak kaydıyla erkeklerde en az 1.67 metre, kadınlarda en az 1.60 metre boyunda olmak ve boyun 1 metreden fazla olan kısmı ile kilosu arasında (+,-) 10 kilogramdan fazla fark olmaması,

3) Sınavın yapıldığı tarihte 30 yaşını doldurmamış olmaları,

4) Geçerlilik süresi dolmamış KPSS puan türünden, sınav duyurusunda belirtilmiş olan asgari puanı almış olmaları, gerekmektedir.

7. SINAVLARA BAŞVURU VE DEĞERLENDİRME

İlk defa zabıta memuru alımı için yapılacak sınavlara başvurular Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 13/B maddesi gereğince şahsen yapılmaktadır. Başvuru sırasında; adaylardan Belediye Zabıta Yönetmeliği ekinde yer alan EK-2 başvuru formunun yanı sıra nüfus cüzdanı veya kimlik kartı, mezuniyet belgesi, KPSS sonuç belgesi ve benzeri belgelerin aslı veya onaylı suretinin istenmesi gerekmektedir. Giriş sınavına katılmak isteyenlerden is-

tenilen belgelerin aslı ibraz edilmek kaydıyla suretleri kurumca tasdik edilebilmektedir. Atama yapılacak kadrolar için adayların başvurularını kısıtlayacak veya belirli bir kişiyi tarif eder nitelikte özel şart belirlenemeyecektir.

İlk defa zabıta memuru alımı yapacak belediye T.C. kimlik numarası ile Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) kayıtlarının uyumunu kontrol etmek suretiyle adayları KPSS puanlarına göre sıralayarak, en yüksek puanlı adaydan başlamak üzere atama yapılacak boş kadro sayısının beş katı oranında adayı sınava çağırabilmektedir.

Sınava çağırılacak son sıradaki adayla aynı puana sahip olan diğer adayların da sınava çağırılması gerekmektedir. Sınava girmeye hak kazanan adaylar ve KPSS puanları belediyenin internet adresinde ilan edilmelidir.

Sınava çağırılan adaylara belediyece düzenlenen ve adayların kimlik bilgileri ile sınav yeri ve tarihinin bulunduğu Belediye Zabıta Yönetmeliği ekinde EK-3'te yer alan bir sınav giriş belgesi gönderilir. Bu belge sınava girişte ibraz edilmelidir.

8. SINAV KURULU VE GÖREVLERİ

İlk defa zabıta memuru alımı ile ilgili giriş sınavına ilişkin sınavın yapılması, değerlendirilmesi, başarı listesinin düzenlenmesi, sınav sonuçlarının ilanı, sınava ilişkin itirazların incelenip sonuçlandırılması ve sınavla ilgili diğer işleri yürütmek üzere beş kişiden teşkil ettirilen sınav kurulu oluşturulur.

Sınav kurulu, atamaya yetkili amir veya görevlendireceği kişinin başkanlığında, üyelerden biri insan kaynakların-

dan sorumlu birim temsilcisi, biri zabı-tadan sorumlu birim temsilcisi olmak üzere atamaya yetkili amirce belirlenecek toplam beş üyeden oluşur Aynı usule göre beş yedek üye de belirlenir. İhtiyaç duyulması halinde belediye dışından da kamu görevlileri sınav kurulunda üye olarak görevlendirilebilir.

Giriş sınavına, sınav kurulunun baş-kan ve üyelerinin eşlerinin, üçüncü dere-neye kadar (bu derece dâhil) kan ve sıhrî hısımlarının katıldığıının tespit edilmesi halinde, bu üye veya üyeler sınav kurulu üyeliğinden çıkarılır ve bunların yerine yedek üye veya üyeler görevlendirilir.

Sınav kurulu, üye tam sayısı ile toplar. Kararlar oy çokluğuyla alınır.

9. SINAV KONULARI VE SINAVIN YAPILMASI

İlk defa zabıta memuru alımına ilişkin alımı yapacak belediye tarafından belir-lenmiş yazılı veya sözlü sınav;

- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,
- Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi,
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanu-nu,
- Mahalli idarelerle ilgili temel mev-zuat,

konularını kapsar.Uygulamalı sınav ise kadro unvanına ilişkin mesleki bilgi ve yeteneğin ölçülmesi ile sportif daya-nıklılık gibi özelliklerin ölçülmesini kap-sayacak şekilde yapılır.

İlk defa zabıta memuru alımına iliş-kin sınav adayların bilgi ve yeteneklerini ölçecek şekilde yazılı veya sözlü ile uy-gulamalı olmak üzere iki bölüm halinde yapılır.

10. SINAV SONUÇLARININ DE-ĞERLENDİRİLMESİ, İLANI VE İTİ-RAZ

İlk defa zabıta memuru alımına iliş-kin yazılı veya sözlü sınav Belediye Zabı-ta Yönetmeliği ile belirlenmiş konularda 25'er puan olmak üzere toplamda 100 tam puan üzerinden yapılır ve sınav ku-rulu üyelerince verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir.

Uygulamalı sınav ise 100 tam puan üzerinden yapılır ve sınav kurulu üye-lerince verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir.

Sınavda değerlendirme sınavın yazılı veya sözlü olarak gerçekleştirilen birinci bölümünün %50'si, uygulamalı olan ikin-ci bölümünün %50'si alınarak sınav pu-nu hesaplanır ve sınav kurulu üyelerince verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçiri-lir. Sınavda başarılı sayılmak için en az 60 puan alınması şarttır.

Adayların atamaya esas başarı puanı hesaplanan sınav puanı ile KPSS puanı-nın aritmetik ortalaması alınmak suretiy-le belirlenir ve belediyenin internet adre-sinde ilan edilir.Adayların atanmaya esas başarı puanlarının aynı olması halinde KPSS puanı yüksek olana öncelik tanınır.

En yüksek başarı puanından başlamak üzere atama yapılacak kadro sayısı kadar aday asıl aday olarak belirlenir. Belediye, asıl aday sayısı kadar yedek aday da be-lirleyebilir. Asıl ve yedek aday listeleri de belediyenin internet adresinde ilan edilir ve listede yer alanlara ayrıca yazılı tebli-gat yapılır.

Sınav sonuçlarına, başarı listesinin

belediyenin internet adresinde ilanından itibaren yedi gün içinde yazılı olarak itiraz edilebilir. İtirazlar, sınav kurulu tarafından yedi gün içerisinde sonuçlandırılır ve ilgiliye yazılı olarak bilgi verilir.

11. SINAVLAR SONRASINDA ATAMA İŞLEMLERİ

İlk defa zabıta alımı yapacak belediyenin internet adresinde, başarı listesine göre sınavı asıl olarak kazandığı belirlenenlerden istenilecek belgeler ile belgelerin son teslim tarihine ilişkin bir duyuru yayımlanır ve atanmaya hak kazananlar, duyuruda belirtilen süre içerisinde, istenilen belgeler ile birlikte atanmak üzere yazılı başvuruda bulunur.

Belediyece yapılacak belge incelemesinden sonra atanmayı haiz olduğu tespit edilenlerin atamaları yapılır. Ancak atama için öngörülen koşullara uymayan, gerekli belgeleri süresi içinde getirmeyen veya güvenlik soruşturması olumsuz sonuçlanan adayların atamaları yapılmaz.

Atanmış olsalar dahi atanma şartlarını taşımadığı tespit edilenlerin atamalarının iptal edilmesi, atanılan göreve geçerli bir mazeret olmaksızın süresi içinde başlanmaması ya da atanma hakkından vazgeçilmesi sebebiyle boş kalan kadrolara başarı puan sıralamasının ilan edildiği tarihten itibaren altı aylık süreyi aşmamak üzere, yapılacak müteakip sınava ilişkin duyuruya kadar, yedekler arasından başarı sıralamasına göre atama yapılabilir.

12. ATAMA İŞLEMLERİNİN BİLDİRİMİ

Ataması yapılarak göreve başlatılanlar

ile ataması yapıldığı halde göreve başlanmayanlar veya ataması iptal edilen adaylara ilişkin bilgiler, söz konusu işlemlerin sonuçlandığı tarihten itibaren 15 gün içinde kadro ve pozisyonların merkezi olarak tutulduğu kurumun “E-Uygulama” sistemine girilmesi gerekmektedir.

Atama yapılan kadrolara ilişkin unvan ve sayı bilgilerinin de göreve başlama tarihinden itibaren 15 gün içerisinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bildirilmesi gerekmektedir⁷.

13. GERÇEĞE AYKIRI BEYANIN ORTAYA ÇIKMASI

İlk defa zabıta alım sınavına ilişkin başvuru formunda ya da atama işlemleri sırasında gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu veya belge verdiği tespit edilenlerin sınav sonuçları geçersiz sayılmaktadır. Bu durumda olanların atamaları yapılmamakta, atamaları yapılmış ise de iptal edilmektedir. Bu kişiler hiçbir hak talep edememektedirler. Gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu veya belge verdiği tespit edilenler hakkında ayrıca ilgili makamlara suç duyurusunda da bulunmaktadır.

14. KURUMLARCA SINAV BELGELERİNİN SAKLANMASI

İlk defa zabıta memuru olarak ataması yapılanların sınavla ilgili belgeleri, kişilerin özlük dosyalarında saklanmalıdır. Sınava başvurmakla birlikte ataması yapılmayanların belgeleri ise başarı listesinin ilanını izleyen iki ay içerisinde talep etmeleri halinde kendilerine iade edilmelidir.

⁷ Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün 02.01 2020 tarih ve 2020/1 sayılı Genelgesi

15. KPSS PUANLARININ KONTROLÜ

Belediyelerin kendilerine başvuran adayların T.C. kimlik numaralarını, ad ve soyadlarını ve KPSS puanlarının doğruluğunu ÖSYM'ye ait internet sitesinden kontrol etmeleri gerekmektedir. Yapılan kontrol sonucunda sınav sonuç belgesinde tahrifat yaptığı belirlenen adaylar ilgili kurumlarca ÖSYM'ye bildirilmelidir.

16. BAŞKA MEMURLUKLARDAN ZABITA MEMURLUĞUNA NAKLEN GEÇİŞ

Diğer kamu kurum ve kuruluşları veya belediye hizmet birimlerinde asıl memur kadrosunda çalışanlardan, belediye zabıta memurluğuna geçmek isteyenler; 35 yaşını aşmamaları, en az lise veya dengi okul mezunu olmaları, tartılma ve ölçülme aç karnına, soyunuk ve çıplak ayakla olmak kaydıyla erkeklerde en az 1.67 metre, kadınlarda en az 1.60 metre boyunda olmak ve boyun 1 metreden fazla olan kısmı ile kilosu arasında (+,-) 10 kilogramdan fazla fark olmaması şartlarını taşımaları ve öngörülen sınavda da başarılı olmaları kaydıyla 657 sayılı Kanuna ve diğer mevzuat hükümlerine uyularak zabıta memurluğuna atanabilirler.⁸

17. SONUÇ

İlk defa zabıta memuru alımı için yapılacak sınavlara başvurular Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 13/B maddesi gereğince şahsen yapılmaktadır. Ancak

⁸ Başka memurluklardan zabıta teşkilatı kadrolarına geçişlerle ilgili daha geniş bilgiye Mahalli İdareler Dergisinin Temmuz 2020 sayısında yayımlanan Akın Şimşek, "Belediye Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliğinin Zabıta ve İtfaiye Personeline Yansımaları" başlıklı makaleden ulaşılabilir.

Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmelik'te⁹ bu Yönetmeliğin itfaiye eri ve zabıta memuru kadroları hariç boş bulunan diğer memur kadrolarına ilk defa atanacakları kapsadığı belirtilmiş ve başvuruların şahsen veya iadeli taahhütlü posta yoluyla veya elektronik ortamda yapılacağı belirtilerek biraz daha esnetilmiştir. Özellikle içinde bulunduğumuz pandemi sürecinde kişilerin şahsen başvuruda bulunmasının gerekliliği uygun olmayıp yönetmelik değişikliği yoluna gidilmesi uygun olacaktır. Ayrıca gerekli belgelerin ibrazında da kişilerin beyanları esas alınarak özellikle e-devlet uygulaması veya diğer dijital ortamlardan verilerin kontrol edilerek teyidinin alınması yöntemi ile işlem yapılması yerinde olacaktır.

Belediyelerin zabıta hizmetleri zabıta personeli ile yürütülebilmekte olup zorunlu hallerde, belediye memurlarından ihtiyacı karşılayacak sayıda personel zabıta biriminin sadece büro hizmetlerinde geçici olarak görevlendirilebilmektedir. Bu kapsamdaki geçici görev süresi de bir yıl içinde altı ayı geçmemektedir.

Belediye zabıta görevlilerine zabıta hizmetleri dışında bir görev verilememekte, ancak, olağanüstü hallerde mülki amir veya belediye başkanının emri ile geçici olarak hizmetin gerektirdiği başka görevler de verilebilmektedir.

Bir belediyede görevli zabıta amir ve memuru, atamaya yetkili amirin muvafakati ve memurun kabul etmesi ile ilgili mevzuata uyulması şartıyla başka bir belediyede geçici olarak görevlendirilebilmektedir.

⁹ 24.12.2019 tarih ve 30988 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Suat ŞİMŞEK

Daire Başkanı

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

Milli Emlak Genel Müdürlüğü

HAZİNE TAŞINMAZLARININ BELEDİYELERE TAHSİSİ-4

GİRİŞ

Çalışmamızın ilk üç bölümünde Hazine taşınmazlarının belediyeler nasıl tahsis edileceğini ve hangi taşınmazların tahsis edilebileceğini açıklamıştık.

Çalışmamızın bu bölümünde tahsisli taşınmazın yönetimi (taşınmazın kiraya verilmesi, işgallere karşı korunması, tahsis amacı değişikliği gibi konular) ve tahsisin kaldırılması (hangi durumlarda tahsisin kaldırılabilmesi, tahsis kaldırma istemlerinde hazırlanması gerekli bilgi ve belgeler, tahsisli kaldırılan taşınmazın geri alınması, tahsisin kaldırılmasının sonuçları) izah edilecektir.

15. TAHSİSLİ TAŞINMAZIN YÖNETİMİ

15.1. Taşınmazın Belediyeye Tahsisli Olduğuna Dair Tapuya Şerh Verilebilir mi?

315 sayılı Milli Emlak Genel Tebliğine göre, tahsisli yapılan taşınmazın tapu kaydına tahsis edildiğine dair şerh düşülmesine ilişkin talepler yerine getirilmez. Bundan dolayı, taşınmazın belediyeye

tahsisli olduğunun tapu kütüğünün beyanlar hanesine şerh edilmesi mümkün değildir.

Hatta, 315 sayılı Milli Emlak Genel Tebliğine göre, daha önceki uygulamalar nedeniyle tapu kayıtlarında mevcut olan şerhlerin ise, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün 16/9/1955 tarihli ve 1250 sayılı Genelgesi doğrultusunda kaldırılması istenilecektir.

15.2. Tahsisli Taşınmaza İlişkin Giderler Kim Tarafından Karşılır?

Tahsisli taşınmazlarla ilgili olmak üzere harcamalara katılma payı da dahil olmak üzere her türlü mali yükümlülükler ve diğer giderler tahsis yapılan kamu idaresi tarafından ödenir. Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsisi ve Devri Hakkında Yönetmeliğin 7'nci maddesinde bu konuya ilişkin hüküm bulunmaktadır:

“Tahsisli taşınmaza ilişkin giderler

MADDE 7 – (1) Tahsisli taşınmazlarla ilgili olarak harcamalara katılma payı da dâhil olmak üzere her türlü mali yüküm-

lülükler ve diğer giderler, tahsis yapılan kamu idaresi tarafından ödenir.”

Bu hükümler nedeniyle, belediyelere tahsis edilen Hazine taşınmazlarıyla ilgili her türlü giderler belediyeler tarafından karşılanmalıdır.

199 sayılı Milli Emlak Genel Tebliği de tahsisli taşınmazlarda belediye harcamalarına katılma paylarının tahsisli kamu idaresi tarafından ödenmesini öngörmektedir. Tebliğe göre “Bu nedenle bundan böyle; belediyelerce defterdarlık ve malmüdürlüklerine tebliğ olunan yol, kanalizasyon ve su tesisleri harcamalarına katılma payları ihbarnamelerinden, Bakanlığımız dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarına tahsisli taşınmaz mallara ait olanların bulunması halinde, tebliğ edilen belediye harcamalarına katılma payının mükellefinin, Maliye Bakanlığı olmadığından bahisle, ihbarnamenin tebliğ tarihini izleyen 30 gün içinde ilgili belediye nezdinde 213 sayılı V.U.K.nun 122 nci maddesi uyarınca düzeltme talebinde bulunulması gerekmektedir.”

Ancak, Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsisi ve Devri Hakkında Yönetmeliğin 10. maddesinin ikinci fıkrasında bir kamu idaresine tahsis edilen ancak birden fazla kamu idaresi tarafından kullanılan hükümet konakları gibi binalardaki küçük bakım ve onarım giderleri o birimi kullanan ilgili idare tarafından karşılanacağı ifade edilmiştir.

“Tahsissiz kullanımlarda harcamalar

MADDE 10 – (1) Tahsis işlemi yapılması gerektiği hâlde, tahsis işlemi ya-

pılmamış taşınmazlar için, kullanmakta olan kamu idaresi bütçesinden 11 inci maddede belirtilen tazminat ve ecrimisil hariç ödeme yapılmaz.

(2) Ancak; hükümet konaklarında olduğu gibi bir kamu idaresine tahsis edilip birden fazla kamu idaresi tarafından kullanılmakta olan binalarda, hizmet vermekte olan kamu idarelerinin kullarılarındaki mahallerin küçük onarım ve bakım giderlerine ilişkin harcamalar kullanılan kamu idaresince yapılır.”

Bu nedenle, birden fazla kamu idaresi tarafından kullanılan hükümet konakları gibi binalardaki küçük bakım ve onarım giderleri o birimi kullanan ilgili idare tarafından karşılanması gerekmektedir.

15.3. Tahsisli Taşınmazların İşgalle Karşı Korunması Görevi Kime Aittir?

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Tahsisi ve Devri Hakkında Yönetmeliğin 8. maddesine göre; adına tahsis yapılan kamu idaresinin, taşınmazın işgal ve tecavüzlere karşı korunması ile ilgili her türlü tedbiri almak, işgal ve tecavüz halinde yasal yollara başvurmak ve durumu ilgili milli emlak birimine bildirmek zorundadır.

15.4. Belediyeler Tahsisli Taşınmazın Bir Kısımını veya Tamamını Kiraya Verebilir mi?

Belediyeler kendilerine tahsis edilen Hazine taşınmazının bir kısmını veya tamamını kiraya veremezler. Hazine Taşınmazların İdaresi Hakkında Yönetmeliğin 70. maddesine göre bir kamu idaresine

tahsisli Hazine taşınmazlarının kısmen veya tamamen kiraya verme yetkisi Milli Emlak Genel Müdürlüğüne aittir:

“Tahsisli ve kiralanan yerlerdeki işlemler

MADDE 70 - (1) Tahsisli taşınmazlar ile kamu hizmeti görülmek üzere genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerince kiralanmış olan taşınmazların ticari amaçla kullanılması mümkün olan yerler, tasarruf eden kuruluş amirinin görüşü alınmak suretiyle, ilde defterdarın, ilçede kaymakamın onayı ile İdarece kiraya verilebilir.

(2) Bu yerlerin elektrik, su, doğalgaz, ısınma tesisatı mümkünse binanın genel tesisatından ayrılır. Tesisatın teknik bakımdan müstakil hâle getirilmesinin mümkün olmaması hâlinde, tahmin edilen bedelin tespit ve takdirinde elektrik, su, doğalgaz ve ısınma giderleri de ayrıca belirlenir.

(3) Belirtilen yerler, gizlilik ve güvenlik gibi faktörler de dikkate alınarak kuruluşça seçilip defterdarlık veya malmüdürlüğüne bildirilen kişiler arasında yapılacak ihale sonucunda uygun bedeli teklif edene kiraya verilebilir.

Maliye Bakanlığı tarafından 81 il valiliğine yazılan 29.05.2013 tarihli ve 21429 sayılı yazıya göre genel bütçe dışındaki kamu idarelerine yapılan tahsislerde tahsis koşullarına “Hazine taşınmazının ticari amaçla kullanılmaması, üçüncü kişilere ticari ya da gayri ticari amaçla kullandırılmaması/devredilmemesi, tahsisli idarenin ilgili mevzuatları ile belirlenen ve alınması zorunlu olan gelirler dışında her ne ad altında olursa olsun herhangi

bir ücret alınmayarak kamunun bedelsiz olarak faydalanmasına açık tutulması, tahsisli idare tarafından tahsis amacına uygun kullanım nedeniyle ticari amaca yönelik ünitelerin söz konusu ve zorunlu olması durumunda ise Hazine Taşınmazlarının idaresi Hakkında Yönetmeliğin 67 ve 70 inci maddesine göre işlem yapılması için Defterdarlıklarına/Malmüdürlüklerine başvurulması” şeklinde şart konulması gerekmektedir.

Kiraya verme yetkisi Milli Emlak birimlerinde olsa da kiraya verilecek kişiyi seçme yetkisi, tahsisli belediyeye aittir. Yönetmeliğin 70. maddesine göre, tahsisli taşınmazlar, **gizlilik ve güvenlik gibi faktörler de dikkate alınarak kuruluşça seçilip defterdarlık veya malmüdürlüğüne bildirilen kişiler arasında** yapılacak ihale sonucunda uygun bedeli teklif edene kiraya verilebilir

Hazine Taşınmazların İdaresi Hakkında Yönetmeliğin 70. maddesinde “(4) Tahsisli veya kiralanan yerlerin yetkili İdarenin bilgisi dışında kullanılması veya kullandırılması, ecrimisil alınmasını gerektirir.” hükmü yer almaktadır. Bu nedenle belediyelere tahsis edilen Hazine taşınmazlarının belediyelerce üçüncü şahıslara kiralanması veya başka şekilde bedel karşılığında kullandırılması ecrimisil alınmasını gerektirir.

Hazine Taşınmazların İdaresi Hakkında Yönetmeliğin 70. maddesinde yer alan “Bakanlık, bu taşınmazların üçüncü kişilere kiraya verilmesine ilişkin olarak adına tahsis yapılan İdarelerle protokol yapmaya yetkilidir.” hükmü çerçevesinde, tahsisli taşınmazın kiraya verilmesi

konusunda Bakanlık protokol yapmaya yetkilidir.

15.5. Belediyeye Tahsisli Taşınmazlarda Tahsis Amacı Değişikliği Yapılabilir mi?

Belediyelere tahsis edilmiş bir taşınmazın tahsis amacının değiştirilmesi mümkündür. Örneğin kültür merkezi yapılmak üzere tahsis edilen bir parselin tahsis amacının, belediye hizmet binası olarak kullanmak şeklinde değiştirilmesi mümkündür.

Tahsisli bir taşınmaza ilişkin olarak tahsis yapılan kamu idaresinin tahsis amaç değişikliği talebinde bulunması halinde aşağıdaki bilgi ve belgelerin gönderilmesi yeterlidir:

- İmar planı içinde kalıyor ise planda ayrıldığı amacın belirtilmesi ve onaylı plan örneği,
- Taşınmaz üzerinde inşaat yapılacak ise avan projesinin bulunup bulunmadığı, yatırım programına alınıp alınmadığı, alınmış ise proje numarası ve gerekli arazi/arsa miktarı,
- Taşınmazın halen ne şekilde kullanıldığı
- Talep sahibi idare tarafından hangi amaç ya da amaçlarda kullanılacağı,
- İmar planı içinde kalıp kalmadığı, imar planı içinde ise plan türü ve planda ayrıldığı amaç, plan örneği
- Taşınmazın tahsisini talep eden birim idarenin taşra birimi ise

bu birimin merkez birimlerinden alacağı uygun görüş yazısı,

- Taşınmazın tahsisi hususundaki taşra görüşü,

Tahsisli bir taşınmazın başka bir kamu idaresince tahsisinin talep edilmesi halinde yukarıda 3 ve 4. başlıklarda belirtilen bilgi ve belgelerin tamamının, ayrıca taşınmazın halen tahsisli olduğu idarenin tahsis değişikliğine ilişkin görüş yazısının bir örneğinin gönderilmesi gerekmektedir.

16. TAHSİSİN KALDIRILMASI

Tahsis amacından kullanılmayan Hazine parsellerinin tahsisleri kaldırılabilir. Buna dair hususlar aşağıda açıklanmıştır.

16.1. Hangi Durumlarda Tahsis Kaldırılabilir?

Yönetmeliğin 9. maddesine göre tahsis işlemi;

- a) Kamu hizmetinin sona ermesi,
- b) Taşınmazın tahsis amacı dışında kullanılması veya maliki kamu idaresinin izni olmaksızın üçüncü kişilere kullanılması,
- c) Taşınmazın en az iki yıl boş bırakılması veya hiç kullanılmaması,
- ç) Taşınmazın tahsis amacının değişmesi,
- d) İmar planıyla, taşınmazın başka bir amaca ayrılması (Bu göre tahsisin kaldırılması işlemlerinde, imar planının yapımı aşamasında tahsisli kamu idaresinin uygun görüşünün alınmamış olması durumunda ilgili kamu idaresinin görüşü alınır.)

e) Yönetmeliğin 8 inci maddesinde belirtilen tedbirleri alma ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi,

f) Tahsis amacının ortadan kalkması halinde,

durumlarında, tahsis yapılan kamu idaresinin görüşü alınmaksızın tahsisi yapan kamu idaresinin merkez veya taşra birimlerince resen kaldırılabilir.

16.2. Kesin Tahsisi Yapılan Taşınmazın Belediyece İki Yıl Boyunca Amacında Kullanılmaması

Yönetmeliğin 6. maddesine göre, süresiz tahsis edilen taşınmazın iki yıl süre ile tahsis amacına uygun olarak kullanılmaması veya tahsis amacı dışında kullanılması halinde, tahsis işlemi herhangi bir yazışmaya gerek kalmaksızın kendiliğinden kalkmış sayılır.

16.3. Tahsis Kaldırma İstemlerinde Hazırlanması Gerekli Bilgi ve Belgeler

Tahsis edilen bir taşınmazın tahsisli olduğu idare tarafından tahsisinin kaldırılmasının talep edilmesi ya da taşınmazın tahsisinin resen kaldırılmasını gerektiren bir sebebin varlığı halinde taşınmaza ilişkin olarak aşağıdaki bilgiler temin edilir.

Yönetmeliğin 19. maddesine göre, tahsis edilen taşınmazın tahsis amacının ortadan kalkması halinde, taşınmazın tahsisinin kaldırılması amacıyla, tahsis yapılan kamu idaresi tarafından, taşınmazın tahsisini ve devrini yapan malik kamu idaresine; taşınmazın maliki kamu idaresi tarafından, tahsisi yapılan veya

devredilen taşınmaz hakkında yapılacak periyodik kontrollerde, bu Yönetmeliğin 9 ve 12. maddelerinde belirtilen sebeplerle, tahsis veya devir edilen taşınmazın tahsisinin resen kaldırılmasının gerekmesi halinde, malik kamu idaresinin bu işle görevli alt birimleri tarafından, tahsise yetkili birimlerine aşağıdaki bilgiler gönderilir:

Tahsis yazısının tarih ve sayısı,

Tahsisin kaldırılması talebinin gerekçesi ve taşınmazın son kullanım durumu,

Tahsisin kaldırılmasına ilişkin taşra biriminin görüşü.

16.4. Tahsisi Kaldırılan Taşınmazın Geri Alınması

Tahsisi kaldırılan taşınmaza ilişkin olarak da benzer bir tutanak tanzim edilmek suretiyle taşınmaz Hazine tarafından geri teslim alınır. Geri alınma tarihinde, teslim tarihine göre taşınmazın üzerinde yer alan fazlalıklar ya da noksanlıklar tutanağa ayrıntılı biçimde kaydedilir.

Yönetmeliğin 24. maddesine göre, tahsisi kaldırılan taşınmaz, maliki kamu idaresi tarafından tahsisin kaldırılması işleminden sonra, bir tutanak düzenlenmek suretiyle teslim alınır. Tutanakta, teslim alınma tarihi ile teslim tarihindeki durumuna göre, noksanlıklar ve fazlalıklar ayrıntılı biçimde belirtilir.

16.5. Tahsisi Kaldırılan Taşınmazın Üzerindeki Binalar

Tahsisi kaldırılan taşınmazın üzerinde yer alan bina ve tesisler herhangi bir bedel ödemeksizin Hazineye intikal eder.

Yönetmeliğin 24. maddesine göre, tahsisi kaldırılan veya geri alınan taşınmazın üzerine adına tahsis yapılan veya devralan kamu idaresi tarafından yapılan bina ve tesisler, bedelsiz olarak maliki kamu idaresine geçer. Bunlar için malik kamu idaresince her hangi bir bedel veya tazminat ödenmez. Ancak, bu taşınmazın, adına tahsis yapılan veya devralan kamu idaresi ile satış, trampa, arsa ve/veya kat karşılığı inşaat, irtifak hakkı tesisi gibi mülkiyete ilişkin tasarrufi işlemlere konu edilmesi halinde, halen aynı kamu idaresi tarafından kullanılıyor olması kaydıyla bu bina ve tesisler bedel hesabında dikkate alınmaz, bu taşınmaz ile üzerindeki bina ve tesisler için ecrimisil istenilmez, tahsil edilmiş olanlar iade edilmez.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Belediyeler, yapmakla yükümlü oldukları kamu hizmetleri için çeşitli taşınmazlara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu parsellerden bir kısmı ise Hazine taşınmazlarıdır. Hazine taşınmazları, mevzuatta öngörülen şartların yerine getirilmesi durumunda belediyelere tahsis edilebilmektedir.

Toplam dört bölüm süren bu çalışmamızda Hazine taşınmazlarının belediyelere nasıl tahsis edileceğini, tahsis edilen taşınmazın nasıl kullanılması gerektiğini, tahsis amacıyla kullanılmayan taşın-

mazların nasıl geri alınacağını değerlendirmeye çalıştık.

Belediyelerin kamu hizmeti amacıyla ihtiyaç duyduğu Hazine taşınmazları belediyelere tahsis edilebilmektedir. Eğer söz konusu taşınmaz üzerinde yatırım yapılacaksa tahsis amacına yönelik yatırım projesinin hazırlanması, yatırım programına alınması ve tesis/bina inşaatına başlanması için öncelikle 2 (iki) yıla kadar ön tahsis işlemi yapılmaktadır.

Tahsisli taşınmazlar belediyeler tarafından yönetilir, bunlar için gereken giderler belediyeler tarafından yapılır. Ancak bu şekilde tahsis edilen Hazine taşınmazlarındaki ticari alanlar, millî emlak birimleri tarafından kiraya verilir.

Tahsis edilen taşınmaz, tahsis amacıyla kullanıldığı sürece tahsisi kaldırılmamalıdır. Buna karşılık kamu hizmetinin sona ermesi, taşınmazın tahsis amacı dışında kullanılması veya maliki kamu idaresinin izni olmaksızın üçüncü kişilere kullandırılması, taşınmazın en az iki yıl boş bırakılması veya hiç kullanılmaması, taşınmazın tahsis amacının değişmesi, imar plânıyla, taşınmazın başka bir amaca ayrılması, tahsis amacının ortadan kalkması halinde kaldırılabilir.

Avukat Necati TORUN

İhale Uzmanı

GEÇİCİ TEMİNATIN STANDART FORMDAN FARKLI OLMASI DURUMUNDA DEĞERLENDİRME DIŞI KALMA

1. GİRİŞ

Ülkemizde sürekli gündemde olan bir alandır kamu ihaleleri. Mevzuatın sürekli değiştirilmesi ile siyasilerin ve isteklilerin; gerek kurumlara gerekse de özel sektöre yapılan operasyonlarla bürokratların ve önemli derecede ki kazançlar nedeniyle de istekli firmaların her an olarak takip ettiği bir alandır.

Kamu ihalesini kazanmak isteyen istekliler kamu ihale mevzuatı doğrultusunda ve ihale dokümanındaki düzenlemeler çerçevesinde tekliflerini vermektedirler. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun bir çok maddesinde ihaleye katılmak isteyen isteklilerin teklif zarfında sunmaları gereken belgeler belirtilmektedir. Yine alt mevzuat olan ihale uygulama yönetmeliklerinde de benzer nitelikli düzenlemeler yer almaktadır.

İhaleye katılmak isteyen isteklilerin idareye sunmaları gereken belgelerden bir tanesi de geçici teminat belgesi olup şekli Kamu İhale Kurulu tarafından belirlenen bir standart belgedir. 30 Eylül 2020 tarihinde bu belgeye 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda yer alan bir ifade eklenmiş olup; söz konusu ifadeyi taşımayan

geçici teminat belgesini sunan isteklilerin durumu geçtiğimiz günlerde yayımlanan 23.12.2020 tarihli ve 2020/UY.I-2146 sayılı Kamu İhale Kurulu kararı ışığında açıklanmaya çalışılacaktır.

2. GEÇİCİ TEMİNAT BELGESİ

Konuya geçmeden önce Geçici Teminat Hakkında Genel Bilgilere yer verilmesi faydalı olacaktır;

2.1. Teminat Nedir?

Teminat, ihaleye katılacak olanların tekliflerini ciddi bir şekilde değerlendirerek vermelerini sağlamak, sözleşmeyi yapmaya, kesin teminatı vermeye yanaşmamaları halinde ise ihaleye çıkan idarenin kamu hizmetinin gecikmesine sebebiyet verdikleri için oluşan zararları karşılamak amacıyla alınan bir mali tutardır. Gerek 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda gerekse sözleşme imzalandıktan sonraki süreç için yüklenici firmaların uyması gereken kuralların yer aldığı 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nda teminat konusunda düzenlemeler yer almaktadır. İhale sürecinde istekliler tarafından verilen teminata geçici teminat; ihaleyi kazanan firmanın idareye

sözleşme süresi boyunca idarede duracak şekilde vermiş olduğu teminata ise kesin teminat denilmektedir.

2.2. Geçici Teminat Mektubu Hakkındaki Temel Düzenleme:

Geçici teminat mektubu hakkındaki temel düzenlemeler 4734 sayılı Kanunun 33'üncü ve 34'üncü maddelerinde düzenlenmiştir.

Kanundaki düzenleme ışığında:

- İhalelerde istisnalar dışında geçici teminat alınması zorunludur.
- Geçici teminatın tutarı teklif edilen bedelin % 3'ünden az olmamak üzere belirlenir.
- Teminatlar, teminat olarak kabul edilen diğer değerlerle değiştirilebilir.
- Her ne suretle olursa olsun, idarece alınan teminatlar haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz

Teminat olarak kabul edilebilecek değerler Kanunun 34'üncü maddesinde aşağıdaki şekilde belirtilmektedir:

a) Tedavüldeki Türk Parası.

b) Bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen teminat mektupları.

c) Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet İç Borçlanma Senetleri ve bu senetler yerine düzenlenen belgeler. Senetler ve bu senetler yerine düzenlenen belgelerden nominal değere faiz dahil edilerek ihraç edilenler, anaparaya teka-bül eden satış değeri üzerinden teminat olarak kabul edilir.

3. GEÇİCİ TEMİNAT BELGESİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN SON DÜZENLEME

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "Teminat Mektupları" başlıklı 35'nci maddesinde Kanun kapsamında verilecek teminat mektuplarının kapsam ve şeklini tespiti Kamu İhale Kurumu yetkili olduğu belirtilmiştir.

30.09.2020 tarihli ve 31260 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren değişiklik ile teminat mektuplarında aşağıdaki değişiklik olmuştur. Hizmet Alım İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin de

"MADDE 10 – Aynı Yönetmeliğin eki Ek-1'de yer alan KİK024.1/H numaralı Geçici Teminat Mektubunun son paragrafına "4734 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi uyarınca, bu teminat mektubu her ne suretle olursa olsun haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz." cümlesi eklenmiştir."

Benzer düzenleme yapım, mal, danışmanlık ihale uygulama yönetmeliklerinde de gerçekleştirilmiştir.

Bu değişiklik ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 34' üncü maddesinde yer alan ibare olan bu teminat mektubu her ne suretle olursa olsun haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz doğrultusundaki ifade standart form olarak bankalar tarafından onaylanan geçici teminat mektubuna eklenmiştir.

4. GEÇİCİ TEMİNAT BELGESİNDE BU İBARE YER ALMAZ İSE KABUL EDİLEBİLİR Mİ ?

Yapılan yönetmelik değişikliği ile Kanunda yer alan ibarenin geçici teminat mektubunda da yer verilmesi gerekmektedir. Peki zaten Kanunda yer alan bir iba-

renin istekliler tarafından sunulan geçici teminat mektubunda yer almaması sorun teşkil edecek midir? Kamu İhale Kurulu'nun 23.12.2020 tarihli ve 2020/UY.I-2146 sayılı Kararında bu sorumuza cevap bulabiliriz.

4.1. Uyuşmazlık Konusu Olay

İtirazen şikâyet dilekçesinde özetle, ihale komisyonunca standart formlara uygun olarak sunulmayan geçici teminat mektuplarının ihalenin ilk oturumunda geçersiz sayılması gerektiği halde ve 30.09.2020 tarihinde yayımlanan mevzuat hükümleri dikkate alınmadan daha önce yürürlükte bulunan mevzuat hükümleri çerçevesinde isteklilerin bir kısmının geçici teminatlarının uygun bulunduğu, 30.09.2020 tarih ve 31260 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair Yönetmeliğin 7'nci maddesinde "...KİK023.1/Y numaralı geçici teminat mektubunun son paragrafına "4734 sayılı kanunun 34. maddesi uyarınca bu teminat mektubu her ne suretle olursa olsun haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz" cümlesi eklenmiştir." hükmünün yer aldığı, bu hüküm doğrultusunda idarece yayımlanan ve taraflarınca indirilen geçici teminat standart formunun (KİK023.1/Y) son paragrafına bu hükmün işlendiği, standart forma uygun düzenlenmeyen dolayısıyla mevzuat hükümlerine aykırı olarak düzenlenmiş geçici teminat mektuplarının uygun bulunmaması doğrultusunda idareye şikâyet başvurusunda buldukları iddiası bulunmaktadır.

4.2. Teminatların Üzerinde Yer Alan İbareler

İdarece gönderilen ihale işlem dosyasında ihaleye teklif veren isteklilere ait

gönderilen teklif dosyaları başvuru sahibinin iddiaları kapsamında incelendiğinde aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

T...Elektrik İnş. Müh. Tur. Nak. Taah. San ve Tic. Ltd. Şti., H... Petrol Gayr. İnş. Nak. Oto. Gıda ve San. Tic. Ltd. Şti., A... Grup Yapı A.Ş., T... Yapı Taah. San. ve Tic. Ltd. Şti., ... Asf. Yol İnş. Pet. Mad. ve Tur. San. Tic. A. Ş. ve Ş...Turhan'ın sunduğu geçici teminat mektuplarında "4734 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi uyarınca, bu teminat mektubu her ne suretle olursa olsun haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz." cümlesinin yer almadığı ve geçici teminat mektubu standart formunun esas alınmadığı görülmüştür.

Ayrıca T... Elektrik İnş. Müh. Tur. Nak. Taah. San ve Tic. Ltd. Şti. tarafından sunulan teminat mektubunda "İşbu Teminat Mektubu, basılı olduğu kağıdın üzerinde, Bankamız amblemi bulunan hologramı ve Bankamız yetkililerinin orijinal imzalarını taşıyor ise asıl nüsha kabul edilir. Bu mektubun herhangi bir şekilde çoğaltılmış kopyası üzerinde işlem yapılamaz. İşbu Teminat Mektubu kapsamındaki bankamız sorumluluğunun vadesinden önce sona ermesi için işbu teminat mektubunun ING Bank hologramını ve orijinal imzalarını haiz asıl nüshasının Bankamıza iadesi yeterli olup; Muhatap işbu mektubu teslim almakla bu hususu şimdiden kabul etmiştir." geçici teminat standart formunda bulunmayan ifadelerin yer aldığı görülmüştür.

4.3. Kamu İhale Kurulu'nun İncelemesi

Yukarıda yer verilen tespitler uyarınca, isteklilerin geçici teminat mektubu standart formuna göre geçici teminat mektuplarını sunmaları durumunda, ihale ilan

tarihi itibariyle yürürlükte bulunan Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin ekinde yer alan geçici teminat mektubu standart formunun (KİK023.1/Y) esas alınması gerektiği, diğer bir ifadeyle sunulacak geçici teminat mektuplarının standart forma uygun olarak "4734 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi uyarınca, bu teminat mektubu her ne suretle olursa olsun haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz." ek cümlesini de taşıması gerektiği anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer verilen tespitler uyarınca, H...Petrol Gayr. İnş. Nak. Oto. Gıda ve San. Tic. Ltd. Şti., A... Grup Yapı A.Ş., T... Yapı Taah. San. ve Tic. Ltd. Şti., Ö...Asf. Yol İnş. Pet. Mad. ve Tur. San. Tic. A. Ş. ve Ş... Turhan'ın sunduğu geçici teminatlarında "4734 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi uyarınca, bu teminat mektubu her ne suretle olursa olsun haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz." cümlesinin yer almadığı, **diğer bir ifadeyle söz konusu geçici teminatların ihale dokümanında yer verilen standart forma uygun olarak sunulmadığı anlaşıldığından, anılan isteklilerin tekliflerinin değerlendirme dışı bırakılması gerektiği sonucuna varılmıştır.**

T... Elektrik İnş. Müh. Tur. Nak. Taah. San ve Tic. Ltd. Şti.nin sunduğu geçici teminat mektubunda "4734 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi uyarınca, bu teminat mektubu her ne suretle olursa olsun haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz." cümlesinin yer almadığı, ayrıca sunulan **geçici teminat mektubunda geçici teminat standart formu dışında ibarelere de yer verildiği**, bu nedenle söz konusu isteklinin geçici teminatının ihale dokümanında yer verilen standart forma uygun olarak sunulmadığı anlaşıldığından söz konusu isteklinin teklifinin değeren-

dirme dışı bırakılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

5. SONUÇ

İsteklilerin ihaleye katılabilmesi için 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde tamamlamaları gereken belgeler bulunmaktadır. Bu belgelerden bir tanesi de teklif ettikleri bedelin yüzde 3'ünden aşağı bedelden düşük olmayacak şekilde vermeleri gereken teminat mektuplarıdır. Teminat Mektuplarının şekli standart olup bu şekil Kamu İhale Kurulu tarafından belirlenmektedir.

30 Eylül 2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan son değişiklik ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 34'üncü maddesinde yer alan ibareye benzer bir ibare olan "4734 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi uyarınca, bu teminat mektubu her ne suretle olursa olsun haczedilemez ve üzerine ihtiyati tedbir konulamaz." ibaresinin geçici teminat mektuplarında yer alma zorunluluğu ortaya konulmuştur.

Zaten Kanunda yer alan bu ifadenin yer almadığı geçici teminat mektuplarının geçerli olup olmayacağı konusundaki soru işareti Kamu İhale Kurulu'nun 23.12.2020 tarihli ve 2020/UY.I-2146 sayılı Kararında kendisine cevap bulmuştur.

Kamu İhale Kurulu Kanunda yer alan bu standart ibareye yer verilmeyen geçici teminatlarını sunan isteklilerin değerlendirme dışı bırakılması gerektiği doğrultusunda karar vermiştir.

KAYNAKÇA

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, www.mevzuat.gov.tr/Kanunlar,

KİK Kararları, www.kik.gov.tr/Kararlar

Gürkan GÜVEN

Mühendis
İhale Uzmanı

SAHTE BELGE KULLANMAK VE YAPIM İŞLERİNDE İŞ KAZASINDA YARALAMAYA SEBEP VERENLERİN KAMU İHALESİNDEN DEĞERLENDİRME DIŞI BIRAKILMASINDA KURULUN FARKLI BAKIŞ AÇISI

1. GİRİŞ

Yapım işi ülkemiz ekonomisinin en önemli itici güçlerinden hatta genel deyişle lokomotifidir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun da yapım işleri "Bina, karayolu, demiryolu, otoyol, havalimanı, rıhtım, liman, tersane, köprü, tünel, metro, viyadük, spor tesisi, alt yapı, boru iletim hattı, haberleşme ve enerji nakil hattı, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, sulama tesisi, toprak ıslahı, taşkın koruma ve dekapaj gibi her türlü inşaat işleri ve bu işlerle ilgili tesisat, imalat, ihzarat, nakliye, tamamlama, büyük onarım, restorasyon, çevre düzenlemesi, sondaj, yıkma, güçlendirme ve montaj işleri ile benzeri yapım işleri" olarak tanımlanmakta olup yıllık 100 milyar TL'lik bir yapım işleri alımları bu doğrultuda gerçekleştirilmektedir.

Alanın büyüklüğü hukuki uyumsuzlukları da beraberinde getirebilmektedir. Bu hukuki uyumsuzluk konularından bir tanesi çeşitli suçlardan hüküm giyenlerin ihale dışı bırakılıp bırakılmayacağıdır.

İş hayatında yaşanması muhtemel vergi kanunları uyarınca sahte belge düzen-

lediğinden hüküm giyenler ve yapım işi ihalelerinde sıklıkla görülen iş kazasında sorumluluğu nedeniyle hüküm giyenlerin kamu ihalesinden değerlendirme dışı bırakılmayacağı konusu makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. KAMU İHALE MEVZUATINDA İHALE DIŞI BIRAKILACAKLAR HAKKINDAKİ DÜZENLEMELER

Mesleki suçlardan hüküm giyenler hakkında uygulama süreci 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve Kamu İhale Genel Tebliği'nin çerçevesinde aşağıda açıklanmaktadır;

2.1. 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'ndaki Düzenleme

Kamu İhale Kanununun "İhaleye katılımda yeterlik kuralları" başlıklı 10 uncu maddesinde; "İhaleye katılacak isteklilerden, ekonomik ve mali yeterlik ile mesleki ve teknik yeterliklerinin belirlenmesine ilişkin olarak aşağıda belirtilen bilgi ve belgeler istenebilir:

...

Aşağıda belirtilen durumlardaki istekliler ihale dışı bırakılır:

“a) İflas eden, tasfiye halinde olan, işleri mahkeme tarafından yürütülen, konkordato ilân eden, işlerini askıya alan veya kendi ülkesindeki mevzuat hükümlerine göre benzer bir durumda olan.

b) İflası ilân edilen, zorunlu tasfiye kararı verilen, alacaklılara karşı borçlarından dolayı mahkeme idaresi altında bulunan veya kendi ülkesindeki mevzuat hükümlerine göre benzer bir durumda olan.

c) Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş sosyal güvenlik prim borcu olan.

d) Türkiye'nin veya kendi ülkesinin mevzuat hükümleri uyarınca kesinleşmiş vergi borcu olan.

e) İhale tarihinden önceki beş yıl içinde, mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm giyen.

Bu madde kapsamında istenen belgelerden hangilerinin taahhütname olarak sunulabileceği Kurum tarafından belirlenir. Gerçeğe aykırı hususlar içeren taahhütname sunulması veya ihale üzerinde kalan istekli tarafından taahhüt altına alınan durumu tevsik eden belgelerin sözleşme imzalanmadan önce verilmemesi halinde bu durumda olanlar ihale dışı bırakılarak geçici teminatları gelir kaydedilir.”

hükmü yer almaktadır.

2.2. Kamu İhale Genel Tebliğindeki İlgili Düzenlemeler

Konuya ilişkin daha ayrıntılı bilgiler ise Kamu İhale Genel Tebliğinde yer almaktadır. Kamu İhale Genel Tebliğinin “4734 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (e) bendine ilişkin olarak” 17.5 inci maddesinde;

“1/1/2003 tarihinde yürürlüğe giren 4734 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (e) bendinde ihale tarihinden önceki beş yıl içinde, mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm giyen isteklilerin ihale dışı bırakılacağı, 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; bu Kanun ve diğer kanunlardaki hükümler gereğince geçici veya sürekli olarak kamu ihalelerine katılmaktan yasaklanmış olanlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan veya örgütlü suçlardan veyahut kendi ülkesinde ya da yabancı bir ülkede kamu görevlilerine rüşvet verme suçundan dolayı hükümlü bulunanların doğrudan veya dolaylı veya alt yüklenici olarak, kendileri veya başkaları adına hiçbir şekilde ihalelere katılamayacakları hüküm altına alınmıştır.

17.5.1. Mesleki faaliyete ilişkin mahkumiyet kararının kapsamı:

17.5.1.1 Adalet Bakanlığı Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğüne bağlı birimlerden alınacak adli sicil istatistik bilgilerini içeren belgeden veya gerekçeli mahkumiyet kararından, asli veya feri ceza olarak, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 11, 25 ve 35 inci maddelerinde tanımlandığı şekliyle “muayyen bir meslek ve sanatın tatili icrası”na ilişkin süreli ya da süresiz mahkumiyet hali, 10 uncu maddenin dördüncü fıkrasının (e) bendi kapsamında değerlendirilecektir.

17.5.1.2 İhale dışı bırakma, ancak yargı kararıyla “tatili icrasına hükmedilen meslek ve sanat”la sınırlı olmak üzere uygulanabilir.

17.5.1.3 1/6/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu uyarınca; Adalet Bakanlığı Adli Sicil İstatistik

tik Genel Müdürlüğüne bağlı birimlerden alınacak adli sicil istatistik bilgilerini içeren belgeden veya gerekçeli mahkumiyet kararından Türk Ceza Kanununun 50/e maddesi gereğince “belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya” veya 53/e maddesi gereğince “bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten yoksun bırakılmaya” ilişkin süreli ya da süresiz mahkumiyet hali, 10 uncu maddenin dördüncü fıkrasının (e) bendi kapsamında değerlendirilecektir.”

Düzenlemeleri yer almaktadır.

2.3. İlgili Düzenlemelerin Değerlendirilmesi

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 10'uncu maddesindeki (e) bendindeki düzenleme uyarınca ihale tarihinden önceki beş yıl içinde, mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm giyen isteklilerin ihale dışı bırakılması gerekmektedir. Ayrıca söz konusu isteklinin ihaleye katılmak amacıyla vermiş olduğu teklif bedelinin yüzde 3'üne tekabül eden geçici teminatlarının da gelir olarak kaydedilmesi gerekmektedir.

Ve Kamu İhale Genel Tebliğinde mesleki faaliyet kavramı biraz daha açıklanmaya çalışılmış “muayyen bir meslek ve sanatın tatili icrası”na ilişkin süreli ya da süresiz mahkumiyet halinin, 10 uncu maddenin dördüncü fıkrasının (e) bendi kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir. Ancak hangi suçların mesleki faaliyet kapsamında değerlendirileceğine değinilmemiştir.

3. KAMU İHALE KURULU'NUN KONUYA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Kanundaki ve Kamu İhale Genel Tebliğ'ndeki düzenleme yukarıdaki gibi olmakla beraber hangi suçların mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm ifade ettiği açıklanmamıştır. Kamu İhale Kurulu'nun çeşitli tarihlerde vermiş olduğu kararlarda bu konuya ilişkin açıklık getirilmiştir.

3.1. Vergi Kanunları Uyarınca Sahte Belge Düzenlediğinden Hüküm Giyenlerin Durumu

Vergi kanunları uyarınca sahte belge düzenlediğinden hüküm giyenlerinkamu ihalesinden ihale dışı bırakılıp bırakılmayacağına dair değerlendirmede Kamu İhale Kurulu'nun 13.01.2011 tarihli ve 2011/UM.III-175 sayılı kararı faydalı olacaktır.

3.1.1. Kamu İhale Kurulu'na Yapılan İtirazen Şikayet Başvurusunun Kapsamı

İtirazen şikayet dilekçesinde özetle; firmaları N.. Petrol Turizm İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin bahse konu Edirne Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Bölge Müdürlüğü ihalesinin uhdesinde kalmasını müteakip sözleşme imzalanmasına davet edildikleri, idare tarafından sözleşmeye ilişkin sunulan evrakların içerisinde N.. Petrol Turizm İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti.'nin ortaklarından ve şirket müdürü olan İ. Y..'ın adli sicil belgesinde bulunan hüküm,

4734 sayılı kanunun 10/e maddesinde sayılan mesleki faaliyet konusunda alınmış bir ceza olarak değerlendirilerek sözleşme imzalanmadığı, oysa şirket mü-

dürü İ. Y.'ın ortaklık hisse oranının % 40 olduğu, C.Savcılığı tarafından yapılan incelemedeki beyanları esas alarak diğer ortaklar dikkate alınmadan İ. Y. hakkında İstanbul 13 üncü Asliye Ceza Mahkemesinin 2007/854 Esas sayılı dosyası ile açılan davada vergi mahkemesinin dosyaları beklenmeden karar verildiği ve onandığı, İ.Y almış olduğu cezanın sahte belge kullanmaya ilişkin olduğu idare tarafından mesleki faaliyet konusunda alınmış bir ceza olarak yorumlanarak, Kamu İhale Kanununun 10 uncu maddesinin 4 üncü fıkrasının (e) bendi gereğince ihale dışı bırakılarak geçici teminatlarının gelir kaydedilmesine karar verildiği, Vergi Usul Kanununun 359 maddesi uyarınca almış olduğu cezanın mesleki faaliyet konusunda alınmış bir ceza olmadığı bu nedenle idare tarafından verilen bu kararın iptal edilmesi gerektiği iddia edilmiştir.

3.1.2. Kamu İhale Kurulu'nun Konu Hakkında Değerlendirmesi

Kamu İhale Kurulu ilgili itirazın şikayet başvurusunu incelemiştir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 10 uncu maddesi kapsamında sunulan adli sicil kaydı ve **İstanbul 13 üncü Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 2007/19549 esas 2008/556 nolu kararda ;**

1- Katılanın şikayeti, bilirkişi raporu, Vergi Denetmenin raporu birlikte değerlendirildiğinde zaman sanığın üzerinde atılı müsnet suçun sabit olduğundan eylemine uyan 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359/b-2 ve 5237 sayılı TCK.nun 7. maddesi gereğince lehine olan bu madde gereğince sanığın 3 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına,

2- 5237 sayılı TCK.nun 62 inci maddesi gereğince sanığın sabıkasız oluşu

dikkate alınarak verilen hapis cezasının 1/6 oranında indirilerek sanığın neticeden 2 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına,

3- 2918 sayılı Kanununun 119 uncu maddesinin takdiren uygulanmasına yer olmadığına," ilişkin hüküm verildiği,

Adalet Bakanlığı Adli Sicil İstatistik Genel Müdürlüğüne bağlı birimlerden alınan adli sicil istatistik bilgilerini içeren belgede veya mahkumiyet kararında, asli veya feri ceza olarak, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 11, 25 ve 35 inci maddelerinde tanımlandığı şekilde "muayyen bir meslek ve sanatın tatili icrası"na ilişkin süreli ya da süresiz mahkumiyet halinin bulunmadığı, başvuru sahibi isteklinin 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 10 uncu maddesi (e) bendine göre "ihale tarihinden önceki beş yıl içinde, mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm giyen" olarak değerlendirilemeyeceği bu nedenle, isteklinin idarece değerlendirme dışı bırakılması ve geçici teminatının gelir kaydedilmesi işleminin yerinde olmadığı sonucuna varılmıştır.

3.2. Yapım İşlerinde Yaşanan İş Kazası Sebebiyle Taksirle Yaralamaya Neden Olanların Durumu

Kamu İhale Kurulu'nun geçtiğimiz günlerde vermiş olduğu 10.02.2021 tarihli ve 2021/UY.I-344 sayılı Kararında da bir yapım işi sürecinde **iş kazası sebebiyle taksirle yaralamaya neden olan mühendislerin** durumu değerlendirilmiştir.

Kamu İhale Kurulu kararında ihale tarihinden önceki beş yıl içinde ilgililerce mesleki faaliyetin yürütülmesinden kaynaklı olarak yargı kararıyla hüküm

giyilmiş olmasının isteklinin ihale dışı bırakılmasını gerektirdiği; bu kapsamda ferî ceza olarak “muayyen bir meslek ve sanatın tatili icrası”na ilişkin mahkûmiyet halinin varlığından bağımsız olarak, mesleki faaliyetin yürütülmesinden kaynaklanması şartıyla herhangi bir mahkûmiyet halinin bulunmasının yeterli olduğu; bir başka anlatımla, mesleki faaliyetin yürütülmesinden kaynaklanan mahkûmiyet hali kapsamında ferî ceza olarak meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına hükmedilmemiş olmasının, anılan Kanun’un 10’uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (e) bendi çerçevesinde işlem tesis edilmesine engel teşkil etmediği neticesine ulaşılmıştır.

Somut olayda, A... Ç...’nin şantiye şefi olarak görev yaptığı işyerinde, iş kazasına bağlı yaralanma vakası sonucunda, taksirle yaralamaya neden olma suçundan cezalandırılmasına karar verildiği, dolayısıyla mahkûmiyet halinin mesleki faaliyetin yürütülmesinden kaynaklandığı anlaşılmış olup, idarece Kanun’un 10’uncu maddesinin dördüncü fıkrasının (e) bendi kapsamında işlem tesis edilmesinin yerinde olduğu sonucuna varılmıştır.

4. SONUÇ

İsteklilerle ihaleyi yapan idareler arasında; ayrıca ihaleyi kazanan yüklenici ile idare arasında zaman zaman oluşan uyuşmazlıklar sebebiyle gerek Kamu İhale Kurulu nezninde itirazın şikâyet başvurularında bulunulmakta gerekse de idari ve adli mercilerinde davalar görülebilmektedir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’nun “ihale dışı bırakılacaklar” başlıklı 10’uncu maddesi (e) sayılan “İhale tarihinden önceki beş yıl içinde, mesleki faaliyetlerinden dolayı yargı kararıyla hüküm giyen.” ifadesinin içeriğine hangi suçların girmekte olduğu mevzuatta düzenlenmemiş olup Kamu İhale Kurulu kararları ile konu aydınlığa kavuşturulmaya çalışılmaktadır.

Makalemizde yer vermiş olduğumuz Kamu İhale Kurulu kararları çerçevesinde mesleki faaliyetlerden dolayı hüküm giyme kavramına Vergi Usul Kanunu’nun 359’uncu maddesi çerçevesinde alınan cezalardan olan sahte belge düzenleme nedeniyle hüküm giymek fiili girmemektedir.

Ancak şantiyede şef olarak çalışan bir kişinin iş kazasında oluşan yaralanma sebebiyle kendisi hakkında hükmedilen ceza hem ihale dışı bırakılmasına sebebiyet verecek hem de geçici teminatının gelir olarak kaydedilmesine sebebiyet verecektir.

KAYNAKÇA

Kamu Alımları İzleme Raporu 2020, www.kik.gov.tr/istatistikler/2020

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu. www.kik.gov.tr/mevzuat

Kamu İhale Genel Tebliği. www.kik.gov.tr/mevzuat

Kamu İhale Kurulu Kararları, www.kik.gov.tr/kararlar

M.Lamih ÇELİK

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi
Teftiş Kurulu Başkanı

ELEKTRİK ve HAVAGAZI TÜKETİM VERGİSİ

1. GİRİŞ

Belediye vergileri, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda ilân ve reklâm vergisi, eğlence vergisi, haberleşme vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, yangın sigorta vergisi, çevre temizlik vergisi olarak belirtilmiş ve açıklanmıştır. Ancak belediyelerin önemli öz vergi gelirlerinden olan Emlâk Vergisi ise ayrı kanun ile açıklanmıştır. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu kapsamında düzenlenen bu vergiye uygulamada “Belediye Tüketim Vergisi” şeklinde ya da “BTV” kısaltmasının kullanıldığı da olmuştur. Makalemizde elektrik ve havagazı tüketim vergisi (EHTV) uygulayıcılara yol göstermek amacıyla ele alınmıştır.

Elektrik ve havagazı tüketim vergisinin yer aldığı 2464 sayılı BGK'nın yayımlandığı 80'li yıllarda, Türkiye'de elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımını bir kamu kuruluşu olan Türkiye Elektrik Kurumu (TEK) tarafından tek elden yürütülmekte idi. Hatta o tarihlerde elektrik dağıtımını yürüten belediyelerin bulunduğu ve bunların ilerleyen yıllarda TEK'e devre-

dildiği bilinmektedir. TEK 1994 yılında bölünerek elektrik dağıtım ve perakende satış faaliyetleri, Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ'ye (TEDAŞ) devredilmiş, sonraki yıllarda ise ülke genelinde bölgesel dağıtım şirketleri oluşturularak bu faaliyetler ülke genelindeki 21 bölgesel dağıtım şirketine devredilmiştir. 2013 yılından itibaren ise hukukî ayırışma sürecine girilerek, perakende elektrik satışı dağıtım şirketlerinden görevli tedarik şirketlerine devredilmiştir. Aradan geçen zaman zarfında piyasa yapısı ve piyasa oyuncularında önemli değişiklikler olmuş ancak 2464 sayılı Kanunun temel kurgusu 80'li yıllardaki elektrik piyasasının şartlarını yansıtmaya devam etmektedir.

Kanunda geçen Havagazı¹, maden kö-

1 Maden kömürünün ısıtılarak kimyasal işlem den geçirilmesi sonucu elde edilen gaz, havagazı geriye kalan kömür ise kok kömürü olarak bilinen kömürdür. Gaz, Latince kökenli “cahos”, Yunanca ise “khaos” kelimesinden gelmektedir. Havagazı maden kömüründen çıkarılan bir gazdır. Yakılarak ışık ve ısı sağlanır. havagazı üretiminde gazhaneye gelen taş kömürü önce kırıcılara girer ve belirli bir ufaklığa kadar kırılır. Buradan fırınlar üzerindeki kömürlüğe alınır. Tonlarca kömür 1.000-1200 derecede 5-6 saat ısıtılır. Ortaya çıkan gaz özel borulardan geçirilerek temizlenir. Ancak hala sıcak olan gaz daha sonra soğutulur ve temizleyiciye gönderilir. Bundan sonra zararlı maddeleri ayrıştırılır. ve sıcaklığı 20°'ye kadar düşen gaz gazometre denilen depolarda saklanarak buradan yeraltı boru şebekeleri ile şehre gönderilir.

müründen çıkarılan, yakılarak ışık veya ısı sağlanan gazdır. Hava gazının, ülkemizde geçmişte özellikle büyük şehirlerde uzun yıllar ısınma ve sokak aydınlatması amaçlı olarak kullanılmış ve 1980’li yıllardan itibaren doğal gazla bırakılmış olan havagazı, günümüzde sadece sınırlı bir biçimde sanayide kullanılmaktadır.² Kullanımı sınırlı olduğundan incelenirken havagazı tüketim vergisi ele alınmamış daha çok Elektrik Tüketim Vergisi konusuna yer verilmiştir. **Doğal gaz, havagazı sayılmadığından doğal gaz tüketimi, havagazı tüketim vergisinin konusunu oluşturmamaktadır.** Türkiye Belediyeler Birliğinin Havagazı yerine Doğalgaz Tüketiminden vergi alınması ve büyükşehir belediyelerine pay verilmesi yönünde yasal değişiklik yapılması önerine katılıyoruz.

2464 sayılı BGK verginin konusunu “elektrik tüketimi” olarak belirlemiştir (m. 34). Verginin mükellefi, “elektrik

İnsanlığın aydınlatma serüveninde aydınlanma amacıyla maden kömüründen gaz üreten ilk kişi Hollanda’nın Maastricht şehrinde doğan, Belçika vatandaşı olarak tanınan eczacı Jan Pieter Minckelers’tir. Deneilerine ilk defa 1753 yılında Louvain Üniversitesindeki odasını aydınlatmakla başlamıştır. (Vahit Taha KURUTLU/19. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbulda Aydınlatma aracı olarak Havagazı/Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı Tarih bilim Dalı/Ankara-2013)

2 Doğal gaz, havagazı sayılmadığından doğal gaz tüketimi, havagazı tüketim vergisinin konusunu oluşturmamaktadır. Aynı yönde bkz. 04.04.2008 tarihli ve 35312 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı <https://www.gib.gov.tr/node/93407/pdf>.
“Somut olayda davalı idare her ne kadar doğalgazın kullanım gayesi bakımından havagazı ile eş değer olarak nitelendirilmesi gereken bir gaz yakıt olduğundan bahisle 2464 sayılı yasanın 34. madde kapsamına girdiğini iddia etmekte ise de, elde ediliş ve vasıfları farklı bu iki gazın eş değerde olduğu kabul edilemeyeceği gibi, vergi kanunlarında vergi yükümlülüğü yönünden hakkında hüküm bulunmayan hallerde kıyas yoluyla yorumlanarak genişletmeye gidilmesine olanak bulunmadığından, madde lafzında yer almayan doğalgazın, sırf kullanım gayesi esas alınarak 34. madde kapsamında havagazı tüketim vergisine tabi tutulmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle kabul ederek mahkemece tarhiyatın terkinine karar verilmiştir.” (Danıştay 9. D. E: 1994/1108 K: 1994/5288 T: 22.12.1994)

tüketicisi” olarak; verginin sorumlusu ise “elektrik enerjisini tedarik eden kuruluş” olarak düzenlenmiştir (m. 35). Verginin matrahı “elektrik enerjisi satış bedeli” olarak belirlenmiş (m. 37); verginin oranı ise elektriğin tüketim amacına göre % 5 ve % 1 olarak tespit edilmiştir (m. 38). Kanun aynı zamanda elektriğin belirli alanlardaki tüketimini vergi dışı bırakmak için bazı vergi istisnaları düzenlemiştir (m. 36). Son olarak verginin alacaklısının ve dolayısıyla vergi beyanamesinin verileceği ve verginin ödeneceği yerin, sınırları ve mücavir alanı içerisinde elektrik tüketimi yapılan belediye olduğu düzenlenmiştir (m. 39)

2. VERGİNİN KONUSU VE VERGİYİ DOĞURAN OLAY

Verginin konusu 2464 sayılı BGK’nın “Konu” başlıklı 34. maddesinde belirlenmiştir: “Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde elektrik tüketimi, Elektrik Tüketim Vergisine tabidir.” Buna göre verginin konusu, elektrik tüketimidir. Kaçak elektrik tüketimi tespit edilip buna ilişkin olarak kaçak tahakkuku yapıldığında EHTV de doğmaktadır.³Kanun koyucu her türlü elektrik tüketimini değil, belediye sınırları ve mücavir alanları içerisindeki⁴ elektrik tüketimini vergilendirmiştir.

3 “Somut olaya gelince, davacı taraf davalının abone olmaksızın kaçak elektrik kullandığını öne sürmüştür. bilirkişi tarafından düzenlenen raporda, davalı tarafın kullandığı kaçak elektrik bedeli tarife hükümlerine göre KDV ve BTV ilave edilmeden hesaplanmış, mahkemece de benimsenen bu bilirkişi raporu doğrultusunda hüküm kurulmuştur. Davalı tarafın abone olmaksızın davacı idare tarafından sunulan elektrik enerjisinden yararlandığı gözetildiğinde, 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu’na göre KDV matrahına dâhil olan enerji dağıtım hizmet bedelinin KDV ve BTV’inden sorumlu olacağı kuşkusuzdur. (Yargıtay 7. HD, E.2010/1189, K.2010/2709, 04.05.2010).”

4 Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı SAYI: B.07.1.Gİ-B.0.66/6626-75/63960TARİH: 18.07.2007 Özelgesi ; elektrik ve havagazı tüketim vergisinin uygulanabilmesi için;

Vergiyi Doğuran Olaya ilişkin Gelir İdaresi Başkanlığının özelgesinde, “Bu itibarla, elektrik ve havagazı tüketim vergisi sorumluları, tahsil ettikleri vergiyi, tahsil tarihini takip eden ayın 20 nci günü akşamına kadar ...beyan etmek ve bu süre içinde ödemekle yükümlüdürler. Elektrik ve havagazı tüketim vergisi beyannamesinin “Verginin Hesaplanmasına İlişkin Bildirim” bölümünde yer alan bedellerin, tahsil edilen bedeller olarak dikkate alınması gerekeceği tabiidir.” denilmektedir.⁵ Buradan da vergi sorumlusunun (tedarikçinin) beyanname verme yükümlülüğünün, vergiyi, vergi mükellefinden (tüketiciden) tahsil etmesiyle başlayacağı anlaşılmaktadır.

3. VERGİ MÜKELLEFİ VE SORUMLUSU

EHTV’de vergi mükellefinin, elektrik enerjisini tüketen “tüketiciler”dir.

Organize sanayi bölgelerinde (OSB) tüketilen elektrik için özel bir düzenleme yapıldığından OSB’de tüketilen elektrik bakımından vergi mükellefi OSB tüzel kişiliği, vergi sorumlusu ise OSB’nin tedarikçisi olacaktır.

- Mücavir alanlarda, belediyelerce taşıtların mahallin özelliklerine göre gidebileceği yolun yapılmış ve bakıma alınmış olması, temiz ve sağlıklı uygun içme ve kullanma suyu bulunması ancak belediye tarafından tesislerin abonelere dağıtım yapabilecek duruma getirilmiş olması şartının aranmaması,

- Belediye sınırları içerisinde ise belediyelerce herhangi bir hizmet verilmesi şartının aranmaması,

- Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışında tüketilen elektriğin verginin konusuna girmemesi nedeniyle, bu alanlarda söz konusu verginin uygulanmaması,

Öte yandan, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğüne devredilen verici istasyonları tarafından verilen hizmetin, telli ve telsiz telgraf ve telefon haberleşmesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığından, elektrik ve havagazı tüketim vergisinin yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde %5 oranında alınması gerekmektedir.

5 20.01.2009 tarihli ve 6160 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, www.gib.gov.tr/node/98571.

Vergi sorumlusu ise, vergiyi mükelleften tahsil ederek vergi dairesine yatan kişi/kuruluşlardır.

4. VERGİNİN MATRAHI VE ORANI

Verginin matrahı, verginin üzerinden hesaplandığı değer veya miktarı ifade etmektedir. 2464 sayılı BGK’nın 37. maddesi matrahı; elektriğin iletimi, dağıtımı ve perakende satış hizmetlerine ilişkin bedelleri hariç olmak üzere, elektrik enerjisi satış bedeli olarak belirlemiştir. Buna göre, elektriğin iletimi, dağıtımı ve perakende satış hizmetine ilişkin bedellerin dışında kalmakla birlikte, elektrik enerjisinin satış bedeline dâhil olan söz konusu bedeller de matraha dâhildir.⁶ Tüketicinin elektrik faturasını geç ödemesinden kaynaklı olarak uygulanan gecikme faiz tutarının da matraha ilave edilmesi gerekir.

Vergi oranı, elektriğin tüketim amacına göre %1 veya %5 olarak belirlenmiştir. 2464 sayılı BGK m. 38’e göre vergi oranı; imal ve istihsal, taşıma, yükleme boşaltma, soğutma, telli vetelsiz telgraf ve telefon müraselesi⁷ işlerinde tüketilen elektriğin satış bedeli üzerinden %1, bunların dışında kalan maksatlar için tüketilen elektrikte ise satış bedeli üze-

6 “elektrik satış bedelinden elektriğin iletimi, dağıtımı ve perakende satış hizmetlerine ilişkin bedeller düşüldükten sonra kalan tutar elektrik ve havagazı tüketim vergisine ilişkin matrahı oluşturduğundan, ...YEK destekleme bedeli (YEKDEM), enerji dengesizlik tutarı ve sıfır bakiye düzeltme bedellerinin (SBDT) verginin hesabında matraha ilave edilmesi gerekmektedir.” 06.09.2016 tarihli ve 133284 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/elektrik-vehavagazi-tuketim-vergisi-hesaplamasi-hk>.

7 “Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğüne devredilen verici istasyonları tarafından verilen hizmetin, telli ve telsiz telgraf ve telefon haberleşmesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığından, elektrik ve havagazı tüketim vergisinin yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde %5 oranında alınması gerekmektedir.” 18.07.2007 tarihli ve 63960 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/94589/pdf>.

rinden %5'tir. Kanun koyucu, elektriğin önemli bir girdi olarak kullanıldığı sanayi, ulaştırma ve haberleşme sektörlerindeki maliyet artırıcı etkisini dikkate alarak vergi oranını daha düşük (%1) tutmuştur. Elektrik, aynı anda hem düşük orana hem de yüksek orana tâbi tutulan maksatlarla tüketiliyor ve bu tüketimler ayrı ayrı sayaçlarla tespit edilmiyorsa tüketimlerin tamamı yüksek oran (%5) üzerinden vergilendirilir.⁸

Tedarik şirketleri, EPDK'nın onayladığı tarifeler dışında kalmak üzere, ikili anlaşmalarla tüketicilere elektrik satışı yapabilmekte olup bunun EHTV'nin matrahının doğru bir biçimde hesaplanıp hesaplanmadığını belediyenin kontrol etmesi mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında bazı tüketicilerden tahsil edilen EHTV'ler bakımından hak ihlali değerlendirmesinde bulunulmuştur.⁹ AYM'nin kararlarına konu olan olayda elektrik tüketicileri, tükettikleri elektrik enerjisini, kendilerine ait üretim tesislerinde üreterek karşılamaktadır. AYM, EHTV'de verginin konusunun Kanununun 34. maddesinde "elektrik tüketimi" olarak belirlendiğini; burada bir elektrik tüketimi söz konusu olması itibarıyla bu tüketicilerin de verginin konusuna girdiğini ve butüketicilerin vergi mükellefi sıfatını kazandığını; bununla birlikte, Kanunda verginin matrahının satış bedeli olarak belirlenmesi karşısında kendi ürettiği

elektriği kullanan bu tüketiciler bakımından ortada bir satış işlemi bulunmadığından, burada herhangi bir matrahın da tespit edilemeyeceği ve kanuna dayanmadan yorum yoluyla da herhangi bir bedelin matraha esas alınamayacağını ifade ederek hak ihlali kararı vermiştir.

Yapılacak bir düzenlemeyle söz konusu maktu verginin, her yıl yeniden değerlendirilme oranında güncelleneceği de hüküm altına alınırsa, verginin uygulamasında paranın değer kaybının olumsuz etkisi ortadan kaldırılabilir.

5. VERGİNİN İSTİSNALARI

Vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken vergi konularının aynı veya başka kanunlarla kısmen ya da tamamen vergi dışı bırakılmasına ise vergi istisnası denmektedir.

2464 sayılı BGK'nın 36. maddesine göre, aşağıdaki yerlerde ve şekillerde tüketilen elektrik enerjisi vergiden müstesna kılınmıştır: Kazanç amacı gütmemek şartıyla işletilen; hastane¹⁰, dispanser, klinik, sağlık ocağı ve merkezleri, rehabilitasyon, teşhis ve tedavi merkez ve kurumları, doğum ve çocuk bakımevleri, kreşler, sanatoryum, Prevantoryum gibi sağlık kuruluşları ile düşkünler evi, yetimhaneler, Çocuk Esirgeme Kurumu ve korunmaya muhtaç çocukları koruma birliklerine ait çocuk yurtları ve bunlara bağlı işyerleri gibi sosyal yardım kuruluşlarında, Dini hizmetlerin ifasına mahsus

8 Danıştay 9. Dairesi, E.1997/1180, K.1998/1574,22.04.1998, Aynı yönde bkz. 26.07.2010 tarihli ve 282 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/94751>.

9 AYM'nin konuya ilişkin kararlar: İskenderun Demir ve Çelik A.Ş. (3), B. No: 2016/12214, 13.06.2019. Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. (2), B. No: 2017/28966, 13.06.2019.

10 Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Sayı: B.07.4. DEE.0.28.10.00-047-4-3

Tarih: 24/10/2011 Özelge; kazanç amacı gütmemek şartıyla işletilen hastaneye ait elektrik tüketimlerinin elektrik ve havagazı tüketim vergisinden istisna tutulması gerekmektedir.

ve umuma açık bulunan cami, mescit, kilise ve havra gibi ibadethanelerde¹¹, Milletlerarası panayır, sergi ve fuarlarda, bunların giriş yerlerinde, mal teşhir edilen ve satılan pavyonlarda, Doğrudan doğruya elektrik ve havagazı üreten dağıtım ve istihsal müesseselerinde. Kanunda vergi istisnası olarak görülen hâller büyük ölçüde açık ve net bir biçimde sınırlı bir şekilde sayılmıştır. Bununla birlikte, son hükümde geçen “doğrudan doğruya elektrik üreten dağıtım ve istihsal müesseseleri”ne açıklık getirmekte yarar görülmektedir. Bu hükümle, bir taraftan doğrudan doğruya elektrik üreten üretim santrallerinin elektrik tüketimleri, diğer taraftan da yine doğrudan doğruya elektrik üreten dağıtım işletmelerindeki elektrik tüketimi vergiden müstesna kılınmıştır.

Burada hükmün üretim santralleriyle ilgili kısmında kasıt, elektriğin üretimi sırasında üretim santralının tükettiği elektriktir. Her üretim santrali, elektrik üretirken belli ölçüde elektrik tüketir. Buna santral iç tüketimi denir. Üretim santrallerinin iç tüketimi, vergiden müstesnadır. Bunu dışında bu ürettiği elektrikle diğer binalarda/tesislerde kullanması halinde bu tüketim vergiye tabi olur.

11 AİHM’de görülen Cem (Cumhuriyetçi Eğitim ve Kültür Merkezi) Vakfı Yenibosna Cem ve Kültür Evi’nin bir ibadethane olarak ayrımcılığa uğraması ve diğer ibadethanelerin muaf tutulduğu elektrik borçlarını ödemeyi reddetmesi konusundaki davanın sonucu oldukça önemlidir. Davaya konu olan meblağ, yaklaşık 700 bin TL’dir. Soruna ve ayrımcılığı derinleştiren bir diğer gelişme ise, 2013 yılında Enerji Piyasaları Kanunu’nda yapılan bir değişiklikle cami, mescit ve ibadet yeri statüsüne sahip kilise ve sinagogların elektrik giderleri DİB bütçesinden karşılanırken, cemevlerinin bu kapsamın dışında tutulmasıdır. Davaya ilişkin kararında AİHM, cemevlerini Alevilerin ibadethanesi olarak tanımlamış; hükümetin, resmen tanınmış ibadethaneler ile cemevleri arasındaki ayrımcı tutumunu meşru kılacak hiçbir kanıt sunmadığı sonucuna varmıştır.

2464 sayılı Kanununun 36. maddesinin dördüncü bendinde doğrudan doğruya elektrik üreten üretim müesseselerindeki elektrik tüketimi vergiden müstesna kılınmıştır.

6446 sayılı Kanunun “Lisanssız yürütülecek faaliyetler” başlıklı 14. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan madde uyarınca, madde kapsamında yer alan üretim tesislerinin kurulması ve işletilmesi bakımından şirket kurma ve EP-DK’dan lisans alma yükümlülükleri kaldırılmıştır. Lisanssız üretim tesislerinin ortak özelliği, bunların esas itibarıyla, bu tesisleri kuran ve işleten kişilerin öztüketim ihtiyacını karşılamaya yönelik tesisler olmasıdır. Bazı lisanssız üretim tesisleri için bu durum mutlak; yani sadece öztüketim amacıyla üretim yaparlar. Bunun dışında kalan lisanssız üretim tesislerinde ise üretilen elektriğin bir kısmı öztüketime yöneliktir; üretilen ihtiyaç fazlası elektrik ise bedeli mukabilinde veya bilâ-bedel elektrik şebekesine verilir. (Lisanssız üreticilerin ürettikleri ihtiyaç fazlası enerjinin ne şekilde kullanılacağı, Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği (RG. 12.05.2019, S. 30772) m. 24’te düzenlenmektedir.) Bu şekilde şebekeye verilen elektrik, ilgili mevzuat hükümlerinin öngördüğü çerçevede tüketicilerinin kullanımına sunulmuş olur. Lisansız üreticilerin ihtiyaç fazlası enerji olarak şebekeye verdikleri elektrik, mevzuatta belirlenen çerçevede içerisinde ilgili tedarikçilerce tüketicilerin kullanımına sunulduğu için, bu kapsamda tüketilen elektriğin vergilendirilmesi bakımından bir sorun yoktur.

Anılan maddede (m. 14/1) lisanssız olarak kurulabilecek üretim tesisleri arasında;

f) *Elektrik aboneliği Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne ait tarımsal sulama amaçlı tesislerin elektrik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, kurulu gücü tarımsal sulama tesisinin bağlantı anlaşmasındaki sözleşme gücü, birden fazla tesis için tesislerin sözleşme güçleri toplamı ile sınırlı olmak koşuluyla Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından kurulan ve işletilen yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisi.*Sayılmıştır. Elektrik üretimi yapan santral ise sadece elektrik üretmek için tükettiği elektrik miktarı vergiden muaf olacaktır.

2464 sayılı BGK m. 104'te, "Bu Kanunda yer alan Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi ile Bina, İnşaat, İşyeri Açma İzni, İmar Mevzuatı Gereğince Alınacak Harçların mücavir alanlarda uygulanabilmesi için belediye hizmetlerinin bu mahallere götürülmüş olması şarttır." hükmüne yer verilmiştir. Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No:37) hükümlerinde, bu kapsamda mahalline götürülmesi gereken belediye hizmetleri, "taşitların mahallin özelliğine göre gidebileceği yolun yapılması veya bakıma alınması ile temiz ve sağlığa uygun içme ve kullanma suyu temin edilmesi" olarak belirlenmiştir. Anılan hizmetlerin götürülmediği belediye mücavir alanlarındaki elektrik tüketimi EHTV'ye tâbi değildir. Bu da bir anlamda vergi istisnasıdır. Diğer taraftan, bazı il belediyelerine büyükşehir belediyesi statüsü kazandıran, büyükşehir belediyelerinin sınırlarını illerin mülki

sınırlarıyla eşitleyen ve buralardaki köylerin tüzel kişiliğini kaldırarak bunları bağlı buldukları ilçelerin mahallesi hâline getiren 6360 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinin 15. fıkrasında "Bu Kanuna göre tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 29.07.1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununa göre alınması gereken emlak vergisi ile 26.05.1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken vergi, harç ve katılım payları 31.12.2022 tarihine kadar (bu tarih dâhil) alınmaz." hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümlerle, büyükşehir belediyesi statüsüne sahip yerlerde tüzel kişiliği kaldırılarak ilçe belediyelerine bağlı mahallelere dönüştüren köylerde, 31.12.2022 tarihine kadar -2464 sayılı Kanundaki diğer vergi, harç ve katılım paylarında olduğu gibi- EHTV'nin uygulanması bakımından geçici bir vergi istisnası getirilmiştir.¹²

6360 sayılı Kanun kapsamında tüzel kişiliği sona erdirilen köy ve beldelerin sorunlarını gidermek ve yerel yönetim-

12 Söz konusu Kanun hükmüyle, daha evvel belediyelerin mücavir alanında kalan ve belediye hizmetlerinin götürüldüğü ve bu münasebetle esasen öteden beri EHTV'ye tâbi olan köyler (yeni durumda mahalleler) de geçici istisna kapsamına alınmıştır. Bu durum haklı olarak eleştiri konusu olmuştur: "Kanun koyucu bu düzenleme ile köylerde yaşayan insanları büyükşehir belediyesi kapsamına alırken oluşabilecek yerel vergilerden kaynaklı yüklerden 5 yıl süreyle korumak istemiş ve bir geçiş hükmü koymuştur. , 2014 yılı Mart ayı öncesinde köy statüsünde olan ancak, belediye mücavir alan sınırları içine alınmış ve belediye hizmetleri götürülen ve bu haliyle 2014 yılına kadar vergileri ödeyen köy statüsündeki yerlerden de vergi alınmamaya başlanmıştır. Bu düzenlemenin amacına aykırılık teşkil etmektedir. Öteden yerel hizmetlerden yararlanan ve öteden bu yana vergilerini ödeyen mükellefler durumlarında herhangi bir değişiklik olmaksızın geçici muafiyet elde etmişlerdir. ... 6360 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinin 15. fıkrasının başına "Daha önce belediye mücavir alan sınırları içinde yer almayan" ibaresinin eklenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir (Marmara Belediyeler Birliği, Belediyelerin Mali Sorunları ve Çözüm Önerileri, Çalıştay Raporu, (İstanbul: 2015), 20.

lerce kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan olarak belirlenecek yerler hakkında yeni hükümlerin uygulanmaya başlanması ile büyükşehir yasası kapsamında olmasına karşın sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı olan alanlarda çeşitli muafiyet ve indirimler uygulanarak bu alanlarda yaşayan vatandaşların mağduriyetlerini ortadan kaldırmak amacıyla 16 Ekim 2020 tarih ve 31276(mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yayımı tarihinde yürürlüğe giren 7254 sayılı Kamu Malî Yönetimi Ve Kontrol Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 10. Maddesi ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununa “Ek 3. Madde” eklenmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun ek 3 üncü maddesi hükümleri çerçevesinde hazırlanan Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği 15.04.2021 tarihli ve 31455 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Bilindiği üzere, hâlihazırda 6360 sayılı Kanun ile köyden mahalleye dönüşen yerlerde 31 Aralık 2022 tarihine kadar belediyelerce alınan vergiler, harçlar, harcamalara katılma payı ile su (içme ve kullanma) ücretlerinde kolaylıklar bulunmaktadır.

5216 sayılı Kanunu’nun ek 3 üncü maddesi hükmü gereği büyükşehirlerde sosyo-ekonomik durumu, şehir merkezine uzaklığı, belediye hizmetlerine erişebilirliği, mevcut yapılaşma durumu ve benzeri hususları dikkate alınarak kırsallık özelliği gösteren yerler için kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan belirlenmektedir.

Bu çerçevede, **Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği** ile kapsama giren yerlerde kırsal mahalle ve kırsal yerleşik alan tespiti ve buna ilişkin konular belirlenmiş olup Yönetmelikle açıklanan hususların ana hatları aşağıda açıklanmıştır.

Kırsal Mahalle Tespiti Kriterleri

a) 1984 yılı ve sonrasında köy veya belde belediyesi iken mahalleye dönüşmüş olmak üzere,

b) Kırsal yerleşim özelliğinin devam edip etmemesi,

c) Şehir merkezine olan uzaklık ve ulaştırma durumu,

ç) Belediyelerin yol, su, atık su, katı atık, toplu taşıma gibi hizmetlerinden en az birine erişebilme imkânına tam kapasitede ulaşım ulaşmaması,

d) Mevcut yapılaşma durumunun kırsal niteliğinin devam edip etmemesi,

e) İmar mevzuatı uyarınca yerleşik ve gelişme alanları içinde olup olmaması,

f) Kırsal mahallenin sosyo-ekonomik olarak kırsal nüfus oranının yüksek olması,

g) Yüzölçümünün önemli bir kısmını tarım, orman, mera, yaylak ve kışlak arazilerin oluşturması, tarımsal üretimin, hayvancılık ve orman faaliyetlerinin başlıca geçim kaynağı olarak tespit edilmiş olmaması

Bu gibi hususlardan bir veya daha fazlası esas alınarak tespit yapılabilecektir.

Ayrıca, tamamı kırsal mahalle olarak tespit edilemeye uygun olmayan mahal-

lelerde, **10 bin metrekareden az olmaya-
cak şekilde** bir veya birden fazla mahal-
lenin bir kısmını içerecek şekilde kırsal
yerleşik alan tespit edilebilecektir.

Belediyelerde Yapılacak İşlemler

Tespit ile ilgili öncelikle ilçe belediye
meclisince karar alınacak, teklifi içeren
bu karar, büyükşehir belediyesine gön-
derilecektir. Büyükşehir belediye meclisi,
en geç **90 gün içinde** karar verecektir.

Büyükşehir belediyesi meclisi, belirti-
len süre içinde karar almak zorunda olup,
ilçe belediyesinden gelen teklifi aynen
veya değiştirerek kabul ya da reddedebi-
lecektir.

Büyükşehir belediyesi meclisi; bir ma-
halle içindeki kırsal yerleşik alanla ilgili
teklifi, mahalle sınırlarına kadar genişlet-
me, kırsal mahalle ile ilgili teklifi ise ma-
hallenin bitişiğindeki diğer mahalleler ile
ekonomik ve sosyal bütünlüğün gerektir-
mesi halinde komşu mahallelerde kırsal
yerleşik alan belirlemek suretiyle geniş-
letme veya daraltma yapabilecektir. An-
cak büyükşehir belediye meclisi kendisi-
ne gelen teklifi, ilçe belediyesi sınırlarını
kapsayacak veya aşacak şekilde değiştire-
meyecektir.

Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alanlarda Uygulamanın Başlaması veya Bitmesi

Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik ala-
nın ilanı sonrasında bunlarla ilgili uygu-
lamalar, ilgili büyükşehir belediye mec-
lisi **kararının verildiği yılı takip eden
takvim yılının başından itibaren** baş-
layacak, aynı şekilde alınan karar ile bu
statüden çıkarılan yerler kararın verildiği

yılın sonuna kadar uygulamadan fayda-
lanmaya devam edecektir.

Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alanlarda Uygulanacak Muafiyet ve İn- dirimler

Gelir vergisinden muaf esnaf (çi-
lingir, hamal, yorgancı gibi) tarafından
bizzat işyeri olarak kullanılan bina, arsa
ve araziler, **basit usulde gelir vergisine
tabi mükellefler** (kendi işinde bilfiil ça-
lışmak ya da bulunmak gibi çok küçük
ölçekli işletmeler; terzi, ebe, sünnetçi vs.)
tarafından bizzat işyeri olarak kullanı-
lan bina, arsa ve araziler, **mesken amaçlı
kullanılan** binalar (evler, konut vs.), zirai
üretimde kullanılan bina, arsa ve araziler
(ahır, samanlık, yemlik, tarla vs.) **emlak
vergisinden muaftır.**

2464 sayılı Kanuna göre alınan **bina
inşaatı (yapı ruhsatı) harcı ile imarla il-
gili harçlardan** (parselasyon harcı, ifraz
ve tevhit harcı, plan ve proje tasdik harcı,
zemin açma izni ve toprak hafriyatı harcı
ve yapı kullanma izni (iskan) harcı) **muaf
olacaktır.**

Öte yandan, ticari, sınai ve turistik
faaliyetlerde kullanılan (*gelir vergisinden
muaf esnaf ile basit usulde gelir vergisine
tabi mükellefleri aşan ancak bilanço esa-
sına göre defter tutmayan mükellefler,
diğer bir ifadeyle işletme hesabı ile defter
tutan mükelleflerin kullandığı*) bina, arsa
ve araziler için **emlak vergisi ile** 2464 sa-
yı Kanun uyarınca alınan **vergi, harç ve
harcamalara katılım payları %50 indiri-
mlisi uygulanacaktır.**

Su ücretleri tarifesi; işyerleri için
belirlenmiş olan en düşük **tarifenin**

%50'sini, konutlar için belirlenmiş olan en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek şekilde belirlenecektir.

Muafiyet veya İndirimlerden Yararlanamayacak Olanlar

Bilanço esasına göre defter tutan (sadece hasılat defteri tutan yabancı nakliyat kurumları dâhil) mükellefler için Kanun ve Yönetmelikte belirtilen **muafiyet ve indirimler uygulanmaz.**

Bilanço esasına göre defter tutan mükellefler **ölçek ekonomisi bakımından büyük hacimli mükelleflerdir.** Bunlar **1. sınıf tüccarlar** olup Vergi Usul Kanununun 177 nci maddesinde düzenlenmiştir. **Yapılan düzenlemeyle,** kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan ilan edilen yerlerin mali yöndeki durumu **geçici hâlden kalıcı hale** gelmektedir.

Bu yasada yer alan 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu uyarınca alınması gereken vergi, harç ve harcamalara katılma payları %50 indirimli uygulanır hükmü nedeniyle usulüne uygun kırsal mahalle ilan edilen yerlerde EHTV oranları %5 yerine %2,5 ve yüzde %1 yerine %0,5 olarak uygulanacaktır. Büyükşehir belediye meclisinin onayından itibaren 15 gün içerisinde ilçe belediyesinde elektrik tedarikçilerine bu durumu yazıyla bildirmesi gerekir. Ancak uygulama Büyükşehir Belediye meclis kararının alındığı tarihi takip eden 1 ocak tarihinden itibaren geçerli olacaktır. Başka bir deyişle 14 ocak 2022 tarihinde karar alınması halinde uygulamaya ancak 01.01.2023 tarihinde geçilebilecektir.

6. VERGİNİN MUAFİYETLERİ

Vergi kanunlarına göre vergilendirilmesi gereken kişi veya kişi gruplarının, aynı veya başka kanunlarla vergi dışı bırakılmasına vergi muafiyetindenilmektedir. EHTV'de muafiyet öngören kanun hükümleri çeşitli kanunlara dağılmış vaziyettedir. Vergi muafiyetlerinden Gelir İdaresi Başkanlığının özgelelerine konu olanlar şöyledir;

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun m. 2'de İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğünün görevleri sayılmış; m. 21, f. (a)'da ise, "İSKİ'nin görevleri için kullandığı taşınmaz malları, tesisleri, işlemleri ve faaliyetleri her türlü vergi, resim ve harçtan muafıdır." hükmüne yer verilmiş ve aynı Kanununun Ek 5. maddesinde de bu Kanunun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre, büyükşehir belediyelerine bağlı su ve kanalizasyon idarelerinin 2560 sayılı Kanunda sayılan görevleriyle ilgili olarak kullandıkları taşınmaz malları, tesisleri, işlemleri ve faaliyetleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulmuş olduğundan, bu idareler EHTV'den de muaf sayılmaktadır.¹³

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ) 2018 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu (s.12)¹⁴

13 27.10.2017 tarihli ve 98811 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/128787/pdf>; 31.10.2017 tarihli ve 42925 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/128792/pdf>.

14 <https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/62643830/files/raporlar/kid/2018/Belediyeler/%C4%B0STANBUL%20SU%20VE%20KANAL%20ZASYON%20C4%B0DARES%20C4%B0%20>

BULGU 1: Elektrik Enerjisi Alımlarında Mevzuata Aykırı Olarak Elektrik Tüketim Vergisi Ödenmesi 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 34'üncü maddesinde; "Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde elektrik ve havagazı tüketimi, Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisine tabidir" düzenlenmesine, 35'inci maddesinde ise; "Elektrik ve Havagazı tüketenler, Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisini ödemekle mükelleflerdir. 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununa göre elektrik enerjisini tedarik eden ve havagazını dağıtan kuruluşlar, satış bedeli ile birlikte bu verginin de tahsilinden ve ilgili belediyeye yatırılmasından sorumludurlar..." düzenlenmesine yer verilmiştir. Mezkûr Kanun'un 36'ncı maddesinde bu vergiden istisna tutulan tüketimlerin neler olduğu, 37'inci maddesinde verginin matrahı, 38'inci maddesinde verginin oranları ve 39'uncu maddesinde ise beyan ve ödeme hususları düzenlenmiştir. Diğer yandan 23.11.1981 tarih ve 17523 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Muafiyetler" başlıklı 21'inci maddesinde; "a) İSKİ'nin görevleri için kullandığı taşınmaz malları, tesisleri, işlemleri ve faaliyetleri her türlü vergi resim ve harçtan muaftır." hükmü yer almaktadır. 2560 sayılı Kanun, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'ndan yaklaşık 6 ay sonra yürürlüğe girmiş daha yeni bir Kanundur. Ayrıca 2464 sayılı Kanun'un belediyelerin gelirleri hususunda düzenlemeler getiren "genel hükümler içeren bir

kanun" olduğu, 2560 sayılı Kanun'un ise su ve kanalizasyon idarelerinin kuruluş ve görevlerini düzenleyen "özel hükümler içeren bir kanun" olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2464 sayılı Kanun'da muafiyet ve istisnalara ilişkin düzenlemelerin yalnızca bu Kanun'da düzenlenmesi gerektiği yönünde bir hüküm de bulunmamaktadır. 2560 sayılı Kanun'un "Muafiyetler" başlıklı 21'inci maddesinde ise su ve kanalizasyon idarelerinin bu Kanun'a göre yürütmekte olduğu görevleri ile ilgili işlem ve faaliyetlerinin her türlü vergi resim ve harçtan muaf tutulacağı belirtilmiştir. İdarenin 2018 mali yılına ilişkin hesap ve işlemlerin incelenmesi sonucunda; 2018 yılında İdarenin mükellef olarak elektrik dağıtım şirketlerine ödemiş olduğu Elektrik ve Havagazı Vergisi tutarının 1.052.297,79 TL olduğu tespit edilmiştir. İdareden elektrik dağıtım şirketlerince tahsil olunan Elektrik ve Havagazı Vergisi bedellerinin hukuki dayanaktan yoksun olması sebebiyle, İdarece ödenen tutarların iadesine ilişkin gerekli işlemlerin yapılması gerekmektedir." (Benzer karar Sayıştay 5. Dairesi Karar: 2019/384-11 Tarihi: 09.07.2019)

Bundan başka, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgesi Kanunu m. 21, f. 1'de, "OSB tüzel kişiliği, bu Kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır." hükmüne yer verilmiştir. Bu hüküm, OSB tüzel kişiliğini EHTV'den de muaf kılmaktadır. Bununla birlikte, buradaki muafiyet OSB'nin sevk ve idaresinden sorumlu olan OSB tüzel kişiliğine mahsustur. Anılan muafiyet OSB katılımcılarının tüketimlerini kapsamamaktadır.¹⁵

GENEL%20M%C3%9CD%C3%9CRL%C3%9C%C4%9E%-C3%9C%20(%C4%B0SK%C4%B0).pdf

¹⁵ "4562 sayılı Organize Sanayi Bölgesi Kanununun muafiyet

Benzer şekilde, 5393 sayılı Belediye Kanunu m. 16'da, "belediyenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazları ile bunların inşaa ve kullanımlarının katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim harç, katılım payı ve katkı paylarından muaf olduğu" hükmüne yer verilmiştir. Diğer taraftan, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu m. 28'de, "Belediye Kanunu ve diğer ilgili Kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanır." hükmü yer almaktadır. Buna göre kural olarak, büyükşehir belediyeleri dâhil olmak üzere, belediyelerin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazlarının inşası ve kullanımları esnasındaki elektrik tüketimi nedeniyle EHTV doğmayacaktır.¹⁶Bununla birlikte, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun büyükşehir belediyelerinin gelir-

başlıklı 21 inci maddesinde, "OSB tüzel kişiliği, bu Kanunun uygulanması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi, resim ve harçtan muafir" hükmüne yer verilmiştir. Buna göre, organize sanayi bölgelerinde tüketilen elektrik için; 2464 sayılı Kanunda herhangi bir istisna hükmünün bulunmaması ve 4562 sayılı Kanunun 21 inci maddesinde yer alan muafiyet hükmünün de katılımcıları kapsamaması nedeniyle katılımcılar tarafından tüketilen elektrik için elektrik ve havagazı tüketim vergisinin alınması gerekmektedir. Ayrıca, organize sanayi bölgesi tüzel kişiliği ile katılımcılar tarafından tüketilen elektriğin ayrı sayılarda izleneceği tabiidir" 31.05.2011 tarihli ve 2010/4-55 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/93337/pdf>.

16 "elektrik ve havagazı tüketim vergisi, elektrik veya havagazı tüketimi üzerinden alınan bir vergidir. 5393 sayılı Kanunda yer alan muafiyet ise, belediyenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazları ile bunların inşaa ve kullanımlarına yönelik bulunmaktadır. Bu açıklamalar çerçevesinde, belediyelere ait resmi daire, ticarethane ve diğer yerlerde kullanılan elektrik veya havagazı tüketiminin 5393 sayılı Kanununun 16 ncı maddesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmadığından sözü edilen yerlerde kullanılan elektrik ve havagazı tüketimi üzerinden tahakkuk eden elektrik ve havagazı tüketim vergisinin ödenmesi gerekmektedir." 26.08.2011 tarihli ve 123 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/95917/pdf>.

lerini düzenleyen 23. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde "büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalarda içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları" da büyükşehir belediyelerinin gelirleri arasında sayıldığından, 5256 sayılı Kanunun bu hükmü ile 5393 sayılı Kanunun yukarıda zikrolununun 16. maddesi birbiriyle kısmen tenakuz oluşturmaktadır. Bu gibi durumlarda 5216 sayılı Kanununun 28. maddesi, 5216 sayılı Kanunun öncelikle uygulanacağını ima ettiğinden, büyükşehir belediyeleri bakımından, "büyükşehir belediyelerine ait sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalarda", bu belediyelerin "kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazları" olarak sayılsa bile anılan yerlerdeki elektrik tüketimi ETHV'den muaf sayılmayacaktır.¹⁷

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Sayı: 75497510 - 175.02 [34-2012-110] - 54 Tarih:08/08/2012özelgesine göre; Tarım kredi kooperatiflerinin 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Bir-

17 "5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 6360 sayılı Kanununun 6 ncı maddesiyle değişen 5 inci maddesinde, büyükşehir belediyelerinin sınırlarının, il mülki sınırları; ilçe belediyelerinin sınırlarının da bu ilçelerin mülki sınırları olduğu; 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde de büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalarda içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçlarının büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında olduğu hükmüne bağlanmıştır. Buna göre, Büyükşehir Belediyelere bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalarda içinde, elektrik enerjisini tedarik eden veya havagazını dağıtan kuruluşlarca tahsil edilen elektrik ve havagazı tüketim vergisinin, tahsil tarihini takip eden ayın 20 nci günü akşamına kadar Büyükşehir Belediyeye bir beyanname ile bildirilmesi ve aynı sürede ödenmesi gerekmektedir." 16.05.2017 tarihli ve 60224 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/122958/pdf>.

likleri Kanununun 19 uncu maddesinin B fıkrasının (a) bendinde yer alan muafiyet hükmü uyarınca, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun beşinci bölümünde düzenlenen elektrik ve havagazı tüketim vergisinden muaf tutulması gerekmektedir.

7. VERGİNİN BEYANI VE ÖDENECEK BELEDİYE

EHTV vergi sorumlusunun beyanı üzerine tarh edilir. 2464 sayılı BGK m. 39'a göre vergi sorumlusu, vergi mükellefinden tahsil ettiği vergiyi, tahsil tarihini takip eden ayın 20. günü akşamına kadar ilgili belediyeye bir beyannameyle bildirmekle yükümlüdür.¹⁸ Beyanname üzerinden tarh ve tahakkuk ettirilen verginin, yine beyanname verme süresi içinde ödenmesi gerekir. EHTV bakımından vergi dairesi, sınırları veya mücavir alanı içerisinde elektrik tüketimi yapılan belediyedir

Buradaki belediye tabirinden kasıt il, ilçe ve belde belediyeleridir. 5256 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda büyükşehir belediyelerine EHTV gelirlerinden pay ayrılmadığından, büyükşehir belediyeleri kural olarak vergi alacaklısı değildir.¹⁹ Bununla birlikte, 5256 sayılı Kanunun 23. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde “büyükşehir belediye-

sine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçlarının” büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında olduğu hükmüne bağlanmıştır. Bu hükmüne istinaden, büyükşehir belediyesi bulunan illerdeki ilçe belediyesinin sınırları içinde kalmakla beraber büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tüketilen elektrik enerjisinden doğan ETV gelirlerinin alacaklısının büyükşehir belediyesi olduğu kabul edilmektedir.²⁰ Bu istisnaî hüküm dışında, büyükşehir belediyesi bulunan illerde vergi alacaklısı ildeki ilçe belediyeleridir. Büyükşehir belediyesi bulunmayan diğer illerde ise il, ilçe ve belde belediyelerinin her biri, kendi sınırları ve mücavir alanları içerisinde tüketilen elektrik enerjisi bakımından vergi alacaklısıdır.²¹

Sayıştay 5.D. 18.10.2012 tarih ve 2nolu ilamına göre;

İlçe belediyelerince tahsil edilmesi gereken elektrik ve havagazı tüketim vergisinin Büyükşehir Belediyesi tarafından tahsil edilmesi sonucunda (söz konusu ilçe belediyelerinin gelir kaybına uğrattılmış olması gerekçesi ile) TL tutarında kamu zararına neden olduğu konusunda ilçe belediyeleri ile ilgili olarak,

18 “Elektrik ve havagazı tüketim vergisi beyanı, verginin tahsil tarihini takip eden ayın 20 nci günü akşamına kadar yapılması gerektiğinden ve anılan şirket tarafından üretim yapılmayan dönemlerde buna bağlı elektrik üretimi ve tüketimi olmadığından, bu dönemlere ilişkin elektrik ve havagazı tüketim vergisi beyannamesinin verilmesine gerek bulunmamaktadır.” 27/03/2009 tarihli ve 33241 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/95297>.

19 Ülkü Arıkoğlu, “Türkiye’de Belediyelerin Gelir Yapısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 13, no. 33 (2016): 28

20 16.05.2017 tarihli ve 60224 sayılı Özelge, Gelir İdaresi Başkanlığı, <https://www.gib.gov.tr/node/122958/pdf>.

21 “ Belediyelerin mal ve hakları 6183 sayılı Kanunun 70 inci maddesi gereğince haczedilebilecek mal ve haklar kapsamında ise de, 6183 sayılı Kanuna göre özel kanun olan Belediye Kanununda belediyelere ait vergi ve resimlerin haczedilemeyeceği ve Belediye Gelirleri Kanunundan kaynaklanan Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi de belediye vergisi kapsamında olduğundan Belediye Kanunu uyarınca haczedilemeyeceği açıklar.” (Danıştay 4. D.E: 2004/1508 K: 2004/2393 T: 30.11.2004)

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 23 üncü maddesinde “Büyükşehir belediyesinin gelirleri” sayılmıştır. Sayılan gelirler arasında “Elektrik ve havagazı tüketim vergisi” yer almamaktadır. Ancak, bu gelirler arasında sayılmamış olması “Elektrik ve havagazı tüketim vergisi” nin sadece ilçe belediyeleri tarafından tahsil edilebilecek nitelikte ve sadece ilçe belediyelerinin geliri olabilecek nitelikte bir gelir kalemi olduğu anlamına gelmemektedir. Verginin ilçe belediyesince mi yoksa büyükşehir belediyesince mi tahsil edileceği hususu tespit edilirken, vergi konusu ile ilgili hizmetin hangi belediye tarafından yapıldığına bakılması gerekir. Dolayısıyla, hizmeti hangi belediye yürütüyor ise adı geçen verginin de o belediye tarafından tahsil edilmesi gerektiği esastır.

2464 sayılı kanunda belirlenmiş bazı gelir türleri, 5216 sayılı kanunun 23.maddesi gereği büyükşehir belediyesi geliri olarak gösterilmiş olsa dahi, hizmet büyükşehir belediyesince yapılmıyorsa bu gelir büyükşehir belediyesi geliri olarak adlandırılmaz. Nitekim, 5216 sayılı kanunun 23/g maddesine göre, harcamalara katılma payı büyükşehir belediyesi geliri olarak sayılmış ancak giriş cümlesinde hizmetlerin büyükşehir belediyesince yapılması şartı getirilmiştir. Buna göre, hizmet Büyükşehir belediyesince değil ilçe belediyesince yapılıyorsa verginin tahsilatı ilçe belediyesince yapılacaktır. Bu durumun tam aksinde ise, elektrik tüketim vergisi 5216 sayılı kanunun 23.maddesinde sayılmasa dahi ilgili hizmetler Büyükşehir belediyesi tarafından yerine getiriliyor ise, verginin de büyük-

şehir belediyesi tarafından tahsil edilmesi gerekmektedir. Buna göre, Büyükşehir belediyesinin sınırları, aynı zamanda ilçe belediye sınırları da olduğu ve büyükşehir belediyesi tarafından yapılan hizmetlerinde, ilçe belediyesi tarafından yerine getirilen hizmetlerinde sonuçta aynı beldelere yapıldığı hususu göz önüne alındığında, “Elektrik ve havagazı tüketim vergisi” nin ilçe belediyelerinin yanı sıra bir kısmının da Büyükşehir Belediyesi tarafından tahsil edilmiş olmasının mevzuata aykırı olmadığı açıktır. Bu durumda, herhangi bir kamu zararına neden olunmadığı ortadadır.

Sayıştay 6.dairesinin 10.01.2013 tarih ve 73 nolu ilamına göre de;

“... Büyükşehir Belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalarda tahsil edilen ...TL tutarındaki Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisinin 2011 yılı ...Büyükşehir Belediyesi gelirleri arasında yer verilmemesi sonucu kamu zararına neden olduğu iddiasına ilişkin olarak dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda;

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun “Büyükşehir Belediyesinin Gelirleri” başlıklı 23'üncü maddesinin (d) bendinde, “Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalarda tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları”nın büyükşehir belediyesinin geliri olduğu hükmü getirilmiştir. Dolayısıyla söz konusu maddede ifade edilen yerlerden tahsil edilen

Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi
....Büyükşehir Belediyesi geliridir.”

Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No:37) hükümlerine göre, ilgili belediyeler veya valilikler, kendi mülki veya mücavir alan sınırlarındaki değişiklikleri, değişikliğin vuku bulunduğu tarihi izleyen 15 gün içinde elektriği tedarik eden kuruluşlara bildirmekle yükümlü kılınmıştır.

8. BEYANNAMENİN SÜRESİNDE VERİLMEMESİ DURUMUNDA BELEDİYENİN YAPACAĞI İŞLEMLER

Ankara Etimesgut Belediyesi 2019 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporuna göre;

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun (BGK) elektrik ve hava gazı tüketim vergisinin beyan ve ödeme süresini düzenleyen 39'uncu maddesinde; elektrik enerjisini tedarik eden veya havagazını dağıtan kuruluşların tahsil ettikleri vergiyi, tahsil tarihini takibeden ayın 20 nci günü akşamına kadar belediyeye bir beyanname ile bildirecekleri ve vergiyi aynı sürede ödeyecekleri, ifade edilmiştir. Buna göre elektrik ve hava gazı tüketim vergisinin tahsil eden kuruluşların; sorumlu sıfatıyla tahsil ettikleri vergiyi, tahsil tarihini takip eden ayın 20'nci günü akşamına kadar belediyeye bir beyanname ile bildirmeleri ve vergiyi aynı sürede ödemeleri gereklidir. 213 sayılı Kanun'un 331'inci maddesinde, vergi kanunları hükümlerine aykırı hareket edenlerin, bu kitapta yazılı vergi cezaları (vergi ziyayı cezası ve usulsüzlük cezaları) ve diğer cezalar ile cezalandırılacağı, 351'inci maddesinde, vergikanunlarının şekle ve

usule müteallik hükümlerine riayet edilmemesinin usulsüzlük cezasını oluşturacağı, 352'nci maddesinde, usulsüzlük cezalarının dereceleri ve bağlı cetvellere göre yapılacak cezalandırmalar hüküm altına alınmıştır. Kanun'un 352'nci maddesinde vergi beyannamelerinin süresinde verilmemesi halinde 1'inci derece usulsüzlük cezasının uygulanacağı belirtilmiştir. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 37'nci maddesinde amme alacaklarının özel kanunlarda düzenlenmiş olan ödeme sürelerinde ödeneceği ve ödeme süresinin son gününün amme alacağının vade günü olduğu, Aynı Kanun'un 51'inci maddesinde ise amme alacağının ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısma vadenin bitim tarihinden itibaren gecikme zammının tatbik edileceği, belirtilmiştir. Buna göre vergi beyannamelerinin süresinde verilmediği takdirde 1'inci derece usulsüzlük cezasının uygulanması ve süresinde ödenmeyen vergiler için gecikme zammının alınması gerekir.

Yapılan incelemede; Elektrik ve hava gazı tüketim vergisi sorumluların/ mükelleflerin bazılarının beyannamelerini kargo yoluyla belediyeye gönderdikleri, bu beyannamelerin süresinde idareye gelmediği ve bunlar için 1'inci derece usulsüzlük cezasının uygulanmadığı, Elektrik ve hava gazı tüketim vergisinin tahakkuk ve tahsilat süreçlerinin yürütüldüğü yazılımda; elektrik ve hava gazı tüketim vergisi son ödeme tarihinin, tahsil tarihini takip eden ayın 20'nci günü akşamı olması gerekirken, beyanname tarihini takip eden ay sonu olarak belirlendiği, görülmektedir. Böylece elektrik ve hava

gazı tüketim Vergisinin son ödeme tarihleri daha geç belirlenmiş olduğundan gecikme zammı yanlış hesaplanmakta ve eksik alınmaktadır. Vergi beyannamelerini süresinde idareye bildirmeyenler hakkında gerekli cezanın uygulanması ve söz konusu yazılımda elektrik ve hava gazı tüketim vergisinin son ödeme tarihlerinin mevzuata uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Belediyelerimizin Sayıştay raporu doğrultusunda gerekli işlemleri yapması gerekir

9. DENETİMLERDE DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR;

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığınca hazırlanan Belediyeler Mali Karar ve İşlemleri Teftiş Rehberinde konu şöyle ele alınmıştır;

- Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi:

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 34.maddesi uyarınca, belediye sınırları ve mücavir alanları içinde elektrik ve havagazı tüketiminin, elektrik ve havagazı tüketim vergisine tabi olduğu,

Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No:37) gereğince, elektrik ve havagazı tüketim vergisinin mücavir alanlarda uygulanabilmesi için belediye hizmetlerinin bu mahallere götürülmüş olmasının gerektiği,

Bu kapsamda mahalline götürülmesi gereken belediye hizmetlerinin, taşıtların mahallin özelliğine göre gidebileceği yolun yapılması veya bakıma alınması ile temiz ve sağlığa uygun içme ve kullanma suyu temin edilmesi olduğu,

Hususlarına uygun hareket edilip edilmediği,

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 35.maddesi gereğince, elektrik ve havagazı tüketenlerin, elektrik ve havagazı tüketim vergisini ödemekle mükellef oldukları hususuna riayet edilip edilmediği,

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 36.maddesi gereğince, bu madde de yazılı yerlerde ve şekillerde tüketilen elektrik ve havagazı vergiden müstesna olduğundan, uygulamada bu hususa riayet edilip edilmediği,

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 37.maddesi gereğince, verginin matrahının; elektriğin iletimi, dağıtımı ve perakende satış hizmetlerine ilişkin bedelleri hariç olmak üzere, elektrik enerjisi satış bedeli ile havagazının satış bedeli olup olmadığı ve matraha vergi, fon ve payların dahil edilip edilmediği,

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 38.maddesi gereğince, elektrik ve havagazı tüketim vergisinin;

a) İmal ve istihsal, taşıma, yükleme boşaltma, soğutma, telli ve telsiz telgraf ve telefon müraselesi işlerinde tüketilen elektriğin satış bedeli üzerinden yüzde 1,

b) (a) bendi dışında kalan maksatlar için tüketilen elektriğin satış bedeli üzerinden yüzde 5,

c) Havagazının satış bedelinden yüzde 5 oranında alınıp alınmadığı,

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 39.maddesi gereğince, elektrik enerjisini tedarik eden veya havagazını

dağıtan kuruluşların tahsil ettikleri vergiyi, tahsil tarihini takip eden ayın 20.günü akşamına kadar belediyeye bir beyanname ile bildirip bildirmedikleri ve vergiyi aynı sürede ödeme mecburiyetine uyup uymadıkları,

-a) İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 21.04.2010 gün ve 45514 sayılı yazısı uyarınca, doğal gaz tüketiminden Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi alınmayacağı,

b) Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 26.08.2011 gün ve 123 sayılı yazısı uyarınca,belediyelere ait resmi daire, ticarethane ve diğer yerlerde kullanılan elektrik veya havagazı tüketiminden,Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi alınacağı,

Hususlarına uygun hareket edilip edilmediği, konusunda denetim yapılacağı ifade edilmiştir.

5.Büyükşehir Belediyesinin gelirleri arasında haberleşme vergisi yer alır mı?

10. SONUÇ

Elektrik piyasasının geçirdiği dönüşüm karşısında Kanunun bazı hükümleri, güncelliğini yitirmiş ve verginin uygulamasında sorun ve tereddütlere yol açar hâle gelmiştir. Bu nedenle Kanun hükümlerinde elektrik piyasasının geçirdiği dönüşüme uygun olarak bazı değişiklikler yapılması gerektiği düşünülmektedir. Örneğin kişinin kendi elektriğini kendi üretmesi işleminde herhangi bir satış işlemi söz konusu olmadığından, buradaki tüketimlerin vergilendirilememesi gibi sonuç ortaya çıkmaktadır. Vergi alacaklısı belediyelerin denetim yetkilerinin

sınırlı olduğundan²² vergi sorumlularının vergiyi, vergi yükümlülerinden tahsil edip etmediklerini denetlemeleri çok güçtür.Havagazı tüketimi yerine Doğalgaz tüketimi esas alınması yönünde bir yasal düzenleme yapılmalı ve büyükşehir belediyelerine de bir pay verilmelidir.

KAYNAKÇA

Acar, F. ve F. Aydın (2015), Tüm Yönleri ile Belediye Gelirleri Vergiler, Harçlar, Ücretler, Katılım Payları, 2. Baskı, Ankara: TBB Yayınları.

Agun, Bilge Hakan ve Çavdar, Fatih. "Belediyelerde Vergi İnceleme Yetkisi: Olmalı Mı? Bir Öneri." İç. II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi Bildirimi Tam Metin Kitabı, 146-155, ed. Haşim Akça, C. 2. Ankara: Akademisyen Kitapevi, 2018.

Agun, B. H. ve M. Güler (2017), "Büyükşehir Belediyelerinin Gelir Yapılarının Değerlendirilmesi: 2006- 2015", Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE Dergisi, 1(4), www.yyusbedergisi.com

Akdoğan, Abdurrahman. Kamu Maliyesi, 10. Baskı. Ankara: Gazi Kitapevi, 2005.

Altınay, Galip. "Elektriğin Ülke Ekonomisindeki Yeri ve Önemi." İç. Enerji Hukuku-Elektrik Piyasasında Rekabet ve Regülasyon, 1-31, C. 1. Bursa: Ekin Yayınevi, 2007.

Arıkboğa, Ülkü. "Türkiye'de Yerel

22 Ülkü Arıkboğa, "Türkiye'de Yerel Vergi Yönetimi," Maliye Dergisi 168, no. 1 (2015): 13; Bilge Hakan Agun ve Fatih Çavdar, "Belediyelerde Vergi İnceleme Yetkisi: Olmalı Mı? Bir Öneri," iç. II. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongresi, Bildirimi Tam Metin Kitabı C. 2, ed. Haşim Akça, (Ankara: Akademisyen Kitapevi, 2018), 152.

Vergi Yönetimi.” Maliye Dergisi 168, no. 1 (2015): 1-18.

Arıkboğa, Ülkü. “Türkiye’de Belediyelerin Gelir Yapısı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri.” Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 13, no. 33 (2016): 276-297.

KURUTLU, Vahit Taha ,19. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbulda Aydınlatma aracı olarak Havagazı/Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı Tarih bilim Dalı/Ankara-2013

Marmara Belediyeler Birliği. Belediyelerin Malî Sorunları ve Çözüm Önerileri. Çalıştay Raporu, İstanbul, 2015. Erişim Tarihi: Kasım 3, 2019. <http://marmara.gov.tr/UserFiles/Attachment-s/2017/04/14/7d174b70-19d6-4e93-a8e6-2559cce259d9.pdf>.

Taylar, Yıldırım. Vergi Hukukunda Vergiyi Doğuran Olay. Doktora Tezi. İzmir: 2013.

Yüksel, F. (2003), “Belediye Gelirlerinde Yetersizlikler ve Alternatif Çözüm Önerileri”, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 49-60.

Ahmet SANDAL

*Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İç Denetçisi
Kamu Yönetimi Uzmanı & Etik Eğitici*

TÜRKİYE ÇEVRE AJANSI VE SIFIR ATIK PROJESİ

Sürdürülebilir gelişme ilkeleri çerçevesinde atıkları kontrol altına almak, gelecek nesillere temiz ve gelişmiş bir Türkiye ve yaşanabilir bir dünya bırakmak noktasında mevcut sistemi daha düzenli, sistemli ve uygulanabilir bir temele oturtmak amacıyla 2017 yılında Ülke çapında sıfır atık isimli bir proje başlatılmıştı. Söz konusu proje önce Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ana hizmet binasında uygulanmış ve pilot proje merkezden çevreye doğru yaygınlaştırılmıştır. Bu proje şu anda Ülke genelinde uygulama alanı bulmaktadır.

Sıfır atık projesinde 3 yılı geçen uygulama sonunda yeni bir kurumun oluşturulması noktasına ulaşılmıştır. 30 Aralık 2020 tarih ve 31350 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren **Türkiye Çevre Ajansının Kurulmasına Dair Kanun** ile “çevre kirliliğini önlemek ve yeşil alanların korunmasına, iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlamak, döngüsel ekonomi ve sıfır atık yaklaşımı doğrultusunda kaynak verimliliğini artırmak ile ulusal ölçekte depozito yönetim sistemi kurulmasına,

işletilmesine, izlenmesine ve denetimine yönelik faaliyetlerde bulunulması amaçlanmaktadır.” Türkiye Çevre Ajansının Teşkilatı ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik 15.04.2021 tarih ve 31455 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Artık bu noktadan sonra sözkonusu Kurumun faaliyete geçmesine çok yaklaşılmıştır.

Türkiye Çevre Ajansı Kanunu ve ilgili Yönetmeliklerden sonra bu yıl içerisinde hızlı bir şekilde sözkonusu Ajansın teşkilat yapınının ve personel atamaları yapılacak olup **bundan böyle sıfır atık projelerinde ve genel olarak atık yönetiminde Belediyelerin muhatap alacağı kuruluş Türkiye Çevre Ajansı olacaktır.**

A. KURULUŞ, ORGANLAR VE PERSONEL YAPISI VE FAALİYET ALANI İLE GELİRLERİ

1. KURULUŞ, ORGANLAR VE PERSONEL YAPISI

Türkiye Çevre Ajansının Kurulması na Dair 7261 sayılı Kanununun 3. maddesinde belirtildiği üzere, Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere Çevre

ve Şehircilik Bakanlığının ilgili Kuruluş olarak, tüzel kişiliği haiz, özel hukuk hükümlerine tabi Türkiye Çevre Ajansı kurulmuştur.

Türkiye Çevre Ajansının Teşkilatı ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 5. maddesinde Ajansın organ ve birimleri sayılmıştır.

a) Yönetim Kurulu; Ajansın karar organı olup, yedi üyeden oluşur. *Yönetim Kurulu üyeleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından üç yıl süre ile görevlendirilir.*

Yönetim Kurulunun görevleri

Yönetim Kurulu, Bakanlıkça belirlenen çevre strateji ve politikaları doğrultusunda aşağıdaki görevleri yerine getirir:

a) Ajansın bütçesini, yıllık programını, yıllara sari harcama yapılacak proje ve diğer işlemlerini karara bağlamak, Ajans bütçesini Bakan onayına sunmak.

b) Ajansın faaliyetlerine ilişkin olarak hazırlanan altı aylık ara rapor ile yıllık faaliyet raporunu onaylamak ve bir örneğini Bakanlığa göndermek.

c) Ajans tarafından yayımlanacak faaliyet raporlarının içeriğini belirlemek.

ç) Ödenek aktarması ve ödenek ilavesine karar vermek ve ödenek ilavesini Bakan onayına sunmak.

d) Ajans Başkanı ve Başkan Yardımcılarını atamak.

e) Ajansta çalıştırılacak yönetici ve diğer personeli atamak.

f) 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 25 inci maddesi uyarınca diğer kamu kurum ve kuruluşları personelinin Ajansta görevlendirmeye ilişkin karar almak.

g) Ajans Başkanının teklifi üzerine gerek duyulan araştırma ve uygulama merkezleri ile laboratuvarlar ve müze kurmak ve kaldırmak.

ğ) Ajansın personel kadrolarını, sayılarını ve alacakları ücretlere ait Başkanlığın tekliflerini ilgili mercilere sunulmak üzere karara bağlamak.

h) Ajansın personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeler ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine karara bağlamak.

ı) Görevlerini yerine getirmesi için ihtiyaç duyulan taşınmazların satın alınması, yaptırılması, satılması ve kiralanmasına ilişkin işlemleri yapmak.

i) Bağış ve yardımları kabul etmek.

j) Ajans tarafından yapılacak mali destekleri belirlemek.

k) Ajans içi denetime ilişkin gerekli kararları almak.

l) Ajans faaliyetlerine yönelik idari düzenlemeleri görüşüp karar vermek.

m) Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında kendisine verilen diğer iş ve işlemlere yönelik kararlar almak.

n) Yurt içinde temsilcilik açılmasına veya kapatılmasına karar vermek.

Yönetim Kurulu, yazılı olmak ve sınırlarını açıkça belirlemek kaydıyla, yetkilerden bir kısmını Ajans Başkanına devredebilir.

b) Danışma Kurulu, Yönetim Kuruluna danışmanlık etmek ve tavsiyelerde bulunmak üzere Ajansın faaliyet alanlarında temayüz etmiş kişiler ile akade-

misyenler, özel sektör ve kamu kurum ve kuruluşları çalışanları arasından Bakan tarafından görevlendirilen on bir üyeden oluşur.

Danışma Kurulunun görevleri şunlardır:

a) Ajansın talep ettiği konulara yönelik inceleme yapmak, görüş oluşturmak ve önerilerde bulunmak.

b) Ajansın tanıtımına, önceliklerine, çevre sorunlarına ve çözüm önerilerine yönelik tavsiyelerde bulunmak.

c) Ajansın ihtiyaç duyabileceği alanlarda bilimsel çalışmalara destek verilmesine ilişkin tavsiyelerde bulunmak.

ç) Ajansın faaliyet alanları ile ilgili hedeflerin belirlenmesine yönelik önerilerde bulunmak.

c) **Başkanlık;** Ajans Başkanı ve iki başkan yardımcısı ile hizmet birimlerinden oluşur. Başkanlık, Ajansın yürütme organı olup Ajansı temsil yetkisini haizdir.

Ajans Başkanının görevleri

Ajans Başkanı aşağıda belirtilen iş ve işlemleri yürütmekle görevlidir:

a) Ajansın bütçesini, yıllık programını hazırlamak, yıllara sari harcama yapılacak proje ve diğer işlemleri belirlemek, bunları Yönetim Kurulunun onayına sunmak ve gerçekleştirmelerini takip etmek.

b) Yönetim Kurulunca alınan kararların uygulanmasına yönelik tüm iş ve işlemleri yapmak.

c) İnsan kaynakları politikasına ilişkin olarak rapor hazırlayarak Yönetim Kuruluna sunmak.

ç) Ajans faaliyetlerine ilişkin olarak Bakanlık ile Ajans arasında gerekli koordinasyonu sağlamak.

d) Ajans faaliyetlerine ilişkin olarak ilgili kurum ve kuruluşlar ile koordinasyonu sağlamak.

e) Ajansın halkla ilişkilerini yönetmek.

f) 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 12 nci maddesi kapsamında yetki devri yapılması halinde Ajans personeline yapılacak çevre denetimleri sonucunda idari yaptırım kararı vermek.

g) Ajansın idari iş ve işlemlerini yürütmek.

ğ) İşin gerektirdiği niteliklere sahip kişilerin seçimi, işe alınması ve görevlendirilmesini gerçekleştirmek, personelin işin gereğine göre eğitilmesini ve yetiştirilmesini sağlamak.

h) Ajansın faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine ilişkin ve Yönetim Kurulunun görevleri arasında sayılmayan diğer iş ve işlemleri yapmak.

(2) Başkan, yazılı olmak ve sınırlarını açıkça belirlemek kaydıyla, birinci fıkrada belirtilen yetkilerinden bir kısmını Başkan Yardımcılarına devredebilir.

d) Ajansın hizmet birimleri

a) Depozito Yönetim Sistemi Direktörlüğü:

b) Geri Kazanım ve Üretici Sorumluluğu Direktörlüğü:

c) Sıfır Atık Yönetimi Direktörlüğü:

ç) Çevre Koruma Direktörlüğü:

d) Bilgi Teknolojileri Direktörlüğü:

e) Yönetim Hizmetleri ve Finans Direktörlüğü:

f) Hukuki Danışmanlık ve Takip Direktörlüğü:

g) İletişim Direktörlüğü:

Başkanlık, Yönetim Kurulu kararı ile ilgili mevzuat hükümlerine uygun bir şekilde illerde veya bölgelerde kendilerine verilen görevleri yerine getirmek üzere en fazla otuz adet Başkanlığa bağlı yurt içi temsilciliği kurabilir. Yurt içi temsilcilikleri tarafından yerine getirilen hizmetlerin Bakanlık taşra teşkilatı hizmet binalarında yürütülmesi esastır. Hizmet birimleri, Başkanlık tarafından verilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür.

2. AJANSIN FAALİYETLERİ

Türkiye Çevre Ajansının Kurulmasına Dair 7261 sayılı Kanununun 4. maddesinde Ajansın Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenen çevre strateji ve politikaları doğrultusunda yapacağı faaliyetler şu şekilde belirlenmiştir.

a) Depozito yönetim sistemini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettiler; ilgili tarafların depozito yönetim sistemine dâhil olmasını sağlamak ve bunların yükümlülüklerini belirlemek ile Bakanlıkça belirlenen depozito bedeli, ücret ve teminatları almak ve iade etmek.

b) Bakanlıkça depozito uygulamasına zorunlu olarak tabi tutulan ürünlere yönelik depozito yönetim sistemi altyapısının oluşturulmasına, uygulanmasına, izlenmesine yönelik izin ve onay işlemleri dâhil gerekli idari düzenlemeleri ve tedbirleri uygulamak ve gerekli kontrolleri yapmak.

c) Çevrenin iyileştirilmesine yönelik olarak faaliyetlerde bulunmak.

ç) Sıfır atık yönetim sisteminin ku-

rulmasına ve uygulanmasına katkı sağlamak.

d) Geri kazanılabilir ürünlerin kullanımları sonrası ülke ekonomisine kazandırılmasına ve geri kazanılabilir atıkların yönetimine ilişkin faaliyetlere katkı sağlamak.

e) Kamuoyunda duyarlılık ve farkındalık oluşturmak amacıyla; görsel, işitsel ve yazılı yayınlar hazırlamak, yayımlamak, basın ve yayın organları ile iş birliği yapmak, kampanya, yarışma ve tanıtım gibi faaliyetlerde bulunmak.

f) Eğitim ve sertifika programları düzenlemek, bilimsel çalışmalar yapmak, dokümantasyon, araştırma ve uygulama merkezleri ile laboratuvar ve müze kurmak.

g) Yurt içinde veya yurt dışında yerel yönetimler, ulusal veya uluslararası kurum veya kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gerçek veya tüzel kişilerle iş birliği yapmak, ortak projeler geliştirmek ve faaliyetlerde bulunmak; uygun görülmesi hâlinde belediyelere, il özel idarelerine, eğitim kurumlarına ve diğer kurum ve kuruluşlara mali ve teknik destek sağlamak.

4. AJANSIN FAALİYETLERİNE İLİŞKİN OLARAK ÇEVRE KANUNU İLE KAMU İHALE KANUNUNDA YAPILAN YENİ DÜZENLEMELER

Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7261 sayılı Kanun Ajansla ilgili olarak bazı yeni değişiklikler içermektedir.

1-9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 3 üncü maddesinin birinci

fıkrasının (h) bendinde yapılan değişiklik ile “*sıfır atığın yaygınlaştırılması, dön-güsel ekonomi ilkelerinin uygulanması ve iklim değişikliği ile mücadele edilme-si*”, “*motorsuz veya elektrikli araçların teşviki, atıkların geri kazanımı ile arıtılmış atıksuların yeniden kullanımının teşviki*”, “*sera gazı emisyonlarının taki-bine yönelik*” “*plastik içerikli poşet veya ambalaj ve tek kullanımlık materyalle-rin*” şeklinde ilaveler yapılmıştır.

2-2872 sayılı Kanunun 11 inci mad-desinin beşinci fıkrasına “başkanlıkları,” ibaresinden sonra gelmek üzere “atık-su altyapı yönetimlerinde kurulan koope-ratiflerde kooperatif yönetimleri,” ibaresi, sekizinci fıkrasına aşağıdaki cümleler ek-lenmiş, dokuzuncu fıkrası aşağıdaki ře-kilde değiştirilmiş, maddeye dokuzuncu fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra ve maddenin mevcut ondör-düncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“*Atık üreticileri, atıklarının yöne-timini atık yönetim sorumlusu olarak yetki verilmiş firmalar aracılığıyla da yerine getirebilirler. Ancak, Bakanlıkça nitelikleri belirlenen atık üreticilerinin atıklarının yönetimini atık yönetim so-rumlusu firmalar aracılığıyla yerine ge-tirmeleri zorunludur. Atık üreticilerinin sorumlulukları ile atık yönetim sorum-lusu firmaların yetkilendirilmesine ve yükümlülüklerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça ıkarılan yönetmelikle dü-zenlenir.*”

“*Atıkların üretimini ve zararlarının önlenmesi veya azaltılması ile atıkların geri kazanılması ve geri kazanılabilen atıkların kaynağında ayrı toplanması esastır. Sıfır atık yönetim sistemini ku-rarak belge alanlar, türlerine göre kay-*

nağında ayrı biriktirdikleri atıklarını, Bakanlıktan evre lisansı almış atık işleme tesislerine geri kazanımı sağlan-mak üzere verebilirler. Atık yönetim plânlarının hazırlanmasına ve sıfır atık yönetim sistemine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça ıkarılan yönetmelikle belir-lenir ve bu çerçevede sıfır atık yönetim sisteminin kurulması ve işletilmesi zo-runludur.”

“*Atıkların, doğal kaynak ve ham-madde kullanımının azaltılması ve geri kazanımın artırılması amacıyla kul-lanılması esastır. Atıkların veya atık-lardan elde edilen geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanımına yönelik dü-zenlemeler ile zorunlu kullanıma ilişkin esaslar Bakanlıkça ıkarılan yönetme-likle belirlenir. Geri kazanım imkânu olmayan atıklar, yönetmeliklerle belir-lenen uygun yönetimlerle bertaraf edilir.*”

“*Lisans almakla yükümlü gerçek ve/ veya tüzel kişiler ile atık yönetim sorum-lusu firmalardan alınacak teminatlar için yönetiminden sorumlu oldukları atıkların türü, miktarı ve bertaraf ma-liyeti temel alınır ve bu teminatlara iliş-kin esaslar Bakanlıkça ıkarılan yönet-melikle belirlenir.*”

3-2872 sayılı Kanunun 13 üncü mad-desinin altıncı fıkrasının birinci cümle-sinde yer alan “tehlikeli” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve cümleye “bulu-nanlar” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile atık yönetim sorumlusu firmalar” ibaresi eklenmiştir.

4- 2872 sayılı Kanunun 20 nci madde-sinin birinci fıkrasının (c) bendine aşağı-daki paragraf eklenmiş, (e) bendinde yer alan “sürecine başlamadan veya bu süreci

tamamlamadan inşaata başlayan ya da faaliyete geçene yapılan” ibaresi “süreci tamamlamadan inşaata başlayan ya da faaliyete geçene” şeklinde değiştirilmiş, (h) bendine “belirlenen önlemleri” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya gerekli izinleri” ibaresi, (ı) bendinin (4) numaralı alt bendine “deşarjı yapan” ibaresinden sonra gelmek üzere “tanker, gemi ve” ibaresi, bendin son paragrafına “boşaltanlara” ibaresinden sonra gelmek üzere “, su kirliliği nedeni ile kurulması veya işletilmesi yönetmelikle izne tâbi tutulan tesisleri, yetkili makamlardan izin almadan kuran, işleten veya izni iptal edilmesine rağmen kurmaya veya işletmeye devam eden veya bu tesislerde izin almaksızın sonradan değişiklik yapan veya yetkili makamların gerekli gördükleri değişiklikleri tanınan sürede yapmayanlara” ibaresi, bende aşağıdaki paragraf eklenmiş, (l) bendinin ikinci paragrafı aşağıdaki şekilde, (r) bendinde yer alan “24.000 Türk Lirası” ibaresi “90.000 Türk lirasından 360.000 Türk lirasına kadar” şeklinde, “60.000 Türk Lirası” ibaresi “300.000 Türk lirası” şeklinde, (s) bendinde yer alan “100 Türk Lirası” ibaresi “1.000 Türk lirası” şeklinde, (z) bendinde yer alan “%20 fazlası” ibaresi “%20’si kadar” şeklinde, (bb) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve fıkra aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“Benzin ve naftanın depolanması, dolumu ve tankerlerle nakliyesine ilişkin terminaller, dolun adaları veya akaryakıt istasyonlarında kullanılan her türlü düzenek, tesis ile tankerlerden salınan uçucu organik bileşiklerin kontrolüne ilişkin Bakanlıkça belirlenen esas ve kriterlere uymayan; terminaller veya dolun adaları için 60.000 Türk lirası, akaryakıt

istasyonları için 30.000 Türk lirası, tankerler için 3.000 Türk lirası idari para cezası verilir.”

“Su ürünleri yetiştiriciliği faaliyetleri ile ilgili olarak bu Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (h) bendine aykırı davranışlara 100.000 Türk lirası idari para cezası verilir.”

“Ek 1 inci maddenin (d) bendi uyarınca çıkarılan yönetmelik esaslarına aykırı olarak faaliyet gösterenlere 100.000 Türk lirasından 300.000 Türk lirasına kadar, bu faaliyetlerin sanat yapılarına zarar vermesi veya akarsuyun akış rejimini bozması halinde 300.000 Türk lirası, kum, çakıl ve benzeri maddeleri alanlara ise metreküp başına 450 Türk lirası idari para cezası verilir.”

“bb) Bu Kanunda geri kazanım katılım payına tabi olan ek (1) sayılı listede yer alan ürünlere yönelik olarak;

1) Plastik poşetleri ek 13 üncü maddede aykırı olarak ücretsiz verdiği veya Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara aykırı olarak plastik poşet verdiği tespit edilen satış noktalarına depo alanı hariç kapalı satış alanının her metrekaresi için 15,16 Türk lirası, elektronik ortamda satış yapanlara ise 3.000 Türk lirasından 30.000 Türk lirasına kadar,

2) Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara aykırı olarak plastik poşetleri üretene, tedarik edene; üreticinin Türkiye dışında olması halinde, üretici tarafından yetkilendirilen temsilciye ve/veya ithalatçıya 15.000 Türk lirası,

3) Geri kazanım katılım payına ilişkin belirlenen esaslara uymayanlara 1.500 Türk lirası,

idari para cezası verilir.”

“cc) 11 inci maddede belirlenen sıfır atık yönetim sistemini kurmayanlara ve/veya kurduğunu belgeleyemeyenlere 20.000 Türk lirası idari para cezası verilir.

çç) Sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasaklara veya sınırlamalara aykırı olarak;

1) Sera gazı emisyonu izleme planını sunmayanlara veya süresi içerisinde güncellemeyenlere 24.000 Türk lirası,

2) Doğrulanmış sera gazı emisyonu raporunu süresi içerisinde sunmayanlara 36.000 Türk lirası,

idari para cezası verilir.

dd) Ek 15 inci madde uyarınca yetki belgesi bulunmaksızın motor yağı değişimi yapan işletmelere altmış gün içinde yetki belgesi alınması için yazılı ihtarda bulunulur. Yazılı ihtara rağmen yetki belgesi bulunmaksızın motor yağı değişimi yapan işletmelere 10.000 Türk lirası idari para cezası verilir.

ee) Ek 11 inci ve ek 12 nci maddelerde tanımlı depozito uygulamalarına yönelik Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslara aykırı olarak;

1) Depozitoya tabi ürünleri piyasaya sürenlere 20.000 Türk lirası, satış noktaları dâhil depozitolu ürünleri kullanıcılara/tüketicilere sunanlara ise faaliyet alanının her metrekaresi için 15,16 Türk lirası,

2) Depozito uygulaması toplama sistemine katılım sağlama yükümlülüğünü ve şartlarını yerine getirmeyen satış noktalarına satış alanının her metrekaresi için 100 Türk lirası,

idari para cezası verilir.

ff) 11 inci madde uyarınca yükümlülük getirilen üreticiler, ithalatçılar ve piyasaya sürenlerden bu yükümlülüklere uymayanlara 10.000 Türk lirası, bu yükümlülüğe konu ürünlerin satışına ve dağıtımına ilişkin düzenlemelere aykırı hareket edenlere ise 5.000 Türk lirası idari para cezası verilir.

gg) Ek 14 üncü maddenin ikinci fıkrasına aykırı faaliyette bulunanlara 300.000 Türk lirası idari para cezası verilir.”

5-2872 sayılı Kanununun ek 12 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “ambalajlar için depozito uygulamasını 1/1/2021” ibaresi “ambalajlar ve ürünler için depozito uygulamasını 1/1/2022” şeklinde değiştirilmiş, fıkranın ikinci cümlesinde yer alan “ambalajlı” ibaresi madde metninden çıkarılmış, ikinci fıkrasına “esaslar” ibaresinden sonra gelmek üzere “ile sisteme ilişkin teminatlar ve ücretler” ibaresi ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Zorunlu depozito uygulamasına tabi tutulan ürünlerin üreticileri, ithalatçıları ve piyasaya sürenleri ile depozito kapsamındaki ürünleri tüketicilere/kullanıcılara sunan toptan ya da perakende satış birimleri; depozito sisteminin kurulması, işletilmesi ve izlenmesine yönelik idari, mali ve teknik yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadırlar.”

6-4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendine “depozito yönetim sisteminin kurulması ve işletilmesi faaliyetlerine ilişkin olarak Türkiye Çevre Ajansının yapacağı mal ve hizmet alımları,” ibaresi eklenmiştir.

5. SIFIR ATIK PROJESİ

Bu yazı vesilesiyle Türkiye Çevre Ajansının kurulmasını tebrik ediyor, hayırlı ve uğurlu olmasını Yüce Rabbimden niyaz ediyorum. 33 yıllık kamu hizmetini çevre alanında görev yaparak geçirmiş bir kişi olarak sözkonusu ajansı ve varılan bu noktayı önemiyorum.

Çevre Bakanlığı 1991 yılında kurulduktan sonra yapılanması ve görev alanları sürekli gelişime uğramış ve varılan noktada yeni bir aşamaya gelmiştir. 1990'lı yıllarda çevre yönetimi ve kurumsallaşması emekleme döneminde iken, havza bazlı teşkilatlanma ve hatta çevre ajansı kurulması da gündeme gelmiş olsa da akim kalmıştır. Artık hedeflenen noktaya varılmıştır.

Çevre Ajansına doğrudan doğruya yüklenen sıfır atık projesini gerçekleştirme görevinin hukuki altyapısını ve ilgili kanuni düzenlemeleri yazımızın ilgili bölümlerinde yukarıda belirttik.

Hukuki düzenlemelerden önce “sıfır atık” nedir? Esasında bu husus çok merak edilmektedir. Hernekadar 3 yıldır uygulanmakta olsa da sıfır atık projesi hâlâ net olarak, kamuoyunda net olarak anlaşıldığını düşünmüyorum. Bu nedenle şu hususları da yazımızın sonunda açıklayalım.

1-Eskiden Sıfır Atık mı Vardı?

Bundan beş yıl kadar önce yazmış olduğum bir makalede Osmanlı zamanındaki evlerde hiçbir şeyin israf edilmediğini ve “sıfır atık” dediğimiz ve şimdilerde bir hedef ve program dahilinde sürdürülen projelerin, o vakitler kendiliğinden uygulandığını, evsel atıkların bir

kısımının hayvanlara yiyecek olduğunu, bir kısmının (sebze, meyve atıklarının) evin avlusundaki bahçeye dökülerek doğal gübre olduğunu, neticede çer-çöp oluşmadığını belirtmişim. Bu tespitlerim haklı bulunmakla birlikte, iki dönemin karşılaştırılması bakımından birkaç yönden de şahsıma itiraz gelmişti. Şöyle ki, Osmanlı zamanında, şimdiki gibi bu kadar fazla çeşitte atık olmadığı, plastik maddelerin bulunmadığı ve tüketim alışkanlıklarının da bu denli çok olmadığı belirtilmişti. *Elbette*, bu itirazlar haklıdır. Osmanlı zamanında plastik, kağıt-karton, ambalaj maddeleri belki de bugünkünün binde biri kadar bile değildi. Hayatımız plastik maddeler, hayatımız kağıt-karton, hayatımız ambalaj maddeleri ile doldu. Heryerde bu maddeler yoğun yoğun, yığın yığın kullanılmaktadır. Nerdeyse her evde günde 1 kilo plastik madde ile kağıt, ambalaj atığı oluşmaktadır. Ülkemizde hane sayısı dikkate alındığında işin boyutu ve konunun önemi zaten kendiliğinden gündeme gelir.

İşte tüketim maddelerinin, plastiğin, kağıt-kartonun ve ambalaj maddelerinin bu yoğun ve bu yığın kullanımı beraberinde çevre kirliliği, israf ve enerji kayıplarını beraberinde getirmiştir. İsrafın, çevre kirliliğinin önlenmesi ve enerjimizin doğru bir hedefe yönlendirilmesi için “sıfır atık” projesi şarttır.

İşte bu noktalardan hareketle, yeni kurulan Türkiye Çevre Ajansı, atıkların azaltılması ve mümkün olan en az seviyeye indirilmesi, çevre korumada vatandaş bilincinin artırılması, çevre kirliliğinin ortadan kaldırılması hedefi doğrultusunda çalışırken, özellikle ve öncelikle israf- lar, enerji kayıpları, bilinçsizlik ve çevre

konusundaki duyarsızlıklarla da mücadele etmelidir.

Zihinlere şu husus yerleştirilmelidir: **“Huzur ve temizlik sıfır atık projesindedir. Sürdürülebilir gelişme sıfır atık projesindedir.”**

2- Sıfır Atık Projesi İçin Birkaç Öneri

a) Türkiye Çevre Ajansı, sıfır atık projesi doğrultusunda, israfın önlenmesi, kaynakların daha verimli kullanılması, atık oluşum sebeplerinin gözden geçirilerek atık oluşumunun engellenmesi veya minimize edilmesi, atığın oluşması durumunda ise kaynağında ayrı toplanması ve geri kazanımının sağlanması noktalarında vatandaşın duyarlılığını artırmayı hedefleyen atık yönetim felsefesini yaygınlaştırmalıdır. Daha açıkçası **vatandaşlarda zorlama ve dışarıdan müdahale yerine, alışkanlık oluşturma ve kendiliğinden hareket etme (gönüllü davranış) meydana getirilmelidir.**

b) Sıfır atıkla ilgili olarak şu kelime ve kavramların altı çizilerek sistematik çalışma gerçekleştirilmelidir. **“Tasarruf, çevre bilinci, hayat felsefesi, enerji kayıplarının önlenmesi ve sürdürülebilir gelişme, vatandaş duyarlılığı, temizlik ve huzur.”** Tüm bu hususlar akla getirildiğinde, **“sıfır atık”** projesi herkesin lehinedir. İşte bu nokta Türkiye Çevre Ajansının ana gündemi olmalıdır. Projede kamu kurum ve kuruluşları, eğitim kurumları, alışveriş merkezleri, hastaneler, eğlence ve dinlenme tesisleri ve büyük iş yerleri vs. yerler büyük önem taşımaktadır. **Evet, bu makalede vurgulamak istediğim ikinci önemli husus her aile ve her**

ev sıfır atık projesinde kazanılmalıdır. Aksi halde başarı sağlanamaz.

Bu önerilerimle birlikte şu inancımı da ifade etmeliyim: 2023 yılında “sıfır atık” projesinin planlandığı gibi Ülke çapında %100 olarak gerçekleştirilmesini bekliyorum ve bu hedefin sağlanacağına inanıyorum. Türkiye Çevre Ajansının çalışmalarını ile bu hedef daha kolay ve daha hızlı gerçekleştirilebilecektir.

6. SONUÇ

Sıfır atık projesi 2017 yılından beri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı tarafından uygulanan bir proje iken, 30 Aralık 2020 tarih ve 31350 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye Çevre Ajansının Kurulmasına Dair Kanun ile anılan Bakanlığın bir ilgili kuruluşu tarafından yerine getirilecektir. Bu kuruluş Türkiye Çevre Ajansı'dır. Bu hususta, geçtiğimi günlerde Türkiye Çevre Ajansının Teşkilatı ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik de 15.04.2021 tarih ve 31455 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Artık bu noktadan sonra sözkonusu Kurumun faaliyete geçmesi için gerekli yasal altyapı ve hukuki düzenlemeler ikmal edilmiştir. Ajans, en kısa zamanda faaliyet başlayıp sıfır atıkla ilgili olarak Ülkemizin ihtiyacı olan çalışmaları gerçekleştirecektir.

Belediye yönetimleri sıfır atık ve atık yönetimi ile ilgili çalışmalarını en son 2023 yılını dikkate alarak tamamlamalıdır. Çünkü 2023 yılında hedef belirlenmiş ve tüm Ülke çapındaki sıfır atık çalışmaları ikmal edilecektir.

İL ÖZEL İDARELERİ TARAFINDAN SPOR KULÜPLERİNE VERİLECEK DESTEKLERDE TEMEL KRİTERLER

Saadetdin Tunahan BAYKARA

Sayıştay Uzman Denetçisi

1. GİRİŞ

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun¹ 3'üncü maddesinde de belirtildiği üzere il özel idaresi, İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu kuruluşları olup tüzel kişiliğe haizdirler. Buradaki tanım maddesi ile Yasanın 6'ncı maddesinde yer alan "*mahallî müşterek nitelikte olmak şartı*" il özel idarelerinin görev ve yetki sınırının genel hattını nicelik (coğrafi sınırlar) ve nitelik (ihtiyacın müşterek olması) olarak çizmiştir. Bir diğer belirleyici husus da aynı maddede geçen "*Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, il özel idaresinin malî durumu, hizmetin ivediliği ve verildiği yerin gelişmişlik düzeyi*" gibi kriterlerdir. Dolayısıyla makalemizde il özel idarelerinin spor kulüplerine desteklerinin meri mevzuata uyumhususu, bu genel görev ve yetki sınırı başta olmak üzere Yasal ve diğer mevzuat düzenlemeleri ile Sayıştay Kararları ışığında ele alınacaktır.

¹ 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 22.02.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

2. İLGİLİ MEVZUAT YÖNÜYLE- KONUNUN ELE ALINMASI

5302 sayılı İl Özel idaresi Kanunu'nun "İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 6'ncı maddesinin 1'inci fıkrası (a) bendinde "*Gençlik ve spor ... ilişkin hizmetleri il sınırları içinde...Yapmakla görevli ve yetkilidir.*" Denilerek il özel idareleri, gençlik ve spor faaliyetlerini il sınırları içinde yapmakla görevli ve yetkili kılınmıştır. Makalemizde 5302 sayılı İl Özel idaresi Kanunu konunun izahında temel alınmakla birlikte diğer meri mevzuatın ilgili hükümlerine de yer verilmiştir. Bu anlamda makalenin asıl konusu spor kulüplerine yardım konusu olması nedeniyle bu husus daha detaylı işlenecek ancak Yasa'nın spor yatırımları kısmına da özetle değinilecektir.

1.1. Spor Yatırımlarına Dair Hükümler

İl Özel idaresi Kanunu'nun 6'ncı maddesinin devamında "*Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; ... gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile ...diğer yatırımları, kendi bütçelerinde*

bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirilebilir.” Denilmiştir. Burada önemli bir hususu hatırlatma fayda vardır. Şöyle ki özel idareye yapılan böyle bir aktarma bulunması halinde ilgili maddede açıkça ifade edildiği üzere bu ödenekler **tahsis amacı dışında kullanılamayacaktır.**

Bu fıkraya göre, bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları tarafından aktarılacak ödenekler ile gerçekleştirilecek spor faaliyetlerine ilişkin yatırımlar, birinci fıkrada öngörülen görev alanı sınırlamasına (mahalli olma sınırlamasına) tabi olmaksızın bütün il sınırları içinde yapılabilecektir. Yine bu fıkra kapsamında da spor ile ilgili belirli bir projenin gerçekleştirilmesi amacıyla il özel idaresine aktarıldığı halde, aktarıldığı mali yılı takip eden yıl sonuna kadar tahsis edildiği proje için kullanılamayacağı anlaşılan ödenekler, ilgili Bakanın onayı ile bu fıkra kapsamında değerlendirilmek ve başka bir spor projesinde kullanılmak üzere aynı veya başka bir il özel idaresine veya ilgili mevzuatı çerçevesinde kullanılmak üzere Toplu Konut İdaresine aktarılabilecektir.

1.2. Mali Mevzuat ve Dernekler Mevzuatı Açısından Konunun Değerlendirmesi

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun² “Bütçelerden yardım yapılması ” başlıklı 29 uncu maddesinde; “Gerçek veya tüzel kişilere kanunda veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinde dayanağı olmadan kamu kaynağı kullan-

dırılmaz, yardımda bulunulamaz veya menfaat sağlanamaz. Ancak, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerinde öngörülmüş olmak kaydıyla; kamu yararı gözetilerek dernek, vakıf, birlik, kurum, kuruluş, sandık ve benzeri teşekküllere yardım yapılabilir. Bu yardımların yapılması, kullanılması, izlenmesi, denetlenmesi ve kamuoyuna açıklanmasına ilişkin esas ve usuller Cumhurbaşkanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir” Denilmektedir. 5253 sayılı Demekler Kanunu’nun³ “Yardım ve işbirliği ” başlıklı 10 uncu maddesinde ise “dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, benzer amaçlı derneklerden, siyasi partilerden, işçi ve işveren sendikalarından ve mesleki kuruluşlardan maddî yardım alabilir ve adı geçen kurumlara maddî yardımda bulunabilirler.

5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun⁴ hükümleri saklı kalmak üzere, dernekler kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütebilirler. Bu projelerde kamu kurum ve kuruluşları, proje maliyetlerinin en fazla yüzde ellisi oranında aynî veya nakdî katkı sağlayabilirler. 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesi çerçevesinde engellilerin ve eski hükümlülerin mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyonu, kendi işlerini kurmaları, engellilerin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojilerine ilişkin projeler ile benzeri projelerde bu oran aranmaz ” denilmektedir.

³ 5253 sayılı Demekler Kanunu 23.11.2004 tarih ve 25649 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁴ 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun 29.01.2004 tarih ve 25361 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

² 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu 24.12.2003 tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Gerek 5018 sayılı Kanunun 29'uncu Maddesinde, gerekse 5253 sayılı Kanunun 10'uncu Maddesinde kamu kuruluşlarınınca derneklere yardım yapılabileceği belirtilmekte ise de 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun⁵ 19'uncu maddesinde; "5393 sayılı Kanunun 75 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir. Yasanın son halinde

"c) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirilecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir.

...

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/19 md.)5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun 10 uncu maddesi; belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için uygulanmaz." hükmü yer almaktadır.

5 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 06.12.2012 tarih ve 28489 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, 5018 sayılı Kanunun bütçelerden yardım yapılmasına imkân veren 29'uncu maddesindeki hüküm, 6360 sayılı Kanunun 19'uncu maddesi ile 5393 sayılı Kanunun 75'inci maddesine eklenen fıkra ile hem belediyeler hem de özel idareler ve bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için 6360 sayılı Kanunun Resmi Gazete' de yayımı tarihi olan 06.12.2012 tarihinden itibaren uygulanamayacağı için, söz konusu kurumlar için bütçelerine ödenek koymak sureti ile yardım yapılması uygulaması kaldırılmıştır.

Özetle aşağıda yer verilen Sayıştay Kararlarının gerekçesinde de yer aldığı üzere esasen özel idarenin gençlik ve spor, sosyo-kültürel faaliyetler nedeniyle söz konusu derneklere kendi görev alanıyla ilgili olarak yardımda bulunulmasında kendi mevzuatına aykırı bir husus görülmemekte ise de, 6360 sayılı Kanunun 19'uncu maddesi ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 75'inci maddesine söz konusu hükmün eklenmesi ile il özel idareleri ve belediyelerin derneklere yardım yapabilmesine izin veren açık hüküm ortadan kalkmıştır.

Ancak 6360 sayılı Kanunun 19'uncu maddesi ile gelen önemli bir değişiklik daha bulunmaktadır. Şöyle ki;

5253 sayılı Dernekler Kanununun 10'uncu maddesinde derneklerin kamu kurumlarından yardım alabileceğine dair bir düzenleme zaten yer almamaktadır. Maddenin ikinci fıkrasında derneklerin kamu kurum ve kuruluşları ile görev

alanlarına giren konularda ortak projeler yürütebileceği, bu projelerde kamu kurum ve kuruluşlarının, proje maliyetlerinin **en fazla yüzde ellisi** oranında aynı veya nakdî katkı sağlayabileceği belirtilmektedir. Kanun koyucu 6360 sayılı Kanununun 19'uncu maddesi ile 10. Madde'nin tamamı için bir düzenleme getirdiği için, yani bu maddenin il özel idareleri ve belediyeler için uygulanmayacağına dair düzenlemeyle, derneklere yapılacak katkıyı kısıtlamamış, **aksine yapılacak ortak projelerdeki %50 lik sınırlamayı kaldırmıştır**. Zira bu maddede kamu kurumları açısından derneklere yapacağı "yardım" değil, "**ortak projeye**" sağlayacağı katkı düzenlenmektedir.

3. SAYIŞTAY KARARLARINDA KONUNUN ELE ALINMASI

5302 sayılı Yasanın "Diğer kuruluşlarla ilişkiler" başlıklı 64'üncü maddesi ilk fıkrası cümlesi ve (c) bendi ile il özel idarelerine, il genel meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konulardakamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar ve 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilme yetkisi verilmiştir. Bu maddeye göre özel idareler ülkemizde hemen her biri bir dernek olarak kurulan spor kulüpleri ile ortak hizmet projesi gerçekleştirebileceklerdir. **Hatta ilgili Sayıştay Daire kararında⁶ ortak proje kapsamında il**

⁶ Sayıştay 1. Daire Kararı (Tutanak tarihi 24.12.2020, Yılı 2017 ilam no 274 Karar No 10804) <https://www.sayistay.gov.tr/tr/kararlar/dk/?krr=32777> (Erişim Tarihi 20.02.2021)

özel idaresi tarafından spor kulüplerine yapılan nakdi yardımların bu projenin giderlerine katılım şeklinde olması halinde kamu zararı oluşturmayacağına hükmedilmiştir. Söz konusu kararda özetle;

"Dairemizde konu ile ilgili olarak yeniden yapılan inceleme sonucunda;

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun; "İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 6'ncı maddesinde; "İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; a) Gençlik ve spor; Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde...Yapmakla görevli ve yetkilidir." hükmü,

"İl özel idaresinin giderleri" başlıklı 43'üncü maddesinde; "İl özel idaresinin giderleri şunlardır:

...

1) Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.

..." hükmü,

"Diğer kuruluşlarla ilişkiler" başlıklı 64'üncü maddesinde;

“İl özel idaresi, il genel meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

...

c) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar ve 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkarlar Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir.

...” hükmü yer almaktadır. Bu hükümlere göre, il özel idareleri il genel meclisinin kararı ile dernek, vakıf ve benzeri kuruluşlarla sportif faaliyetler dahil ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir ve bu amaçla bütçelerinden gider yapabilirler. Sportif faaliyetlerle ilgili ortak hizmet proje giderleri; ilgili kuruluşların sadece tesisleşme giderleri ve spor faaliyetlerine yönelik malzeme harcamalarını değil, aynı zamanda sportif faaliyetlerin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılan konaklama, ulaşım ve yemek giderleri ile bu hizmetlerin yapılmasına olanak sağlayan diğer giderleri de kapsar.

Bu itibarla, söz konusu ödemeler nakdi yardım mahiyetinde olmayıp, İl Genel Meclisi kararına dayanılarak anılan spor kulüpleri ile birlikte gerçekleştirilen ortak hizmet projeleri için yapılan ödemeler olduğu anlaşıldığından, ödeme toplamı ... TL için ilişilecek husus bulunmadığına, ..., oy birliğiyle karar verildi.” denilmiştir.

Ancak burada ilgili kararların (somut olay benzerliği olmayan diğer durumlar için) genele teşmil edilemeyeceği kuralını unutmamak gereklidir. Bu anlamda söz konusu Daire Kararının özellikle ilave

gerekçe ve görüş kısmının çok iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Buna göre Kararda da belirtildiği üzere konu bu bağlamda ele alındığında il özel idaresinin derneklerle ilişkisi;

- **Birlikte gerçekleştirilecek ortak hizmet projesi olması,**
- **Bu projenin İl özel idaresinin görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda olması,**
- **İl genel meclisinin kararı üzerine yapılacak anlaşmaya uygun olması,**
- **İlişkinin derneğe nakit aktarma şeklinde değil, projeye katkı şeklinde olması,**

gerekmektedir. Yani her somut olay kendi içinde ayrıca değerlendirilmesi ve usule ilişkin tüm şartların bir arada sağlanması gerekmektedir. Aksi durumda kamu zararı sorgusuna muhatap olunması kaçınılmaz olacaktır.

Zira aynı Sayıştay Dairesinin⁷ bir diğer kararında özetle,

“5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “Bütçelerden yardım yapılması” başlıklı 29 uncu maddesinde;

“Gerçek veya tüzel kişilere kanuni dayanacağı olmadan kamu kaynağı kullanılamaz, yardımda bulunulamaz veya menfaat sağlanamaz. Ancak, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerinde öngörülmüş olmak kaydıyla; kamu yararı gözetilerek dernek, vakıf,

⁷ Sayıştay 1. Daire Kararı (Tutanak tarihi 19.12.2017, Yılı 2016 ilam no 36 Karar No 10676)

birlik, kurum, kuruluş, sandık ve benzeri teşekküllere yardım yapılabilir.

Bu yardımların yapılması, kullanılması, izlenmesi, denetlenmesi ve kamuoyuna açıklanmasına ilişkin esas ve usuller Maliye Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” denilmektedir.

03.07. 2006 tarih ve 2006/10656 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki olarak 17.07.2006 tarih ve 26231 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 01.01.2006 tarihinde yürürlüğe giren Dernek, Vakıf, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık ve Benzeri Teşekküllere Genel Yönetim Kapsamındaki Kamu İdarelerinin Bütçelerinden Yardım Yapılması Hakkında Yönetmeliğin 5 inci maddesinde yardım yapılabilme şartları düzenlenmiş, 10 uncu maddesinde de idarelere bu Yönetmeliğe aykırı olmamak koşuluyla düzenleme yetkisi verilmiştir.

5253 sayılı Dernekler Kanununun “Yardım ve işbirliği” başlıklı 10 uncu maddesinde ise; “Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, benzer amaçlı derneklerden, siyasi partilerden, işçi ve işveren sendikalarından ve meslekî kuruluşlardan maddî yardım alabilir ve adı geçen kurumlara maddî yardımda bulunabilirler.

5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, dernekler kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütebilirler. Bu projelerde kamu kurum ve kuruluşları, proje maliyetlerinin en fazla yüzde ellisi oranında aynî veya nakdî katkı sağlayabilirler. (Ek cümle:

18/2/2009 – 5838/7 md.) 4857 sayılı İş Kanununun 30 uncu maddesi çerçevesinde engellilerin ve eski hükümlülerin mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyonu, kendi işlerini kurmaları, engellilerin iş bulmasını sağlayacak destek teknolojilerine ilişkin projeler ile benzeri projelerde bu oran aranmaz.”

“Gençlik ve spor kulüpleri” başlıklı 14 üncü maddesinde; “Derneklerden başvurmaları halinde; spor faaliyetine yönelik olanlar spor kulübü, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar gençlik kulübü ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü adını alır. Bu kulüpler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilir. Kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce de denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturmada uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri, kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığının uygun görüşü üzerine Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikte düzenlenir.” denilmektedir.

Rapor dosyasının incelenmesinden; İl Genel Meclisinin .. tarih ve ...nolu Kararı ile 5018 sayılı Kanunun 29 uncu maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan Dernek, Vakıf, Birlik, Kurum, Kuruluş, Sandık ve Benzeri Teşekküllere Genel Yönetim Kamu İdarelerinin Bütçelerinden Yardım Yapılması Hakkında Yönetmeliğin

10 uncu maddesi ile 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 10 uncu maddesinin (k) bendine istinaden, ‘... İlinde Faaliyet Gösteren Dernek, Vakıf, Birlik, Kurum, Kuruluş Sandık ve Benzeri Teşekküllere İl Özel İdare Bütçesinden Yardım Yapılmasının Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’ çıkarıldığı, anılan Yönetmeliğin 10 uncu maddesine dayanılarak düzenlenen protokoller çerçevesinde ...ve ... Eğitim ve Kültür Derneğine nakdi yardım aktarıldığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, gerek 5018 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinde, gerekse 5253 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinde kamu kurumlarınca derneklere yardım yapılacağı belirtilmekte ise de;

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 19 uncu maddesiyle 5393 sayılı Belediye Kanununun 75 inci maddesine eklenen son fıkrasında yer alan;

“5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun 10 uncu maddesi; belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için uygulanmaz.” hükümleri karşısında il özel idarelerince dernek, vakıf vb. kuruluşlara aynî veya nakdî yardım sağlanması mümkün değildir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, ... İl Özel İdaresince 2016 yılında ...a ...TL, ... Eğitim ve Kültür Derneğine ... TL olmak üzere toplam ... TL'nin nakdî yardım ola-

rak aktarılması sonucu ortaya çıkan toplam ... TL kamu zararının;...müştereken ve müteselsilen,.. ödettirilmesine, oy birliğiyle...” denilmiştir.

Söz konusu karar ile ilgili sorumluların müracaatı üzerine Sayıştay Temyiz Kurulu tarafından verilen Kararda ise⁸ Daire ile aynı gerekçelerle oy çokluğuyla Daire tarafından verilen tazmin hükmünün tasdikine karar verilmiştir.

Son olarak Özel İdare Yasasının “İl özel idaresi hizmetlerine gönüllü katılım” başlıklı 65’inci maddesinde “İl özel idaresi ..., spor, ...hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında ilde dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular...” denilmekle özel idarelere ayrıca, ildeki spor hizmetlerinin yapılmasında dayanışma ve katılımı sağlamak, spor hizmetlerinde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygulama görevi verilmiştir. Ancak burada madde metninde de vurgulandığı üzere gönüllülük ile birlikte uygulamalarda etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amaçlı hakim olmalıdır.

4. SONUÇ

5253 sayılı Demekler Kanunu’nun “Gençlik ve spor kulüpleri ” başlıklı 14 üncü maddesinde; “Derneklerden başvurmaları halinde; spor faaliyetine yö-

8 Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı (Tutanak tarihi 06.03.2019, Yılı 2016, Dairesi 1, Tutanak no 45816, Dosya no 43600)

nelik olanlar spor kulübü, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olanlar gençlik kulübü ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü adını alır. Bu kulüpler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilir.” denilmektedir.

Bilindiği üzere ülkemizde spor kulüpleri/gençlik kulüpleri bu maddede de vurgulandığı üzere dernek statüsünde faaliyet icra etmektedirler. Özel idareler de belediyeler gibi, genelde sivil toplum kuruluşu olarak örgütlenen bu spor kulüplerinin/gençlik kulüplerinin faaliyetlerini veya lojistiğini/ekipmanlarını maddi imkanlar ölçüsünde destekleme yoluna gitmektedirler. Bu destekleme uygulamada bazen nakdi yardım/destek içerikli bazen de ortak hizmet projesi icra etmek şeklinde kendisini göstermektedir.

Yukarıda görüldüğü üzere her somut olay ayrıca bir hukuki değerlendirmeye muhtaç olup Sayıştay Kararları ile ge-

rekçeleri dikkatlice analiz edildiğinde desteklemedeki temel amacın dernek şeklinde faaliyet gösteren spor kulüplerine nakdi yardım anlamında olmaması gerektiği, **burada mevzuatın izin verdiği hususun sporun ve sporunun teşvik edilmesi olduğu, buradan hareketle girilen ortak projelerde dahi temel amacın derneğe bir para aktarımı olmayıp proje giderlerinin ortak finansmanı/giderlere ortak katılım olması gerektiği, yani destekte hedefin “tüzel kişilik” değil “spor faaliyeti veya hizmeti” olması gerektiği unutulmamalıdır.**

Ve tabi ki diğer usul şartlarının (meclis kararı ve anlaşma/protokol gibi) da yerine getirilmesi esasa hizmet etmenin temel koşuludur.

KAYNAKLAR

<https://www.mevzuat.gov.tr> (Erişim tarihi 21.03.2021)

<https://www.sayistay.gov.tr/tr/kararlar/dk/> (Erişim tarihi 08.03.2021)

Denizay AKINCI

Marmara Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Öğrencisi

KESİNLEŞEN İMAR PLANLARI VEYA PARSELASYON PLANLARINA KARŞI DAVA AÇMA SÜRESİ

1. GİRİŞ

İmar hukuku insan, toplum ve çevre ilişkilerinde sağlıklı ve dengeli bir hayat ortamı oluşturmayı amaçlar. İnsan topluluklarının bir arada bulunmasıyla oluşan şehir mekânlarının düzenli yaşam alanları haline getirilmesi gerekmektedir. Fiziki coğrafyanın nasıl kullanılacağı, hangi ekonomik ve sosyal faaliyetlerin nerede yapılacağına bilinmesi orada yaşayan insanların hayat hakkını olduğu gibi, mülkiyet haklarını da güvenceler. İmar planları ile bir yerleşmenin veya bir alanın fiziksel, sosyal, ekonomik ve estetik açıdan iyileştirilmesi, korunması ve geliştirilmesi için uygulanması gerekli görülen hukuki düzenlemeler yapılır. Birey ve topluluklar ile çevreleri arasında düzenli ilişkiler kurulmasını sağlamaya yönelik çalışmaların toplamı¹ olan planlama faaliyeti, gelecekte ulaşılmak istenen hedefleri ve bu hedeflere ne zaman, hangi araç ve yöntemlerle ulaşılabileceğini bugünden

belirlemek² üzere imar bakımından belli ilkeler (planlama ve şehircilik ilkeleri) doğrultusunda bilimsel tespitler yapar. İmar planları belli bir yerde yaşayan halkın sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılamayı, sağlıklı ve güvenli bir çevre oluşturmayı, yaşam kalitesini artırmayı hedefler ve bu amaçla o yerin ekonomik demografik, sosyal, kültürel, tarihsel, fiziksel özelliklerine ilişkin araştırmalara ve verilere dayalı olarak hazırlanan, kentsel yerleşme ve gelişme eğilimlerini alternatif çözümler oluşturmak suretiyle belirler; arazi kullanımını, koruma, kısıtlama, örgütlenme ve uygulama ilkelerini ortaya koyar.

2. “PLAN” FAALİYETİNDE HUKUKA UYGUNLUK SORUNU

İmar planları, idarenin kamu gücü ayrıcalığına dayanan, kamu yararı maksadıyla yapılan ve icrai nitelikteki tek yanlı düzenleyici işlemlerindedir.³ Bir diğer

¹ Kalabalık, Halil (2017) İmar Hukuku Dersleri, Ankara: Seçkin Yayınevi, s.47; Ergen, Cafer(2006), İmar Planları, Ankara, Seçkin Yayınevi, s.169

² Sezen, Seriyne (1999), Devletçilikten Özelleştirmeye Türkiye’de Planlama, Ankara, TODAİE Yayını, s.37.

³ Yayla, Yıldızhan (1990), İdare Hukuku I, 2. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, s.119.; Yaşar , Hasan Nuri (2008), İmar Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, s. 22

anlatımla, imar planları idarenin sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir düzenleme yetkisi kapsamında yapmış oldukları genel, kişilik dışı kural işlemlerindedir.⁴ İmar planları bu yönüyle genellik, süreklilik, soyutluk, objektiflik özelliklerini taşımakta ve bir defa uygulanma ile sona ermemekte; yeni bir plan yapılana kadar düzenleme alanındaki tüm arazi kullanım kriterlerini belirlemektedir.⁵

İmar planlarının ve diğer tüm planların Anayasaya, kanunlara ve yönetmeliklere uygun olması gerekir⁶. İmar planları kendi içinde kademeli bir hiyerarşik yapı bütünlüğü içinde hazırlanır. Buna göre mekânsal planlar; kapsadıkları alan ve amaçları açısından (kalkınma planı ile varsa bölge planları, bölgesel gelişme stratejileri ve diğer strateji belgelerinde ortaya konulan hedefler dikkate alınarak hazırlanmış olan) Mekânsal Strateji Planlarına uygun olarak; “Çevre Düzeni Planları” ve “İmar Planları” kademelerinden oluşur. İmar planları ise nazım imar planı ve uygulama imar planı olarak hazırlanır. Her plan bir üst kademedeki plana uygun olarak planlama ilkeleri, şehircilik esasları ve kamu yararı dikkate alınarak hazırlanır.

İmar Planları mülkiyet hakkına (ve kamu yararına) yönelik ihlal edici hükümler getirdiğinde bunlara karşı idari itiraz ve yargısal başvuru olanakları kullanılabilir. Mevzuatta itiraz ve yargısal sürecin nasıl işletileceğine ilişkin düzen-

leme yer almaktadır. Buna göre:

İmar Planları onay tarihinden itibaren belediye başkanlığınca tespit edilen ilan yerlerinde ve ilgili idarelerin internet sayfalarında bir ay süreyle eş zamanlı olarak ilan edilir. Bir aylık ilan süresi içinde planlara itiraz edilebilir. Belediye başkanlığınca belediye meclisine gönderilen itirazlar ve planları belediye meclisi on beş gün içinde inceleyerek kesin karara bağlar.

3. DAVA AÇMA SÜRESİNE GETİRİLEN KISITLAMA

İYUK “*Dava açma süresi*” başlıklı 7. maddesinde dava açma süresinin özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay’da ve İdare Mahkemelerinde altmış gün olduğu; ilanı gereken düzenleyici işlemlerde dava süresinin, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlayacağı; yine aynı Kanunun “*Üst makamlara başvurma*” başlıklı 11. maddesinde, ilgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasının üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebileceği, bu başvurunun işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durduracağı, altmış gün içinde bir cevap verilmezse isteğin reddedilmiş sayılacağı hususu kurala bağlanmıştır.⁷

İmar planlarına karşı 2577 sayılı Kanun’un 11. maddesi kapsamında başvuru için, özel bir Kanun olan 3194 sayılı Kanun’un 8/b maddesi ile özel bir itiraz sü-

4 Danıştay 8.D. 27.06.2018 tarih ve E.2016/ 578, K.2018 / 3664

5 Danıştay 6. D., 15.11.2017 tarihli, E.2013/1661, K.2017/9196

Danıştay 6. D., 26.09.2013 tarihli, E.2009/9204, K.2013/5327 . (www.sinerjias.com.tr)

6 Ünal, Yücel (2003) Türk Şehir Planlama Hukuku, Ankara: Yetkin Kitabevi, s.26.

7 Kaplan, Gürsel (2020) İdari Yargılama Hukuku, Bursa: Ekin Yayınevi, s.339 vd.

resi getirilmiştir. Buna göre, “imar planlarına karşı, bir aylık askı süresi içinde İYUK 11. maddesi kapsamında başvuruda bulunulması, bu başvuruya idari dava açma süresinin başlangıç tarihi olan son ilan tarihini izleyen günden itibaren altmış gün içinde cevap verilmeyerek isteğin reddedilmiş sayılması halinde, bu tarihi takip eden altmış günlük dava açma süresi içinde veya son ilan tarihini izleyen günden itibaren altmış gün içinde cevap verilmek suretiyle isteğin reddedilmesi halinde bu cevap tarihini izleyen günden itibaren altmış günlük dava açma süresi içinde veya itiraz süresi içerisinde başvuruda bulunulmaması durumunda imar planı kesinleşeceğinden, kesinleşme tarihinden itibaren altmış gün içerisinde yahut düzenleyici işlem niteliğindeki imar planının, parselasyon, imar durumu, yapı ruhsatı, kamulaştırma gibi sonradan gerçekleştirilebilen birel işlemler ile tatbik edilmesi halinde imar planına karşı, uygulama işleminin tebliğ edildiği tarihten itibaren 60 gün içerisinde uygulama işlemi ile birlikte ya da tek başına dava açılması gerekir”.⁸ Keza İYUK 10. madde kapsamında yapılacak bir başvuru ile bu sürenin yeniden canlanması mümkündür.⁹

14/2/2020 tarihinde 7221/6 m. ile **İmar** Kanununun 8. maddesine yapılan ilave gereğince “*Kesinleşen imar planları veya parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılabilir.*” İdari istikrar ilkesi

gereğince planlara karşı üzerinden uzunca bir süre geçtiği halde dava açılıp iptal edilme riski yaratılmasın diye burada maksimum bir süre öngörüldüğü düşünülse de bu düzenlemenin Anayasa’ya ve idare hukukunun pozitif kural ve içtihatlarına uygun olduğunu söylemek oldukça güçtür.

Çoğu zaman kişiler bakımından Anayasayla güvence altına alınan mülkiyet hakkına müdahale içerebilen bu işleme karşı hak arama hürriyeti kullanılarak (meşru, kişisel ve güncel bir menfaat ilişkisi olmak kaydıyla) idari yargıda dava açılabilir. Anayasamızın 125. maddesine göre ‘İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır’. Keza 36. maddesinde, ‘herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.’ 40/II. maddesinde ise: ‘Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.’

İdare hukukunda dava süresi, kamu düzeni ile ilgili olup, hak düşürücü nitelikte görülmektedir.¹⁰ İmar Kanunu’na getirilen “*Kesinleşen imar planları veya parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılabilir.*” hükmü, -mülkiyet gibi özel bir konuma sahip hakla ilgili- yargıda hak aramayı belli bir süre koşuluyla bağlamaktadır. Örneğin yurt dışında yaşayan bir taşınmaz sahibi beş yıl sonra çıkıp gelse, -devlet/idare işleminde hak arama yollarını ve bunun süresini kendi-

8 Danıştay 6.D. 27.09.2018 tarih ve E.2016/ 4637, K.2018 / 7111; Danıştay 6.D. 07.12.2015 tarih ve E.2015/ 6329, K.2015 / 7246; Danıştay 6.D. 05.12.2018 tarih ve E.2018/ 4551 K.2018 / 10112 1

9 Danıştay 6.D. 12.09.2018 tarih E.2015/ 5966, K.2018 / 6723

10 Danıştay 6.D. 07.12.2015 tarih ve E.2015/ 6329, K.2015 / 7246

sine bildirmediği halde- mülkiyet hakkına yönelik önemli kısıtlamalar getiren bir imar işlemine karşı dava açamayacaktır. Böyle bir sınırlandırmanın hem adil yargılanma hakkı hem de mülkiyet hakkına yönelik ölçüsüz bir müdahale oluşturduğu söylenebilir.

4. SONUÇ

14/2/2020 tarihinde 7221/6 maddesi ile İmar Kanunu'nun 8. maddesine yapılan ilave gereğince *"Kesinleşen imar planları veya parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılabilir"* düzenlemesinin *getiriliş maksadı her ne kadar düzenleyici işlemlerle tesisi edilmeye çalışılan kamu düzeninin istikrar ve sürekliliğini sağlamaya yönelik olsa da mülkiyet hakkına ilişkin önemli müdahaleler getiren imar planlarının beş yıldan sonra iptal davasına konu edilememesi hak arama hürriyetini engellemektedir.* Bu düzenlemenin İYUK 7/4 fıkrasında öngörülen "İlanı gereken düzenleyici işlemlerde dava süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Ancak bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her

ikisi aleyhine birden dava açabilirler. Düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması bu *düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel olmaz.*" hükmü, 7221/6 maddesi ile İmar Kanunu'nun 8. maddesinde yapılan düzenlemedeki *"...her halde..."* deyimini karşısında uygulama işlemi ile birlikte dava açılabilmesinin imkanına da sınırlama getirildiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

Ergen, Cafer (2006), İmar Planları, Ankara, Seçkin Yayınevi

Kalabalık, Halil (2017) İmar Hukuku Dersleri, Ankara: Seçkin Yayınevi,

Kaplan, Gürsel (2020) İdari Yargılama Hukuku, Bursa: Ekin Yayınevi.

Sezen, Seriyeye (1999), Devletçilikten Özelleştirmeye Türkiye'de Planlama, Ankara, TODAİE Yayını

Ünal, Yücel (2003) Türk Şehir Planlama Hukuku, Ankara: Yetkin Kitabevi

Yaşar, Hasan Nuri (2008), İmar Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi

Yayla, Yıldızhan (1990), İdare Hukuku I, 2. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi

Salim DEMİRHAN

E. Devlet Bütçe Uzmanı

BELEDİYE BAŞKANLARININ YURTDIŞI GÜNDELİKLERİ SORUNU VE 2022 YILI UMUDU

Harcırah Kanununda harcırah unsurları arasında sayılan gündeliklerden yurtiçi gündelikleri kanunun yürürlüğe girdiği tarihten bu güne bütçe kanunlarına bağlı (H) işaretli cetvelde belirlenmiştir. Ancak, yurtdışı gündelikleri 11/12/1981 tarihli ve 2562 sayılı Kanunla 34 üncü maddede yapılan değişikten önce Bütçe Kanunlarıyla tespit edilen yurtiçi gündeliklerin katları olarak belirlenmekte iken bu Kanunla yapılan değişiklikle yurtdışı gündelikler, gidilecek ülkeye, bulunulan unvanlara, memur ve hizmetlilerin aylık derecelerine ve gönderilme nedenlerine göre Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenme esası getirilmiştir. İlk yurtdışı gündeliklerine dair kararda (Kıbrıs'ta Verilecek Gündeliklere İlişkin Esaslar ayrı karar olarak belirlenmiştir.) 8/4/1982 tarihli ve 17668 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçildiği günden bugüne kadar da Hazine ve Maliye Bakanlığınca hazırlanıp, Cumhurbaşkanı kararı şeklinde yürürlüğe konmaktadır.

21 Nisan 2021 tarihli ve 31461 Sayılı Resmi Gazete yayımlanan 73 numaralı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Kurulması ile Kamu Personel İşlemlerinin Yürütülmesine İlişkin Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin iç ve dış yevmiyelerin belirlenmesi yetkisi Cumhurbaşkanlığı Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğünün görevleri arasına girmiş bulunmaktadır. Bu yetkinin nasıl kullanılacağı 2022 yılı Yurtdışı Gündeliklerine Dair Kararda görünecek olmakla birlikte, Cumhurbaşkanlığının 2021 yılı Kararında II. Sütuna "Kamu Başdenetçisi"ni eklemesi, **2022 yılı Kararında Belediye Başkanlarının eklenmesi konusunda bir umut ışığı doğurmuş bulunmaktadır. Böylece Belediye Başkanlarına uygulanacak gündelik konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığınca tereddütleri giderme konusundaki isteksizliğinin önüne geçilmiş olacaktır.**

Bilindiği üzere, gündelik; sürekli görevle yer değiştirmelerde seyahat gün-

leri için, geçici görevlendirmelerde ise seyahat günleri ile görevlendirilen yerde geçen günler için işe ve ibate gibi zaruri giderler karşılığı yapılan ve Harcırah Kanununun 33 ve 34 üncü maddelerinde yer alan esaslar çerçevesinde belirlenen miktarlar üzerinden yapılan ödemeyi ifade etmektedir. Ancak, yukarıda da ifade edildiği üzere yol ve görev gündeliği yanında yer değiştirme giderinin sabit ve değişken unsurunun hesabında da yine gündelikler kullanılmaktadır.

Yurtdışı gündelikler, geçici, sürekli veya tedavi amacıyla yurtiçinden yurtdışına, yurtdışında görevli iken yurtdışında başka bir ülkeye ve yurtdışında görevli iken yurtiçinde bir göreve gönderilenlere verilecek yabancı para cinsinden gündelikleri kapsamaktadır. Bu şekilde gönderilenlere verilecek gündelikler 6245 sayılı Harcırah Kanununun 34 üncü maddesi uyarınca, her yıl Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenmekte iken, 9/7/2018 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte 700 sayılı KHK ile düzenlemeyle yurtdışı gündeliklerini belirleme yetkisi Cumhurbaşkanına verilmiş bulunmaktadır. 2019 yılı için uygulanacak Cumhurbaşkanlığı Kararı ise 7/2/2019 tarihli ve 30679 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış bulunmaktadır. Bu Kararda Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) de yurtdışı olarak kabul edildiğinden bu ülkeye yapılacak geçici ve sürekli görevlendirmelerde verilecek gündelikler de ayrıca belirlenmektedir.

YURTDIŞI GÜNDELİKLERİ

Yurtdışı gündelikleri, 6245 sayılı Kanununun 34 üncü maddesinde 11/12/1981

tarihli ve 2562 sayılı Kanununun 13 üncü maddesiyle değişiklik yapılanı kadar her yıl bütçe kanunlarında yurtiçi gündeliklerin kaç katı olacağı unvanlar ile görevlere göre aylık/kadro derece itibarıyla Türk Lirası olarak belirlenmekteydi. Bu tarihte yapılan düzenleme ile yukarıda ifade edilen şekilde bir cetvel haline yabancı para cinsinden unvanlar, ek gösterge ve aylık/kadro derece itibarıyla belirlenmeye başlanmıştır.

2009 yılına kadar Yurtdışı Gündeliklerine Dair Kararda belirlenen gündeliklerde değişiklikler yapılmakta iken bu yıldan itibaren yabancı para cinsinden belirlenmiş gündeliklerde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Ancak;

- 2009 yılında çıkarılan ikinci Kararda hükümeti temsilen kararname ile gönderilen heyet üyeleri kısmı çıkarılmış, bu heyetin başkanları sözkonusu Cetvelin III numaralı sütununa eklenmiş,
- 2012 yılında Kosova için verilecek olan gündelikler Cetvele dahil edilmiş,
- 2013 yılında ek göstergesi 7.000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar için bir sütun oluşturulmuştur.

Uzun zamandır, uygulanacak gündeliklerde dahil olmak üzere Esaslarda bir değişikliğe gidilmemiştir. Ancak, 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişle ilgili olarak Cetvellerde yer alan Başbakan, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Başbakanlık Müsteşarı, Bakanlık Müsteşarları, Başbakanlığa bağ-

lı Müsteşarlar, Diyanet İşleri Başkanı ve Başbakan Başmüşaviri unvanları kaldırılmış ve bunların yerine Cumhurbaşkanını Yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Diyanet İşleri Başkanı da dahil olmak üzere Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların başkanları

unvanları dahil edilmiş, 2021 yılında da Kamu Başdenetçisi eklenmiş, ancak gündelik miktarlarında bir değişiklik yapılmamıştır.

2021 yılı için belirlenmiş yurtdışı gündelikleri aşağıdaki gibidir.

Yurtdışı Gündeliklerinin Hesaplanmasında Esas Alınacak Cetvel

GÖREV UNVANI / KADRO DERECE	T.B.M.M. Başkanı, Cumhurbaşkanını Yardımcıları	Anayasa Mahkemesi Başkanı, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı, Milletvekilleri, Kuvvet Komutanları, Jandarma Genel Komutanı, Sahil Güvenlik Komutanı, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, T.B.M.M. Genel Sekreteri, Orgeneral ve Oramiraller, Yargıtay, Danıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi ve Sayıştay Başkanları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Bakan Yardımcıları, Kamu Başdenetçisi	Yükseköğretim Kurulu Başkanı, Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Düzenleyici ve Denetleyici Kurul ve Kurum Başkanları, Korgeneral ve Koramiraller, Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların başkanları, merkezde sürekli görevle bulunanlar dışındaki Büyükelçiler, Askeri Temsil Heyeti Başkanı, Hükümeti temsil eden kararname ile görevlendirilen heyet başkanları	Ek göstergesi 7000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar (Belediye Başkanları için üst sınır)	Ek göstergesi 5300 ile 7000 e kadar olan kadrolarda bulunanlar	Aylık/ kadro derecesi 1-4 olanlar	Aylık/ kadro derecesi 5-15 olanlar	Tedavi Amacıyla Gönderilen Erbaş ve Erler
ÜLKELER (PARA BİRİMLERİ)	I SÜTUN	II SÜTUN	III SÜTUN	IV SÜTUN	V SÜTUN	VI SÜTUN	VII SÜTUN	VIII SÜTUN
A.B.D. (A.B.D. Doları)	220	182	146	124	117	110	93	46
Almanya (Euro)	198	164	131	111	105	99	83	41
Avustralya (Avustralya Doları)	342	283	227	192	181	171	143	71
Avusturya (Euro)	199	166	132	112	106	100	84	42
Belçika (Euro)	194	161	128	109	103	97	81	41
Danimarka (Danimarka Kronu)	1.491	1.238	988	838	791	746	627	310
Finlandiya (Euro)	179	148	119	100	95	90	74	38

Fransa (Euro)	192	160	127	108	102	96	81	40
Hollanda (Euro)	187	156	125	106	100	94	80	39
İngiltere (Sterlin)	139	115	91	78	74	69	59	29
İrlanda (Euro)	186	155	124	105	99	94	78	39
İspanya (Euro)	191	158	126	107	101	95	80	40
İsveç (İsveç Kronu)	1.637	1.359	1.085	919	867	819	687	341
İsviçre (İsviçre Frangı)	341	283	226	192	181	171	143	71
İtalya (Euro)	183	152	122	104	98	92	77	38
Japonya (Japon Yeni)	37.801	31.405	25.127	21.325	20.118	18.901	15.914	7.880
Kanada (Kanada Doları)	295	244	195	165	156	147	125	61
Kuveyt (Kuveyt Dinari)	61	50	40	35	33	31	25	12
Lüksemburg (Euro)	194	161	128	109	103	97	82	40
Norveç (Norveç Kronu)	1.437	1.193	952	808	762	719	604	299
Portekiz (Euro)	186	155	124	105	99	93	78	39
Suudi Arabistan (Suudi A. Riyali)	744	617	492	418	395	372	313	155
Yunanistan (Euro)	191	158	126	107	101	95	80	40
Kosova (Euro)	148	123	98	83	78	74	63	31
Diğer AB Ülkeleri (Euro)	152	127	101	86	81	76	65	32
Diğer Ülkeler (A.B.D. Doları)	190	157	125	106	100	95	80	40

Söz konusu Cetvelde belirlenen gündelikler yurtdışına veya yurtdışında iken başka bir yere, sürekli veya geçici bir görevle ya da tedavi amacıyla gönderilenlere gidiş ve dönüşleri ile tedavi ve geçici görevlendirme sürelerince verilmektedir. Birden fazla ülkeyi kapsayacak yurtdışı geçici görev yolculuk ve ikametlerde, her ülkedeki kalış süresi için o ülkeye ilişkin gündelik miktarının esas alınması gerekmektedir.

Geçici görev ile yabancı ülkelere gönderilenlere, özel anlaşmaları gereğince yabancı devlet, uluslararası kuruluş veya resmi diğer kuruluşlar tarafından ödeme yapıldığı takdirde bu ödemelerin ilgilerin hak ettikleri harcırahlarından değil sadece gündeliklerinden indirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca kurumlar;

- hizmetin özellikleri,
- mevcut ödenek miktarı,

- yabancı devlet, uluslararası kuruluş, resmi veya özel diğer kurum ve kuruluşlar tarafından ödeme yapılması,
- görev yerinde ücretsiz veya düşük ücretli yatacak yer temin edilmedi,
- yemek ihtiyaçlarının kısmen veya tamamen karşılanması gibi

hususları dikkate almak suretiyle, ekli cetvelde gösterilen miktarlardan daha aşağı miktarda gündelik ödeyebilmektedirler. Ancak, bu şekilde ödenecek gündeliklerin ilgililerce kabul edildiğinin görev mahallinden ayrılmadan önce idarelerine yazılı olarak bildirilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, Yurtdışı Gündeliklerine Dair Karar hükümlerine göre yurtdışına veya sürekli görevle yurtdışında iken başka ülkelere geçici görevle gönderilenlere, Türkiye'den veya sürekli görevle buldukları ülkelerden her çıkışlarında, seyahat ve ikamet süresinin ilk on günü için ödenecek gündelikler, ekli cetveldeki miktarların % 50 artırılması suretiyle hesaplanmaktadır. İndirimli gündelik belirlenmesi halinde de 35 Seri Nolu Harcırah Genel Tebliği uyarınca % 50 artırımlı gündelik uygulanması gerekmektedir.

Türkiye'den yurtdışına geçici görevle gönderilenlerden, seyahat ve ikamet süresinin ilk on günü ile sınırlı olmak kaydıyla, yurtdışında yatacak yer temini için ödedikleri ücretleri fatura ile belgelendirenlere, faturada gösterilen günlük yatak ücretinin yukarıda belirtildiği şekilde artırımlı olarak hesaplanan gündeliklerinin % 40'ına kadar olan miktar için

bir ödeme yapılmamakla birlikte, %40'ını aşması halinde ise aşan kısmın sadece % 70'i ayrıca ödenebilmektedir. Ancak, yatacak yer temini için ödenecek günlük ilave miktar, artırımlı olarak hesaplanan gündeliklerin ekli cetvelin;

- I-III no'lu sütunlarda gösterilen unvanlarda bulunanlar için % 100'ünden,
- IV-VIII no'lu sütunlarda gösterilen kadrolarda bulunanlar için % 70'inden,

fazla olamayacaktır.

Yurtdışı Gündeliklerine Dair Kararın 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ekli cetvelde gösterilen miktarlardan daha aşağı miktarda gündelik belirlenmesi durumunda ise yatacak yer ücretinin hesaplanmasında, ekli cetvelde gösterilen gündeliklerin artırımlı miktarları esas alınması gerekmektedir.

Konaklama gideri ödenmesinde 2009 yılında başlamak üzere, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri için özel düzenleme yoluna gidilmiştir. Bu çerçevede, ekli cetvelde yer alanların yurtdışına geçici görevlendirmelerinde; görevin önem ve özelliği ile görev yeri itibarıyla oluşabilecek konaklama gideri ihtiyacı dikkate alınmak ve belgelendirilmek suretiyle görevlendirme süresince;

- Genel müdür ve daha üst makam yöneticileri ile ek göstergeleri genel müdür düzeyinde veya daha yüksek tespit edilen görevde bulunan yöneticilerin,
- Ek göstergesi 8.000 ve daha yüksek olanlarla birlikte aynı yurtdışı

toplantısına katılan ilgili kurum personelinin,

- Zorunlu ve istisnai hollere münhasır olmak üzere, ilgili Bakanın onayı alınmak şartıyla (a) ve (b) bendleri kapsamı dışında kalan diğer personelin,

konaklama bedelinin ilgilinin gündeliklerinin %40'ını aşan kısmının tamamının ödenmesi imkanı getirilmiştir. Ancak, bu madde kapsamında yıl içinde yapılan görevlendirmeler sonucunda, bu Kararın 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan tutarları aşan konaklama bedeli için idare bütçesinden yapılacak yıllık harcama tutarının toplamı ilgili idare bütçesinin 03.3.3.01 ekonomik kodunda yer alan yurtdışı geçici görev yolluğu kesintili başlangıç ödeneğinin %30'unu aşamayacağı düzenlemesi getirilerek, bu maddenin her görevlendirme için uygulanmasının önüne geçilmiş bulunmaktadır. Bu maddenin uygulanması ile ilgili olarak Maliye Bakanlığınca belirlenmiş bulunan Usul ve Esaslarda sözkonusu oranın hesaplanmasında; görevlendirmenin ilk 10 günü için Kararın 5 inci maddesi gereğince tamamı ödenen konaklama bedellerinden söz konusu görevlendirmeler için Kararın 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre hesaplanacak konaklama bedelleri mahsup edildikten sonra kalan tutarların toplamı ile görevlendirmenin ilk 10 gününden sonraki günler için ödenen konaklama bedellerinin tamamının toplamalarının esas alınacağı belirtilmiştir.

Ayrıca, harcama birimleri, yurt dışı geçici görevlendirmelerde Kararın 5 inci

maddesi gereğince konaklama bedellerinin ödenmesinin söz konusu olması halinde, görevlendirme onayı alınmadan önce mali hizmetler birimlerinin kordinatörüne parafını alacakları ifade edilmiş ve idarelerin mali hizmetler birimleri, Kararın 5 inci maddesi kapsamındaki işlemleri 5018 sayılı Kanununun 58 inci maddesi uyarınca ön mali kontrole tabi tutmak suretiyle ikinci fıkradaki ödenek limitlerinin aşılmaması hususunun gözetileceği belirtilmiştir.

2012 yılında sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait bankaların yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile genel müdürleri, 2015 yılında ise 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki kamu iktisadi teşebbüsleri ile 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna tabi olup sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan işletmeciler kuruluşları ve sermayesinin tamamı Hazineye ait olup Sayıştay denetimine tabi olan diğer kurum ve kuruluşların genel müdürleri Yurtdışı Gündeliklerine Dair Kararın 5 inci maddesi kapsamına dahil edilmiştir. Ancak, bu kurumlarda bu kapsamda yıl içinde yapılan görevlendirmeler sonucunda, bu Kararın 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan tutarları aşan konaklama bedeli için yapılacak yıllık harcama tutarının toplamı, ilgili kurum bütçesinin yurtdışı geçici görev yolluğu amacıyla bütçelerine tefrik edilen ödeneklerinin %30'unu aşamayacaktır.

Yurtdışı Gündeliklerine Dair Kararda harcırah için avans verilmesi halinde,

avansın Türk Lirası cinsinden tutarı, yabancı para cinsinden avans miktarının tahakkuk tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca ilan edilen efektif satış kuruyla çarpılması suretiyle bulunacağı, avans ilgiliye Türk Lirası cinsinden ödeneceği belirtilmiş ve avansın mahsup işlemlerinde ise ilgiliye ödeme tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca ilan edilen efektif satış kuru esas alınacağı ifade edilmiştir.

Harcırah için avans verilmemiş halinde ise, yurtdışı gündeliklerinin Türk Lirası cinsinden tutarı, yabancı para cinsinden gündelik miktarının beyanname düzenleme tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca ilan edilen döviz satış kuruyla çarpılması suretiyle bulunması gerekmektedir. Yabancı para cinsinden, müstahak olunan harcırah miktarının avans miktarından fazla olması halinde ise fazla olan kısım için, beyanname düzenleme tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca ilan edilen döviz satış kuru esas alınacaktır.

Yurtdışı Gündeliklerine Dair Kararın KKTC'ne Yapılacak Yolculuklarda Verilecek Gündeliklere Dair Karar hükümleri uygulananlara, staj ve öğrenim amacıyla yurtdışına gönderilenlere (gidiş ve dönüş yol gündelikleri hariç), Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu Kararıyla yurtdışına gönderilenlere (gidiş ve dönüş yol gündelikleri hariç) ve 15/1/2010 tarihinden sonra yurtdışına tedavi amacı ile gönderilen ve tedavileri Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanana uygulanmayacağı açıkça ifade edilmiştir.

KKTC GÜNDELİKLERİ

KKTC'nde verilecek gündeliklerde her yıl GSMH Deflatörü dikkate alınarak artış sağlanmaktadır. Bilindiği üzere, KKTC'nde Türk Lirası kullanıldığı için bu ülkeye gideceklere ödenecek gündelikler de Türk Lirası üzerinden belirlenmektedir.

2021 yılı için KKTC'nde verilecek bulunan gündelikler aşağıdaki gibidir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Yapılacak Yolculuklarda Verilecek Gündeliklere İlişkin Cetvel

	<u>GÖREV UNVANI/KADRO DERECESESİ</u>	<u>GÜNDELİK MİKTARI (TL)</u>
1.	Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Cumhurbaşkanı Yardımcıları	238,90
2.	Anayasa Mahkemesi Başkanı, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı, Milletvekilleri, Kuvvet Komutanları, Jandarma Genel Komutanı, Sahil Güvenlik Komutanı, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, T.B.M.M. Genel Sekreteri, Orgeneraller, Oramiraller, Yargıtay, Danıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi ve Sayıştay Başkanları, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Bakan Yardımcıları, Kamu Başdenetçisi	192,60

3.	Yükseköğretim Kurulu Başkanı, Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri, Korgeneral ve Koramiraller, Cumhurbaşkanlığına bağlı kurum ve kuruluşların başkanları, merkezde sürekli görevle bulunanlar dışındaki Büyükelçiler	167,80
4.	Yukarıdakiler dışında kalan memur ve hizmetlilerden;	
	a)Aylık/kadro derecesi 1 olanlar (Belediye Başkanları için üst sınır)	143,90
	b)Aylık/kadro derecesi 2-4 olanlar	119,90
	c)Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	96,00

KKTC'ne yapılan geçici görevlendirmelerde kurumlar;

- hizmetin özellikleri,
- mevcut ödenek miktarı,
- resmi veya özel kurum ve kuruluşlar tarafından ödeme yapılması,
- görev yerinde ücretsiz veya düşük ücretli yatacak yer temin edilmesi,
- yemek ihtiyaçlarının kısmen veya tamamen karşılanması

gibi hususları dikkate almak suretiyle, yukarıdaki cetvelde gösterilen miktarlardan daha aşağı miktarda gündelik ödeyebilmektedirler. Ancak, bu şekilde ödenecek gündeliklerin ilgililerce kabul edildiğinin görev mahallinden ayrılmadan önce idarelerine yazılı olarak bildirilmesi gerekmektedir.

KKTC'ne geçici görevle gönderilen ve bu Karar hükümlerine göre gündelik ödenenlere, yatacak yer temini için ödedikleri ücretleri belgelendirmeleri halinde, belge bedelini aşmamak ve her defasında on gün ile sınırlı olmak üzere, gündeliklerinin yarısına kadar olan kısmı yatacak yer ücreti olarak ödenmektedir.

Ancak, Kararın 2 nci maddesi uyarınca ekli cetvelde gösterilen miktarlardan

daha aşağı miktarda gündelik belirlenmesi durumunda, yatacak yer ücretinin hesaplanmasında, ekli cetvelde gösterilen gündelik miktarları esas alınacaktır.

KKTC'ye yapılan sürekli görevlendirmelerde, görevlendirilenlere 6245 sayılı Harcırah Kanununun 46 ncı maddesi uyarınca verilecek sürekli görev yolunun unsuru olan yer değiştirme giderinin hesabında, ekli cetvelde gösterilen gündelik miktarlarının % 50 fazlası esas alınmaktadır. Ancak, yol gündeliklerinin ödenmesinde artırımlı gündelik uygulanması yapılmamaktadır.

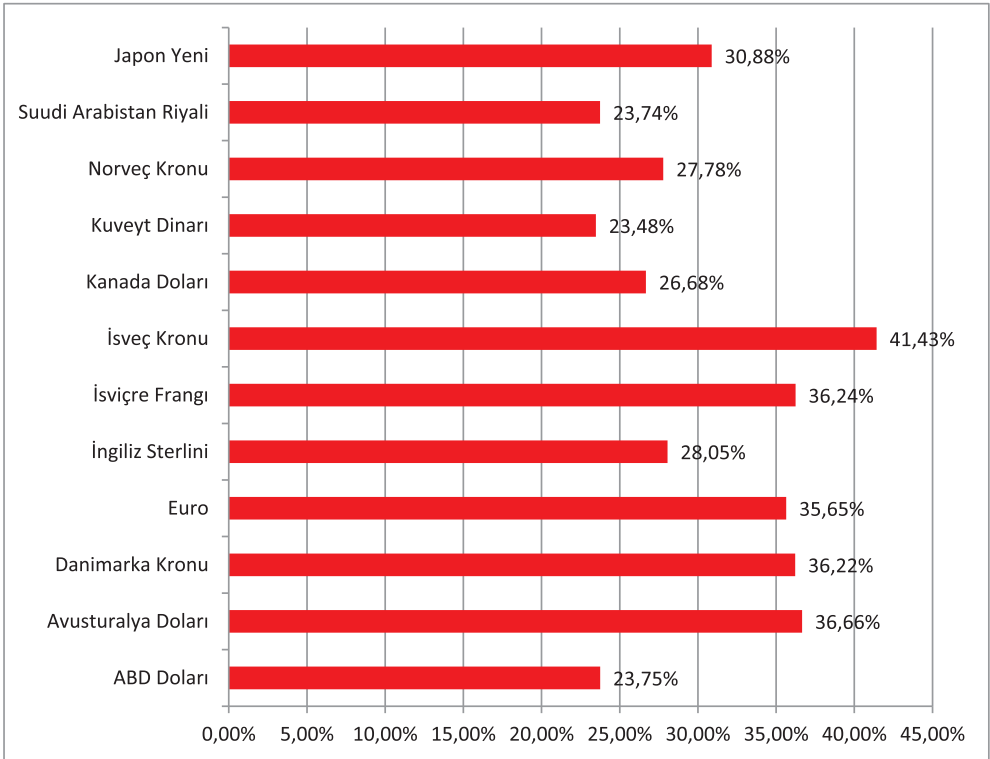
Ayrıca, 14/7/1964 tarihli ve 500 sayılı Kıbrıs'a Gönderilecek Türk Askeri Birliği Mensuplarının Aylık ve Ücretleriyle Çeşitli İstihkakları ve Birliğin Başka Giderleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında bulunanlara, bu Karara göre ayrıca ikamet gündeliği ve KKTC'nde yapacakları geçici görev yolculukları için gündelik verilmemektedir.

YURTDIŞI GÜNDELİKLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

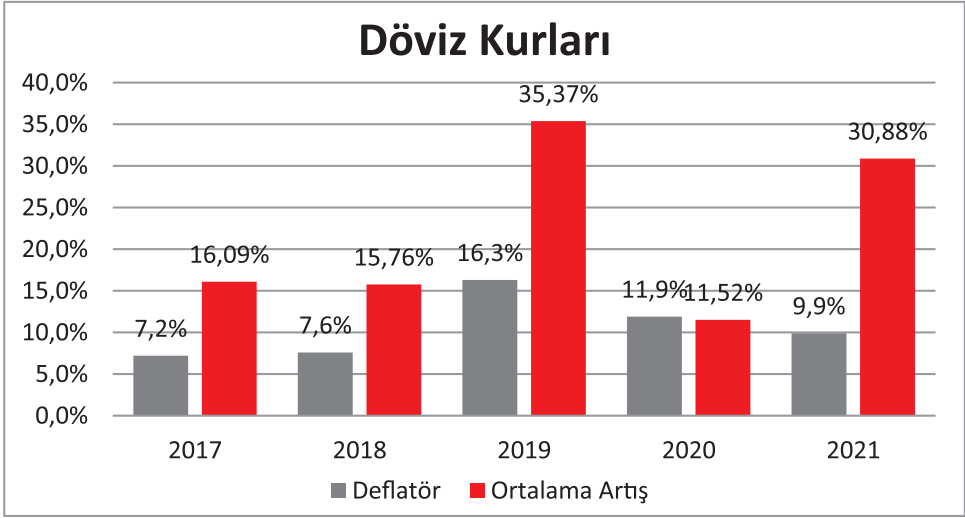
Yukarıda da ifade edildiği üzere, KKTC'nde ödenecek gündelikler her yıl yeniden belirlenirken, diğer ülkelere yapılacak seyahatlerde ödenecek gün-

delikler 2009 yılından bu güne bir de-ğişiklik yapılmamıştır. 2021 yılı yurtiçi gündeliklerinde yapılan artış gibi KKTC için belirlenen gündelikler de deflatör oranında belirlenmiştir. Ancak, KKTC dışında kalan ülkelere gidenlere günde-likler gittikleri ülkenin para birimi şek-linde ödendiği gibi listede belirtilmeyen ülkeler için ABD Doları veya Avro olarak ödenmektedir.

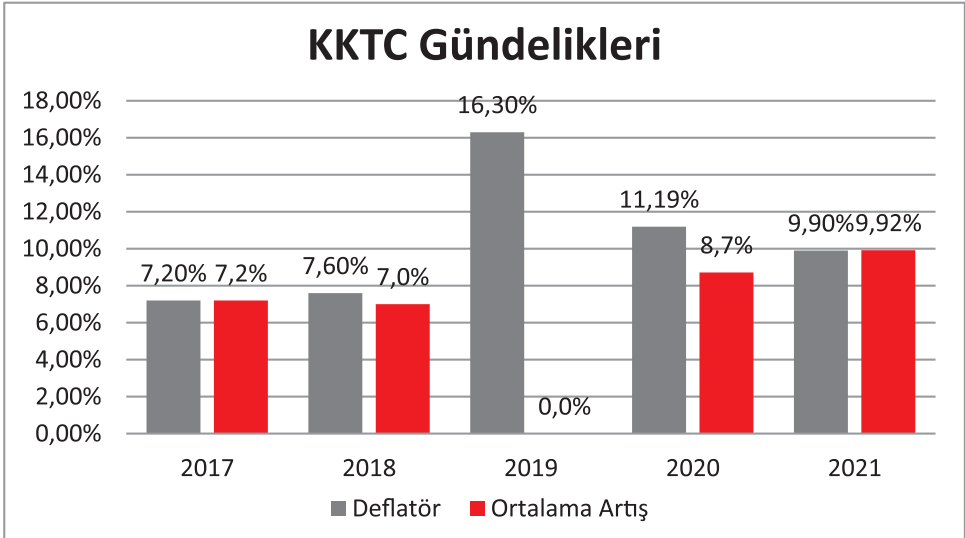
Yurtdışı için gündelikleri Türk Lirası cinsinde 2021 yılında kurlardaki de-ğişik-likler dikkate alındığında en yüksek artış % 41,43 düzeyine İsveç Kronu olurken, en düşük artış % 23,48 düzeyine Kuveyt Dinarı gerçekleşmiştir. Oysa 2021 yılı için belirlenmiş bulunan GSYH Deflatör oranı % 9,9 olup, kur artışları bu oranın çok üzerindedir.

Döviz kurlarındaki ortalama artışlara bakacak olursak; 2020 yılı dışında kurlarda-ki artışlar GSYH Deflatörünün çok üzerinde gerçekleşmiştir.

KKTC'ne gelince burada gündelikler 2017 ve 2018 yıllarında GSYH Deflatörü düzeyinde artırılırken diğer yıllarda bu oranın altında veya bu oran civarında artış yapılmasına rağmen 2019 yılı gündelikler değiştirilmemiş ve 2020 ve 2021 yıllarında deflatör oranında artış yapılmıştır.

Döviz kurları sözkonusu yabancı paraların satın alma gücünü gösterdiği değerlendirildiğinde gündeliklerde artış yapılmamakla bu ülkelerdeki % 2 ve üzeri yıllık fiyat artışlarından kaynaklı olarak kamu görevlilerine ödenen gündeliklerin yetersiz kalacağını söylemek mümkün bulunmaktadır. 2009 yılı öncesine kadar yurtdışı gündeliklerden artı yapılırken bu yıldan sonra bir artış gerçekleşmemiştir. 2009 yılından günümüze gündeliklerin yurtdışında satın alma gücü neredeyse 1/4 oranında azalmış bulunmaktadır. Bu nedenle, 2009 öncesindeki gibi yurtdışı gündeliklerde de artış yapılmasının yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

BELEDİYE BAŞKANLARININ YURTDIŞI GÜNDELİKLERİ VE KO- NAKLAMA

Yukarıda 2022 yılında beklenti ümidi dışarda bırakacak olursak Belediye Başkanları Harcırah Kanununa göre hizmeti tanımasına girmekte olup, kurumlarda yalnız ödenek mukabili çalışanlar olarak ifade edilmektedir. Ödenek mukabili çalışanlar, genellikle seçim yoluyla tayin edilen ve özlük hakları belirli mercilerce saptanan kamu görevlileridir. Bunları, TBMM Üyeleri, Belediye Başkanları, İl Genel Meclisi Üyeleri, İl Encümeni Üyeleri, Belediye Meclisi Üyeleri, Belediye Encümeni Üyeleri şeklinde saymak mümkündür.

6245 sayılı Kanun kapsamına giren kurumlarda yalnız ödenek almak suretiyle çalışanlar kapsamına; TBMM Üyeleri, Büyükşehir dahil Belediye Başkanları, İl Encümeni Üyeleri ve Büyükşehir Belediye Encümeni ile Belediye Encümeni üyele-

ri girmekte ancak yine seçimle gelen İl Genel Meclisi Üyeleri, Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeleri ve Belediye Meclisi Üyeleri hizmetli tanımı kapsamında yer almamaktadır. Bunlar için 6245 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde belirlenen esaslara göre gündelik verilmesi gerekmektedir.

Ödenek mukabili çalışanlar, usulüne uygun olarak ihdas edilmiş bir kadroya sahip olmadıklarından bunların harcırahı, almakta oldukları ödeneklerin brüt tutarının en yakın memur aylığının derecesine göre kıyasen hesaplanması ve bu hesaplamada emsal alınacak Devlet memuru aylığı, ek gösterge ve her türlü yan ödeme hariç sadece aylık gösterge tablosunda yer alan göstergeye (ek gösterge dahil) aylık katsayının uygulanması sonucunda bulunacak miktar esas alınması gerekmektedir.

Ödenek mukabili çalışanların harcırahları Harcırah Kanununun 7 inci maddesinde açıkça belirtildiği üzere 4 üncü derecedeki memurun harcırahı ile sınırlı olmayıp, mukayese sonunda bulunacak dereceye (ek gösterge dahil) göre belirlenecektir. Bu miktar 2021 yılı için yurtiçi gündeliklerinin 61,65 TL'yi gösterirken, yurtdışında ise Yurtdışı Gündeliklerinin Hesaplanmasında Esas Alınacak Cetvelin IV. sütununda belirtilen gündelikleri aşamayacağı değerlendirmekle birlikte belediyelerde bunun farklı uygulandığını da söylemek gerekmektedir. Burada en başta 6245 sayılı Kanunun 8 inci maddesinde düzenlemeden bahisle 7 nci madde kapsamında gündeliklerinin belirlenmesi gereken belediye başkanları 5-15 derece-

deki devlet memuru gündeliğini aşabileceğinden hareketle 1-4 derecedeki devlet memuru gündeliğinin uygulanması veya emekli keseneği için öngörölmüş bulunan ek göstergenin belediye başkanlarına uygulanması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği üzere, 2022 yılı yurtdışı gündeliklerinin belirlenmesinde Büyükşehir Belediye Başkanlarının II. Sütunda, diğer Belediye Başkanlarının ise III. Sütunda sayılması yerinde olacaktır.

Ayrıca, Belediye Başkanlarının bazen belediyelerini bazen de ülkeyi temsil edildikleri düşünöldüğünde sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait

bankaların yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile genel müdürler ve 8/6/1984 tarihli ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki kamu iktisadi teşebbüsleri ile 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanuna tabi olup sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan işletmeciler kuruluşlar ve sermayesinin tamamı Hazineye ait olup Sayıştay denetimine tabi olan diğer kurum ve kuruluşların genel müdürleri gibi yurtdışı konaklama gideri ödemelerinde Yurtdışı Gündeliklerine Dair Kararın 5 maddesi kapsamına dahil edilmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

KAMU İHALE KANUNUNUN 62 NCİ MADDESİNİN (I) BENDİ KAPSAMINDA YAPILACAK BAŞVURULAR

Erdoğan DEDEOĞLU

*Sayıştay Uzman Denetçisi
Kamu Yönetimi Uzmanı*

1. GİRİŞ

Kamu ihaleleri bütçe içinde önemli bir yer tutmaktadır. İhale yoluyla hem kamu sektöründen özel sektöre hem de özel sektörden kamu sektörüne önemli miktarda kaynak aktarımı gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle ihale konusu kamu hukukunun en tartışmalı alanlarından biri haline gelmekte ve ihale mevzuatı en sık değişen mevzuat arasında yer almaktadır.

Ülkemizde kamu ihaleleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine göre yürütölmektedir. 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kamuya gelir sağlamaya yönelik satım, kiraya verme, trampa ve mülkiyetin gayri aynı hak tesisi işleri ihalelerini, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ise kamu harcaması yapılmasına yönelik alım, hizmet, yapım, kiralama ve taşıma işleri ihalelerini düzenlemektedir.

Kamu harcaması yapılmasına yönelik ihalelerin düzenlendiği 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda; kamu hukukuna tâbi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veyahut kamu kaynağı kullanan

kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usuller düzenlenmiştir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, kamu idarelerinin her türlü mal, hizmet ve yapım işi ihalelerinde uygulayacakları prosedürleri ayrıntılı olarak belirleyen bir usul kanunudur. Kamu idareleri yapacakları her türlü mal, hizmet ve yapım işi ihalelerini bu Kanunda yer alan usullere göre sonuçlandıracaktırlar.

Kamu İhale Kanununa göre ihale; bu Kanunda yazılı usul ve şartlarla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayını müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemler olarak tanımlanmaktadır.

Kamu idareleri tarafından ihtiyaç duyulan her türlü mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin temini Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabidir. İdareler bu Kanunda öngörölen ihale yöntemlerini uygulayarak mal ve hizmet alımları ile yapım işi ihtiyaçlarını karşılayacaklardır.

Kanunda idarelerce mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalelerinde uygulanacak ihale usulleri; açık ihale usulü, belli istekliler arasında ihale usulü ve pazarlık usulü olarak sayılmıştır.

Kamu İhale Kanununda, idareler tarafından gerçekleştirilecek ihalelerde göz önünde bulundurulacak birtakım temel ihale ilke ve kurallarına yer verilmiştir. Bu temel ihale ilke ve kuralları; saydamlık, rekabet, eşit muamele, güvenilirlik, gizlilik, kamuoyu denetimi, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması, kaynakların verimli kullanılması, aralarında kabul edilebilir doğal bir bağlantı olmadığı sürece mal alımı, hizmet alımı ve yapım işlerinin bir arada ihale edilememesi, eşik değerlerin altında kalmak amacıyla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin kısımlara bölünememesi, ihalelerde açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulünün temel usuller olduğu, ödeneği bulunmayan hiçbir iş için ihaleye çıkılamayacağı ve Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) raporu gerekli olan işlerde ihaleye çıkılabilmesi için ÇED olumlu belgesinin alınmış olması zorunluluğu gibi ilkeler ve idarelerce uyulması gereken diğer bazı kurallardır.

İhalelerde, idareler tarafından uyulması gereken kuralardan biri de Kamu İhale Kanunu'nun 21 ve 22 nci maddelerindeki parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamının, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadıkça aşamayacakları kuralıdır. Bu kural Kamu İhale Kanunu'nun 62 nci maddesinin (1) bendinde düzenlenmiştir.

Bu makalemizde Kamu İhale Kanununa göre yapılan ihalelerde göz önünde bulundurulması gereken kurallardan "Bu Kanunun 21 ve 22 nci maddelerindeki parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamı, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadıkça aşamaz." Kuralında belirtilen % 10 luk limitin aşılabilmesine yönelik Kamu İhale Kuruluna yapılacak uygun görüş başvurusu incelenecektir.

2. KAMU İHALE KANUNUNUN 62 NCİ MADDESİNİN (1) BENDİNDE YER ALAN KURAL

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun "İdarelerce uyulması gereken diğer kurallar" başlıklı 62 nci maddesinde bu Kanun kapsamındaki idarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işleri için ihaleye çıkılmadan önce uyulması zorunlu olan bazı kurallara yer verilmiştir. Bu kurallar Kanunun 62 nci maddesinde dokuz bent halinde ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

Kamu İhale Kanununun "İdarelerce uyulması gereken diğer kurallar" başlıklı 62 nci maddesi hükmü şöyledir:

"Madde 62- Bu Kanun kapsamındaki idarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işleri için ihaleye çıkılmadan önce aşağıda belirtilen hususlara uyulması zorunludur:

a) Yatırım projelerinin plânlanan sürede tamamlanarak ekonomiye kazandırılabilmesi amacıyla, birden fazla yılı kapsayan işlerde ihaleye çıkılabilmesi için, işin süresine uygun olarak yıllar itibariyle ödeneğin bütçelerinde bulunmasını sağlamak üzere programlamanın yapılmış olması zorunludur. İlk yıl için

öngörülen ödenek, yılı merkezî yönetim bütçe kanununda belirlenen stratejik öneme sahip yatırımlar veya projeler hariç olmak üzere, proje maliyetinin % 10'undan az olamaz ve başlangıçta daha sonraki yıllar için programlanmış olan ödenek dilimleri sonraki yıllarda azaltılamaz.

b) Öngörülen ödeneklerin kullanılmasına imkan verecek süre dikkate alınarak, idarelerce ihalelerin zamanında yapılması, birden fazla yılı kapsayan ve yatırım niteliği olan işlerde (doğal afetler nedeniyle yapılması gerekenler hariç) ise yılın ilk dokuz ayında ihalenin sonuçlandırılması esastır. (Ek ibare: 30/7/2003-4964/38 md.) Ancak ertesi malî yılda gerçekleştirilecek süreklilik arz eden mal ve hizmet alımları için bir önceki malî yıl sona ermeden ihaleye çıkılabilir.

c) (Değişik: 18/4/2007-5625/5 md.) Yapım işlerinde arsa temin edilmeden, mülkiyet, kamulaştırma ve gerekli hallerde imar işlemleri tamamlanmadan ve uygulama projeleri yapılmadan ihaleye çıkılamaz. İhale konusu yapım işinin özgün nitelikte ve karmaşık olması nedeniyle teknik ve malî özelliklerinin gerekli olan netlikte belirlenemediği durumlarda ön veya kesin proje üzerinden ihaleye çıkılabilir. Uygulama projesi bulunan yapım işlerinde anahtar teslimi götürü bedel teklif alınmak suretiyle ihale yapılması zorunludur. Ancak, doğal afetler nedeniyle uygulama projesi yapılması için yeterli süre bulunmayan yapım işlerinde ön veya kesin proje üzerinden, her türlü onarım işleri ile işin yapımı sırasında belli aşamalarda arazi ve zemin etütleri gerekmesi veya uygulamada imar ve güzergâh değişikliklerinin muhtemel ol-

ması nedenleriyle ihaleden önce uygulama projesi yapılamayan, bina işleri hariç, yapım işlerinde ise kesin proje üzerinden ihaleye çıkılabilir. Bu işlerin uygulama projesi yapılabilen kısımlar için anahtar teslimi götürü bedel, uygulama projesi yapılamayan kısımlarda ise her bir kalem iş için birim fiyat teklif almak suretiyle ihale yapılabilir. Arsa temini, mülkiyet ve kamulaştırma işlemlerinin tamamlanması şartı, baraj ve büyük sulama, içmesuyu isale hattı, enerji nakil hattı, trafo, trafo merkezleri, şalt tesisleri, kaptajlar, su depoları, karayolu, liman ve havaalanı, demiryolu, petrol ve doğalgaz boru hattı projelerinde aranmaz.

d) (Değişik: 30/7/2003-4964/38 md.) İdarelerce bütçesinin programlanmasında, ihalede ise isteklilerce verilen tekliflerin karşılaştırılmasında kullanılmak üzere tespit edilen yaklaşık maliyet isteklilere duyurulmaz.

e) (Değişik: 20/11/2017-KHK-696/83 md. Aynen kabul: 1/2/2018-7079/78 md.) 1) 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri (MİT Müsteşarlığı hariç) ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) sayılı listede yer alan idarelerin merkez ve taşra teşkilatları, il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler; merkezi yönetim, sosyal güvenlik kurumu, fon, kefalet sandığı, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü, mahalli idare ve şirket bütçelerinden veya döner

sermaye bütçelerinden, anılan liste kapsamındaki diğer idareler için ise kendi bütçelerinden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alım yapamaz ve buna imkân sağlayan diğer mevzuat hükümleri uygulanmaz.

2) Bu bendin uygulanmasında personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı; bu Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı, yaklaşık maliyetinin en az %70'lik kısmının asgari işçilik maliyeti ile varsa aynı yemek ve yol giderleri dahil işçilik giderinden oluştuğu ve niteliği gereği süreklilik arz eden işlere ilişkin hizmet alımlarını ifade eder. Mahalli idare veya şirketlerinin bütçelerinden yapılan, yıl boyunca devam eden, niteliği gereği süreklilik arz eden ve haftalık çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı park ve bahçe bakım ve onarımı ile çöp toplama, cadde, sokak, meydan ve benzerlerinin temizlik işlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilir. Hizmet alım sözleşmesi kapsamında niteliği birbirinden farklı hizmet türlerinin bulunması halinde personel çalıştırılmasına dayalı olup olmama yönünden yapılacak değerlendirme her hizmet türü için ayrı ayrı yapılır. Danışmanlık hizmetleri, hastane bilgi yönetim sistemi hizmetleri ve çağrı merkezi hizmetlerine ilişkin alımlar personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı olarak kabul edilmez.

3) Kurum, hizmet alımının personel çalıştırılmasına dayalı olup olmadığı ya

da niteliği itibarıyla bu sonucu doğurup doğurmadığı hususunda (2) numaralı alt bentte sayılan kriterleri ayrı ayrı ya da birlikte dikkate almak suretiyle usul ve esaslar belirlemeye yetkilidir.

f) İhale dokümanı hazırlanmadan ilân yapılamaz. İlân sürelerinin hesaplanmasında ilânın yayımlandığı gün dikkate alınır, ihale günü veya son başvuru günü dikkate alınmaz. 13 üncü maddede belirtilen ilân sürelerine uyulmak üzere, ilân yapılmasına kadar geçecek süre de gözönüne alınarak ilân yapılacak yerlere yeterli süre öncesinde ilân metinlerinin gönderilmesi zorunludur.

g) İhale için tespit olunan tarih tatil gününe rastlamışsa ihale, tekrar ilâna gerek kalmaksızın tatili takip eden ilk iş gününde aynı yer ve saatte yapılır ve bu saate kadar verilen teklifler kabul edilir. İhale saati çalışma saati dikkate alınarak tespit edilir. İlândan sonra çalışma saati değişse de ihale ilân edilen saatte yapılır.

h) (Değişik: 20/11/2008-5812/24 md.) İş deneyimi bulunmayan mühendis veya mimarların, aldıkları lisans eğitimine uygun yapım işi ihalelerine başvurularında, toplam süresi onbeş yılı geçmemek kaydıyla mezuniyetlerinden sonra geçen her yıl, yüzyirmiikibinüçyüzseksen yedi Yeni Türk Lirası olarak hesaplanmak üzere 10 uncu madde kapsamındaki benzer iş deneyimi olarak dikkate alınır. Bu süre iş deneyimi bulunan mimar ve mühendisler için uygulanmaz. Bu bent kapsamında elde edilen deneyim mühendis ve mimarın beş yıldır en az % 51 hissesine sahip olduğu (...) tüzel kişiler tarafından da kullanılabilir.

1) (Ek: 30/7/2003-4964/38 md.) Bu Kanunun 21 ve 22 nci maddelerindeki

parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamı, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadıkça aşamaz.”

Görüleceği üzere 4734 sayılı Kanunun atmış ikinci maddesinde idarelerce uyulması gereken diğer kurallar konusu düzenlenmiş olup, idarelerce, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri için ihaleye çıkılmadan önce bu kurallara uyulması gerekmektedir.

Maddeye göre bu Kanun kapsamındaki idarelerce mal veya hizmet alımları ile yapım işleri için ihaleye çıkılmadan önce uyulması zorunlu kurallardan biri de maddenin (1) bendinde düzenlenen, bu Kanunun 21 ve 22 nci maddelerindeki parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamının, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadıkça aşamayaacakları kuralıdır.

Maddenin (1) bendinde Kanunun 21 ve 22 nci maddelerindeki parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların miktarı ile ilgili bazı sınırlamalara yer verilmiştir

Bu Kanunun 21 inci maddesinde pazarlık usulü ve 22 nci maddesinde de doğrudan temin düzenlenmiştir. Parasal limit Kanunun pazarlık usulü başlıklı 21 nci maddesinin (f) bendinde, doğrudan temin başlıklı 22 nci maddesinin ise (d) bendinde yer almaktadır.

Kamu İhale Kanununun pazarlık usulü başlıklı 21 inci maddesinin (f) bendi ve doğrudan temin başlıklı 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık

toplamı, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu aşamayacaktır.

Başka bir ifadeyle idareler, bütçelerine bu amaçla koydukları ödeneklerinin ancak %10'unu Kamu İhale Kanununun pazarlık usulü başlıklı 21 inci maddesinin (f) bendi ve doğrudan temin başlıklı 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitler dahilinde yapılacak harcamalara ayıracaklardır.

İdarelerce bu % 10 luk oranın aşılabilmesi, yani Kanunun 21 inci maddesinin (f) bendi ve 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların % 10 oranını aşabilmesi için Kamu İhale Kurulunun uygun görüşünü almaları gerekmektedir. Aksi halde Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü alınmadıkça bu % 10 luk oranın aşılması mümkün değildir.

3. KAMU İHALE KANUNUNUN 62. NCİ MADDESİNİN (1) BENDİ KAPSAMINDA YAPILACAK BAŞVURULAR

Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin (1) bendine göre bu Kanunun pazarlık usulü başlıklı 21 nci maddesinin (f) bendi ve doğrudan temin başlıklı 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamı, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu aşamayacaktır.

İdarelerce bu % 10 luk oranın aşılabilmesi, yani Kanunun 21 inci maddesinin (f) bendi ve 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların % 10 oranını aşabilmesi için Kamu İhale Kurulunun

uygun görüşünü almaları gerekmektedir. Aksi halde Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü alınmadıkça bu % 10 luk oranın aşılması mümkün değildir.

İdarelerce bu % 10 luk oranın aşılabilmesi için, Kamu İhale Kuruluna uygun görüş talebinde bulunulması ve Kurulun uygun görüşünün alınması gerekmektedir.

Kamu İhale Kurulundan uygun görüş alınması ile ilgili olarak Kamu İhale Genel Tebliğinin 21 inci maddesinde 31/12/2020 tarihli ve 31351 sayılı Resmî Gazetede yapılan değişiklikte “4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin (1) bendi ile ilgili olarak, “31/12/2020 tarihli ve 31351 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 62 nci Maddesinin (I) Bendi Kapsamında Yapılacak Başvurulara İlişkin Tebliğ” açıklamaları dikkate alınır.” Hükmü yer almaktadır. Bu düzenlemeye göre uygun görüş başvurusunun 31/12/2020 tarihli ve 31351 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 62.nci Maddesinin (I) Bendi Kapsamında Yapılacak Başvurulara İlişkin Tebliğ hükümlerine göre yapılması gerekmektedir.

31/12/2020 tarihli ve 31351 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 62 nci Maddesinin (I) Bendi Kapsamında Yapılacak Başvurulara İlişkin Tebliğ” 4734 sayılı Kanunun 53 üncü maddesine dayandırılarak hazırlanmıştır. Bu Tebliğin amacı, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin (1) bendinin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek olup, bu Tebliğ, 4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesi (1) bendi

kapsamındaki işlemleri kapsamaktadır. Tebliğde yapılacak uygun görüş başvurusuna ilişkin getirilen düzenlemeler şöyledir:

a) Genel İlkeler

Tebliğin “Genel esaslar” başlıklı dördüncü maddesinde belirtildiği üzere Kamu İhale Kanununa göre idarelerin mal veya hizmet alımı ile yapım işlerinin temel ihale usulü olan açık ihale usulü ve belli istekliler arasında ihale usulü ile yapılması esastır. Ancak temel ihale usullerinden biri ile alım yapılamadığı hallerde diğer usul ve yöntemlerle alım yapılabilir. Bu sebeple, idarelerin Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin (1) bendi uyarınca yapacakları başvurularda bu hususu göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin (1) bendine göre, Kanun kapsamında yer alan ve bütçe sahibi olan kamu idareleri; Kanunun gerek 21 inci maddesinin (f) bendi, gerekse temsil ağırlama faaliyetleri kapsamında yapılacak konaklama, seyahat ve işeyle ilişkin alımlar hariç 22 nci maddesinin (d) bendi kapsamında yapacakları harcamalarda, bütçelerine bu amaçla konulan ödeneklerin % 10’unu Kurulun uygun görüşü olmadan aşamazlar. Bu oran aşılarak Kamu İhale Kurumuna yapılan başvurular reddedilecektir.

Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin (f) bendi ve 22 nci maddesinin (d) bendine göre ihtiyaçların temininde bütçe sahibi olan kamu idareleri tarafından, yıllık bütçelerine bu amaçla konulan toplam ödenek tutarı dikkate alınır. Mal alımı, hizmet alımı veya yapım işleri için bütçelerine bu amaçla konan yıllık top-

lam ödenekleri üzerinden her biri için ayrı ayrı % 10 oranı hesaplanır.

Bütçe sahibi olan kamu idareleri tarafından % 10 oranının aşılmaması için takip edilerek ödenek aktarılırken veya harcama yapılırken bu durum göz önünde bulundurulacaktır.

İdarelerin bütçelerinde mal veya hizmet alımları ile yapım işleri için öngörülen ödenek tutarının;

a) Mal veya hizmet alımları için Kanunun 21 inci maddesinin (f) bendi ile 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitlerin toplamını,

b) Yapım işlerinde ise 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limiti, geçmemesi halinde Kamu İhale Kurulundan uygun görüş alınması şartı aranmayacaktır.

İdarelerin bütçelerinde;

a) Mal veya hizmet alımları için öngörülen ödenek tutarının % 10'unun, Kanunun 21 inci maddesinin (f) bendi ve 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitlerin toplamını geçmemesi halinde, anılan maddelerde belirtilen parasal limitlerin toplamı kadar olan harcamalar için,

b) Yapım işleri için öngörülen ödenek tutarının % 10'unun, 22 nci maddenin (d) bendinde yer alan parasal limiti geçmemesi halinde bu parasal limite kadar olan harcamalar için,

Kamu İhale Kurulundan uygun görüş alma şartı aranmayacak, ancak (a) ve (b) bentlerinde belirtilen haller dışında Kuruldan uygun görüş alınması zorunludur.

b) Başvuru İşlemleri

Tebliğin "Başvuru işlemleri" başlıklı beşinci maddesine göre Kamu İhale Ka-

nununun 62 nci maddesinin (1) bendi kapsamındaki uygun görüş başvuruları, Kamu İhale Kurumu tarafından standartları belirlenen ve EKAP üzerinden doldurulacak talep formu ile yapılacaktır. Talep formu: Kamu İhale Kurumu tarafından belirlenen standarda uygun olarak EKAP üzerinde doldurulacak Kanunun 62 nci maddesinin (1) bendi kapsamındaki başvuruya ilişkin bilgileri içerir formu ifade etmektedir.

EKAP'tan talep formu için alınan talep kayıt numarası, yetkili amirce imzalı izin yazısıyla birlikte Kamu İhale Kurumuna bildirilir. Bu yazı dışında talep formu dâhil Kamu İhale Kurumuna herhangi bir evrak gönderilmez. Başvuru, talep kayıt numarası içeren yazının Kamu İhale Kurumu kayıtlarına alınması ile tamamlanır.

Başvuru sürecinin tamamlanmaması, yalnızca EKAP'a talep formunun kaydedilmesi veya Kamu İhale Kurumu tarafından öngörülen diğer esaslara uyulmaması hallerinde başvurular değerlendirilmeye alınmayacaktır.

İdareler tarafından başvuruda bulunmadan önce;

a) Yapım işleri için sadece Kanunun 22 nci maddesinin (d) bendindeki parasal limit ile yapım işleri için öngörülen ödenek tutarı,

b) Hizmet alımları için Kanunun 21 inci maddesinin (f) ve 22 nci maddesinin (d) bentlerinde yer alan parasal limitlerin toplamı ile hizmet alımları için öngörülen ödenek tutarı,

c) Mal alımları için ise Kanunun 21 inci maddesinin (f) ve 22 nci maddesinin (d) bentlerinde yer alan parasal limitlerin

toplamı ile mal alımları için öngörülen ödenek tutarı,

kiyaslanarak değerlendirme yapılır. Kamu İhale Kanununun 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitin büyükşehir belediyesi sınırları dâhilinde olup olmamasına bağlı olarak farklılaştığı hususu da idarelerce dikkate alınacaktır.

İlgili veya bağlı birimler % 10 oranının aşılması zorunluluğunun doğması durumunda buna ilişkin başvurularını, ilgili veya bağlı buldukları idareye yaparlar. Gelen taleplerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sonucu, Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesinin (f) ve 22 nci maddesinin (d) bentleri kapsamında yapılacak harcamaların, bütçe sahibi olan idarenin mal veya hizmet alımı ile yapım işleri için ayrılan ödenekleri toplamının % 10 oranını aşacağına anlaşılmış halinde;

a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan idareler için bağlı veya ilgili oldukları bakan veya bakan yardımcısı,

b) 5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alıp bir bakanlığa bağlı veya ilgili olmayan kamu idareleri, mahalli idareler ve (IV) sayılı cetvelde yer alan kamu idareleri ile yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarında üst yönetici, yoksa idare içindeki en üst yönetici,

c) 5018 sayılı Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde yer alan idarelerde en üst yönetici,

ç) 5018 sayılı Kanun kapsamında yer almayan idarelerde ilgisine göre en üst yönetici, yoksa harcama yetkisine sahip kişi ya da kurullar,

tarafından Kanunun 62 nci maddesinin (ı) bendi uyarınca uygun görüş için Kamu İhale Kurumuna başvuruda bulunacaktır.

5018 sayılı Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan bakanlık ile bağlı veya ilgili kamu idareleri bünyesindeki döner sermaye işletmelerinde bakan veya bakan yardımcısı, diğer döner sermaye işletmelerinde ise döner sermaye işletmesinin bağlı olduğu idarenin en üst yöneticisi tarafından başvuruda bulunulur.

Bunlar dışında kalan yani yukarıda sayılmamış idarelerde başvuru ilgili en üst yönetici tarafından yapılacaktır.

Her biri ayrı bütçeye sahip döner sermayeli işletmelere ilişkin yapılacak uygun görüş taleplerinde mal alımı, hizmet alımı veya yapım işleri talep tutarlarının ilgisine göre her bir işletme bazındaki mal alımı, hizmet alımı veya yapım işleri için bütçelerinde öngörülen ödenek tutarının %10'unu aşmış olması kontrol edilerek başvurulacaktır.

Her biri ayrı bütçeye sahip döner sermayeli işletmeler mal alımı, hizmet alımı veya yapım işleri ödeneklerini birleştirerek başvuruda bulunamazlar.

Bir takvim yılı içinde haklı ve hukuken geçerli sebepler olmadıkça aynı alım türünde ikinci bir başvuru yapılamaz.

C) Kamu İhale Kurumu Tarafından Yapılan İnceleme ve Değerlendirme

Tebliğin "Kurum tarafından yapılan inceleme ve değerlendirme" başlıklı altıncı maddesine göre başvuru kapsamında sunulan bilgi ve belgelerin kontrolü, Kamu İhale Kurumu Başkanı tarafından görevlendirilen Daire Başkanlığında görevli personel tarafından yapılır. Değer-

lendirme işlemi, idare tarafından Kamu İhale Kurumuna bildirilen talep kayıt numarasının işaret ettiği talep formu üzerinden yapılır.

Kamu İhale Kurumu Başkanı tarafından görevlendirilen Daire Başkanlığı tarafından talep formundaki hususlara ilişkin yapılan değerlendirmeler, Daire Başkanlığının bağlı olduğu Başkan Yardımcısının teklifi ve Kamu İhale Kurulu Başkanın onayı ile karar verilmek üzere Kamu İhale Kuruluna sunulur.

Kamu İhale Kurulu tarafından uygun görüş talepleri değerlendirilirken, idarelerin ihale ve doğrudan temin yoluyla yaptıkları alım ve işlere ilişkin olarak Kamu İhale Kurumuna gönderdikleri bilgiler de dikkate alınacaktır.

Kamu İhale Kurulu tarafından verilen uygun görüş, içinde bulunulan takvim yılı için geçerli ve talepte bulunulan hususlar ile sınırlıdır.

Başvuruya ilişkin alınan Kamu İhale Kurulu kararları ilgili idareye EKAP üzerinden bildirilecektir.

4. SONUÇ

Kamu idareleri tarafından ihtiyaç duyulan her türlü mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin temini Kamu İhale Kanunu hükümlerine tabidir. İdareler bu Kanunda öngörülen ihale yöntemlerini uygulayarak mal ve hizmet alımları ile yapım işi ihtiyaçlarını karşılayacaklardır.

Kamu İhale Kanununda, idareler tarafından gerçekleştirilecek ihalelerde göz önünde bulundurulacak birtakım temel ihale ilke ve kurallarına yer verilmiştir. İhalelerde, idareler tarafından uyulması gereken kuralardan biri de Kamu İhale Kanunu'nun 21 ve 22 nci maddelerin-

deki parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamının, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu Kamu İhale Kurulunun uygun görüşü olmadıkça aşamayacakları kuralıdır. Bu kural Kamu İhale Kanunu'nun 62 nci maddesinin (1) bendinde düzenlenmiştir.

Kamu İhale Kanununun pazarlık usulü başlıklı 21 inci maddesinin (f) bendi ve doğrudan temin başlıklı 22 nci maddesinin (d) bendinde yer alan parasal limitler dahilinde yapılacak harcamaların yıllık toplamı, idarelerin bütçelerine bu amaçla konulacak ödeneklerin %10'unu aşamayacaktır.

İdarelerce bu % 10 luk oranın aşılabilmesi için, Kamu İhale Kuruluna uygun görüş talebinde bulunulması ve Kurulun uygun görüşünün alınması gerekmektedir.

İdareler tarafından, Kamu İhale Kuruluna yapılacak uygun görüş başvurularının 31/12/2020 tarihli ve 31351 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 62 nci Maddesinin (I) Bendi Kapsamında Yapılacak Başvurulara İlişkin Tebliğ" hükümlerine uygun olarak yapılması gerekmektedir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 53 üncü maddesine dayanılarak hazırlanan sözkonusu Tebliğ, Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin (1) bendinin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla hazırlanmış olup, Tebliğde, yapılacak uygun görüş başvurusuna ilişkin getirilen düzenlemelere ayrıntılı olarak yer verilmiştir. İdarelerce yapılacak başvuruların bu Tebliğ hükümlerine uygun olarak yapılması gerekmektedir.

Salih KAN

Sayıştay Başkanetçisi

BELEDİYELERİN ÜYESİ OLDUĞU DERNEKLERE ÖDEDİĞİ AİDATIN MEVZUAT AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. GİRİŞ

Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları şeklinde ilgili Kanunu'nda tanımlanan dernekler, faaliyetinin bulunduğu bölgedeki mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçları karşılamak üzere kurulan belediyelerle faaliyet amacına göre kültür, sanat, sosyal yardım, spor, tabiat gibi birçok konudazorunlu bir etkileşim halindedir.

Bu etkileşimin yasal temeli 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75'inci maddesinde açıklanmakta olup maddede; belediyelerin derneklere nakdi kaynak aktarımı yapması yasaklanmış ve ortak faaliyetlerin her ne kadarmevzuatta ortak hizmet projesinden tam olarak neyin anlaşılması gerektiğine dair bir düzenleme bulunmasa da ortak hizmet projeleriodağında yürütüleceği belirtilmiştir. Bu çerçevede makalemizde belediyelerin derneklere

üye olmasına ve üyesi olduğu derneklere ödemesi gereken aidata ilişkin mevzuat iledeğerlendirmelere yer verilecek olup konu detaylı olarak irdelenecektir.

2. MEVZUAT VE DEĞERLENDİRMELELER

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 57 ve 58'inci maddelerinde herkesin önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahip olduğu, her derneğin bir tüzüğünün bulunması gerektiği ve dernek tüzüğünde derneğin adı, amacı, gelir kaynakları, üyelik koşulları, organları ve örgütü ile geçici yönetim kurulu gibi bilgilerin gösterilmesinin zorunluluğu olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 64'üncü maddesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 3'üncü maddesinde; "*Fil ehliyetine sahip bulunan her gerçek kişi ile tüzel kişiler, derneklere üye olma hakkına sahiptir.*" denilerek kurulmuş bir derneğe üye olma noktasında özel hukuk tüzel kişisi ile kamu tüzel kişisi arasında bir ayırım öngörülmemiştir.

Öte yandan Belediyelerin dernek kurup kuramayacaklarına ilişkin İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı'nın 08.03.2010 tarih ve 767 sayılı yazısı, “Belediyelerin 5393 sayılı Kanunda kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmış olması ve 4721 sayılı Kanunda da tüzel kişilerin de dernek kurabileceğinden hareketle, Belediyelerin dernek kurmasında mevzuat açısından herhangi bir engel olmadığı değerlendirilmektedir.” denilerek belediyelerin dernekkurabileceğine dair görüş sunulmuştur.

Bir kamu tüzel kişisi olan belediyelerin yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde derneklere üye olabileceği hem Medeni Kanun hem Dernekler Kanun'u hem de İçişleri Bakanlığı'nın ilgili yazısından açıkça anlaşılmaktadır. Bu durumda belediyelerin üyesi olduğu derneklere ödeyeceği aidat hususu ortaya çıkmaktadır.

4721 sayılı Medeni Kanun'un “Ödenti verme borcu ” başlıklı 70'inci maddesinde; *Üyelerin ödenti verme borcu tüzükle düzenlenir. Tüzükte düzenleme yoksa üyeler, dernek amacının gerçekleşmesi ve borçlarının karşılanması için zorunlu ödentilere eşit olarak katılırlar. Dernekten çıkan veya çıkarılan üye, üyelikte bulunduğu sürenin ödentisini vermek zorundadır.*” denilmektedir.

Yukarıda belirtilen hükümde derneklere ilişkin ödenti verme borcu yani aidatın dernek tüzüğüyle düzenleneceği belirtilmiş, dernek tüzüğünde hüküm olmaması halinde ise üyelerin eşit şekilde ödentilere katılmasının zorunlu olacağı ifade edilmiştir. **Kısacası mevcut yasal**

düzenlemelerde üye olunan derneğe aidat ödemesinin zorunlu bir yükümlülük olduğu ifade edilmiştir. Böylece belediyeler tarafından üyesi bulunduğu derneğe ilişkin dernek tüzüğünde belirtilen aidat ödemesinin yapılması mevzuat açısından da zorunludur. 20.09.2016 tarih 262 ilam numaralı Sayıştay Temyiz Kurulu Kararında da söz konusu husus bu doğrultuda mevzuata uygun kabul edilmiştir.

Her ne kadar belediyeler tarafından üye olunan derneklere ödenen aidat ödenmesi mahkeme kararıyla da mevzuata uygun bulursa da 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 75'inci maddesinde; “... 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun 10'uncu maddesi; belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için uygulanmaz.” denilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu'nun 29'uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde; “...“Ancak, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerinde öngörülmemiş olmak kaydıyla; kamu yararı gözetilerek dernek, vakıf, birlik, kurum, kuruluş, sandık ve benzeri teşekküllere yardım yapılabilir.” hükmü,

5253 sayılı Dernekler Kanununun 10'uncu maddesi; “ 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun hükümleri saklı kalmak üzere, dernekler kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren ko-

nularda ortak projeler yürütebilirler. Bu projelerde kamu kurum ve kuruluşları, proje maliyetlerinin en fazla yüzde ellisi oranında aynî veya nakdî katkı sağlayabilirler...” hükmüne yer verilmiştir.

Görüleceği üzere 5018 sayılı Kanun ile 5253 sayılı Kanun’da yer alıp da belediyeler açısından uygulanmayacağı ifade edilen hükümler nakdi kaynak aktarımına ilişkindir. Bu kapsamda belediyeler tarafından derneklere nakdi kaynak aktarımı ilgili mevzuat hükmü ile engellenmiştir.

Belediyeler tarafından derneklere nakdi kaynak aktarılması mevzuat hükümlerince mümkün değilken belediyelerin üyesi olduğu derneklere aidat ödemesinin mevzuata uygun görülmesi bu iki durum arasında bir mevzuat karmaşasının yaşandığını göstermektedir. Dernek aidatlarının tamamen dernek tüzüğüyle herhangi bir sınıra tabi olmadan belirlendiği düşünüldüğünde, bu durum 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 75’inci maddesinin ilgili bendini hükümsüz bırakmakta olup ödemenin aidat tanımından uzaklaştırılarak yüksek tutarlara ulaşmasına ve derneklere nakdi yardımın

aidat ödemesi şeklinde yapılmasına imkan vermektedir. Bu sebeple bu hususta bir düzenleme yapılması elzem hale gelmektedir.

3. SONUÇ

Yukarıda belirtilen mevzuat ve değerlendirmeler sonucunda derneklere yapılacak aidat ödemesine ilişkin 5393 sayılı Belediye Kanunu’na yapılacak bir düzenleme ile bu konuda yaşanabilecek mevzuat karmaşası ortadan kaldırılarak derneklere yapılacak nakdi yardımın yasaklanmasıyla ilgili Kanun’un 75’inci maddesinin işlevsiz kalmasının engellenmesi ve belediyeler tarafından üyesi olunan derneklere ödenecek aidatlara ilişkin rakamsal bir sınır getirilmesi uygun olacaktır.

KAYNAKÇA

4721 sayılı Medeni Kanun

5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu

5393 sayılı Belediye Kanunu

5253 sayılı Dernekler Kanunu

www.sayistay.gov.tr

AVRUPA YEREL YÖNETİMLER ÖZERKLİK ŞARTI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Mustafa DÖNMEZ

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Yerel Yönetimler Gn. Md. Şube Md.

1. GİRİŞ

II. Dünya Savaşından sonra ülkeler arasında barış ve dostluğu sağlamak adına çok sayıda uluslararası ve bölgesel organizasyonlar kurulmuştur. Bu kuruluşlar arasında Avrupa ülkelerinin kurduğu ve taraf olduğu pek çok organizasyon bulunmaktadır.

Ülkemiz de kurulan yeni dünya düzeninde yerini alabilmek için çok sayıda uluslararası anlaşma/sözleşmelere taraf olmuştur. Bu anlaşmalar arasında Avrupa ülkelerinin taraf olduğu anlaşmalar önemli bir yer tutar.

Bu kapsamda bölgesel organizasyonlardan biri de 5 Mayıs 1949 tarihinde kurulan Avrupa Konseyi'dir. Avrupa Konseyi Statüsü'nün 1 inci maddesinin (a) bendine göre, "Avrupa Konseyi'nin amacı, üyeleri arasında, ortak mirasları olan ülkü ve ilkeleri korumak ve yaymak ve siyasi, ekonomik ilerlemelerini sağlamak amacıyla daha sıkı bir birlik yaratmaktır."

Konseye üye ülkeler, bu amacın gerçekleştirilmesi için Statü'nün 3 üncü maddesi uyarınca, hukukun üstünlüğünü ve kendi yetkisi altında bulunan herkesin insan haklarından ve temel özgürlükten yararlanmasını sağlama yükümlülüğünü kabul etmiştir.

Bu amaç doğrultusunda Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan anlaşmalardan biri

de, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'dır.¹ Özerklik Şartı, belirli bir coğrafi alan üzerinde kamusal hizmet üreten demokratik rejimlerin temel taşları olan yerel yönetimlerin korunması ve güçlendirilmesi ve böylece demokratik ilkelere ve idarede ademi merkezîliğe dayanan bir Avrupa oluşturulmasında önemli bir katkı sağlayacağı düşünceyle hazırlanmıştır.

Özerklik Şartı, 15 inci maddesine göre, yürürlüğe girmesi için en az 4 üye ülke tarafından onaylanması yeterli görüldüğünden, başlangıçta 4 ülkenin onaylaması üzerine 1 Eylül 1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Şart, Türkiye tarafından 21.11.1988 tarihinde imzalanmış, 9.12.1992'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce bazı maddelerine çekinceler konularak kabul edilmiştir. 3723 sayılı Kanun olarak mevzuatımıza giren Özerklik Şartı, 3.10.1992 tarihli ve 21364 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve Şart'ın 15 inci maddesi gereğince 1.4.1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı halen Konsey'e üye olan 47 devletin Türkiye dâhil 47'si tarafından onaylanmış bulunmaktadır.²

1 Özerklik Şartı'ndaki "Şart" sözcüğü, dilimizdeki anlamında olmayıp, Fransızca'da anlaşma, antlaşma anlamına gelen "Charte" sözcüğünün okunuşudur.

2 https://www.coe.int/fr/web/congress/news-2019/-asset_publisher/KcIwaG2kRg09/content/carta-monitor-launch-of-a-mo

Bilindiği üzere, uluslararası andlaşmalar mevzuatımızda önemli bir yere sahiptir. Çünkü, Anayasamızın “Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma” başlıklı 90 ıncı maddesinin beşinci fıkrasındaki; “*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz...*” hükmü uyarınca, usulüne uygun yürürlüğe konulmuş andlaşmalar kanun hükmünde kabul edilmiştir. Ancak, Türkiye Şart’ın çekince koymamış olduğu hükümleri ile bağlı olup, söz konusu hükümlere uygun davranmakla yükümlüdür. Dolayısıyla Şart’ın ülkemizce çekince konulmuş hükümlerine uyma yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Özerklik Şartı 3 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm; özerk yerel yönetimlerin anayasal ve hukuksal dayanağı, kavramı ve niteliği, ikinci bölüm; Şart’ı onaylayan ülkelerin yükümlülükleri, Şart’ın kapsayacağı makamlar ve akit tarafların Şartın hükümlerine uygunluk sağlamak amacıyla mevzuatında yaptığı değişiklikler ve önlemlere ilişkin bilgi akışının sağlanması, üçüncü bölüm ise; Şart’ın yürürlüğe girmesi ve uygulanması ile ilişkin usul hükümlerini içermektedir.³

Bu yazımızda kamuoyunda çok tartışılan ve sık sık gündeme gelen Özerklik Şartı’nın hangi ilkeleri içerdiği ve yürürlüğe konulmasından sonra **ülkemizde Şart’a** uygun yapılan yasal düzenlemeleri genel bir değerlendirmeye tabi tutacağız.

2. ÖZERKLİK ŞARTI’NIN İLKELERİ

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın kapsamı ve niteliği Şart’ın Önsözünde vurgulanmıştır. Önsözde, üye ülkelerin Şart’ı yürürlüğe koyarken yerel yönetimler

nitoning-database-of-the-european-charter-of-local-self-government

³ Ülkemizin onayladığı ve çekince koyduğu özerklik ilkelerinin ayrılanabilmesi için, incelememizde onaylanmayan ilkeler koyu renkte yazılmıştır.

konusundaki düşünce ve ulaşmak istedikleri amaçlar belirtilmiştir. Bu çerçevede Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin:

- Avrupa Konseyi’nin amacının üyeleri arasında ortak mirasları olan ideal ve ilkeleri korumak ve gerçekleştirmek için daha ileri bir birlik sağlamak olduğu,
- Bu amacın gerçekleştirilmesinin yollarından birisinin idari alanda anlaşmalar yapmak olduğu,
- Yerel makamların her türlü demokratik rejimin temellerinden birisi olduğu,
- Vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyine üye Devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelerden biri olduğu,
- Bu hakkın en doğrudan kullanım alanının yerel düzeyde olduğu,
- Gerçek yetkilerle donatılmış yerel makamların varlığının hem etkili hem de vatandaşlara yakın bir yönetimi sağlayacağı,
- Değişik Avrupa ülkelerinde özerk yerel yönetimlerin korunması ve güçlendirilmesinin demokratik ilkelere ve idarede ademi merkezîyetçiliğe dayanan bir Avrupa oluşturulmasında önemli bir katkı sağlayacağı,
- Bunun demokratik bir şekilde oluşan karar organlarına ve sorumlulukları bakımından, bu sorumlulukların kullanılmasındaki olanak ve yöntemler bakımından ve bu sorumlulukların karşılanması için gerekli kaynaklar bakımından geniş bir özerkliğe sahip yerel makamların varlığını gerektirdiği,

İlkelerini kabul etmiş, ikna olmuş ve benimsemiş olarak bu anlaşmaya taraf olmaları tavsiye edilmektedir.

Söz konusu Şart'ta ifade edilen ilkelere bakıldığında; Avrupa Konseyi üyesi devletler arasında ortak mirasları olan düşünce ve ilkelerin korunması ve gerçekleştirilmesi amacıyla daha büyük bir birliğe (a greater unity) erişmek hedeflendiği belirtilmektedir. Başka bir deyişle, büyük Avrupa, birleşik Avrupa idealini ortaya koymaktadır.

Şart, ayrıca akit tarafların 12 nci maddede belirtilen şekil ve ölçüde kendilerini Şart'ta yer alan maddelerle bağlı kabul edeceklerini taahhüt etmelerini önermektedir.

3. YEREL ÖZERKLİK KAVRAMI, KAPSAMI VE NİTELİĞİ

3.1. Özerk Yerel Yönetimlerin Anayasal ve Hukuki Dayanağı

Özerklik Şartı'nın 2 nci maddesi,

“Özerk yerel yönetimler ilkesi ulusal mevzuatla ve uygun olduğu durumlarda anayasa ile tanınacaktır.”

hükmüyle özerk yerel yönetimler ilkesinin ulusal mevzuatla ve uygun olduğu durumlarda anayasa ile tanınacağını öngörmekte olup, ülkemizce kabul edilmiştir.

Her ne kadar Şart'ın kabul edildiği yıllarda (1988-1993) yürürlükte olan 1580 sayılı Belediye Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu'nda belediye ve il özel idarelerin özerkliğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktaydı. Özerklik ilkesi halen Anayasamızda yer almamakla birlikte, 2004 yılında yürürlüğe konulan 5216 ve 5272/5393 sayılı Kanunlarda belediyelerin “*idari ve mali özerkliğe sahip*” olduğu (m.3/a), 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda il özel idaresinin “*idari ve mali özerkliğe sahip*” olduğu (m.3/a) açıkça vurgulanmıştır.

5393 sayılı Kanun ve 5216 sayılı Kanun'un belediyelerin özerkliğini artırmaya yönelik

getirdiği önemli bir değişiklik meclis kararlarının kesinleşme usulüne ilişkindir. Eski Kanunlar (belediye ve büyükşehir belediyesi için sırasıyla 1580 sayılı Kanun ve 3030 sayılı Kanun) meclis kararlarının uygulanabilmesi için mülki idare amirleri tarafından onaylanmasını zorunlu görürken; mevcut sistemde belediye veya büyükşehir belediye meclisinin aldığı kararların mülki idare amirleri tarafından onaylanması zorunluluğu söz konusu değildir. 5393 veya 5216 sayılı Kanun çerçevesinde meclis kararlarının kesinleşme usulü şöyledir: Belediye meclisi veya büyükşehir belediye meclisi kararını almakta ve belediye/büyükşehir belediye başkanı hukuka aykırı olduğunu düşündüğü meclis kararını tekrar görüşülmesi talebiyle meclise iade etmektedir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülüp meclisin üye tam sayısının salt çoğunluğuyla kabul edilen kararlar kesinleşmektedir. Belediye/büyükşehir belediye başkanı, kesinleşen kararların iptali ve yürütülmesinin durdurulması için idari yargı makamlarına başvurabilmektedir.⁴

Reform süreciyle birlikte belediyelerin ve büyükşehir belediyelerinin özerkliğini güçlendirmek açısından atılan bir diğer adım bütçenin kesinleşmesine ilişkindir. 5393 sayılı ve 5216 sayılı Kanun ile belediye ve büyükşehir belediyesi bütçelerinin kesinleşmesi sürecinde, eski kanunlarda öngörülen ve önemli bir idari vesayet uygulaması olan “*bütçenin mahallin en üst mülki amiri tarafından onaylanması*” usulü terk edilerek, bu yerel yönetim birimlerinin mali özerkliklerinin tesisi açısından olumlu bir gelişme kaydedilmiştir. Yasal metinlerdeki bu değişiklikler Özerklik Şartı'na uyum açısından önem arz etmektedir.⁵

4 M. Zahid Sobacı, Türkiye'nin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Uyumu. İstanbul: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, 2015, s.22

5 Sobacı, A.k. s.22

3.2. Özerk Yerel Yönetim Kavramı

Yerel demokrasi kavramı ile bağlantılı kavramlardan biri olan ve literatürde kimi zaman yerel demokrasi ile eşdeğer anlamda kullanılan “yerel özerklik” kavramı, en genel anlamıyla bir yerel topluluğun, yerel nitelikteki işleri, kendi başına, kendi organları eliyle görebilmesi ve buna olanak verecek kaynaklara sahip olabilmesidir.⁶

Özerk yerel yönetim kavramı, Şart’ın 3 üncü maddesinin 1. fıkrasında tanımlanmıştır. Söz konusu madde;

“1 - Özerk yerel yönetim kavramı yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı anlamını taşır.

2 - Bu hak, doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır. Bu hüküm, mevzuatın olanak verdiği durumlarda, vatandaşlardan oluşan meclislere, referandumlara veya vatandaşların doğrudan katılımına olanak veren öteki yöntemlere başvurulabilmesini hiçbir şekilde etkilemeyecektir.”

hükümünü öngörmektedir.

Ülkemizce onaylanmış maddelerden biridir.

Yerel özerklik, yerel bazı kişi ve gruplara çıkar sağlamak amacıyla değil, yerel hizmetlerin hızlı, az maliyetli, kolay ve etkin bir şekilde görülmesi için gereklidir.⁷

6 Ruşen Keleş, Yerinden Yönetim ve Siyaset, Cem Yayınevi, İstanbul 2006, s.49

7 Mehmet Akif Çukurçayır, Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi, Küreselleşme Sürecinde Yurttaş, Yönetim ve Siyaset. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2002, s.87

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın üçüncü maddesi, “özerk yerel yönetim” kavramını, yerel yönetimlerin kanunlar çerçevesinde kamu hizmetlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel sakinlerin menfaatleri doğrultusunda düzenlemek ve yönetmek olarak tanımlamaktadır.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise bu hakkın, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantılarında kullanılacağı, ancak bu hükmün mevzuatın olanak verdiği durumlarda, vatandaşlardan oluşan meclislere, referandumlara veya vatandaşların doğrudan katılımına olanak veren diğer yöntemlere başvurulabilmesini etkilemeyeceği ifade edilmiştir.

2004 yılında yürürlüğe konulan 5216 ve 5272/5393 sayılı Belediye Kanunlarında; belediye, belde sakinlerinin yerel ortak nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade ettiği, aynı Yasa’nın “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15 inci maddesinde ise belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak belediyenin yetkileri ve imtiyazları arasında sayılmıştır. Aynı hüküm, il özel idareleri için İl Özel İdaresi Kanunu’nda da yer almıştır.

Keza, 5393 sayılı Kanun’un 15 inci maddesindeki; “Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapılabilir.” hükmüyle, belediyelerin belde halkının belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklamasına cevaz vermektedir (m.15/7).

Görüldüğü üzere, 2004 yılından başlayarak yürürlüğe konulan yasalarda yerel yönetimlerin idarî ve malî özerkliğe sahip oldukları açıkça belirtilmiş ve her ne kadar yerel hizmetlerinin ne şekilde yapılacağı hususunda doğrudan referandum hakkı tanınmamışsa da, yerel hizmetlerle ilgili halkın memnuniyeti hakkında kamuoyu yoklamasına başvurulması olanaklı hale getirilmiştir.

3.3. Özerk Yerel Yönetimin Kapsamı

Şart'ın 4 üncü maddesinde özerk yerel yönetimin kapsamı:

“1 - Yerel yönetimlerin temel yetki ve sorumlulukları anayasa ya da kanun ile belirlenecektir. Bununla beraber, bu hüküm yerel yönetimlere kanuna uygun olarak belirli amaçlar için yetki ve sorumluluklar verilmesine engel teşkil etmeyecektir.

2 - Yerel yönetimler, kanun tarafından belirlenen sınırlar içerisinde, yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan veya başka herhangi bir makamın görevlendirilmemiş olduğu tüm konularda faaliyette bulunmak açısından tam takdir hakkına sahip olacaklardır.

3 - Kamu sorumlulukları genellikle ve tercihan vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından kullanılacaktır. Sorumluluğun bir başka makama verilmesinde, görevin kapsam ve niteliği ile yetkinlik ve ekonomi gerekleri gözönünde bulundurulmalıdır.

4 - Yerel makamlara verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler öteki merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz.

5 - Yerel makamların merkezi veya bölgesel bir makam tarafından yetkilendirildiği durumlarda, bu yetkilerin yerel koşullarla uyumlu olarak kullanılabilmesinde yerel makamlara olanaklar ölçüsünde takdir hakkı tanınacaktır.

6 - Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendileriyle olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde danışılacaktır.”

şeklinde belirlenmiştir.

Söz konusu Şart'ın 4 üncü maddesi yerel yönetimlerin temel yetki ve sorumlulukları ile hizmet bölüşümüne ilişkin olup, ilk beş fıkrası ülkemizde de kabul edilmiştir.

Yerel yönetimlerin temel yetki ve sorumlulukları, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14 ve 15 inci maddeleri, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7 nci maddesi ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6 ve 7 nci maddelerinde açıkça belirlenmiştir. Ayrıca, Köy Kanunu'nun 13 ve 14 üncü maddelerinde yer almıştır.

Hizmet bölüşümüne ilişkin koyduğu kurallar bağlamında bakıldığında ise, Şart'ın kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde halka en yakın yönetimlerin, diğer bir deyişle yerel yönetimlerin yeğlenmesinden yana olduğu görülmektedir. Şart, ayrıca kamu hizmetlerine ilişkin görevlerin hangi yönetime bırakılacağı konusunda da şu üç temel ölçütün esas alınmasını önermektedir:

- Görevin kapsam ve niteliği,
- Yetkinlik,
- Ekonomik gerekler.

Özerklik Şartı, bu ölçütleriyle görev ve hizmetlerin yerine getirilmesinde bir yandan halka en yakın yönetimlerin tercih edilmesini önerirken, bir yandan da görevin niteliği ve ekonominin gereklerine göre başka bir yönetimce de yerine getirilmesinde sakınca görmemektedir. Ancak, kamu hizmetlerinin büyük bir bölümünün yerel düzeyde, yerinde daha ucuz, verimli ve etkin biçimde yapılabileceği nedenleriyle, halka en yakın birimler olan yerel yönetimlerce görülmesinin daha uygun olacağı açıktır.

Söz konusu Şart'ın 4 üncü maddesinin;

“Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendileriyle olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde danışılacaktır.”

şeklindeki **altıncı fıkrasına** ülkemizce çekince konulmuştur.

Aslında söz konusu maddeye çekince konulmuşsa da, uygulamada tüm konularda değilse bile bazı konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçlerine yerel makamlar (il özel idarelerini temsilen vali, belediyeleri temsilen belediye başkanı), dahil edilmekte ve görüşleri alınmaktadır. Hatta bazı yasa, yönetmelik, Kalkınma Planları hazırlama çalışmaları ve toplantılarına davet edilip görüşleri ve katkılarının alındığı bilinmektedir.

3.4. Yerel Yönetim Sınırlarının Korunması

Söz konusu Şart'ın 5 inci maddesinde yer alan:

“Yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz.”

hükmü ülkemizce kabul edilmiştir.

Ancak, uygulamada ülkemiz açısından sıkıntı yaratabilecek maddelerden biridir. Bilindiği üzere, belediye sınırlarının kesinleşmesi ve değiştirilmesi, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre yapılmaktadır. 5393 sayılı Yasa'nın 5, 6 ve 7 nci maddelerine göre özetle; belediye meclisinin kararı ve kaymakamın görüşü üzerine valinin onayı ile kesinleşir. Kesinleşen sınırlar, valilikçe yerinde uygulanmak suretiyle taraflara gösterilir ve durum bir tutanakla belirlenir. Kesinleşen sınırlar zorunlu nedenler olmadıkça beş yıl süre ile değiştirilemez. Bir il dâhilindeki beldeler veya köyler

arasında sınır uyuşmazlığı çıkması hâlinde ilgili belediye meclisi ve köy ihtiyar meclisi ile kaymakamın görüşleri otuz gün süre verilerek istenir. Vali, bu görüşleri değerlendirerek sınır uyuşmazlığını karara bağlar. Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyelerinin sınır değişikliklerinde büyükşehir belediye meclisinin de görüşü alınır.

5442 sayılı Yasa'nın 2 nci maddesine göre; il, ilçe ve bucak sınırlarının değiştirilmesi, bir köyün veya kasabanın veya bucağın başka bir il ve ilçeye bağlanması Cumhurbaşkanlığı onayı ile gerçekleştirilmektedir.

Öte yandan, 2012 yılında 6360 sayılı Yasa çıkarılmıştır. Anılan Yasa ile 14 ilde büyükşehir ve 27 ilçe belediyesi kurulmuş, bu kapsamda mevcut büyükşehirler ile 14 ilin sınırları, il mülki sınırları haline dönüştürülmüştür. Ayrıca, söz konusu illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı buldukları ilçenin belediyesine katılmıştır.

Sınır değişiklikleri yapılırken Özerklik Şartı'nın 5 inci maddesindeki; **“Yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz.”** hükmüne atfen köy ve belde sınırlarının değiştirilmesi durumunda referandum yapılması taleplerinin gündeme getirilerek, sorun yaratabilecek maddelerden biridir.

3.5. Yerel Yönetimlerin İdari Örgütlenmesi ve Kaynakları

Özerklik Şartı'nın 6 ncı maddesi, yerel yönetimlerin idari örgütlenme ve kaynaklarını konusunu düzenlemiştir. Şart'ın 6 ncı maddesi iki bentten oluşmaktadır. Maddenin;

“1 - Kanunla düzenlenmiş daha genel hükümlere hâlel getirmemek koşuluyla, yerel

rel makamlar kendi iç idari örgütlenmelerini, bunları yerel ihtiyaçlarla uyumlu kılmak ve etkin idare sağlamak amacıyla, kendileri kararlaştırabileceklerdir.”

hükmünü öngören birinci bent hükmüne ülkemizce çekince konulmuştur.

Ancak, Şart'ın kabul edildiği yıllarda (1988 -1993) yürürlükte olan 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda bu idarelerin kendi iç idari örgütlenmelerini, yerel ihtiyaçlarla uyumlu olarak kendilerince kararlaştırabilmesi yetkisi bulunmamakta iken, 2004 yılında yürürlüğe konulan 5216 ve 5272/5393 sayılı Belediye Kanunları ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na konulan hükümlerle bu idarelerde sistemine geçilmesiyle bu yetki büyük ölçüde bu idareler lehine çözülmüştür.

Örneğin 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Norm kadro ve personel istihdamı" başlıklı 49 uncu maddesindeki; "Norm kadro ilke ve standartları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken belirlenir. Belediyenin ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.." hükmü ile belediyelerin norm kadro ilke ve standartları Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı'nca (halen Aile, Çal. ve Sos. Hiz. Bak.) müştereken belirlenmekte ve bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, imkan ve ihtiyaç çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenmektedir. Aynı yetki, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile il özel idarelerine verilmiştir. Dolayısıyla Özerklik Şartı'nın 6 ncı maddesinin çekince konulan birinci fıkrasındaki kısıtlama 2004 ve 2005 yıllarında yapılan yasal düzenlemelerle yerel yönetimler lehine çözülmüştür.

6 ncı maddenin ikinci bendi ise,

"2 - Yerel yönetimlerde görevlilerin çalışma koşulları liyakat ve yeteneğe göre yüksek nite-

likli eleman istihdamına imkan verecek ölçüde olmalıdır; bu amaçla yeterli eğitim olanaklarıyla ücret ve mesleki ilerleme olanakları sağlanmalıdır.”

hükmünü öngörmekte olup, ülkemizce kabul edilmiştir.

Esasen 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49 uncu maddesine göre yerel yönetimlere norm kadroya uygun olarak çevre, sağlık, veterinerlik, teknik, hukuk, ekonomi, bilişim ve iletişim, plânlama, araştırma ve geliştirme, eğitim ve danışmanlık alanlarında avukat, mimar, mühendis, şehir ve bölge plâncısı, çözümleyici ve programcı, tabip, uzman tabip, ebe, hemşire, veteriner, kimyager, teknisyen ve tekniker gibi uzman ve teknik personeli yıllık sözleşme ile çalıştırabilme yetkisi verilmiştir. Ayrıca, sözleşmeli olarak istihdam edilecekler için net ücret, söz konusu kadro unvanı için birinci derecenin birinci kademesi esas alınmak suretiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre tespit edilecek her türlü ödemeler toplamının net tutarının % 25 fazlasını geçmemek üzere belediye meclisi kararıyla belirlenmektedir.

3.6. Yerel Düzeydeki Sorumlulukların Kullanılma Koşulları

Söz konusu Şart'ın 7 nci maddesinin ilk iki bendi, yerel seçilmişlerin görevlerini yerine getirmesi ve görevlerini yürütürken yapacakları masrafların tazminini düzenlemiştir. Söz konusu madde;

"1 - Yerel düzeyde seçilmiş temsilcilerin görev koşulları görevlerin serbestçe yerine getirilmesi olanağını sağlayabilmelidir.

2 - Görev koşulları söz konusu görevin yürütülmesi sırasında yapılacak masrafların uygun biçimde mali tazminiyle birlikte, uygunsa, kazanç kaybının tazminine veya yapılan işin karşılığında ücret ve buna tekabül eden sosyal sigorta primlerinin ödenmesine olanak sağla-

yacaktır.”

hükmünü öngörmekte olup, ülkemizce kabul edilmiştir.

Bilindiği üzere, ülkemizde yerel seçilmişler belediye başkanı, belediye ve il genel meclis üyeleri, muhtar ve ihtiyar meclisi üyelerinden oluşmaktadır.

Eski belediye ve özel idare kanunlarında seçilmiş yerel yöneticilerin mali haklarına ilişkin düzenleme bulunmakta ise de, açık ve net değildir.

Bu bakımdan, 2004 yılından başlayarak yerel yönetim mevzuatında yerel seçilmişlerin özlük ve mali haklarına ilişkin lehte düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 39 uncu maddesi ile **belediye başkanlarına** beldelerin nüfusları baz alınarak belirlenen gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek verilmesi kabul edilmiştir.

Belediye başkanının görevli, izinli ve hasta bulunduğu sürelerde ödeneğinin kesilmeyeceği, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca Devlet memurları ile bakmakla yükümlü buldukları için uygulanan sosyal hak ve yardımların, aynı esas ve usüllere göre belediye başkanları ile bakmakla yükümlü buldukları için de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Aynı Kanun'un 32 nci maddesiyle; **belediye meclisi başkan ve üyelerine**, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödeneceği, meclis üyelerinin hastalıkları süresince izinli sayılacağı, ayrıca mazeretleri durumunda, bir yıl içindeki toplantı süresinin yarısını aşmamak şartıyla istekleri üzerine meclis tarafından izin verilmesi öngörülmüştür. Ayrıca, 6245

sayılı Harcırah Kanununa göre; belediye meclisi üyeleri belediye hizmetleri ile ilgili olarak gerek yurtiçinde, gerekse yurtdışında geçici görevle görevlendirilebilmekte ve kendilerine harcırah verilmektedir.

Keza, belediye encümeninin seçilmiş başkan ve üyelerine, beldenin nüfusu baz alınarak belirlenen gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık brüt ödenek verilmesi öngörülmüştür.

Yine, il genel meclisi ve ihtisas komisyonu toplantılarına katıldıkları her gün için; il genel meclisi başkanına 6000 gösterge, diğer meclis üyelerine 2200 gösterge rakamının, memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda huzur hakkı ödenmektedir (m.24).

Köy muhtarlarına ise, 14.750 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık ödenek verilmektedir (2018 s. K. m.1).

Şart'ın 7 nci maddesinin üçüncü fıkrası ise;

“3 - Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetler kanunla veya temel hukuki ilkelere göre belirlenir.”

hükmüne ise ülkemizce çekince konulmuştur.

Söz konusu fıkraya (3. fıkra) çekince konulmuşsa da, fıkranın Anayasa ve yasalarımıza aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Esasen yerel seçilmişlerin, yani belediye başkanı, belediye ve il genel meclisi üyeleri ile muhtarların görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetlerin kanunla veya temel hukuki ilkelere göre belirlenmesi, gerek bu kişiler açısından gerekse belirsizliğin giderilmesi açısından yararlı olurdu. En azından bu kişiler görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetleri önceden bilmiş olacaklarından, ona göre ha-

reket ederler; aykırı faaliyetleri durumunda, sorumluluk altına gireceklerinin farkında olurlardı.

Esasen yerel seçilmişlerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetler, çeşitli yıllarda çıkarılan kimi yasalarla dolaylı olarak belirlenmiştir. Bu amaçla, 2004 ve 2005 yıllarında yerel yönetim reformu kapsamında çıkarılan 5393, 5216 ve 5302 sayılı Kanunlarla Şart'a uygun birçok değişiklik yapılmıştır. Örneğin:

“Başkan ve meclis üyelerinin görüşmelere katılmayacağı durumlar

Madde 27 - Belediye başkanı ve meclis üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derece dâhil kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü meclis toplantılarına katılamazlar.

Başkan ve meclis üyelerinin yükümlülükleri

Madde 28 - Belediye başkanı görevi süresince ve görevinin sona ermesinden itibaren iki yıl süreyle, meclis üyeleri ise görevleri süresince ve görevlerinin sona ermesinden itibaren bir yıl süreyle, belediye ve bağlı kuruluşlarına karşı doğrudan doğruya veya dolaylı olarak taahhüde giremez, komisyonculuk ve temsilcilik yapamaz.”

Şart'ın ülkemiz tarafından kabul edildiği yıllarda (1988-1993) yerel seçilmişlerin görev, yetki ve sorumlulukları noktasında bazı belirsizlikler söz konusu iken, bahsi geçen kanunlarla belediye başkanı ile belediye ve il genel meclisi üyelerinin görev, yetki ve sorumluluklarının yanında yükümlülükleri ve kendilerine uygulanacak yasaklar açıkça belirlenmiştir.

3.7. Yerel Makamların Faaliyetlerinin İdari Denetimi

Yerel yönetimlerle ilgili referans alınan Özerklik Şartı'nın 8 inci maddesi, yerel yö-

netimlerin idarî denetimine ayrılmış olup, vesayete ilişkin önemli düzenlemeler içermektedir.

Söz konusu Şart'ın 8 inci maddesinin ilk iki bendi;

“1 - Yerel makamların her türlü idari denetimi ancak kanunla veya anayasa ile belirlenmiş durumlarda ve yöntemlerle gerçekleştirilebilir.

2 - Yerel makamların faaliyetlerinin idari denetimi normal olarak sadece kanunla ve anayasal ilkelerle uygunluk sağlamak amacıyla yapılacaktır. Bununla beraber, üst-makamlar yerel makamları yetkili kıldıkları işlerin gereğine göre yapıp yapılmadığını idari denetimine tabi tutabileceklerdir.”

hükmünü öngörmektedir.

Şart'ın birinci fıkrasında, yerel makamların her türlü idarî denetiminin ancak kanunla veya anayasa ile belirlenmiş durumlarda ve yöntemlerle gerçekleştirilebileceği; ikinci fıkrasında, yerel yönetimler üzerindeki idarî denetiminin sadece kanunla ve anayasal ilkelerle uygunluk sağlamak amacıyla, yani hukuka uygunluk denetimi yapılacağı öngörülmektedir.

Bilindiği üzere, ülkemizde merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasındaki idari ilişkilerde “İdarenin bütünlüğü ilkesi” gereği merkezi yönetimin vesayet denetim yetkisi bulunmaktadır. Vesayet denetimi “yerinden yönetim kuruluşlarının, kendilerinin dışındaki, başka bir idari kuruluş tarafından, yasaların öngördüğü sınırlar içinde denetlenmesidir.”⁸

Vesayet denetimi, merkezi yönetim tarafından yerel yönetimlerin organları, kararları, eylem ve işlemleri ile personeli üzerinde yapılmaktadır. Bu denetim yapılırken, huku-

8 A. Şeref Gözübüyük, Yönetim Hukuku, 25. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2007, s.363

liklik denetiminin dışına çıkılarak yerindelik denetiminin yapılması, vesayet denetiminin yapısına ters düşmektedir.⁹

Nitekim, 5393 sayılı Yasa'nın "Denetimin kapsamı ve türleri" başlıklı 55 inci maddesine bakıldığında; *"Belediyelerde iç ve dış denetim yapılır. Denetim, iş ve işlemlerin hukuka uygunluk, mali ve performans denetimini kapsar. İç ve dış denetim 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre yapılır. Ayrıca, belediyenin mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından da denetlenir."* hükmüne açıkça yer verilmiştir.

Şart'ta, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki denetimi, kural olarak hukuka uygunluk denetimi olarak görülmekle birlikte, üst makamların yerel yönetimleri yetkili kıldıkları işlerin gereği gibi yerine getirip getirmediği noktasında yerindelik denetimine izin verilmektedir. Söz konusu fıkralar ülkemizce de kabul görmüştür.

Ülkemiz açısından durum incelendiğinde, Şart'a konulmuş olan birçok çekinceyle ilgili hususlarda son yıllarda önemli reformlar yapıldığı gözlenmektedir. Nitekim son yapılan düzenlemelerde özellikle yerel yönetim reformu altında belediyelere yönelik 5393, 5216, 5302 sayılı Kanunlarla Şart'a uygun birçok değişiklik yerine getirilmiştir. 5393 sayılı yeni Belediye Kanunu ile *"hukuka uygunluk denetimi"* kanun metnine taşınmıştır.¹⁰

Şart'ın 8 inci maddesinin üçüncü fıkrası ise;

"3 - Yerel makamların idari denetimi, denetleyen makamın müdahalesinin korun-

9 Hüsamettin İnaç, Feyzullah Ünal, "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de Belediyeler", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Nisan 2007, S.17, s. 12

10 T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, "Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartına İlişkin Bilgi Notu", https://www.ab.gov.tr/files/haberler/2011/yerel_yonetimler_ozerklik_sarti.pdf

ması amaçlanan çıkarların önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmalıdır."

hükmünü öngörmektedir.

Ülkemizin çekince koyduğu "orantılılık ilkesi"ni içeren üçüncü fıkrada ise; yerel yönetimlerin idari denetiminde denetleyen makamın müdahalesinin korunması amaçlanan menfaatin önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılması gerektiği, başka bir deyişle merkezi yönetimin, yerel yönetimler üzerinde denetim yaparken orantılılık ilkesine uygun hareket etmesi tavsiye edilmektedir.

3.8. Yerel Makamların Mali Kaynakları

Özerklik Şart'ının "Yerel Makamların Mali Kaynakları" başlıklı 9 uncu maddesi, yerel yönetimlere mali kaynakların dağıtımı, kendi kaynaklarını oluşturabilmeleri ve bu kaynakları kullanma yetkisi verilmesi konularına ilişkin önemli düzenlemeler içermektedir.

Söz konusu Şart'ın 9 uncu maddesinin 1, 2, 3, 5 ve 8 inci bentlerinde yer alan;

"1 - Ulusal ekonomik politika çerçevesinde, yerel makamlara kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar sağlanacaktır.

2 - Yerel makamların mali kaynakları anayasa ve kanunla belirlenen sorumluluklarla orantılı olacaktır.

3 - Yerel makamların mali kaynaklarının en azından bir bölümü oranlarını kendilerinin kanunun koyduğu sınırlar dahilinde belirleyebilecekleri yerel vergi ve harçlardan sağlanacaktır.

.....

5 - Mali bakımdan daha zayıf olan yerel makamların korunması, potansiyel mali kaynakların ve karşılanması gereken mali yükün

eşitsiz dağılımının etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik mali eşitleme yöntemlerinin veya buna eş önlemlerin alınmasını gerektirir. Bu yöntemler ve önlemler yerel makamların kendi sorumluluk alanlarında kullanabilecekleri takdir hakkını azaltmayacaktır.

.....

8 - Yerel makamlar sermaye yatırımlarının finansmanı için kanunla belirlenen sınırlar içerisinde ulusal sermaye piyasasına girebileceklerdir.”

hükümlerine ise ülkemizde çekince konulmamıştır.

Şart'ın ülkemizde de kabul edilen hükümlerine genel olarak bakıldığında, yerel yönetimlere kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar sağlanmasını ve mali kaynakların anayasa ve kanunla belirlenen sorumluluklarla orantılı olması öngörülmektedir. Esasen söz konusu hükümlerin T.C. Anayasası'nın 127 nci maddesinde yer alan, “Mahalli idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.” hükmü ile uyumlu olduğu görülmektedir.

Ne var ki, uzun yıllardır yerel yönetimlerimize görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanmada çekingen davranılmıştır. Bu nedenle, ülkemizde belediyeler önemli mali sorunlarla karşı karşıyadır. Zaman zaman yerel yönetimlerin mali sıkıntılarını gidermek amacıyla çıkarılan yasalarla birlikte, üç-beş yıllık bir rahatlama döneminden sonra, tekrar darboğaza girilmektedir.

Belediyeler, belde sınırları içerisinde vergi koyma hakkına sahip değildir. Daha da ötesi, Belediye Gelirleri Kanunu'nun **96 ncı maddesinin (B) fıkrasına** göre; bu fıkra da yer alan İlan ve Reklam Vergisi, Eğlence Vergisi, İşgal Harcı, Tatil Günlerinde Çalışma Harcı, İşyeri Açma İzni Harcının maktu tarifeleri, Belediye Gelirleri Kanunu'nda belirtilen en alt ve en üst sınırları aşmamak şartıyla mahallin çeşitli semtleri arasındaki sosyal ve ekonomik fark-

lılıklar göz önünde tutularak belediye meclislerince tespit edilmekteydi. Ancak, bu yetki Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'nin 29.12.2011 günlü kararı ile iptal edilmiştir.¹¹

2013 yılında 6487 sayılı Kanun'la yapılan düzenleme ile 2464 sayılı Kanun'da yer alan bütün vergi ve harçlar için, anılan Kanun'da en az ve en çok miktarları gösterilen vergi ve harçların tarifelerinin Bakanlar Kurulunca (Cumhurbaşkanınca) tayin ve tespit edilmesi sağlanmıştır. Böylece, belediye meclislerinin vergi ve harç tarifelerine ilişkin tespit yetkisi tamamen kaldırılmıştır.

Bu nedenle, Belediye Gelirleri Kanunu'nun **96 ncı maddesinde** yer alan İlan ve Reklam Vergisi, Eğlence Vergisi, İşgal Harcı, Tatil Günlerinde Çalışma Harcı, İşyeri Açma İzni Harcının maktu tarifelerinin, anılan Kanun'da belirtilen en alt ve en üst sınırları aşmamak şartıyla mahallin çeşitli semtleri arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar göz önünde tutularak belediye meclislerince tespit edilme yetkisinin tekrar belediyelere bırakılması uygun olacaktır.

Bu açıdan bakıldığında, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın temel yaklaşımı özerk, güçlü, katılımcı ve demokratik yerel yönetimlerdir. Merkezi yönetimin orantısız vesayetini kabul etmeyen Özerklik Şartı, yerel yönetimlere mali kaynaklarını özgürce belirleme yetkisi vermektedir.

Şart'ın 9 uncu maddesinin 4, 6 ve 7 nci fıkralarında yer alan;

“4 - Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca izlenebilmesine olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik arz etmeli ve esneklik taşınmalıdır.

¹¹ Söz konusu Karar, 19.5.2014 tarihli ve 28297 s. R. G'de yayımlanmıştır.

6 - Yeniden dağıtılan kaynakların yerel makamlara tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir biçimde danişılacaktır.

7 - Mümkün olduğu ölçüde, yerel makamlara yapılan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşımayacaktır. Hibe verilmesi yerel makamların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine halel getirmeyecektir.”

hükümlerine ülkemizce çekince konulmuştur.

Söz konusu ilkelere finansal sistemler ve medeni hukuk açısından bakıldığında, yerel yönetimlere sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, bu idarelere yapılacak kaynak tahsisi konusunda kendilerine danişılması ve yapılan hibelerin belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu aranmamasının, mevzuatımıza uygun düşmediği görülmektedir.

Merkezi yönetim, kaynakların yerel yönetimlere tahsisinin ne şekilde yapılacağı konusunda, bu idarelere danişılması durumunda, bunların daha fazla pay isteyebileceği ve yüksek pay verilmesi durumunda da merkezi yönetim bütçe dengesi ve mali disiplinin bozulacağını düşünmektedir.

Ayrıca, yerel yönetimlere yapılan hibe-lerin belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu aranmaması durumunda, hibe konusu projelerin tamamlanamaması sonucunu doğurabilecek ve hibenin amacına aykırılık teşkil edecektir. Örneğin okul yapımı için tahsis edilen hibe yardımın festival düzenlemede kullanılmasında doğru bir yaklaşım da değildir. Ayrıca, vatandaşlarca belli bir hizmetin yerine getirilmesi amacıyla yapılan hibenin, örneğin kreş yapımı ile ilgili hibenin başka amaçla kullanılması hibenin mantığına

uygun düşmez. Böyle bir uygulama medeni hukuka da aykırılık teşkil edeceğinden, kişiler tarafından yapılan hibeyi geri alma hakkı doğar. Ancak şunu da belirtelim ki, şartsız hibeler için böyle bir durum söz konusu olmayıp, yerel yönetimler kendilerine yapılan şartsız hibeleri ihtiyaç duyduğu her alanda kullanabilirler.

3.9. Yerel Yönetimlerin Birlik Kurma ve Birliklere Katılma Hakkı

Şart'ın “Yerel makamların birlik kurma ve birliklere katılma hakkı” başlıklı 10 uncu maddesi yerel yönetimlerin birlik kurma ve birliklere katılma hakkını düzenlemiştir.

Bu kapsamda Şart'ın 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan;

“1 - Yerel makamlar yetkilerini kullanırken, ortak ilgi alanlarındaki görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, başka yerel makamlarla işbirliği yapabilecekler ve kanunlar çerçevesinde birlikler kurabileceklerdir.”

hükmü ülkemizce de kabul görmüştür (çekince konulmamıştır).

Şart'ta yer alan önemli konulardan biri de, yerel yönetimlerin ortak ilgi alanlarındaki görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, diğer yerel yönetimlerle işbirliği yapabilme ve kanunlar çerçevesinde birlik kurabilme hakkıdır.

Bu hüküm mevzuatımıza tamamen uygundur. Nitekim, T.C. Anayasası'nın 127 nci maddesi; “Mahalli idarelerin belirli bir kamu hizmetinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Cumhurbaşkanının izni ile birlik kurmaları... kanunla düzenlenir.” hükmü ile bu hakkı düzenlemiştir. Bu nedenle, Şart'ta yer alan hükmün mevzuatımıza aykırı olmadığından, ülkemizce de kabul edilmiştir.

Şart'ın 10 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları;

“2 - Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır.

3 - Yerel makamlar, kanunlarla muhtemelen öngörülen şartlar dahilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilirler.”

hükümlerine ülkemizde çekince konulmuştur.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 18 inci maddesi ile belediye meclisine, diğer yerel yönetimlerle birlik kurulmasına, kurulmuş birliklere katılmaya veya ayrılmaya karar vermek (m.18/o), yurt içindeki ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın izniyle yurt dışındaki belediyeler ve yerel yönetim birlikleriyle karşılıklı işbirliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına karar vermek (m.18/p) yetkisi verilmiştir.

Keza, 5393 sayılı Yasa'nın 74 üncü maddesine göre; belediyeler, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilmektedir. Belediye, bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahalli idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilmekte veya kardeş kent ilişkisi kurabilmektedir. Bu kapsamda yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izninin alınması zorunludur.

Görüldüğü üzere, Özerklik Şartı'nın kabul edildiği yıllarda (1988-1993) yürürlükte olan 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda bulunmayan yerel yönetimlerin geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel yönetim birliklerine katılma hakkı tanınması 2004 yılında yürürlüğe konulan 5216 ve 5272/5393 sayılı

Belediye Kanunları ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na konulan hükümlerle (m.62) mümkün hale gelmiştir.

3.10. Özerk Yerel Yönetimlerin Yasal Korunması

Özerklik Şartı'nın 11 inci maddesi;

“Yerel yönetimler kendi yetkilerinin serbestçe kullanımı ile anayasa veya ulusal mevzuat tarafından belirlenmiş olan özerk yönetim ilkelerine riayetin sağlanması amacıyla yargı yoluna başvurma hakkına sahip olacaklardır.”

hükmüne ülkemizde çekince konulmuştur.

Söz konusu maddeye ülkemizde çekince konulup, onaylanmamasına rağmen, bu madde zımnen uygulanmaktadır. Esasen mevzuatta yerel yönetimlerin kendi yetkilerini serbestçe kullanmalarının önünde engel bir hüküm bulunmamaktadır.

Şartnamenin arkasından uygulanan bir diğer durum ise, yerel yönetim organlarının kendi takdirleri ile yargı yoluna başvuru yapabilmeleri durumudur. Bu konuyla ilgili yerel yönetim organları, merkezi yönetimin kararlarına itiraz olarak Danıştay ve idari mahkemelere başvurabilirler.¹²

Nitekim, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin başvurusu üzerine Danıştay, 3194 sayılı İmar Yasası'nın 9 uncu maddesine 3394 sayılı yasa ile eklenen fıkranın (imar planı yapma ve uygulama yetkisini Başbakanın emriyle Bayındırlık ve İskan Bakanına veren hüküm) Anayasanın 6, 112 ve 127 nci maddelerine aykırı olduğu kanısıyla Anayasa Mahkemesine iptal davası açmış ve söz konusu düzenleme Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir.¹³

¹² Enis Yeter, “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Türkiye : Anayasa ve İlgili Yasalarda Durum”, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 5, Sayı: 1, Ocak 1996, s.11

¹³ Yeter, A.k.s.11

Esasen T.C. Anayasası'nın "Yargı Yolu" başlıklı 125 inci maddesinde, "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." hükmü yer almakta ve uygulamada yerel yönetimlerin kendi aldıkları kararların veya merkezi yönetimce aleyhlerine yapılan düzenlemelerin ve verilen kararların yargı yoluyla korunmasının önünde engel bir durum söz konusu değildir.

4. MUHTELİF HÜKÜMLER

4.1. Yükümlülükler

Şart'ın 12 nci maddesinin birinci fıkrası; "Her Akit Taraf, bu Şart'ın I. Bölümündeki paragraflardan en az 10 tanesi aşağıdakilerin arasından seçilmek üzere en az 20 paragrafı¹⁴ ile kendisini bağlı kabul etmeyi taahhüt edecektir:

- Madde 2,
- Madde 3, paragraf 1 ve 2,
- Madde 4, paragraf 1,2 ve 4,
- Madde 5,
- Madde 7, paragraf 1,
- Madde 8, paragraf 2,
- Madde 9, paragraf 1, 2 ve 3,
- Madde 10, paragraf 1,
- Madde 11"

Türkiye, Şart'ın 12 nci maddesinin birinci fıkrasına göre aşağıdaki madde ve paragrafları;

a) 2 ve 5 inci maddeleri,

b) 3,7 ve 8 inci maddelerinin 1 ve 2 numaralı fıkraları,

c) 4 üncü maddesinin 1, 2, 3, 4 ve 5 numaralı fıkraları,

d) 6 ncı maddesinin 2 numaralı fıkrası,

e) 9 uncu maddesinin 1, 2, 3, 5 ve 8 numaralı fıkraları,

f) 10 uncu maddesinin 1 numaralı fıkrasını,

Kabul ederek onaylamıştır.¹⁵

Avrupa Konseyi tarafından 15 Ekim 1985 tarihinde imzaya açılan ve 1 Eylül 1988 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı halen Konsey'e üye olan 47 devletin Türkiye dâhil 47'si tarafından imzalanmış ve onaylanmış bulunmaktadır.

Şart'ın "Yükümlülükler" başlıklı 12 nci maddesi gereğince üyelere açıkça çekince koyma hakkı tanındığından, Türkiye Şart'taki birçok maddeye çekince koymuştur. Türkiye'nin çekince koyduğu madde ve paragraflar ise sırasıyla şu şekildedir:¹⁶

- Yerel makamları doğrudan ilgilendiren planlama ve karar süreçlerinde kendilerine danışılması (Madde 4, Paragraf 6)
- Yerel yönetimlerin iç örgütlenmelerinin kendilerince belirlenmesi (Madde 6, Paragraf 1)
- Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetlerinin kanun ve temel hukuk ilkelerine göre belirlenmesi (Madde 7, Paragraf 3)
- Vesayet denetimine ancak, vesayetle korunmak istenen yararlarla orantılı olması durumunda izin verilmesi (Madde 8, Paragraf 3)
- Yerel yönetimlere kaynak sağlanmasında hizmet maliyetlerindeki artışların mümkün olduğunca hesaba katılması (Madde 9, Paragraf 4)
- Yeniden dağıtılacak mali kaynakların

¹⁴ Şart'ta geçen "Paragraf" deyimini, fıkra anlamında kullanılmıştır.

¹⁵ Resmi Gazete: 21 Mayıs 1991 - Sayı:20877

¹⁶ Yeter, A.g.m. s.10-11

yerel makamlara tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, yerel yönetimlere önceden danışılması (Madde 9, Paragraf 6)

- Yapılacak mali yardımların, yerel yönetimlerin kendi politikalarını uygulama konusundaki temel hak ve özgürlüklerini mümkün olduğu ölçüde ortadan kaldırmaması (Madde 9, Paragraf 7)
- Yerel Yönetimlerin haklarını savunabilmeleri için uluslararası yerel yönetim birimleriyle iş birliği yapabilmeleri, uluslararası birliklere katılabilmeleri (Madde 10, Paragraf 2 ve 3)
- Yerel yönetimlerin iç hukukta kendilerine tanınmış olan yetkileri serbestçe savunabilmek için yargı yoluna başvurabilmeleri (Madde 11),

Sözleşmeye taraf olan her Devlet onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi ederken, bu maddenin 1. paragraf (fıkra) hükümlerine uygun olarak seçtiği paragrafları Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirecektir.

Herhangi bir taraf Devlet, bu maddenin 1. paragrafı hükümlerine göre Sözleşmenin henüz kabul etmemiş olduğu herhangi bir paragrafıyla veya paragraflarıyla kendini bağlı addedeceğini daha sonraki herhangi bir tarihte Genel Sekretere bildirebilecektir.

Sonradan kabul edilen bu tür yükümlülükler, böylece bildirimde bulunan Akit Tarafın onay, kabul veya tasvip işleminin ayrılmaz bir parçası addedilecek ve Genel Sekreterin bildirim aldığı tarihten sonra geçecek üç aylık süreyi izleyen ayın ilk gününden başlamak üzere aynı etkiyi taşıyacaktır.

4.2. Şart'ın Kapsayacağı Makamlar

“Şart'ın kapsayacağı makamlar” başlıklı 13 üncü maddesi, bu Şart'ta yer alan özerk yerel yönetim ilkeleri Akit Tarafın ülkesinde

mevcut bulunan yerel makamların tüm kategorileri için uygulanır. Bununla birlikte her bir Akit Taraf, onay, kabul veya tasvip belgesini sunarken, bu Şart'ın yerel veya bölgesel makamların sadece hangi kategorileri için uygulanmasını öngördüğünü veya uygulama dışında bırakmayı öngördüğü kategorileri belirleyebilir. Avrupa Konseyi Genel Sekreterine daha sonra yapabileceği bildirimlerle, yukarıdakilerden başka yerel veya bölgesel makam kategorilerini de Şart'ın kapsamına dahil edebilir.

4.3. Bilgi Sağlanması

Şartın 14 üncü maddesi, her akit tarafın bu Şart'ın hükümlerine uygunluk sağlamak amacıyla kabul ettiği mevzuat hükümleriyle aldığı diğer önlemler konusuna ilişkin tüm bilgiyi Avrupa Konseyi Genel Sekreterine iletmesini öngörmektedir.

4.4. İmza, Onay ve Yürürlüğe Girme

Şartın 15 inci maddesine göre; Şart, Avrupa Konseyi üyesi tüm ülkelerin imzasına açık olacaktır. Onay, kabul veya tasvip işlemine tabi olacaktır. Onay, kabul veya tasvip belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilecektir.

Bu Şart Avrupa Konseyi üyesi ülkelerden dördünün bu Şart'la bağlı olmayı kabul ettiklerini yukarıdaki paragraf hükümlerine uygun olarak daha sonra bildirmelerinden itibaren geçecek üç aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Bu Şart'la bağlı olmayı kabul edeceğini daha sonra beyan eden herhangi bir üye Devlet bakımından, bu Şart onay, kabul veya tasvip belgesinin tevdi tarihinden sonra geçecek üç aylık bir süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

4.5. Topraklara İlişkin Hüküm

Şart'ın “Topraklara ilişkin hüküm” başlıklı 16 ncı maddesi;

Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin:

- *Herhangi bir Devlet, imzalama sırasında veya onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi ederken bu Şart'ın uygulanacağı toprak ya da toprakları belirleyebilir.*
- *Herhangi bir Devlet daha sonraki herhangi bir tarihte yapacağı ve Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne muhatap bir beyanla, bu Şart'ın uygulanma alanını beyanda belirleyeceği başka herhangi bir toprağı teşmil edebilir. Şart, bu tür topraklar için, bu beyanın Genel Sekreterin eline geçtiği tarihten sonra geçecek 3 aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.*
- *Yukarıdaki iki paragraf çerçevesinde yapılan herhangi bir beyan, bu beyanda belirlenen herhangi bir toprak bakımından, Genel Sekretere hitaben yapılacak bir bildirim ile geri çekilebilir. Bu geri çekme, Genel Sekreterin bu bildirim aldığı tarihten sonra geçecek altı aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir."*

hükümünü taşımaktadır.

4.6. Çekilme

Şartın 17 nci maddesinin birinci fıkrasına göre; herhangi bir taraf, **kendisi bakımından bu Şart'ın yürürlüğe girişini izleyen beş yıllık bir sürenin geçmesinden sonra, bu Şart'tan çekilebilir.** Bu durumlarda, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine **altı ay önce bildirimde** bulunulacaktır. Bu tür çekilmeler, Taraf Devlet sayısının dörtten az olmaması koşuluyla diğer Taraf Devletler bakımından Şart'ın geçerliliğini etkilemeyecektir.

Yukarıda belirlenen hükümler çerçevesinde herhangi bir taraf Devlet, 12 nci maddenin birinci paragrafında öngörülen sayı ve tipteki paragraflarla bağlı olduğu sürece, Şart'ın I. Bölümünün herhangi bir paragra-

findan çekilebilir. Herhangi bir Taraf Devlet bir paragraftan çekilerek 12 nci maddenin birinci fıkrasının gereğini karşılamayan bir duruma geliyorsa, Şart'ın kendisinden de çekilmiş sayılacaktır.

4.7. Bildirimler

Şart'ın 18 inci maddesi, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri :

- Her imzalamayı,
- Tüm onay, kabul veya tasvip belgelelerinin tevdiini,
- Şart'ın 15 inci madde hükümlerine göre her yürürlüğe giriş tarihini,
- 12 nci maddenin 2. ve 3. paragraflarının hükümlerinin uygulanması çerçevesinde alınan her bildirim,
- 13 üncü maddenin hükümlerinin uygulanması çerçevesinde alınan her bildirim,
- Şart'a ilişkin diğer herhangi bir işlem, bildirim veya yazışmayı Avrupa Konseyi üyesi Devletlere bildirecektir.

Yukarıdaki hükümleri kabul zımında gereği gibi yetkili kılınmış aşağıda imzaları bulunanlar işbu Şart'ı imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak işbu Sözleşme, İngilizce ve Fransızca olarak ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, tek nüsha halinde 15 Ekim 1985 tarihinde Strazburg'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin her birine bu Şart'ın aslına uygun suretlerini iletacaktır.

5. SONUÇ

Yerel yönetimler, yönetim sistemimiz içinde önemli bir yere sahip kamu tüzel kişileridir. Yapısı ve niteliği gereği halka doğrudan yönetime katılma imkanı veren, halka en yakın yönetimlerdir. Bu bakımdan, sürekli gelişim içinde olan ve bu gelişim ihtiyacı doğ-

rultusunda üzerinde özel çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerk Şartı ülkemizce de bazı çekincelerle imzalanıp onaylanmış ve Şart'ın 15 inci maddesi gereğince 1 Nisan 1993 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Şart'ın temel hedefinin, Avrupa Konseyi üyesi devletler arasında ortak mirasları olan düşünce ve ilkelerin korunması ve gerçekleştirilmesi amacıyla daha büyük bir birliğe ulaşma noktasında yerel yönetimleri daha da özerk kılmak, hukuki, mali ve idari anlamda daha yetkili hale getirmek olduğu belirtilmektedir.

Türkiye, Şart'ı başlangıçta çok sayıda çekince koyarak imzalamış ve ileriki yıllarda bazı maddelerine koyduğu çekinceleri kaldırmakta çekingen davranmıştır.

Bu durumun sebebi, T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından Mayıs 2011'de yapılan bir değerlendirmede; *"Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının üye devletler açısından uygulama bakımından zorluk çektikleri genel kabul görmektedir. Buradaki sorunun, ülkelerin ulusal bütünlüğün zedelenmesi konusundaki hassasiyetler olduğu söylenebilir."* şeklinde izah edilmiştir.¹⁷

Gerçekten, Şart'ı bazı Avrupa ülkelerinin de Türkiyeden daha sonra imzaladıkları ve onayladıkları ve Türkiye dâhil 31 devletin Şart'a bazı çekinceler koydukları görülmektedir. Şart'ın uygulanabilirliği veya öngörülen tüm kuralların uygulanmasının birçok ülke açısından sıkıntılı olduğu Şarta konulan çekincelerden anlaşılmaktadır. Örneğin Fransa Şartı imza eden bir devlet olmasına rağmen ancak 17 Ocak 2007 tarihinde çekince koyarak onaylamıştır.¹⁸

17 T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartına İlişkin Bilgi Notu, https://www.ab.gov.tr/files/haberler/2011/yerel_yonetimler_ozerklik_sarti.pdf

18 T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, A.k.

Şart'ın yürürlüğe girmesinden sonra Türkiye, yerel yönetimleri özerk kılmak bakımından pek çok yasal düzenlemeler yapmış, Şart'ın imzalandığı sırada çekince koyduğu kimi maddelerde yer alan düzenlemelere uyum sağlayan değişiklikler yapılmıştır.

Türkiye Özerklik Şart'ını imzalamış, ancak belirli maddelerine çekince koymuştur. Bununla birlikte, 2004 yılı ve sonrasında yerel yönetimlere ilişkin kabul edilen kanunlarla Türkiye'nin Özerklik Şartı'na koyduğu bazı çekinceler fiili (de facto) olarak kısmen ya da tamamen anlamını yitirmiştir.¹⁹

Özellikle, Şart'ın kabul edildiği yıllarda (1988-1993) yürürlükte olan 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda belediyelerin özerkliğine ilişkin bir hüküm bulunmamakta iken, 2004 yılında yürürlüğe konulan 5216 ve 5393 sayılı Kanunlar ile 5302 sayılı Kanun'la bu idarelerin *"idarî ve malî özerkliğe sahip"* oldukları açıkça vurgulanmıştır.

Sonuç olarak Türkiyede 31 diğer ülke gibi ideal düzenlemeler ortaya konan Şartı kendi ülke koşullarına göre çekinceler koyarak kabul etmiştir. Yerel yönetimlerin özerkliğine ilişkin koşullar da yerel yönetimler reformu devam ettiği ve uygulandığı sürece değişecektir. Bu süreç çerçevesinde Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na ülkemizin koyduğu çekinceler incelenerek kaldırılabilir. Burada önemli olan husus, bir süreç çerçevesinde ve dikkatle bu çekincelerin boşluk yaratmayacak hukuki ve idari düzenlemelerle desteklenmesidir.²⁰

19 M. Zahid Sobacı, A.k. s.22

20 T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartına İlişkin Bilgi Notu, https://www.ab.gov.tr/files/haberler/2011/yerel_yonetimler_ozerklik_sarti.pdf

Salih ÇALAL

Ticaret Bakanlığı Başmüfettişi

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ ARASINDAN GÖREVLENDİRİLEN BAŞKAN YARDIMCISINA SOSYAL DENGE TAZMİNATI ÖDENMESİ

1. GİRİŞ

Belediye, belde halkının yerel ve ortak nitelikteki ihtiyaçlarını gidermek amacıyla kurulan, üyeleri yerel seçimle iş başına gelen, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu kurumudur. Belediye meclisi belediyenin en üst düzey karar organı olup üye sayısı ise belediyenin nüfusuna göre değişir. Belediye meclisinin görev ve yetkileri 5393 sayılı Belediye Kanununun 18 inci maddesinde sayılmıştır.

Bu makalemizde, Belediye meclis üyeleri arasından başkan yardımcısı olarak görevlendirilen kişilere sosyal denge tazminatı ödemesi yapılmasının mevzuat karşısındaki durumu yayınlanmış bir Sayıştay kararı özelinde incelenecektir.

2. BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ ARASINDAN GÖREVLENDİRİLEN BAŞKAN YARDIMCISINA SOSYAL DENGE TAZMİNATI ÖDENMESİ

En bilinen tanımı ile sosyal denge tazminatı, çalışanlar arasındaki gelir farklarını önlemek amacı ile alt grupta maaş alan memurlara geçen sene için bir ödeme ve son altı ayda ödenen paradır. Bu

tazminatını alabilecek kişiler belediyeler, kamu kurum ve kuruluşlar ve il özel idarelerinin pozisyonlarında istihdam edilmiş olan ve 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunda gerektirdiği gibi kamu görevlisi sıfatı altında çalışanların tümünün sözleşme ve hükümlerinden yararlandırılması gerekmektedir.

Mahalli idarelerde çalışan kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödemesinin yasal dayanağını oluşturan 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 15'inci maddesinde "Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebilir. Sosyal denge tazminatının ödenebilecek aylık tutarı, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa göre yapılan toplu sözleşmede belirlenen tavan tutarı geçmemek üzere ilgili belediye ve il özel idaresi ile ilgili belediye ve il özel idaresinde en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikası arasında anılan Kanunda öngörülen hükümler çerçevesinde yapılabilecek sözleşmeyle

belirlenir.” denilmektedir. Bu hükümden görüldüğü üzere sosyal denge tazminatı ödenecek kişilerin belediyelerin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilmeleri gerekmektedir.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu’nun “Kapsam” başlıklı 2’nci maddesinde; “Bu Kanun, Devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin yürütmekle görevli oldukları kamu hizmetlerinin görüldüğü genel, katma ve özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı kuruluşlarda kamu iktisadi teşebbüslerinde, özel kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle ya da bunların verdiği yetkiye dayanarak kurulan banka ve teşekküller ile bunlara bağlı kuruluşlarda ve diğer kamu kurum veya kuruluşlarında işçi statüsü dışında çalışan kamu görevlileri hakkında uygulanır.” denilmiş, “Tanımlar” başlıklı 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile “kamu görevlisi” teriminin; “Bu Kanun kapsamında yer alan kurum ve kuruluşların kadro veya pozisyonlarında istihdam edilenlerden işçi statüsü dışında çalışan kamu görevlilerini” ifade ettiği belirtilmiştir.

Yine aynı Kanun’un “Mahalli İdarelerde Sözleşme imzalanması” başlıklı 32’nci maddesinin birinci fıkrasında, “27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümleri çerçevesinde sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince, il özel idaresinde valinin teklifi üzerine il genel meclisince karar verilmesi halinde, sözleşme döneminde verilecek sosyal denge tazminatı tutarını

belirlemek üzere ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek bir temsilcisi ile belediyelerde belediye başkanı, il özel idaresinde vali arasında toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir. Bu sözleşme bu Kanunun uygulanması bakımından toplu sözleşme sayılmaz ve bu kapsamda Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurulamaz.” hükmü getirilmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun “İstihdam şekilleri” başlıklı 4’üncü maddesinde; kamu hizmetlerinin, memur, sözleşmeli personel ve işçiler eliyle gördürüleceği, 5’inci maddesinde ise; bu Kanuna tabi kurumların, dördüncü maddede yazılı dört istihdam şekli dışında personel çalıştıramayacakları hükmüne bağlanmıştır.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 49’uncu maddesinin birinci fıkrasında da, “Norm kadro ilke ve standartları İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığı tarafından müştereken belirlenir. Belediyelerin ve bağlı kuruluşlarının norm kadroları, bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir” denilerek norm kadro ilke ve standartlarını belirleme konusunda İçişleri Bakanlığı ve Devlet Personel Başkanlığının yetkili olduğu belirtildikten sonra yedinci fıkrasında, “Norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalınmaksızın; belediye başkanı, zorunlu gördüğü takdirde, nüfusu 50.000’e kadar olan belediyelerde bir, nüfusu 50.001-200.000 arasında olan belediyelerde iki, nüfusu 200.001-

500.000 arasında olan belediyelerde üç, nüfusu 500.000 ve fazla olan belediyelerde dört belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilir. Bu şekilde görevlendirilen meclis üyelerine belediye başkanına verilen ödeneğin 2/3'ünü aşmamak üzere belediye meclisi tarafından belirlenecek aylık ödenek verilir ve taleplerine göre bir sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilir. Bu şekilde görevlendirme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dâhil ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez ve belediye meclisinin görev süresini aşamaz. Sosyal güvenlik prim ve benzeri giderlerden kurum karşılıkları belediye bütçesinden karşılanır.” denilerek norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalınmaksızın belediye meclis üyeleri arasında belediye başkan yardımcılığına görevlendirme yapılacağı ve bu şekilde görevlendirilen meclis üyelerine belediye başkanına verilen ödeneğin 2/3'ünü aşmamak üzere belediye meclisi tarafından belirlenen aylık ödeneğin verileceği hükme bağlanmıştır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında işçi olmayıp kadro ve pozisyonlarda istihdam edilenlerin 657 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinde belirtilen işçi statüsü dışında istihdam edilen memurlar ve sözleşmeli personel olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, 375 sayılı KHK'nın ek 15'inci maddesinde öngörülen sosyal denge tazminatından yararlanabilecek olan kamu görevlileri memurlar ile sözleşmeli personel olup, ek 15'inci maddede yer alan “kadro” kelimesi memuriyeti, “pozisyon” kelimesi de sözleşmeli personeli

ifade ettiği açıktır. 5393 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesi hükmünden belediye meclis üyeleri arasından belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirilenlerin norm kadro ile herhangi bir bağının olmadığı, dolayısıyla bu kişilerin 375 sayılı KHK'nın öngördüğü sosyal denge tazminatı ödenecek memur ve sözleşmeli personel statüsüne sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Nitekim, Sayıştay 6. Dairesinin 12.11.2020 tarih ve 765 sayılı kararında; meclis üyesi arasından görevlendirilen başkan yardımcısının, kadro veya pozisyonda istihdam edilmediği, 5393 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesine göre meclis üyesi içinden görevlendirilen başkan yardımcısına verilen ödeneğin hiçbir halde başkana verilen ödeneğin 2/3'ünü geçemeyeceğinden sosyal denge ödemesi ile Kanunen belirlenen bu sınırın aşılmış olacağı ve dolayısıyla meclis üyesi başkan yardımcılarında, yetkili sendika ile düzenlenen sözleşmeye dayanılarak sosyal denge tazminatı ödenmesi sonucu kamu zararına neden olduğu ifade edilmiştir.

Ancak söz konusu karara ilişkin kullanılan karşı oyda;

“688 sayılı Kanun, 6289 sayılı Kanun, 375 sayılı KHK, Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Mali ve Sosyal Haklara Dair Toplu Sözleşme'de, yararlanacak personelin belediye ve bağlı kuruluşlarının kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlileri olarak ifade edilmiştir.

4688 sayılı Kanun'un kapsam başlıklı 2'nci maddesinde; “Belediyeler ile bunlara bağlı kuruluşlarda ...işçi statüsü dışında

çalışan kamu görevlileri hakkında” uygulanacağı, Tanımlar başlıklı 3’üncü maddesinin (a) bendinde ise “Kamu görevlisi: Bu Kanun kapsamında yer alan kurum ve kuruluşların kadro veya pozisyonlarında istihdam edilenlerden işçi statüsü dışında çalışan kamu görevlilerini,” olarak tanımlanmıştır.

Belediyelerde 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 49’uncu maddesinde norm kadro ve personel istihdamı başlığı altında işçi statüsü dışında çalışanlar;

a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 4/a maddesine göre çalışan memurlar,

b) 5393 sayılı Kanun’un 49’uncu maddesinin 6’ncı fıkrası uyarınca diğer kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlardan belediyelerde görevlendirilenler,

c) 5393 sayılı Kanun’un 49’uncu maddesinin 7’nci fıkrada sayılan belediye meclis üyeleri arasından görevlendirilen başkan yardımcıları,

d) 657 sayılı Kanun’un 4/b maddesine göre çalışan sözleşmeli personel (özelleştirme sonucu 4046 sayılı Kanun uyarınca kamu kurumlarında istihdam edilen 4/c kapsamındaki geçici personelde bu kapsamda değerlendirilmektedir),

Olarak sayılmıştır.

5393 sayılı Kanun’un 49’uncu maddesinin 7’nci fıkrasında “Norm kadrosunda belediye başkan yardımcısı bulunan belediyelerde norm kadro sayısına bağlı kalınmaksızın; belediye başkanı, zorunlu gördüğü takdirde, nüfusu 50.000’e kadar olan belediyelerde bir, nüfusu 50.001-200.000 arasında olan belediyelerde iki,

nüfusu 200.001-500.000 arasında olan belediyelerde üç, nüfusu 500.000 ve fazla olan belediyelerde dört belediye meclis üyesini belediye başkan yardımcısı olarak görevlendirebilir. Bu şekilde görevlendirilen meclis üyelerine belediye başkanına verilen ödeneğin 2/3’ünü aşmamak üzere belediye meclisi tarafından belirlenecek aylık ödenek verilir ve taleplerine göre bir sosyal güvenlik kurumu ile ilişkilendirilir. Bu şekilde görevlendirme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dâhil ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez ve belediye meclisinin görev süresini aşamaz. Sosyal güvenlik prim ve benzeri giderlerden kurum karşılıkları belediye bütçesinden karşılanır.” hükmü yer almaktadır. 657 sayılı Kanun’un 5 inci maddesinde “Bu Kanuna tabi kurumlar, dördüncü maddede yazılı dört istihdam şekli dışında personel çalıştıramazlar.” hükmü yer almaktadır.

Belediyeler de 657 sayılı Kanun’a tabi kuruluşlardır. Dolayısı ile meclis üyeleri arasından atanan başkan yardımcıları da sözleşmeli personel gibi belli bir pozisyonda istihdam edilen kamu görevlileri olarak değerlendirilmiştir. Çünkü yukarıda zikredilen 7’nci fıkradaki hak teşkil etmeyen husus memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma ve bir hak iddia edilmemesi ile ilgilidir. Bu personel 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5018 sayılı Kanun, 5393 sayılı Kanun uyarınca bir kamu görevlisidir. Aynı zamanda belediyedeki norm kadrolu belediye başkan yardımcısı sayısı ile orantılı olarak bir pozisyonda istihdam edilmektedir. Belediye başkanının istediği kadar meclis üyesini görevlendirme gibi bir durum söz konusu

değildir. Kendilerine ödenen aylık belediye başkanına verilen ödeneğe endekslenmiş olup, belediyede çalışan 1'inci derece başkan yardımcıları ile eşdeğer konumdadır. Belediyede aynı işi yapan iki başkan yardımcısından birine sosyal denge tazminatı verilmesi diğerine verilmemesi Anayasanın eşitlik ilkesine de aykırıdır.

İşçi ve memur dışında istihdam edilen bütün personel bir pozisyon üzerine çalışmaktadırlar. Bu sebeple 4688 sayılı Kanun, 6289 sayılı Kanun, 375 sayılı KHK, Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Mali ve Sosyal Haklara Dair Toplu Sözleşme uyarınca meclis üyeleri arasından atanan başkan yardımcıları bir kamu görevlisidir ve bir pozisyonda istihdam edilmektedir. Sözleşmeli personel için sadece pozisyon kavramını kullanılacak olsa idi kanun koyucu pozisyon demez sözleşmeli personel ifadesini kullanırdı. Kaldı ki, belediyelerde, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesinin 6'ncı fıkrası uyarınca kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, belediye başkanının talebi, kendilerinin ve kurumlarının muvafakatiyle, belediyelerin birim müdürü ve üstü yönetici kadrolarında geçici olarak görevlendirilmeleri de bir pozisyon yöntemi midir.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle, meclis üyeleri arasından başkan yardımcısı pozisyonunda görevlendirilen personele sosyal denge tazminatı ödenebileceğine karar verilmesi gerekeceğinden çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.”

İfadelerine yer verilmiştir.

3. SONUÇ

Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebilmektedir. Sosyal denge tazminatı, çalışanlar arasındaki gelir farklarını önlemek amacı ile alt grupta maaş alan memurlara geçen sene için bir ödeme ve son altı ayda ödenen paradır.

Yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre belediyenin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen memur ve sözleşmeli personelle sosyal denge sözleşmesi imzalanabilir. Meclis üyeleri arasından görevlendirilen başkan yardımcısı, kadro veya pozisyonda istihdam edilmemektedir. 5393 sayılı Kanun'un 49'uncu maddesine göre meclis üyeleri içinden görevlendirilen başkan yardımcısına verilen ödenek hiçbir halde başkana verilen ödeneğin 2/3'ünü geçemeyeceğinden sosyal denge ödemesi ile Kanunen belirlenen bu sınır da aşılmış olmaktadır. Dolayısıyla meclis üyesi başkan yardımcısına, sözleşmeye dayanılarak sosyal denge tazminatı ödenmesi mümkün değildir.

KAYNAKÇA

5393 sayılı Belediye Kanunu (13.07.2005 – 25874)

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu (12.07.2001 – 24460)

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (23.07.1965 – 12056)

Sayıştay 6. Dairesinin 12.11.2020 tarih ve 765 sayılı kararı

MEVZUAT FİHRİSTİ

19/03/2021 - 27/04/2021 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

KANUNLAR

- Kanun Adı** : Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Kanun Tarihi ve No : 11/03/2021 -7297
R.G. Tarih ve Sayısı : 20/03/2021-31429
Konusu : Aşağıdaki Kanunlarda Değişiklik yapılmıştır.
14/1/1943 tarihli ve 4373 sayılı *Taşkın Sulara ve Su Basınlarına Karşı Korunma Kanunu*
8/6/1994 tarihli ve 3996 sayılı *Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapılması Hakkında Kanun*
29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı *Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*
16/6/2005 tarihli ve 5369 sayılı *Evrensel Hizmet Kanunu*
11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı *Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu*
24/4/2013 tarihli ve 6461 sayılı *Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun*
19/6/2014 tarihli ve 6546 sayılı *Çanakkale Savaşları Gelişimi Tarihi Alanı Hakkında Bazı Düzenlemeler Yapılmasına Dair Kanunu*
- Kanun Adı** : Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Kanun Tarihi ve No : 11/03/2021 -7297
R.G. Tarih ve Sayısı : 20/03/2021-31429
Konusu : 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 85, 86, 90 ve 97 nci maddelerinde değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikler Gayrimenkuller, satış işlemlerinin elektronik ortamda satılması ve bu kapsamda yapılacak diğer işlemlere ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Ülkemizdeki pandeminin hızını tekrar artırmamasına müteakip nakdi destekler yeniden haziran ayı sonuna kadar uzatılmıştır. Bu kapsamda yapılan diğer işlemler; 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun geçici 24 üncü maddesine birinci fıkrasında yapılan düzenleme ile 2021 yılı Nisan ve Mayıs ayları için nakdi ücret desteği verilecektir.

6/6/2002 tarihli ve 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 3 üncü,31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 17 nci,13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa geçici madde eklenmiştir. – 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 83 üncü maddesinin dördüncü fıkrası değiştirilmiş, 23/2/2017 tarihli ve 6824 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna geçici madde eklenmiş, Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından kullanılan tarımsal kredi alacakları ve diğer borçlarla ilgili süreler uzatılmıştır.

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 23.04.2021 – 31463
- Konusu** : 19/4/1983 tarih ve 83/6525 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile yeni kurulan bakanlıkların isimleri eklenmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları İle Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 22.04.2021 – 31462
- Konusu** : Kamu idarelerince hazırlanacak stratejik planlar, performans programları ve faaliyet raporlarına ilişkin usul ve esasları belirlenmiştir. Bu genel bütçe kapsamındaki idareler ile birlikte mahalli idareleri de kapsamaktadır. Mahalli idareler öncelikle bu yönetmelik ve kendi mevzuatları kapsamında işlem yapacaklardır.
- Yönetmeliğin Adı** : **İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 17.04.2021 – 31457
- Konusu** : 14/7/2005 tarihli ve 2005/9207 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğinde değişiklik yapılmıştır.
- Tanımlar başlıklı 4 üncü maddenin (a), (c), (d) ve (e) bentleri değiştirilmiş aynı fıkra (u) bendinden sonra gelmek üzere bentler eklenmiştir. Tanımlarda Yetkili İdare, Birinci sınıf gayrisihhi müessese, İkinci sınıf gayri sıhhi müessese, Üçüncü sınıf gayrisihhi müessese, Endüstri bölgesi, Teknoloji geliştirme bölgesi; tanımları yapılmıştır.
- 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine “ve geçiş yolu izin belgesinin alınmış” ibaresi eklenmiştir.
- 8 inci maddesinin birinci fıkrası gereği devirlerde işyerinin fiziki durumu ve ruhsat dosyalarındaki bilgi ve belgelerin işletmecisinin kusuru sebebiyle faaliyet konusuyla ilgili bu yönetmelik kapsamında karşılanması gereken mevzuat hükümlerine aykırı olması Halide, söz konusu aykırılıklar ve noksanlıklar giderilmeden yeni işletmeci adına ruhsat düzenlenmez.
- 15 ve 32 nci maddelerinde (içkili yerlerin açılmasına bir aylık geçici ruhsat getirilmiş)değişiklik yapılmıştır.
- Ek 2 ve 3 üncü maddelerinde ve (Ek-1), (Ek-2) de değişiklik yapılmıştır.

Yönetmeliğin Adı : **Lastiklerin Yakıt Verimliliği Ve Diğer Parametreler İle İlgili Etiketlenmesi Hakkında Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 17.04.2021 – 31457

Konusu : Yakıt tasarruflu, uzun ömürlü ve düşük gürültü düzeyli güvenli lastiklerin kullanımını sağlayarak sağlık ve çevrenin korunması, güvenliğin artırılması ve yol taşımacılığının ekonomik ve çevresel verimliliğini artırmak amacıyla, lastik parametreleri hakkındaki uyumlaştırılmış bilgilerin etiketleme yoluyla sağlanarak nihai kullanıcıların lastik satın alırken bilgili ve bilinçli bir seçim yapmalarına olanak verilmesi ile ilgili hükümleri ve bunların uygulanmasına ait usul ve esasları belirlemektir.

(2) Bu Yönetmelik; piyasaya arz edilen C1, C2 ve C3 sınıfı lastikleri kapsar. Kaplama lastikler için gereklilikler, bu tür lastiklerin performansını ölçmek için uygun bir test yöntemi 13 üncü maddeye göre hazır olduğunda uygulanır.

(3) Bu Yönetmelik, aşağıdaki lastik çeşitlerini kapsamaz:

- a) Profesyonel arazi lastikleri,
- b) Sadece 1/10/1990 tarihinden önce tescilli araçlara takılmak üzere tasarlanmış lastikler,
- c) T-tipi geçici kullanımlı yedek lastikler,
- ç) Hız değeri 80 km/h'den az olan lastikler,
- d) Jant anma çapları 254 mm'yi aşmayan veya en az 635 mm olan lastikler,
- e) Çivili lastikler gibi çekme özelliğini iyileştirmek üzere ek cihazlar takılı olan lastikler,
- f) Sadece yarış amaçlı araçlara takılmak üzere tasarlanmış lastikler,
- g) Üçüncü bir ülkeden ithal edilmedikçe, ikinci el lastikler.

Yönetmeliğin Adı : **Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 16.04.2021 – 31456

Konusu : Ödemelerde kripto varlıkların kullanılmamasına, ödeme hizmetlerinin sunulmasında ve elektronik para ihracında kripto varlıkların doğrudan veya dolaylı olarak kullanılmamasına ve ödeme ve elektronik para kuruluşlarının kripto varlıklara ilişkin alım satım, saklama, transfer veya ihraç hizmeti sunan platformlara veya bu platformlardan yapılacak fon aktarımlarına aracılık etmemesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Ödeme hizmeti sağlayıcıları, ödeme hizmetlerinin sunulmasında ve elektronik para ihracında kripto varlıkların doğrudan veya dolaylı olarak kullanılacağı bir şekilde iş modelleri geliştiremez, bu tür iş modellerine ilişkin herhangi bir hizmet sunamaz.

(2) Ödeme ve elektronik para kuruluşları, kripto varlıklara ilişkin alım satım, saklama, transfer veya ihraç hizmeti sunan platformlara veya bu platformlardan yapılacak fon aktarımlarına aracılık edemez.

Yönetmeliğin Adı : Kırsal Mahalle Ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği

R.G. Tarih ve Sayısı : 15.04.2021 – 31455

Konusu : Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alanı, bunların tespitine ilişkin işlemleri, bu yerlerde uygulanacak muafiyet ve indirimleri düzenlemek ve diğer hususların açıklanmasını sağlamaktır. (2) 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi ile 27 nci maddesi uyarınca belirlenen kırsal yerleşik alan ve civarı sınırlarına ilişkin hükümler bu Yönetmeliğin kapsamı dışındadır.

Yönetmeliğin Adı : Türkiye Çevre Ajansının Teşkilatı Ve Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik

R.G. Tarih ve Sayısı : 15.04.2021 – 31455

Konusu : Türkiye Çevre Ajansının yürüteceği faaliyetlerin zamanında ve gerektiği şekilde yerine getirilmesine, organ ve hizmet birimlerinin görev ve yetki alanlarının belirlenmesine, yönetim ve danışma kurulu üyelerinin atanmasına, personel istihdamına ve teşkilat yapısı ile çalışmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Yönetmeliğin Adı : Elektrikli Skuter Yönetmeliği

R.G. Tarih ve Sayısı : 14.04.2021 – 31454

Konusu : Bu yönetmelik ile
a) Paylaşımlı elektrikli skuter (e-skuter) işletmeciliği faaliyetlerini ülke ekonomisinin gerektirdiği şekilde düzenlemek, bu faaliyetlerde düzeni ve güvenliği sağlamak, ulaşımın çevre üzerindeki egzoz emisyon ve karbon salınımı gibi olumsuz etkilerini azaltarak çevresel değerleri korumak, hareketliliği artırarak kısa mesafeli seyahatlerde şahsi araç kullanımı yerine paylaşımlı e-skuter kullanımının yaygınlaştırılması ile paylaşımlı e-skuterlerin diğer ulaşım

türleri ile entegre, sürdürülebilir bir ulaşım sistemi içerisinde gelişimini sağlamak üzere bu faaliyetlere ilişkin pazara giriş şartlarını ve hizmet üretenler ile hizmetten yararlananların hak, yükümlülük ve sorumluluklarını,
b) Elektrikli skuter ve kullanımına ilişkin 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda sayılan hususlar dışında kalan diğer hususlar belirlenmiştir.

Yönetmeliğin Adı : **2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Harcamalara Katılma Payları İle İlgili Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 14.04.2021 – 31454

Konusu : 21/8/1981 tarihli ve 17435 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununun Harcamalara Katılma Payları ile İlgili Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 4, 5, 7 ve 16 ncı maddelerinde değişiklik yapılmış ve – Aynı Yönetmeliğin 20 nci maddesi “**Madde 20 – Vergi değeri, bina ve arsanın 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu maddesine göre tespit edilen bedelini ifade eder.**” ve 22 nci maddesi: “**Madde 22 – Harcamalara katılma payları belediyelerce veya bunlara bağlı kuruluşlarca, bu Yönetmelikte yer alan esaslara göre hesaplanarak ilan ve tebliğ edildiği yılı izleyen yıldan itibaren her yıl Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere iki yılda ve dört eşit taksitte tahsil olunur. Bu paylar peşin ödemelerde tahakkuk tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil olunur.**” Değiştirilmiştir.

Yönetmeliğin Adı : **Asansör İşletme Ve Bakım Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**

R.G. Tarih ve Sayısı : 03.04.2021 – 31443

Konusu : 6/4/2019 tarihli ve 30737 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Asansör İşletme ve Bakım Yönetmeliğinin 7 nci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendi: “d) AB uygunluk beyanı ve garanti belgesini imzalayan yetkilinin adı, soyadı ve unvanına dair bilgileri içerecek şekilde kendisi tarafından hazırlanan ve onaylanan yazılı beyan belgesi.” şeklinde değiştirilmiştir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 19.03.2021 – 31428
- Konusu** : 26/3/2010 tarihli ve 27533 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmeliğinde 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası ile ve geçici 3 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmış ve **elektrik üretim santralleri atıklarının depolandığı mevcut tesisler ve Mevcut tesislerde uygulama sürecine ilişkin düzenleme yapılmıştır.**
- Yönetmeliğin Adı** : **Sulak Alanların Korunması Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 19.03.2021 – 31428
- Konusu** : 4/4/2014 tarihli ve 28962 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliğinin 22 nci maddesinin birinci fıkrasına: “*h*) (*d*) bendinde düzenlenen zorunlu altyapı projeleri haricinde, kamu yararı kararı bulunan zorunlu altyapı projelerine, hazırlanacak Ekosistem Değerlendirme Raporu doğrultusunda, ekosistem bütünlüğünü telafi edici tedbirlerin alınması şartıyla Bakanlıkça izin verilebilir.” bent eklenmiş ve Aynı Yönetmeliğe 39 uncu maddesinden sonra gelmek üzere **İşletme/işlettirmeye ilişkin** madde eklenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Sebze ve Meyve Ticareti ve toptancı Halleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 10.04.2021 – 31450
- Konusu** : 7/7/2012 tarih ve 28346 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğin 12 nci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı Yönetmeliğin Ek-4’ü değiştirilmiştir. (Ek-4’ü Dergimizin pratik bilgiler köşesinde bulabilirsiniz.)
- Yönetmeliğin Adı** : **Otopark Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 25.03.2021 – 31434
- Konusu** : 22/2/2018 tarihli ve 30340 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Otopark Yönetmeliğinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendinde “ ı) **Ortak otopark uygulaması: İmar adasındaki komşu parsellerin bahçelerinin daha**

etkin kullanılabilmesi amacıyla; ilgili her bir parsel için parsel maliklerinin tamamının muvafakati alınmak, her bir parsel sınırı korunmak ve bu sınırlara göre planda verilen yapılaşma koşulları ayrı ayrı uygulanmak kaydıyla, kot ve cephe sınırlamalarına bakılmaksızın ve parseller tevhit edilmeksizin vaziyet planı idarece onaylanarak ve tapuda beyanlar hanesine parsel numarası da belirtilmek suretiyle “komşu parsel ile ortak otopark alanı vardır” şeklinde belirtme konularak açık veya tamamen gömülü olup dilatasyonla ayrılmak kaydıyla kapalı olarak yapılabilen otopark uygulamalarını,”

– Aynı Yönetmeliğin 4, 5, 6 ncı maddelerinde değişiklik yapılmış ve geçici 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası ve geçici 4 üncü maddesinde değişiklik yapılmıştır.

TEBLİĞLER

Tebliğin Adı : **Kamuda Enerji Performans Sözleşmelerinin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ**

R.G. Tarih ve Sayısı : 15.04.2021 – 31455

Konusu : Genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının enerji tüketimlerini veya enerji giderlerini düşürmek üzere akdedecekleri enerji performans sözleşmeleri kapsamında; etüt raporlarının hazırlanması, ihale hazırlıklarının yapılması, tekliflerin alınması, açılması, değerlendirilmesi ve sonuçlandırılması, Net Bugünkü Değerin hesaplanabilmesi, tasarrufların ölçümü ve doğrulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile isteklilerde aranacak teknik ve mali yeterliklerin, ihalede esas alınan sözleşme taslağı, şartname taslağı, etüt raporu ve tasarruf doğrulama raporu formatlarının belirlenmesidir.

Tebliğin Adı : **Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi Zorunluluğu Getirilen Mesleklerle İlişkin Tebliğ (Sıra No: 2021/1)**

R.G. Tarih ve Sayısı : 09.04.2021 – 31449

Konusu : Tehlikeli ve çok tehlikeli işlerden olup, çalışanlar için Meslekî Yeterlilik Kurumu Meslekî Yeterlilik Belgesi zorunluluğu getirilen mesleklerde yeni eklemeler olmuştur.

- Tebliğin Adı** : Mimarlık Ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2021 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 24.03.2021 – 31433
- Konusu** : 16/7/1985 tarihli ve 85/9707 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Mimarlık ve Mühendislik Hizmetleri Şartnamesinin 3.2 maddesi gereğince, mimarlık ve mühendislik hizmet bedellerinin hesabında **kullanılacak 2021 yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri**, yapının mimarlık hizmetlerine esas olan sınıfı dikkate alınarak; KDV hariç, genel giderler (%15) ile yüklenici kârı (%10) dâhil edilerek yayımlanmıştır.
- Tebliğin Adı** : Yapı, Tesis ve Onarım İşleri İhalelerinde Kullanılan Müteahhitlik Kararnameleri ve İş Bitirme Belgelerinin 2021 Yılına Ait Değerlendirme Katsayıları Hakkında Tebliğ
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 24.03.2021 – 31433
- Konusu** : 28/3/1981 tarihli ve 17293 Resmi Gazetede yayımlanan Yapı, Tesis ve Onarım İşleri İhalelerine Katılma Yönetmeliği uyarınca, ihalelere iştirak edecek olan müteahhitlerin, elerinde bulunan ve geçerliliği sona ermemiş müteahhitlik karneleri, ilgili kuruluşlarca, İş Bitirme Belgelerinin 2021 yılına ait Katsayılar yayımlanmıştır.

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARLARI

ATIK SU BASKINI NEDENİYLE ZARARIN KARŞILANMASI¹

Davacının işletmiş olduğu işyerinde atık suyun geri tepmesi sonucu meydana gelen zararın tazminine ilişkin eldeki davada mahkemece sulh hukuk mahkemesinin delil tespiti sonrasında serbest piyasa rayiçleri ile bağlı kalınarak alınan tazminat ve kusur raporu ile yetinilerek hüküm kurulması doğru olmayıp zarar gördüğü belirtilen elektronik cihazların kullanılıp kullanılmayacağına endüstri bilirkişisinden alınacak rapor ile belirlendikten sonra kullanılabilir ise değerlerinin azalma, kullanılmayacak durumda ise hurda değeri düşülerek davacının gerçek zararının belirlenmesi gerektiği gözetilmelidir. (6098 s. TBK m. 49,50,51)

(...)

Davacı vekili; 29.11.2015 tarihinde müvekkilinin işletmiş olduğu işyerinde atık suyun geri tepmesi sonucu işyerinde zarar meydana geldiğini, söz konusu zararın; Ankara 1. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2015/269 D. İş sayılı dosyası ile tespit ettirildiğini, söz konusu tespit kapsamında zararının TL olduğu belirterek maddi zararın davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı ASKİ vekili; meydana gelen zarardan atık suların kanalizasyon şebekesine deşarj yönetmeliğinin 10/m maddesi gereğince mal sahibi müteahhit ile apartman yöneticilerinin sorumlu olduğu ayrıca söz konusu bodrum katların zarar görmemesi için ilgili mülk sahibi tarafından çekvalf sisteminin takılması gerektiği belirtilerek meydana gelen zarardan müvekkili idarenin sorumluluğunun bulunmadığı belirtilerek, davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir.

İlk derece mahkemesince davacıya ait iş yerinde 29.11.2015 tarihinde kanalizasyon şebekesinin geri tepmesi sonucu oluşan su baskınının davalının sorumluluğunda olan kanalizasyon şebekesinde oluşan arızaya bağlı cereyan ettiği, bu sebeple davacı işyerinde oluşan hasardan davalının sorumlu olduğu gerekçesiyle davanın kabulü ile davacıya ait hasar gören malzeme bedelinin davalı ASKİ'den tahsiline karar verilmiş, karar karşı davalı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur.

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesince; davacıya ait işyerinde atık

¹ T.C. Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi E:2018/3079, K:2020/1914, T:15.06.2020

su hattının bağlandığı kanalizasyon şebekesinde arıza olduğu ve arıza sonrasında çekvalfin görevini yapmadığı ve dolayısıyla su baskınının gerçekleştiği, su baskınına bağlı olarak da davacıya ait bodrum kattaki eşyaların zarar gördüğü anlaşılmış olup, meydana gelen olayda bilirkişi raporuna göre tam kusurlu olan davalı ASKİ'nin sorumlu olduğu kabul edilerek ilk derece mahkemesi tarafından davanın kabulüne karar verilmesinde bir isabetsizlik bulunmadığından davalı tarafın istinaf kanun yolu başvurusunun 6100 sayılı HMK'nın 353/1-b-1. maddesi uyarınca reddine karar verilmiş; hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir.

Dava konusu olayda; davacıya ait işyerinde zarar gören elektronik cihazların kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin yargılama sırasında rapor alınmayıp yalnızca 1. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2015/269 D. İş sayılı dosyasında alınan tesipt raporunda serbest piyasa rayiç miktarları belirtilen bedeller ile bağlı kalınmış ve kusur raporu ile yenilerek hüküm kurulmuştur.

Haksız fiilden kaynaklanan tazminat davalarında kural olarak gerçek zararın ilkesi geçerli olup, Borçlar Kanunu uyarınca zararın kanıtlanması davacı tarafa, hükmedilecek tazminatın kapsam ve miktarının belirlenmesi ise hakime aittir.

Dosya kapsamından dava konusu edilen elektronik cihazların zarar gördüğü anlaşılmakta ise de kullanılıp kullanılmayacağına ilişkin kesin bir bilgi bulunmadığından yerel mahkemece bu konunun açığa kavuşturulması gerekmektedir.

Şu halde; zarar gördüğü belirtilen elektronik cihazların kullanılıp kullanılmayacağı endüstri bilirkişisinden alınacak rapor ile belirlendikten sonra kullanılabilir ise değerlerindeki azalma, kullanılmayacak durumda ise hurda değeri düşülerek davacının gerçek zararının belirlenmesi gerekirken, bu durumun göz ardı edilmesi de doğru olmaması ve kararın bozulması gerekmiştir.

YAPIDA EKSİKLİKLERİN GİDERİLMESİ SIRASINDA MEYDANA GELEN ÖLÜMLÜ KAZA²

Olayın meydana geldiği şantiyede işçilerin yaşamı için ciddi ve yakın tehlikelerin olduğu ve şantiye içindeki bu eksikliklerin giderilmesi sırasında işçinin öldüğü olayda bilinçli taksirin koşullarının oluşmadığı ile inşaat teknikeri olan sanığın ise güvenlik önlemlerini almayan taşeron şirketin işlerini durdurma gibi icrai yetkisi olmayıp eksiklikler konusunda bağlı olduğu yönetimi uyardığı anlaşıldığından bu sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerektiği gözetilmelidir. (5237 s. TCK m.22,85)

(...)

2 T.C. Yargıtay Onikinci Ceza Dairesi E:2018/906, K:2020/2730, T:12.03.2020

a) Dosya içeriğinde yer alan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı müfettişlerin tarafından yapılan denetimler sonucu düzenlenen raporda, olayın meydana geldiği şantiyede işçilerin yaşamı için ciddi ve yakın tehlikelerin olduğu ve şantiye içindeki bloklardan bazılarında tesisat ve shaft boşluklarından, yüksekte düşmeyi engelleyici güvenlik önlemlerinin olmadığı eksikliklerin tespit edilmesi ve bu eksikliklerin giderilmesi istenmesine rağmen, eksikliklerin giderilmemesi nedeni ile olaydan 4 gün önce, 10.05.2012 tarihinde şantiyenin mühürlendiği, 08.05.2012 tarihli ... müfettişlerin katıldığı komisyon kararı ile “işverenin kapatma sebeplerini gidermek için çalışma talebinde bulunması üzerine, hiçbir şekilde üretime yönelik çalışma yapılmamak kaydıyla sadece noksan hususların giderilmesine çalışılmasına oy çokluğu ile karar verilmiştir” şeklinde kararı doğrultusunda, olay güne ... ölen için komisyon kararı doğrultusunda eksiklikleri gidermek üzere shaft boşluklarını kapattığı sırada olayın meydana gelmesi karşısında; bilinçli taksirin koşulları oluşmadığından, sanıklar hakkında bilinçli taksir hükümleri uygulanmak suretiyle faza ceza tayini;

(...)

Sanığın asıl işveren E..A.Ş.’ye bağlı olarak 0.04.2012 tarihinde C sınıfı (az tehlikeli sınıfta yer alan iş yerlerinde geçerli) iş güvenliği belgesi ile iş güvenliği teknikeri olarak işe başlığı, adıgeçen şirketin, M.N ile imzaladığı “teknik ve idari hizmetler sözleşmesi” ile şantiye şefi olarak inşaat mühendisi olan sanık M.N’i görevlendirdiği her iki firmanın yetkilileri arasında yapılan toplantı ve denetime ait belgelerin Dairemizin bozma ilamı doğrultusunda istenilmesi neticesinde 19.04.2012 tarihli “iş güvenliği kurul toplantısı” ile shaft boşluklarının açıklarının taşeron G... inşaat şirketinin şantiye şefi U.D ve H.A. tarafından kapatılması gerektiğinin tutanak altına alındığı, yine 03.05.2012 tarihli yazı ile taşeron şirketin yüksekte düşmeyi önleyici güvenlik ağlarının alınması hususunda sanığın imzası ve işveren vekili K.Y.’ın onayı ile uyarıldığı ve ceza kesildiği inşaat teknikerleri olan sanığın güvenlik önlemlerini almayan taşeron şirketin işlerini durdurma gibi icrai yetkisi olmadığı, eksiklikler konusunda bağlı bulunduğu yönetimi uyardığı tüm dosya kapsamından anlaşılması karşısında; sanığa kusur yüklenemeyeceğinden, sanığın beraati yerine, mahkumiyetine karar verilmesi,

Kanuna aykırı olarak (...) bozmayı gerektirmiştir.

DANIŞTAY KARARLARI

İMAR UYGULAMASI İŞLEMLERİ VE İMAR PLANLARINA KARŞI AÇILAN İPTAL DAVASIYLA İLGİLİ YARGI KARARI BEKLENMEDEN TAŞINMAZIN İHALEYE ÇIKARILMASI¹

YARGILAMA SÜRECİ :

Dava konusu istem: Konya ili, Meram ilçesi, Yenice Mahallesi, 40305 ada, 3 parsel sayılı taşınmazın ihaleye çıkarılmasına ilişkin kararın iptali istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: Konya 2. İdare Mahkemesi'nce verilen kararda; ihaleye konu taşınmazın 2.800.000,00-TL tahmini bedel ve 84.000,00-TL geçici teminat üzerinden 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uyarınca kapalı teklif usulü ile satışa çıkarılmasına karar verildiği, ihaleye ait şartnamenin 2886 sayılı Kanun'un 7. maddesine uygun olarak hazırlandığı, herhangi bir belirsizlik ve eksiklik içermediği, şartname ekinde imar durum belgesinin bulunduğu, taşınmaz ile ilgili tüm bilgilerin ayrıntılı olarak düzenlendiği, rayiç değer tespitinin ve kıymet takdirinin usulüne uygun olarak belirlendiği, ihaleye ilişkin satış ilanının 2886 sayılı Kanun'a uygun olarak en az 10 gün öncesinden Resmî Gazete'de, yerel ve ulusal basın ile ilgili kuruluşlarda ilan edildiği, 4 istekli tarafından şartnamenin satın alındığı, 2 isteklinin ihaleye katıldığı, taşınmazın belirlenen muhammen bedelin üzerinde satıldığı, parselasyon işlemine karşı dava açılmasının ihale yapılmasına engel olmadığı, açıklık ve rekabet ilkesi ile mevzuatta öngörülen usule uygun olarak icra edildiği anlaşıldığından, dava konusu ihale işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Belirtilen gerekçelerle, dava konusu işlem hukuka uygun bulunarak davanın reddine karar verilmiştir.

TEMYİZ EDENİN İDDİALARI: Davacı tarafından, arasında ihaleye konu taşınmazın da bulunduğu taşınmazlara ilişkin olarak yapılan imar uygulaması işlemleri ve imar planlarına karşı açılan iptal davasıyla ilgili yargı kararı beklenmeden taşınmazın ihaleye çıkarılmasının hukuk devleti ilkesine aykırı olduğu, söz konusu ihale ile mahkemece verilecek iptal kararının sonuçsuz bırakılmasının istenildiği, ihalede rekabet ortamının sağlanmadığı, ihale şartnamesinde taşınmazın üzerinde kendilerine ait yem fabrikasının muhdesatları bulunduğu, taşınmazın tahmin edilen bedelinin piyasa rayiçlerini yansıtacak şekilde belirlenmediği, ihale komisyonunun oluşturulma şeklinin hukuka aykırı olduğu, satış ihale tutanağında ihaleye kabul edilmeyenlerin ve kabul edilmeme sebeplerinin yazılı olmadığı, davalı idare ile ihaleyi kazanan şirket arasında yapılan sözleşmenin noter tarafından tescil edilip onaylanmadığı, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre taksitle satışın mümkün olmadığı ileri sürülmektedir.

1 TC. DANIŞTAY ONÜÇÜNCÜ DAİRE Esas No:2019/175, Karar No:2021/478 İSTEMİN_KONUSU : Konya 2. İdare Mahkemesi'nin 07/12/2018 tarih ve E:2018/752, K:2018/1521 sayılı kararının temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.

KARŞI TARAFIN SAVUNMASI : Davalı idare tarafından, ihaleye ilişkin olarak gerçekleştirilen tüm işlemlerin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na uygun olarak yapıldığı, ihale şartnamesinde herhangi bir belirsizlik ve eksikliğin söz konusu olmadığı, rayiç değer tespiti ve kıymet takdirinin usulüne uygun olduğu, ihaleye ilişkin satış ilanının yasaya uygun olarak yapıldığı, taşınmazın belirlenen muhammen bedelin üzerinde satıldığı, ihalede kamu yararının gerçekleştiği, davacının dava açma ehliyetinin bulunmadığı, parselasyon işlemine karşı dava açılmasının ihale yapılmasına engel olmadığı, açıklık ve rekabet ilkesi ile mevzuatta öngörülen usule uygun olarak işlem tesis edildiği; davalı yanında müdahil tarafından, ihale işleminin 2886 sayılı Kanun'un 7. maddesine uygun olarak yapıldığı, tapu kayıtlarına güvenerek ihaleye katıldığı, usulüne uygun olarak teklif verdiği, dava konusu taşınmaz hakkında yapılan parselasyon işleminin daha sonradan geçersiz olması durumunda bile ihale işleminin yapıldığı tarihte ihaleye konu taşınmaz Belediyenin mülkiyetinde olduğundan kendilerinin mülkiyet hakkının korunması gerektiği, ihaleye yeterli katılımın gerçekleştiği, muhammen bedelin üstünde bir bedelin ödendiği belirtilerek istemin reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

İNCELEME VE GEREKÇE:

MADDİ OLAY :

Meram Belediye Meclisi'nin 05/05/2017 tarih ve 2017/90 sayılı kararıyla, arasında ihaleye konu taşınmazın da bulunduğu bir kısım taşınmazların 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ve şartnamesine göre satışlarının yapılmasına, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'na göre trampa edilmelerine; yap-işlet-devret usulünde devredilmelerine veya 10 yıla kadar kiraya verilmelerine karar verilmiştir.

10/04/2018 tarih ve 143 sayılı ihale onay belgesiyle, Konya ili, Meram ilçesi, Yenice Mahallesi, 40305 ada, 3 parsel sayılı taşınmazın 2886 sayılı Kanun'un 35/a maddesi uyarınca kapalı teklif usulüyle satışını teminen ihaleye çıkarılmasına karar verilmiştir.

Bunun üzerine, davacı şirket tarafından, arasında ihaleye konu taşınmazın da bulunduğu taşınmazlara ilişkin olarak yapılan imar uygulaması işlemleri ve imar planlarına karşı açılan iptal davasıyla ilgili yargı kararı beklenmeden taşınmazın ihaleye çıkarılmasının hukuka aykırı olduğu, söz konusu ihale ile mahkemece verilecek iptal kararının sonuçsuz bırakılmasının amaçlandığı ileri sürülerek, anılan taşınmazın ihaleye çıkarılmasına ilişkin kararın iptali istemiyle bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, mülkiyeti davacı şirkete ait Konya ili, Meram ilçesi, 763 ada, 5, 9, 31 ve 33 parsel sayılı taşınmazları da kapsayan alanda 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca yapılan parselasyon işlemine ilişkin Meram Belediye Encümeni'nin 22/06/2016 tarih ve 702 sayılı, 16/11/2016 tarih ve 1028 sayılı, 25/01/2017

tarikh ve 2017/69 sayılı kararları ile bu kararları onayan Konya Büyükşehir Belediye Encümeni'nin 24/01/2017 tarih ve 33 sayılı kararının ve bu işlemlerin dayanağı olan 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planı değişikliklerine ilişkin Konya Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 23/09/2016 tarih ve 988 sayılı kararının iptali istemiyle davacı şirket tarafından Konya 1. İdare Mahkemesi'nde açılan davada, anılan Mahkemenin 13/11/2018 tarih ve E:2017/1076, K:2018/1227 sayılı kararında özetle, "Dava konusu plan değişikliklerine ilişkin ilgili bakanlık veya kurum görüşünün alınmadığı, plan değişikliği işlemlerinde Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin 26. maddesi kapsamında belirtilen koşulların sağlanmadığı, plan tadilatlarının ve eğitim alanının daraltılmasına yönelik yapılan işlemin şehircilik ilkelerine, imar mevzuatına ve kamu yararına uygun olmadığı; öte yandan, dava konusu 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planı değişiklikleri hukuka aykırı olduğundan bu planlara dayalı olarak 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca yapılan dava konusu parselasyon işlemlerinin de hukuka aykırı olduğu sonucuna varıldığı" gerekçesiyle dava konusu işlemlerin iptaline karar verildiği; bu karara karşı davalı idarelerce istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Konya Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin 14/05/2019 tarih ve E:2019/702, K:2019/1023 sayılı kararı ile, "Büyükşehir belediyesinin kendi taşınmazı olduğu gerekçesiyle 5216 sayılı Kanun'un 7. maddesi kapsamında uygulama imar planı değişikliği yapma yetkisi bulunmadığından, buna ilişkin dava konusu işlemin iptali gerektiği" gerekçesi eklenmek suretiyle davalı idarelerin istinaf başvurularının reddine karar verildiği; Danıştay Altıncı Dairesi'nin 24/12/2020 tarih ve E:2019/18116, K:2020/13586 sayılı kararıyla da davalı idarelerin temyiz istemi reddedilerek anılan kararın onanmasına kesin olarak karar verildiği görülmüştür.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Davalı Belediyece ihaleye çıkarılan taşınmazın, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca yapılan parselasyon işlemine ilişkin Meram Belediye Encümeni'nin 22/06/2016 tarih ve 702 sayılı, 16/11/2016 tarih ve 1028 sayılı, 25/01/2017 tarih ve 2017/69 sayılı kararları, Konya Büyükşehir Belediye Encümeni'nin 24/01/2017 tarih ve 33 sayılı kararı ile 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planı değişikliklerine ilişkin Konya Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 23/09/2016 tarih ve 988 sayılı kararlarına dayalı olarak davalı idare adına tescil edilmiş ise de, söz konusu işlemlerin, Konya 1. İdare Mahkemesi'nin 13/11/2018 tarih ve E:2017/1076, K:2018/1227 sayılı kararı ile iptal edildiği, bu karara karşı Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Meram Belediye Başkanlığı'nca yapılan istinaf başvurularının Konya Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin 14/05/2019 tarih ve E:2019/702, K:2019/1023 sayılı kararıyla reddedildiği ve anılan kararın Danıştay Altıncı Dairesi'nin 24/12/2020 tarih ve E:2019/18116, K:2020/13586 sayılı kararıyla da onanarak kesinleştiği anlaşılmaktadır.

İdarî yargı yerlerince verilen idarî işlemin iptali kararları, idarî davaya konu edilen idarî işlemi tesis edildiği tarihten itibaren ortadan kaldırarak, idarî işlemde

önceki hukukî durumun geri gelmesini sağlar.

İhaleye konu imar parselinin, Meram Belediye Encümeni'nin 22/06/2016 tarih ve 702 sayılı, 16/11/2016 tarih ve 1028 sayılı, 25/01/2017 tarih ve 2017/69 sayılı parselasyon işlemleri ile oluşturulduğu, bu parselasyon işlemlerinin iptaline ilişkin Konya 1. İdare Mahkemesi'nin 13/11/2018 tarih ve E:2017/1076, K:2018/1227 sayılı kararının da, anılan karara karşı yapılan istinaf ve temyiz başvurularının reddine karar verilmesi suretiyle kesinleştiği, böylece anılan imar parselinin hukuken eski durumuna (kadastral parsel) döndüğü anlaşıldığından, ihaleye konu parselin mülkiyet sahipliği ve arz üzerindeki durumunun da değiştiği açıktır.

Bu itibarla, mülkiyet ve satış hakkına ilişkin tescilin dayanağının yargı kararı ile iptal edilmesi sebebiyle anılan taşınmazın belediye tarafından ihaleye çıkarılması mümkün bulunmadığından, dava konusu işlemde hukuka uygunluk, davanın reddi yolundaki temyize konu Mahkeme kararında hukukî isabet bulunmamaktadır.

2886 SAYILI KAMU İHALE KANUNA GÖRE KİRAYA VERME²

YARGILAMA SÜRECİ :

Dava konusu istem: ili, ilçesi, 7997 ada, 8 parsel sayılı taşınmazın 47,06 m²'lik kısmının 31/12/2022 tarihine kadar kiraya verilmesine ilişkin olarak 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 45. maddesi uyarınca açık teklif usulüyle gerçekleştirilen 28/01/2020 tarihli ihalenin iptali istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi kararının özeti: Bursa 1. İdare Mahkemesi'nce verilen kararda; davacı şirket tarafından, maliki olduğu Bursa ili, Osmangazi ilçesi, Nilüferköy mahallesi, 1 pafta, 125 parsel sayılı taşınmazın, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 15 ve 16. maddeleri uyarınca bila bedel yola terki ve taşınmaza komşu olan 2377 ve 2389 parsel sayılı taşınmazların otopark olarak kamulaştırılması yönünde işlem tesis edilmesi talebiyle başvuru yapıldığı, kamulaştırma bedellerine karşılık şartsız bağış olarak 20/06/2008 tarihinde 341.250,00-TL ödeme yapıldığı, ödemenin maliki olduğu 125 parsel sayılı taşınmazdan İmar Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca belirlenen plan zayıat oranına karşılık şartlı yardım sayılması istemiyle yapılan başvuru üzerine Osmangazi Belediye Meclisi'nin 03/09/2008 tarih ve 608 sayılı kararıyla "şartsız yardım olarak 20/06/2008 tarihinde yatırılan 341.250,00-TL'nin Nilüferköy 1 pafta, 125 sayılı parselin 18. madde zayıat bedeline karşılık olarak şartlı yardım sayılmasına karar verildiği", 2377 ve 2389 sayılı taşınmazların 15/07/2008 tarihinde davalı idare adına tapuda tescil edildiği, 28/01/2020 tarihinde 2886 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca açık teklif usulüyle gerçekleştirilecek ihale ile 7997 ada 8 parsel (eski 2377 ve 2389 sayılı parseller) sayılı taşınmazda yer alan 47,06 metrekarelik alanın aylık 1.100,00-TL

2 T.C. DANIŞTAY ONÜÇÜNCÜ DAİRESİ esas No:2020/2422, Karar No:2021/796 (İSTEMİN_KONUSU : Bursa 1. İdare Mahkemesi'nin 16/06/2020 tarih ve E:2020/268, K:2020/350 sayılı kararının temyizen incelenerek bozulması istenilmektedir.)

+ KDV tahmini bedelle 31/12/2022 tarihine kadar kiraya verileceğine ilişkin ihale ilanı yayımlanması üzerine, davacı şirket tarafından, taşınmazın şartlı bağışa konu olarak kamulaştırıldığı ve otopark alanı kullanım amacı dışında ihaleye çıkarılmasının hukuka aykırı olduğu ileri sürülerek bakılan davanın açıldığı, İhalenin aylık 1.350,00-TL kira bedeli teklif eden tek katılımcı olan Yaşar Kırdar üzerinde bırakıldığı, taşınmazın kamulaştırma bedelinin, davacının maliki olduğu 125 parsel sayılı taşınmazdan 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca yapılacak kesinti karşılığı şartlı bağış olarak ödendiği, kamulaştırılarak davalı idare mülkiyetine geçen taşınmazın kullanım şekline ilişkin olarak ise taraflar arasında bir belirleme yapılmamış olduğu, yasal altyapısı olmaksızın davacı tarafın talebiyle kamulaştırma bedelinin ödenmiş olmasının mülkiyeti davalı idareye ait olan taşınmazın ihaleye çıkarılması ve/veya belli bir kullanım amacı doğrultusunda ihale edilmesi konusunda davacıya talepte bulunma hakkı tanımayacağı, dolayısıyla söz konusu taşınmazın davalı idarece kiraya verilmesi amacıyla ihale yapılmasına yasal bir engel bulunmadığı ve ihale sürecinin usul ve yasaya uygun şekilde gerçekleştirildiği anlaşıldığından dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Belirtilen gerekçelerle dava konusu işlem hukuka uygun bulunarak davanın reddine karar verilmiştir.

TEMYİZ EDENİN İDDİALARI : Davacı tarafından, ihaleye konu taşınmazın otopark olarak kamulaştırıldığı ve mülkiyetinin, otopark olarak kullanımını şartıyla davalı Belediye'ye geçtiği, kamu yararı açısından bir zorunluluğu bulunmadığı takdirde taşınmazın otopark dışında başka bir amaç ve hizmet için kiraya verilmesinin mümkün olmadığı, kamulaştırma bedelinin kesinti karşılığı şartlı bağış değil, otopark olarak kullanım amacıyla şartlı bağış olduğu, ihale ilanında, taşınmazın hangi hizmet için kiralanacağını belirtmediği, taşınmazın yanında faaliyet gösteren bir plazası olduğu, plazanın önünün otopark olarak kullanıldığı, taşınmazın otopark haricinde kullanım durumunda bu durumdan zarar göreceği, şirket yetkilileri de dâhil olmak üzere tüm müşteri çevresinin bu otoparkı kullandığı ileri sürülmektedir.

KARŞI TARAFIN SAVUNMASI : Davalı idare tarafından, taşınmazın 2886 sayılı Kanun'un 45. maddesi uyarınca açık ihale usulüyle, usulüne uygun olarak yapılan ilan sonucunda kiralandığı, taşınmazın kamulaştırma sonucunda mülkiyetine geçtiği, otopark olarak kullanılmak üzere bağışlandığına dair ne Belediye kayıtlarında bir anlaşma ne de tapu kaydında bir şerh bulunduğu, 47 metre karelik alanın bugüne kadar davacı tarafından otopark olarak kullanıldığı, ilgili mevzuat ve yönetmelik hükümlerine göre tesis edilen işlemin usul ve yasaya uygun olduğu belirtilerek istemin reddi gerektiği savunulmuştur.

TÜRK MİLLETİ ADINA

İNCELEME VE GEREKÇE:

ESAS YÖNÜNDEN:**MADDİ OLAY :**

Davacı tarafından 13/11/2007 ve 12/12/2007 tarihlerinde davalı Belediye'ye yapılan başvurularla, sahibi bulunduğu 1 pafta 125 parsel sayılı taşınmazın imar planının plan notlarına göre taşınmazın önündeki 2377 ve 2389 parsel sayılı taşınmazların park olarak gösterildiği, 125 parsel sayılı taşınmazın imar planını alabilmeleri için plan notuna göre 2377 ve 2389 parsel sayılı taşınmazların kamulaştırılması gerektiği, söz konusu taşınmazların kendisi tarafından park olarak kullanılmak üzere kamulaştırma bedelinin tarafınca ödeneceğinin taahhüt edildiği belirtilmiştir.

06/02/2008 tarih ve 90 sayılı ... Belediye Meclisi kararıyla, imar planı kapsamında 8 metrelik geçiş yolu ve planda otopark olarak görülen yer masraflarının talep eden tarafından karşılanması kaydıyla 1/1000 ölçekli 2377 ve 2389 sayılı parsellerin otopark olarak görülen yerlerin 2006-2010 yılları arası 5 yıllık kamulaştırma programına alınmasına karar verilmiş ve karar Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı onayına sunulmuştur.

15/02/2008 tarih ve 90 sayılı ... Büyükşehir Belediye Başkanlığı yazısıyla, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda, Belediye'nin yapmakla yükümlü olduğu görev alanında kalan bir yerin kamulaştırma bedelinin yararlanacak kişi tarafından karşılanması kaydıyla o kişi adına Belediyece kamulaştırma yapılması yer almadığından söz konusu kararın onaylanmadığı davalı Belediye'ye bildirilmiştir.

05/03/2008 tarih ve 209 sayılı ... Belediye Meclisi kararıyla, 1/1000 ölçekli Nilüferköy İmar Planı kapsamında 8 metrelik geçiş yolu ve otopark alanında kalan 2377 ve 2389 parsel sayılı taşınmazların 2006-2010 yılları arası 5 yıllık kamulaştırma programına alınması uygun bulunmuştur.

08/07/2008 tarih ve 2628 sayılı ... Belediye Encümeni kararıyla, 2377 ve 2389 parsel sayılı taşınmazlar 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 8. maddesi uyarınca satın alma usulüyle kamulaştırılarak 15/07/2008 tarihinde davalı Belediye adına "müfrez tarla" niteliğiyle tapuya tescil edilmiştir.

Söz konusu taşınmazlarda 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 22/A maddesi gereğince 31/12/2013 tarihinde yapılan yenileme sonucunda 7997 ada 7 ve 8 parsel sayılı taşınmazlar oluşmuş olup taşınmazların niteliği tapuda "tarla" olarak kayıtlıdır.

09/01/2020 tarih ve 63 sayılı ... Belediye Encümeni kararıyla, 7997 ada, 8 parsel sayılı taşınmazın 47,06 metrekarelik kısmı Fırın-Unlu Mamüller Pişirme ve Satış Yeri olarak kullanılmak üzere aylık 1.100,00.-TL+KDV muhammen bedel üzerinden 31/12/2022 tarihine kadar kiraya verilmek üzere ihaleye çıkarılmıştır.

İhaleye ilişkin ilanlar yayımlandıktan sonra 28/01/2020 tarihinde gerçekleştirilen ihale 1.350,00.-TL+KDV bedel üzerinden tek istekli üzerine bırakılarak, taşınmaz

Unlu Mamüller ve Satış Yeri olarak kullanılmak üzere 28/02/2020 tarihinde kira sözleşmesi imzalanmıştır.

Kira sözleşmesinin özel şartlar bölümünde dava konusu taşınmazın “unlu mamüller satış yeri” olarak kiraya verildiği belirtilmiştir.

Bunun üzerine davacı tarafından 7997 ada, 8 parsel sayılı taşınmazın 47,06 metre-karelik kısmının kiraya verilmesine ilişkin olarak gerçekleştirilen 28/01/2020 tarihli ihalenin iptali istemiyle bakılan dava açılmıştır.

Öte yandan, 05/08/2008 tarih ve 2937 sayılı ... Belediye Encümeni kararıyla, davacı şirket yetkilisi tarafından 125 sayılı parselin yola terk işlemi ve 2377 ve 2389 parsel sayılı taşınmazların otopark olarak kamulaştırma parasının 20/06/2008 tarihli makbuzla ödendiği ve bu nedenle plan zayıf bedelinin alınmaması yönünde talepte bulunduğu, makbuzun şartsız yardım (bağış) olarak yapıldığı, ..., şartsız bağışın encümence zayıf bedeli olarak mahsup etme yetkisi bulunmadığından söz konusu yerin Tespit Komisyonunca kıymet takdiri yapılarak ilgisinin görüşme için encüme-ne davet edilmesine karar verilmiş,

03/09/2008 tarih ve 608 sayılı ... Belediye Meclisi kararıyla, yatırılan 341.250,00.- TL paranın 125 parsel sayılı taşınmazın 18. madde zayıf bedeline karşılık olarak (şartlı yardım sayılmasının) uygun olduğuna karar verilmiştir.

Dairemizin 15/10/2020 tarihli ara kararıyla, taşınmazın kamulaştırılmasına ilişkin bedelin davacı tarafından ödenip ödenmediği, bu konuda şartlı bağış yapıp yapılmadığının sorulmasına, taşınmaza ilişkin olarak taşınmazın kamulaştırıldığı tarihteki ve ihale tarihindeki kullanım kararlarının sorulmasına, 1/5.000 ölçekli ve 1/1.000 ölçekli imar planı onaylı paftaları, plan açıklama raporları, plan notları ile lejantların ve diğer ilgili tüm bilgi ve belgelerin istenilmesine, ihaleye çıkma kararı konusunda Belediye Meclisi/Encümeni kararı alınıp alınmadığının, ihale ilanının nerelerde hangi tarihlerde yapıldığının, muhammen bedelin tespitinin nasıl yapıldığının sorularak buna ilişkin bilgi belgelerin gönderilmesinin istenilmesine karar verilmiş,

Ara kararına verilen cevapta, ihale konusu taşınmazın ... Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 15/06/2006 tarih ve 398 sayılı, 19/04/2012 tarih ve 371 sayılı kararları ile onaylı 1/1000 ölçekli Nilüfer Köyü İlave Uygulama İmar Planı değişikliği kapsamında "Yol alanı"nda kaldığı ve taşınmazdan BOTAŞ boru hattı geçtiği belirtilmiş, davacı şirket yetkilisi tarafından yapılan 341.250,00.-TL tutarlı "şartsız yardım-kişilerden alınan şartsız bağış" türüyle kaydedilen bağışa ilişkin 20/06/2008 tarih ve 4415607 sayılı makbuz ile ihaleye ilişkin diğer bilgi ve belgeler dosyaya sunulmuştur.

İLGİLİ MEVZUAT:

3194 sayılı İmar Kanunu'nun "Amaç" başlıklı 1. maddesinde, "Bu Kanun, yerleşme yerleri ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık ve çevre şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.";

"Kapsam" başlıklı 2. maddesinde, "Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapılar bu Kanun hükümlerine tabidir.";

"Genel esas" başlıklı 3. maddesinde, "Herhangi bir saha, her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılamaz.

" kuralı bulunmaktadır.

Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nin "Amaç" başlıklı 1. maddesinde, "Bu Yönetmeliğin amacı; plan, fen, sağlık ve sürdürülebilir çevre şartlarına uygun yapı ve yapılaşma ile projelendirmeye ve denetime ilişkin usul ve esasları belirlemektir.";

"Kapsam" başlıklı 2. maddesinde, "(1) Bu Yönetmelik, uygulama imar planı bulunan alanları kapsar.";

"Dayanak" başlıklı 3. maddesinde, "Bu Yönetmelik, 03/05/1985 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu ve 10/7/2018 tarih ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevlerini düzenleyen 6. kısım 3. bölüm hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.";

"Tanımlar" başlıklı 4. maddesinde, "Bu Yönetmelikte geçen; ... bb) Fırın: Unlu gıda mamulleri üretilen yerleri, ... ifade eder.";

"Fırınlr" başlıklı 46. maddesinde, "14/07/2005 tarih ve 2005/9207 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik hükümleri saklı kalmak üzere fırınlar; sanayi, küçük sanayi, organize sanayi, konut dışı çalışma alanları ile ticaret bölgelerinde yapılabilir. Katkılı pide, kebab, simit fırınları ve geleneksel tandır ocakları, zemin katı işyeri olarak kullanılabilen binalarda yapılabilir. ..." kuralına yer verilmiştir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

Aktarılan kurallardan, herhangi bir sahanın her ölçekteki plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı maksatlar için kullanılmayacağı; fırınların sanayi, küçük sanayi, organize sanayi, konut dışı çalışma alanları ile ticaret bölgelerinde yapılabileceği anlaşılmaktadır.

Davalı Belediye tarafından, Dairemizin 15/10/2020 tarihli ara kararına verilen cevapta, kiralanmak üzere ihaleye çıkarılan 7997 ada 8 parsel sayılı taşınmazın 1/1000 ölçekli planda yol alanında kaldığı belirtilerek 1/1000 ölçekli imar planı dosyaya sunulmuş ve taşınmazın ihaleye çıkarılmasına ilişkin olarak alınan 09/01/2020 tarih ve 63 sayılı ... Belediye Encümeni kararında taşınmazın Fırın-Unlu Mamüller Pişirme ve Satış Yeri olarak kullanılmak üzere ihaleye çıkarıldığı anlaşılmıştır.

Bu durumda, mevzuata göre herhangi bir sahanın plan esaslarına, bulunduğu bölgenin şartlarına ve yönetmelik hükümlerine aykırı amaçlar için kullanılamayacağı ve fırınların sanayi, küçük sanayi, organize sanayi, konut dışı çalışma alanları ile ticaret bölgelerinde yapılabileceği kuralına aykırı olarak, 1/1000 ölçekli imar planında yol alanında kalan taşınmazın fırın olarak kullanılmak üzere ihaleye çıkarılmasına ilişkin işlemlerde hukuka uygunluk bulunmamıştır.

İZİNSİZ DOĞALGAZ ÇALIŞMASI YAPILMASI³

TÜRK MİLLETİ ADINA

Dava, davacı adına 1608 sayılı Kanun uyarınca izinsiz doğalgaz çalışması yapıldığından bahisle hasar bedelinin(48.000,00 TL) %20 fazlasıyla davacıdan tahsil edilmesine yönelik 20.10.2015 tarih ve 1368 sayılı Encümen kararının iptali iste miyle açılmıştır.

İdare Mahkemesince, 20.10.2015 tarih ve 1368 sayılı encümen kararının 208,00 TL idari para cezası verilmesine ilişkin kısmı yönünden; Kayseri 1. Sulh Ceza Hakimliğinin 2015/2998 D. İş.ve 07.12.2015 tarihli kararıyla anılan encümen kararının 208,00 TL idari para cezası verilmesine ilişkin kısmı yönünden davacının itirazının reddine hükmedildiği ve bu kararın itiraz üzerine onanarak 13.01.2016 tarihinde kesinleştiği anlaşıldığından, davanın bu kısmının incelenmeksizin reddine; davanın, 20/10/2015 tarih ve 1368 sayılı encümen kararının hasar bedelinin(48.000,00 TL) %20 fazlasıyla davacıdan tahsil edilmesine yönelik kısmı açısından ise, Melikgazi Belediyesi ve Kayseri Doğalgaz A.Ş. arasında yapılan protokolün "mali hükümler" kısmında ilgili şirket tarafından asfalt zaiyatı gerçekleştirildiğinde şirkete yansıtılacak ücretlendirmede esas alınacak birim fiyata göre 48.000.-TL bedel hesaplandığı, bu miktarın ilgili protokol gereğince düzenlendiği anlaşıldığından, taraflar arasında yapılan sözleşmeye dayalı olarak belirlenen bedelin özel hukuk hükümleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden, adli yargının görev alanına giren dava konusu encümen kararının belirtilen kısmının idari yargıda incelenmesine olanak bulunmadığından davanın görev yönünden reddine karar verilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanununun "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlıklı 14. maddesinin (a) bendinde; belediyenin mahalli müşterek nitelikte olmak koşuluyla, imar, su, kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı; çevre ve çevre sağlığı, şehirci trafik hizmetlerini yapıp, yaptırabileceği; 15. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde; kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezalar vermek yetkisi ve imtiyazının

³ T.C.D A N I Ş T A YSEKİZİNCİ DAİREEsas No : 2016/9222, Karar No : 2020/6062 (İstemin Özeti: Kayseri 2. İdare Mahkemesinin 08/03/2016 tarih ve E:2015/1380, K:2016/272 sayılı kararının hukuka aykırı olduğu öne sürülerek, 2577 sayılı Kanunun 49. maddesi uyarınca temyizden incelenerek bozulması istenilmektedir.)

olduğu; 34. maddesinin (ı) bendinde; encümenin diğer kanunlarda kendine verilen görevleri yerine getirmek görev ve yetkisinin olduğu hükme bağlanmıştır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7. maddesinin 1. fıkrasının (f) bendinde; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek; (g) bendinde; büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak bakım ve onarımını sağlamak, büyükşehir belediyesinin görev ve sorumlulukları arasında düzenlenmiş; "Alt Yapı Hizmetleri" başlıklı 8. maddesinde, alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içerisinde yürütülmesi amacıyla alt yapı koordinasyon merkezinin (AYKOME) kurulacağı; bu merkezin çalışma usul ve esaslarının İçişleri Bakanlığınca çıkartılacak bir Yönetmelikle belirleneceğinin hükme bağlandığı, bu hükme dayalı olarak çıkartılan Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliğinin 8. maddesinin (f) bendinde; AYKOME'nin kazı ruhsatı vereceği ve buna ilişkin bedeli belirleyeceği, 12. maddesinin (ç) bendinde ruhsatsız kazı yapılmasını önleyeceği ve ruhsatsız kazı yapıldığının tespiti halinde, kazı yapanlar hakkında gerekli işlemin yapılmasını sağlayacağı, düzenlemeleri bulunmaktadır.

1608 sayılı Umuru Belediyeye Müteallik Ahkamı Cezaiye Hakkında Kanunun Bazı Maddelerini Muaddil Kanunun 1. maddesinde; "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve sahaliyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hareket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği fiilleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatlar Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idari para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir.

Belediye encümeni kararında belli bir fiilin muayyen bir süre zarfında yapılmasını da emredebilir. Emredilen fiilin ilgili kişi tarafından yapılmaması halinde, masrafları yüzde yirmi zammı ile birlikte tahsil edilmek üzere belediye tarafından yerine getirilir." hükmü yer almaktadır.

Söz konusu madde 23.01.2008 günlü 5728 sayılı Kanunun 66. maddesi ile yeniden düzenlenmiş olup, ilgili kanun gerekçesinde; maddeyle fiilin niteliği dikkate alınarak Kabahatlar

Kanununun 32. maddesine yollamada bulunulmuş, ayrıca yeni bir hüküm olarak, belediye hizmetlerinde etkinliğin sağlanması ve ilgili kişinin de bu kanunda belirtilen aykırılık hallerini süratle gidermesi olanağı sağlanmıştır, denilmek suretiyle belediyeye tanınan yetkinin amacı açıklanmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden; belediyelere bir çok görevler yükleyip, belli hizmetler için yetkiler veren belediye mevzuatı ve ilgili Yönetmelikte, kamu hizmetlerinin yürütümüne dair kararlarının

uygulanabilmesini sağlayıcı, hizmetlerin etkinliğinin artmasını sağlayıcı cezai ve yaptırım hükümlerinin bulunmadığı; belediyelerin yasal görevlerini ifa sırasında bu görevin yerine getirilmesini engelleyici davranışların cezalandırılması ile sorumluluk sahasındaki mallara verilen zarar ve ziyanın tazminine ilişkin bir yetkinin belediyelere tanınmadığı anlaşılmakta ise de; 1608 sayılı Yasanın 1. maddesinin belediyeleri bu hususlara ilişkin olarak yetkilendirdiği; bir başka ifade ile; belediyenin kanunla yüklenen görevini yerine getirmesini engelleyici bir davranışta bulunulması halinde; belediye encümenince, söz konusu davranışın ortadan kaldırılmasına karar verileceği; emredilen fiilin ilgili kişi tarafından yapılmaması halinde söz konusu fiilin masrafları %20 zammı ile birlikte tahsil edilmek üzere belediye tarafından yerine getirileceği anlaşılmaktadır.

Dosyanın incelenmesinden; 1608 sayılı Kanun uyarınca izinsiz doğalgaz çalışması yapıldığından bahisle davacıya 208,00TL idari para cezası verilmesi ve hasar bedelinin %20 fazlasıyla davacıdan tahsil edilmesine yönelik 20.10.2015 tarih ve 1368 sayılı encümen kararının iptali istemiyle 05.11.2015 tarihinde Kayseri 1. Sulh Ceza Hakimliği'nde de dava açıldığı ve Hakimliğin 2015/2998 D. İş.ve 07.12.2015 tarihli kararıyla anılan encümen kararının 208,00 TL idari para cezası verilmesine ilişkin kısmı yönünden davacının itirazının reddine hükmedildiği, belediye encümeni kararının, hasar bedelinin %20 fazlasıyla davacıdan tahsil edilmesine yönelik kısmı açısından da, itiraz eden davacı hakkında bozulan asfalt nedeniyle Melikgazi Belediyesi ve Kayseri Doğalgaz A.Ş. arasında yapılan protokole göre 48.000.-TL bedel belirlendiği, bu miktarın ilgili protokol gereğince düzenlendiği, bu miktar yönünden uyumsuzluğun hukuki mahiyette olduğu gerekçesiyle karar verilmesine yer olmadığına karar verildiği, anılan kararın kaldırılması istemiyle Kayseri 2. Sulh Ceza Hakimliği'ne yapılan itiraz üzerine, 13.01.2016 tarih ve 2016/111 D.İş sayılı karar ile itiraz reddedilerek, 13.01.2016 tarihinde söz konusu kararın kesinleştiği, davacı tarafından verilen ve 27.11.2015 tarihinde kayıtlara giren dava dilekçesinde 20.10.2015 tarih ve 1368 sayılı belediye encümen kararının iptali istenildiği belirtilmekte ise de, dava dilekçesinin içeriğinde para cezasına karşı Sulh Ceza Hakimliği'ne itiraz edildiğinin belirtildiği, temyiz dilekçesinde davacı tarafından iş bu davanın konusunun belediye encümeni kararının, hasar bedelinin %20 fazlasıyla davacıdan tahsil edilmesine yönelik kısmı olduğu belirtildiğinden, davanın konusunun encümen kararının hasar bedelinin %20 fazlasıyla davacıdan tahsil edilmesine yönelik kısmı olduğu anlaşılmakta olup, hukuka uygunluk denetiminin bu kısım yönünden yapılması gerekmektedir.

Olayda; İdare Mahkemesince, davaya konu edilen alacağın özel hukuk sözleşmesinden kaynaklandığı yönünde değerlendirme yapılmış ise de; taraflar arasındaki protokolün, belediye sınırları içerisinde yapılacak her türlü alt ve üst yapı çalışmaları, tamir ve tadilatların yapımı için düzenlendiği, protokol olmasa dahi 1608 sayılı Yasanın yukarıda yer verilen hükmü uyarınca belediyelerin, sorumluluğu altındaki yolları trafik güvenliğine uygun bulundurma görevi ile çevre ve çevre sağlığına ilişkin

hizmetleri yapma görev ve sorumluluğu çerçevesinde; sorumluluğu altındaki yola, parka, yeşil alana ve sair yerlere zarar verilmesi halinde bu zararların ve mahzurların eski hale getirilmesini isteme yetkisinin bulunması karşısında, alacağın salt protokol- den kaynaklandığının kabulü mümkün bulunmamaktadır.

Ayrıca, davalı belediyece 1608 sayılı Yasada öngörülen prosedür işletilmek suretiyle, davacı tarafından zemine verilen zarar ve ziyanın belli sürede giderilmesinin istenilmesi, giderilmemesi halinde masrafın %20 fazlasıyla ilgisinden tahsil edilmek üzere belediyece yerine getirilmesi gerekmekte olup, bu prosedür yerine getirilmeden zarar-ziyan bedelinin ilgisini resen borcun kabul edip, tek taraflı tarifeye dayalı olarak istenemeyeceği de açıktır.

Bu durumda, taraflar arasında yapılan sözleşmeye dayalı olarak belirlenen bedelin özel hukuk hükümleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden bahisle davayı görev yönünden reddeden mahkeme kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Ayrıca, dava dilekçesi ve temyiz dilekçesinin birlikte ele alınmasından, davacının encümen kararının idari para cezasına dair kısmını adli yargıda dava konusu ettiği, idari para cezasının bakılan davanın konusu olmadığı anlaşıldığından temyize konu kararın incelenmeksizin reddine dair kısmında da hukuka uyarlık bulunmamıştır.

S PLAKA'YI ULAŞTIRMA DAİRESİ BAŞKANLIĞI VEREBİLİR Mİ?⁴

TÜRK MİLLETİ ADINA

Dava, Muğla İli, Dalaman İlçesinde serviscilik yaptığını belirten davacı tarafından (S) plaka verilmesi istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin 17/11/2014 gün ve 28976 sayılı Ulaşım Dairesi Başkanlığı işleminin iptali istemiyle açılmıştır.

İdare Mahkemesince; Dalaman Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği'nin 6. maddesinden söz edilerek, 01/10/2013 tarih ve 291 sayılı Dalaman Belediye Encümeni kararı ile davacıya S plakası tahsis edildiği ve davacının belirtilen Yönetmeliğin 6. maddesi kapsamında encümen kararı alındığı tarihi takip eden 3 ay içinde Belediyeye ücretini yatırmadığı ve encümen kararının geçerliliğini yitirdiği hususunun davalı idare ile Dalaman Belediyesi arasında yapılan yazışma ile sabit olduğu, bununla birlikte 24/10/2014 tarih ve 2014/3-206 sayılı UKOME kararının 6. fıkrası kapsamında da davacının mücbir sebebinin bulunduğu yönünde davacı tarafından iddiada bulunulmadığı görülmekle, davacının isteminin reddi yönündeki davalı idare işleminde hukuka aykırılık görülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesinin (f) fıkrasında; "Bü-

⁴ T.C. D A N I Ş T AYSEKİZİNCİ DAİREEsasNo : 2016/5338, KararNo : 2020/4389 Konu: İstemin Özeti : Muğla 2. İdare Mahkemesinin 24/12/2015 gün ve E:2015/11, K:2015/1360 sayılı kararının hukuka aykırı olduğu öne sürülerek, 2577 sayılı Kanununun 49. maddesi uyarınca temyizen incelenerek bozulması istemidir.

yükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek" büyükşehir belediyesinin görevleri arasında sayılmış, anılan Kanun'un 9. maddesinde; "Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile, Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonunun görevlendireceği ilgili odanın temsilcisinin katılacağı Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur. İlçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım Koordinasyon Merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili üye olarak belirlenmeyen ulaşım sektörü ile ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ihtisas meslek odalarının temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır. Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer. Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır. Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz." kuralına yer verilmiştir.

15/06/2006 tarih ve 26199 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Ulaşım Koordinasyon Merkezi" başlıklı üçüncü kısmının "Görev ve yetkileri" kenar başlıklı 18. maddesinde "(1) UKOME, büyükşehir içindeki kara, deniz, göl, nehir, kanal ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesini sağlamak üzere; ulaşım, trafik ve toplu taşıma konularında üst düzeyde yönlendirici karar alma, uygulama, uygulatma ve ilgili mevzuattaki usulüne göre gereken tesisleri kurma, kurdurma ve işletme hak ve yetkilerine haizdir. Bu amaçla; a) Büyükşehir belediyesinin sınırları içinde, mevzuatla yetkili kılındığı durumlarda mahalli ihtiyaç ve şartlara göre trafik düzeni ve güvenliğini sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri almakla, ... ç) Kara,

deniz, göl, nehir, kanal ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; otobüs, taksi, dolmuş ve servis durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmekle...d) Karayolu taşımacılığına ait mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere, trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları ile bu taşıtların teknik özelliklerini tespit etmek, çalıştırılabileceği yerler ile güzergâhlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek, bunlara izin ve çalışma ruhsatı vermekle, e) Büyükşehir belediyesinin sınırları içinde, ulaşım, toplu taşıma ve trafik mevzuatının büyükşehir belediyesine verdiği yetki doğrultusunda uygulamaya yönelik yönlendirici karar almak ve görüş oluşturmakla,..." görevli ve yetkilidir kuralı, "Ulaşım Koordinasyon Birimi" kenar başlıklı 21. maddesinde, "(1) UKOME'nin sekreteryaya hizmetleri, büyükşehir belediye başkanlığı bünyesinde bu amaçla oluşturulacak ulaşım koordinasyon birimi tarafından yürütülür."; "Görevleri" kenar başlıklı 22. maddesinde ise, "(1) Ulaşım koordinasyon birimi; a) Başkanın emir ve talimatları doğrultusunda gündemi hazırlar ve üyelere duyurur. b) Görüşme tutanaklarını düzenler. c) Alınan kararları yazar, üyelerin imzalarını tamamlar ve ilgili mercilere gönderir. ç) UKOME toplantılarına üye gönderen kurum ve kuruluşlarla irtibatı sağlar. d) Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde nazım plana uygun arazi kullanım ve ulaşım planlama çalışmaları doğrultusunda büyükşehir ulaşım planının yapılması için gereken ön çalışmaları yaparak kurula sunar." hükümlerine yer verilmiştir.

Yukarıda anılan mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden, servis, toplu taşıma araçları ile taksi sayılarının, bu araçların güzergâhları ile bunlara belli seriden plaka verilmesi konusunda karar verme yetkisinin Ulaşım Koordinasyon Merkezine ait olduğu anlaşılmakta olup; büyükşehir belediye başkanlığı bünyesinde oluşturulan ulaşım koordinasyon biriminin ya da Daire Başkanlığının bu konuda işlem tesis etme yetkisinin bulunmadığı açıktır.

Bu durumda, davacının ticari plaka verilmesi talebinin Ulaşım Koordinasyon Merkezi tarafından incelenip karara bağlanması gerekirken, bu konuda yetkisi bulunmayan ... Büyükşehir Belediye Başkanlığı Ulaşım Dairesi Başkanlığı tarafından tesis edilen, başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemde yetki yönünden hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

SAYIŞTAY KARARLARI

BÜTÇE İÇİ BELEDİYE İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ MUHASEBE İŞLEMLERİNİN HİZMET ALIM YOLUYLA YAPTIRILMASI¹

..... Belediyesi İşletme Müdürlüğü muhasebe işlemlerinin hizmet alımı yoluyla mali müşavire yaptırılması sonucu TL kamu zararına neden olup olmadığı hk.

..... Belediyesi İşletme Müdürlüğü'nün, 5393 sayılı Belediye Kanununun "İşletme tesisi" başlıklı 71'inci maddesinde yer alan; "Belediye, özel gelir ve gideri bulunan hizmetlerini Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle bütçe içinde işletme kurarak yapabilir" hükmü uyarınca kurulan bütçe içi bir işletme olduğu,

..... Belediyesi İşletmesinin, inşaat amaçlı ürünlerin imalatı faaliyeti ile iştigal ettiği, kurumlar vergisi ve diğer vergiler bakımından mükellefiyetinin mevcut olduğu,

Söz konusu işletmenin muhasebe işlemlerinin Belediyece doğrudan temin yoluyla hizmet alımı gerçekleştirilmek suretiyle mali müşavirce yürütüldüğü,

Tespit edilmiştir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesinde; bakım ve onarım, taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık, tanıtım, basım ve yayım, temizlik, yemek hazırlama ve dağıtım, toplantı, organizasyon, sergileme, koruma ve güvenlik, meslekî eğitim, fotoğraf, film, fikri ve güzel sanat, bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetlerini, taşınır ve taşınmaz mal ve hakların kiralanması ve benzeri diğer hizmetler, "hizmet" kapsamında değerlendirildiğinden, Belediyesi İşletmesinin muhasebe işlerinin yürütülmesi de 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamına girmektedir.

Diğer taraftan, belediye bütçe içi işletmelerinin kurumlar vergisi ve diğer vergiler bakımından mükellefiyeti mevcut olup, bu durum bu işletmeler için; ilgili vergi dairesine tescil olma, yıllık beyanname düzenleme, defter tutma ve buna benzer teknik ayrıntılar içeren sorumlulukları da beraberinde getirmektedir.

Savunmalardan, **Belediyenin ilgili biriminde personel sayısının az olduğu ve mevcut personelin vergi hukuku ve muhasebe konularında yeterince ayrıntılı bilgiye sahip olmadığı anlaşıldığından, Belediyesi İşletme Müdürlüğü'nün, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesi kapsamında, "hizmet" olarak değerlendirilen muhasebe işlerinin, doğrudan temin yöntemiyle**

1 Sayıştay 4. Dairesi 15.12.2020 tarih ve 245 sayılı Kararı

ihale edilerek, profesyonel düzeyde bilgi ve tecrübe sahibi olan mali müşavirce yürütülmesi için yapılan ödemede mevzuata aykırılık bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Belediyesi İşletme Müdürlüğü muhasebe işlemlerinin hizmet alımı yoluyla mali müşavire yaptırılması mevzuatına uygun olduğundan buna ilişkin TL ödemenin kamu zararı oluşturmadığına ve hakkında ilişilecek bir husus bulunmadığına,

... oybirliği ile, karar verildi.

KİRALANAN TAŞITIN VERGİ, SİGORTA VE BAKIM- ONARIM GİDERLERİ²

Hizmet alımı suretiyle edinilen çöp toplama aracının vergi, sigorta ve bakım-onarım giderlerinin Belediye bütçesinden ödenmesi hk.

237 sayılı Taşıt Kanunu'nun "Tarifler" başlıklı 3'üncü maddesinde "**Taşıt: Motorlu ve motorsuz bütün ulaştırma araçları**" olarak tanımlanmıştır.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinde ise taşıt; karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan araçlar olarak tanımlanmış; bunlardan makine gücü ile yürütülenlere "motorlu taşıt", insan ve hayvan gücü ile yürütülenlere "motorsuz taşıt" denildiği belirtilmiştir.

Söz konusu maddede İş makineleri; "**Yol inşaat makineleri ile benzeri tarım, sanayi, bayındırlık, milli savunma ile çeşitli kuruluşların iş ve hizmetlerinde kullanılan; iş amacına göre üzerine çeşitli ekipmanlar monte edilmiş; karayolunda insan, hayvan, yük taşımada kullanılmayan motorlu araçlardır.**" şeklinde tanımlanmıştır.

Ayrıca, İş Makineleri Sürücü Eğitim Kursları ile İlgili Yönergenin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde "Atık sıkıştırma ve taşıma aracı" şeklinde adlandırılmış olan çöp toplama aracı; "**Çöp konteyneri kaldırma sistemine sahip yükleme ve sıkıştırma işlemi yapabilen, taşıma kapasitesi en az 4 ton ve motor gücü en az 70 kw-95 hp olan, aparatları ruhsata işli ve tescil belgesine sahip makine,**" olarak tanımlanmıştır.

Yapılan incelemede,ile arasında hizmet alımı suretiyle tarihinde çöp toplama aracı (katı atık sıkıştırma ve taşıma aracı) için Araç Kira Sözleşmesi imzalandığı; Sözleşmeye araca ait vergi, sigorta, muayene gibi giderlerin Belediyeye ait olacağı yönünde hüküm konulduğu ve bu hükme dayanılarak araca ait vergi, sigorta ve bakım-onarım gibi giderlerinin Belediye bütçesinden karşılandığı tespit edilmiştir.

² Sayıştay 8. Daire 16.2.2021 tarih ve 198 No'lu Kararı

Denetçi sorgusunda söz konusu çöp toplama aracını taşıt olarak değerlendirip, söz konusu kiralama işleminin 237 sayılı Taşıt Kanunu'nun 12'nci maddesi uyarınca çıkarılan 2006/10193 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan "Hizmet Alımı Suretiyle Taşıt Edinilmesine İlişkin Esas ve Usuller"e tabi olduğunu; bu nedenle de, Hizmet Alımı Suretiyle Taşıt Edinilmesine İlişkin Esas ve Usuller'in "Genel Esaslar" başlıklı 6'ncı maddesinde yer alan "**kiralama yoluyla elde edilen taşıtların her türlü vergi, sigorta ve bakım-onarım gibi giderler yükleniciye ait olacaktır**" hükmü uyarınca, kiralanın çöp toplama aracına ait vergi, sigorta ve bakım-onarım gibi giderlerin yüklenici tarafından karşılanması gerektiğini ileri sürmüştür.

Ancak, yukarıda yer alan mevzuat uyarınca çöp toplama aracının mevzuattaki taşıt tanımına uymadığı, bir iş makinesi olduğu görülmüştür. Bu nedenle de, 237 sayılı Taşıt Kanunu'nun kapsamına girmeyen ve iş makinesi niteliğinde olan çöp toplama aracı kiralamasının 237 sayılı Kanun ve buna ilişkin ikincil mevzuata tabi olmadığı anlaşıldığından, söz konusu iş makinesine ait vergi, sigorta ve bakım-onarım gibi giderlerin Belediye bütçesinden karşılanmasında mevzuata aykırı herhangisi bir durum bulunmamaktadır.

.....yüklenimindeki "Binek Araç ve İş Makinesi Kiralanması Hizmet Alım İşİ"nde kiralanın ekskavatör 125 saat çalıştırıldığı halde 150 saat üzerinden ödeme yapılmasına ilişkin olarak;

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Kamu Zararı" başlıklı 71'inci maddesi;

"Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının belirlenmesinde;

- a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,
 - b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,
 - c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,
 - d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,
 - e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,
 - f) (Mülga: 22/12/2005-5436/10 md.)
 - g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,
- Esas alınır."

Hükmündedir.

Anılan hüküm uyarınca, kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunması kamu zararı doğurmakta olup iş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması ya da yersiz ödeme yapılması kamu zararının belirlenmesinde esas alınacaktır.

Yapılan incelemede,yükleniminde ihale kayıt numaralıİşinde kiralanan ekskavatörün 125 saat çalıştırıldığı belirtilmesine rağmen, 28.02.2019 tarihinde Kontrol Teşkilatı Görevlileri tarafından hazırlanan tutanakta, yüklenici tarafından tarihli ve seri-sıra nolu düzenlenen faturada miktarın 150 saat olarak alındığı tespit edilmiştir. Kiralanan ekskavatör için fazladan 25 saat kiralama ücreti ödenmesi suretiyle kamu zararına sebebiyet verilmiştir.

Bu itibarla,İşinde kiralanan ekskavatör 125 saat çalıştırıldığı halde, 150 saat üzerinden ödeme yapılması sonucunda oluşanTL tutarındaki kamu zararının sorumlulara müştereken ve müteselsilen ödettirilmesine karar verilmesi gerekmekte ise de, söz konusu tutarın tarih ve numaralı mahsup alındısı ile'nden tahsil edildiği anlaşıldığından, ilâşilecek husus kalmadığına, oy birliğiyle karar verildi.

TEBLİĞLER GENELGE VE GÖRÜŞLER

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı ...639556

26.03.2021

Konu: Altyapı Kazı İzni ve Harcı

GENELGE 2021/4

Bilindiği üzere 24.12.2020 tarihli ve 31344 sayılı Resmi gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliğinde birtakım düzenlemeler ve değişiklikler yapılmıştır. Düzenleme sonrası Bakanlığımıza intikal eden bilgilerden altyapı kazı izinleri ve harçları ile ilgili olarak uygulamada tereddütler yaşandığı anlaşılmış olup konu hakkında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7 nci, 8 inci ve 27 nci maddeleri, 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun mükerrer 79 uncu maddesi ile Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği uyarınca aşağıdaki kararların alınması uygun görülmüştür.

1- Büyükşehir belediyesi sorumluluğuna bırakılan yerlerde (cadde, bulvar, meydan, sokak vb.) alt yapı ile ilgili kazı yapacak gerçek ya da tüzel kişilere izin ve kazı ruhsatı vermek ve buna ilişkin harcı hesaplayarak tahsil etmek görev yetki ve sorumluluğu büyükşehir belediye başkanlıklarında (AYKOME) olacaktır.

2- İlçe belediyelerinin sorumluluğuna bırakılan yerlerde (cadde, bulvar, meydan, sokak vb.) alt yapı ile ilgili kazı yapacak gerçek ya da tüzel kişilere izin ve kazı ruhsatı vermek ve buna ilişkin harcı hesaplayarak tahsil etmek görev, yetki ve sorumluluğu ilgili ilçe belediyelerinde olacaktır.

3- Bir ilçe belediyesi sorumluluk alanında başlayarak başka bir ilçe belediyesi veya büyükşehir belediyesi sorumluluğundaki yerlerden geçen veya buralarda sonlanan, dolayısıyla birden fazla belediye sınırını kapsayan yerlerde alt yapı ile ilgili kazı yapacak gerçek ya da tüzel kişilere izin ve kazı ruhsatı vermek ve buna ilişkin harcı hesaplayarak tahsil etmek görev, yetki ve sorumluluğu büyükşehir belediyelerinde (AYKOME) olacaktır. Büyükşehir belediyeleri, bu madde uyarınca koordinasyon yetkisi kapsamında ilçe belediyelerinin sorumluluk alanlarında verdiği izinler ve kazı ruhsatlarına ilişkin bilgiler ile tahsil etmiş olduğu harcı en geç 15 gün içinde ilgili ilçe belediyelerine gönderecektir.

Ayrıca, bu madde kapsamında verilen izin ve ruhsat uyarınca kazı yapılan alanın eski haline getirilmemesi durumunda kazı alanlarını kapatarak eski haline getirme sorumluluğu, alan tahrip tutarının ilgisine ödenmesi şartıyla büyükşehir belediyesinin sorumluluğuna bırakılan yerlerde büyükşehir belediyesinde, ilçe belediyesinin sorumluluğuna bırakılan yerlerde ise ilçe belediyesinde olacaktır.

4- Büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyelerince verilen izin ve ruhsatlara ilişkin belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyonu sağlayacaktır. Büyükşehir belediyeleri bu görevini yerine getirirken ilçe belediyelerinin yerine geçerek veyahut ilçe belediyelerinden bu yetki ve sorumluluğu alacak şekilde karar vermeyecektir.

5- Büyükşehir belediyelerinin sorumluluğuna bırakılan yerlerde yapılacak tüm kazılardan tahsil edilecek bedeller büyükşehir belediyesi bünyesinde açılacak altyapı yatırım hesabında toplanacak ve bu bedeller amacı dışında kullanılmayacaktır.

6- İlçe belediyelerinin sorumluluğuna bırakılan yerlerde yapılacak tüm kazılardan tahsil edilecek bedeller bu yerlere izin ve ruhsat verilen ilçe belediyesince gelir olarak kaydedilecek ve bu bedeller sadece cadde, bulvar, meydan ve sokaklardaki asfalt ve kaldırımların yapım, onarım ve bakımında kullanılacaktır.

7- Büyükşehir belediyelerinin kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak altyapı yatırımları ile ilgili taslak programları birleştirerek kesin program haline getirme, kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenleri ortak programa alma, ortak programa alınan altyapı hizmetleri ile ilgili altyapı yatırım hesabını yönetme ve hesabın alacaklarını takip etme, ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının kendi bütçelerinden yapacakları harcamalar için ödeme programı oluşturma gibi sair hususları kapsayan görev ve yetkiler 5216 sayılı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca devam edecektir. Bu kapsamda AYKOME'nin Yönetmelik'in 8 inci maddesi kapsamında tevdi edilen "görev ve yetkileri" kullanmaya devam edeceği de tabiidir.

Ayrıca ilçe belediyelerinin sorumluluğuna bırakılan yerlerde AYKOME tarafından kesin program haline getirilen yatırımlar ya da kamu kurum ve kuruluşlarının ortak programa alınan yatırımları ile ortak programa girmeyen ve AYKOME tarafından belirlenen program kapsamındaki yatırımları için gerekli olan kazı izinleri, bu programa veya ortak programa girmeyenler için AYKOME tarafından belirlenen programı uygun olmasına rağmen ilçe belediyelerince gerekli izin 15 gün içinde verilmemesi halinde AYKOME re'sen gerekli izinleri verebilecektir.

8- Altyapı kazı izinleri 2464 sayılı Kanun'un mükerrer 79 uncu maddesine göre altyapı kazı izin harcının konusunu oluşturup konuyla ilgili belediye meclisinde ayrıca ücret tarifesi belirlenmeyecektir. Bununla beraber aynı madde uyarınca Bakanlığımızca yayımlanan birim fiyatlar olmak üzere Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı veya bunların ilgili birimlerince yayımlanan birim fiyatlarının, bu idarelerde kazı alanı türü

itibarıyla birim fiyatının olmaması halinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yayımlanan birim fiyatlarının, kazı alanıyla çarpılması sonucu bulunan ve altyapı kazı alanının belediyesince kapatılması durumunda tahsil edilen alan tahrip tutarının peşin yatırılması veya kazı öncesi alan tahrip tutarı kadar teminat verilmesi halinde tahsil edilecek ücretler bu harcın konusunu oluşturmamaktadır.

9- Büyükşehir belediyeleri ve bağlı idareleri 5216 sayılı Kanun ve 2560 sayılı Kanun uyarınca görev, yetki ve sorumluluklarını re'sen icra etmektedir. Bu bakımdan büyükşehir belediyelerinin il sınırlarının tümüne hizmet götürme görevi bulunan birimlerinin ya da bağlı idarelerinin, il içinde hangi belediye sınırı içinde kaldığına bakılmaksızın kendi hizmetleri ile ilgili yapacağı kazılarda (su, kanalizasyon, yağmur suyu vb.) büyükşehir belediyelerinden (AYKOME) izin alma prosedürü devam edecektir. Beltilen idarelerin yaptığı kazı alanlarının eski haline getirilmesi öncelikle ilgili idarede, ilgili idarece yerine getirilmediği takdirde büyükşehir belediyelerinde olacaktır. Bununla beraber, ilçe belediyelerinin sorumluluğuna bırakılan yerlerdeki kazı alanlarının kapatılarak eski haline getirilmesi ile ilgili büyükşehir belediyesi ve ilgili ilçe belediyesinin mutabakat sağlaması durumunda kazı alanlarının kapatılarak eski haline getirilmesi sorumluluğu alan tahrip tutarının ilgili idaresince belediyesine ödenmesi şartıyla ilgili ilçe belediyesinde olacaktır.

Uygulamanın yukarıda açıklandığı şekilde yürütülmesi hususunda
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Murat KURUM
Bakan

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 14399437/602.02/774528

14/04/2021

Konu: GÖRÜŞ (Su Ücretlerinde İndirim Hk.)

.....BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi : 08.04.2021 tarihli ve 276 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile 21.06.2012 tarihinde Valiliğinin oluru ile köy iken mahalle olarak Belediyenize bağlanan Mahallesinin mahalleye geçiş sürecinde köy sakinlerine dönemin belediye başkanı ve belediye meclisi tarafından 20 yıl boyunca su ücreti alınmayacağı yönünde söz verildiği, geçen süre zarfında su saatlerinin okunmadığı, bazı evlerde su saatinin bulunmadığı ve tahakkuk edilen su borçlarının da faizi ile artarak çoğaldığı belirtilerek

Mahalle halkının mağduriyetini gidermek için 2012 yılından itibaren tahakkuk eden su borçlarının silinip silinemeyeceği konusunda Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

Bilindiği üzere 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin görev ve sorumluluk-

ları” başlıklı 14 üncü maddesinin birinci fıkrasında “Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, **su ve kanalizasyon**, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanununun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. (Mülga son cümle: 12/11/2012-6360/17 md.) (...) (Ek cümleler: 12/11/2012-6360/17 md.) Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.” hükmü, “Belediyenin yetkileri ve imtiyazları” başlıklı 15 inci maddesinin (d) ve (e) fıkralarındaki .

d) Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.

e) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletmektir; kaynak sularını işletmek veya işletmektir.

...” hükmü,

Mezkur Kanun'un “Meclisin görev ve yetkileri” başlıklı 18 inci maddesinin (f) bendinde “Kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifelerini belirlemek.” hükmü bulunmaktadır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun “Ücrete tabi işler” başlıklı 97 nci maddesinde; “Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet (...) için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye'ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir.” hükmü çerçevesinde belediye meclislerince tarifeler belirlenmektedir

Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliğinde (Seri No:31) “Belediyelerin harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaları mümkün bulunmakla beraber, ücretlerin hizmetten faydalananlardan yapılan hizmetin maliyeti göz önünde bulundurulurken adalet, eşitlik ve genellik prensiplerine uygun olarak tespit edilmesi gerekmektedir.” denilerek belediye meclislerince tarife belirlenirken göz önünde bulundurulması gereken hususlar düzenlemiştir.

4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1 inci maddesindeki; “Genel bütçeye dahil daireler ile katma bütçeli idareler, bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar,

kanunla kurulan fonlar, kefalet sandıkları, sosyal güvenlik kuruluşları, genel ve katma bütçelerin transfer tertiplerinden yardım alan kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları ile müesseseleri, il özel idareleri ve **belediyeler** ile bunların kurdukları birlik, müessese ve **işletmeler**, özel bütçeli kuruluşlar, özelleştirme işlemleri tamamlanuncaya kadar, 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Kanuna tâbi kuruluşlar ve özel hukuk hükümlerine tâbi, kamunun çoğunluk hissesine sahip olduğu kuruluşlar, kamu banka ve kuruluşları ile bunlara bağlı iş yerleri ve diğer kamu kurum ve **kuruluşlarınca üretilen mal ve hizmet bedellerinde işletmecilik gereği yapılması gereken ticarî indirimler hariç herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulanmaz.**

Cumhurbaşkanı birinci fıkra hükmünden muaf tutulacak kişi veya kurumları tespit etmeye yetkilidir.

...” hükmü ile ücrete tabi hizmetlerden hangi amaçlarla indirim yapılacağı ve bu hizmetlerden muaf tutulacak kişi veya kurumları tespit etmeye Cumhurbaşkanının yetkili olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesinde belediyelerin, kanunlarda vergi, resim, harç ve katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı hizmetler için uygulanacak ücret tarifesini belirleme yetkisinin belediye meclisine ait olduğu, su ücret tarifesinin belirlenmesinde hizmetten faydalananlardan yapılan hizmetin maliyeti göz önünde bulundurularak adalet, eşitlik ve genellik prensiplerine uygun olarak tespit edilmesinin gerektiği, ayrıca özel kanun hükümleriyle getirilen düzenlemeler dışında ürettikleri mal ve hizmet bedellerinde işletmecilik gereği yapılması gereken ticarî indirimler hariç herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulanamayacağı, bu bakımdan İdarenizce tahakkuk ettirilmiş olan su alacaklarının ilgili mevzuatı uyarınca tahsil edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 7118846/622.02/713027

07/04/2021

Konu : GÖRÜŞ (İtfaiye Raporu Alınması Hk.)

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: Bakanlığının 30.03.2021 tarihli ve 2452777 sayılı yazısı.

İlgi yazı ve ekinde yer alan 22.03.2021 tarihli ve 336 sayılı yazı ile Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren işyerlerinin, işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirile-

rek Kabulüne Dair Kanun ve bu Kanun kapsamında çıkarılan ilgili mevzuatta belirtilen hususlar çerçevesinde organize sanayi bölgeleri (OSB) tarafından verildiği, OSB içerisinde işyeri açmak için müracaat edildiğinde işyerlerinin Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik ve Organize Sanayi Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde itfaiye raporu alabilmek için Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Dairesi Başkanlığına müracaat ettiği, Büyükşehir Belediyesinin 2021 yılı gelir tarifesinin “Yangın Güvenliği İnceleme ve Raporlama Ücreti” başlıklı 19 uncu maddesinde ticari müesseselerden sınıflarına göre m2 başına 1,40 TL ile 1,70 TL arasında ücret talep ettiği, söz konusu tarifenin organize sanayi bölgeleri dışında faaliyet gösteren metrekaresi düşük işyerleri için uygulanabilirliğinin mümkün olduğu, ancak organize sanayi bölgeleri içerisindeki metrekaresi büyük işyerleri için yüksek maliyet oluşturacağı, yapılacak ve halen yapılmakta olan sanayi yatırımları için ciddi sıkıntılar doğuracağı ve verilen hizmet ile alınan ücretin eş değer olmadığı düşüncesiyle uygulanabilirliğinin pek mümkün olmadığı belirtilerek Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97 nci maddesine göre hazırlanan 2021 yılı gelir tarifesinin 19 uncu maddesinde yer alan hususların OSB'lerde yer alan metrekaresi büyük işyerleri için uygulanabilir olması açısından gerekli iyileştirmelerin ve düzenlemelerin yapılarak sınıflarına göre ticari müesseselerden metrekare başına alınan ücretlerin makul seviyelere çekilmesi veya belirli bir metrekare kotası koyularak ücretlendirme yapılabilmesi için Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

Bilindiği üzere 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun “Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” başlıklı 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (u) bendindeki “İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; **itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek**; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.” hükmü, “Büyükşehir belediyesinin giderleri” başlıklı 24 üncü maddesinin (e) fıkrasında ise “Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.” hükmü,

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun “Belediyenin görev ve sorumlulukları” başlıklı 14 maddesinin birinci fıkrasında “Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, **itfaiye**, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanununun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.); sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. (Mülga son

cümle: 12/11/2012-6360/17 md.) (...) (Ek cümleler: 12/11/2012-6360/17 md.) Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler.

...” hükmü ile aynı Kanun'un “Belediyenin giderleri” başlıklı 60 ncı maddesinin (e) fıkrasında “Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.” hükümleri gereği itfaiye hizmetlerini yürütmek büyükşehirler olan yerlerde büyükşehir belediyelerinin, diğer yerlerde ise ilgili belediyelerinin görevleri arasında sayılmıştır.

Öte yandan, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun “Ücrete tabi işler” başlıklı 97 nci maddesinde “Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet (...) için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye'ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir.” hükmü ile 31 seri No.lu Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliğinde “Belediyelerin harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaları mümkün bulunmakla beraber, ücretlerin hizmetten faydalananlardan yapılan hizmetin maliyeti göz önünde bulundurularak adalet, eşitlik ve genellik prensiplerine uygun olarak tespit edilmesi gerekmektedir.” hükmüne göre hizmet bedelleri tespit edilmektedir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesinde, itfaiye hizmetlerini yürütmenin belediyelerin görevleri arasında bulunduğu, bu hizmeti yerine getirirken yapmış olduğu giderlere karşılık 2464 sayılı Kanun'un 97 nci maddesi uyarınca belediye meclislerince, harç veya katılma payı konusu yapılmayan her türlü hizmet için ücret belirleyebileceği, ücretlerin hizmetin maliyeti göz önünde bulundurularak adalet, eşitlik ve genellik prensiplerine uygun olarak tespit edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

Dağıtım:

Gereği: Organize Sanayi Bölgesi Başkanlığına

Bilgi: Büyükşehir Belediyesi Başkanlığına

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 14399437/ 622.02/708102

05/04/2021

Konu: GÖRÜŞ (Ticari Amaçlı Binalarda Yangın Söndürme Dolabı Hk.)

BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi : 10.03.2021 tarihli ve 2723 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile kapalı kullanım alanı 1000 m²'den büyük ticaret amaçlı binalarda yangın söndürme dolaplarının tesis edilmesinin Yönetmelikçe zorunlu olup olmadığı hakkında uygulamaya esas Bakanlığımız görüşü talep edilmektedir.

Bilindiği üzere, Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmeliğin 4 üncü maddesi “..

ccc) (Değişik: 10/8/2009-2009/15316 K.) Yüksek bina: Bina yüksekliği 21.50 m'den, yapı yüksekliği 30.50 m'den fazla olan binaları,

...“ hükmünü,

8 inci maddesi “(1) Binaların kullanım özelliklerine göre sınıfları aşağıda belirtilmiştir:

- a) Konutlar,
- b) Konaklama amaçlı binalar,
- c) Kurumsal binalar,
- ç) Büro binaları,
- d) Ticaret amaçlı binalar,
- e) Endüstriyel yapılar,
- f) Toplanma amaçlı binalar,
- g) Depolama amaçlı tesisler,
- ğ) Yüksek tehlikeli yerler,
- h) Karışık kullanım amaçlı binalar.

(2) Binaların kullanım sınıfı ile ilgili olarak herhangi bir tereddüt doğduğunda, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının değerlendirmesine ve kararına uyulur.” hükmünü,

10 uncu maddesi “(1) Konaklama amaçlı binalar; konaklama hizmeti veya konaklama hizmeti ile birlikte beslenme, eğlence, gösteri ve animasyon gibi hizmetlerden birinin veya birkaçının sunulduğu yerlerdir. Oteller, moteller, termal tesisler, tatil köyü ve pansiyonlar, kampingler, öğrenci yurtları, kamplar ve benzeri tesisler konaklama amaçlı binalardandır.” hükmünü,

11 inci maddesi “(1) Kurumsal binalar ve bu binaların kullanım özellikleri aşağıda belirtilmiştir:

a) Eğitim tesisleri: Eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü yerlerdir. Eğitim amaçlı binalar; ilköğretim, ortaöğretim kurumları ve yüksek öğretim kurumları dâhil olmak üzere, altı veya daha fazla kişi tarafından günde 4 saat veya daha fazla bir süre ile veya haftada 12 saatten fazla bir süre ile eğitim amacı ile kullanılan binalar veya binaların bu amaçla kullanılan bölümlerini kapsar. Anaokulları, kreşler, çocuk kulüpleri, özel eğitim kurumları, ilköğretim okulları, ortaöğretim kurumları, dershaneler, kütüphaneler, yetiştirme yurtları, yatılı bölge okulları, yüksek öğretim kurumları ve benzeri yerler bu sınıfa girer.

b) Sağlık hizmeti amaçlı binalar: Bedensel veya zihinsel bir hastalığın veya yetersizliğin tedavisinin veya bakımının yapıldığı veyahut küçük çocuklar, nekahet hâlindeki kişiler veya bakıma muhtaç yaşlıların bakımları için kullanılan ve dört veya daha fazla kişinin yatırılabilirdiği binaları veya binaların bu amaçla kullanılan bölümlerini kapsar. Hastaneler, huzurevleri, çocuk bakım ve rehabilitasyon merkezleri, dispanserler ve benzeri yerler bu sınıfa girer. Sağlık ocakları, özel klinikler, revirler, teşhis ve tedavi merkezleri ve tıbbi laboratuvarlar da bu sınıftan sayılır.

...” hükmünü,

13 üncü maddesi “(1) Ticaret amaçlı binalar; gıda, giyim, sağlık ve diğer ihtiyaç maddelerinin toptan ve perakende olarak satıldığı yerlerdir. Mağazalar, dükkânlar, marketler, süpermarketler, toptancı siteleri, sebze, meyve ve balık halleri, et borsaları, kapalı çarşılar, pasajlar, tamirhaneler, yedek parça ve malzeme satış yerleri ile benzeri yerler ticaret amaçlı binalardır.

(2) Ticari malların satışı ile bağlantılı olarak kullanılan ve aynı binanın içinde bulunan büro, depo ve hizmet amaçlı bölümler ticaret amaçlı bina sınıfına girer. Esas olarak başka bir kullanım sınıfına giren bir binada bulunan küçük ticaret amaçlı bölümler, binanın esas kullanım sınıflandırmasına ilişkin hükümlere tabi olur.” hükmünü,

14 üncü maddesi “(1) Endüstriyel yapılar; her çeşit ürünün yapıldığı fabrika ve işleme, montaj, karıştırma, temizleme, yıkama, paketleme, depolama, dağıtım ve onarım gibi işlemlere mahsus bina ve yapılarıdır. Her türlü fabrika, bıçkışhaneler, çamaşırhaneler, tekstil üretim tesisleri, enerji üretim tesisleri, gıda işleme tesisleri, dolum ve boşaltım tesisleri, kuru temizleme tesisleri, maden işleme tesisleri, rafineriler ve benzeri yerler bu sınıfa girer.” hükmünü,

15 inci maddesi “(1) Toplanma amaçlı binalar; tören, ibadet, eğlence, yeme, içme, ulaşım ve araç bekleme gibi sebeplerle, 50 veya daha fazla kişinin bir araya gelebildiği bütün binaları veya bunların bu amaçla kullanılan bölümlerini ifade eder. Toplanma amaçlı binalar şunlardır:

a) Yeme ve içme tesisleri: Beslenme ile ilgili hizmetlerin sunulduğu açık ve kapalı yerleri kapsar. Kahvehaneler, çay bahçeleri, pastaneler, lokantalar, lokaller, fırınlar, kafeterya ve benzeri yerler bu sınıfa girer.

b) Eğlence yerleri: Eğlence hizmeti veren açık ve kapalı yerleri kapsar. Sinemalar, tiyat-

rolar, pavyonlar, gazinolar, tavernalar, barlar, kokteyl salonları, gece kulüpleri, diskotekler, düğün ve nikâh salonları ve benzeri yerler bu sınıfa girer.

c) Müzeler ve sergi yerleri: Sanat ve bilim eserlerinin muhafaza ve teşhir edildiği yerleri kapsar. Müzeler, sergi yerleri, müzayede yerleri, fuarlar ve benzeri yerler bu sınıfa girer.

ç) İbadethaneler: İbadet yapılan alanları ve benzeri yerleri kapsar. Camiler, kiliseler, sinagoglar ile benzeri ibadet yerleri bu sınıfa girer.

d) Spor alanları: Spor yapılan alanları ve benzeri yerleri kapsar. Açık ve kapalı spor alanları ve salonları ile benzeri yerler bu sınıfa girer.

e) Terminal ve garlar: Kara ve demiryolu araçlarının yolcu ve yüklerini indirip bindirdikleri yerlerdir.

f) Hava alanları: Üzerindeki her türlü bina, tesis ve donanımlar dâhil olmak üzere, kısmen veya tamamen uçakların iniş, kalkış ve yer hareketlerini yaparken kullanabilmeleri için yapılmış alanlardır.

g) Limanlar: Gemilerin barındıkları, yük alıp boşalttıkları ve yolcu indirip bindirdikleri yerlerdir.

(2) Herhangi bir binada toplanma amaçlı olarak kullanılan, ancak 50'den az kişinin toplanmasına uygun olan bölümler, esas binanın kullanım sınıflandırılmasına tabidir.” hükmünü,

16 ncı maddesi “(1) Depolama amaçlı tesisler; her türlü mal, eşya, ürün, araç veya hayvanın depolanması veya muhafazası için kullanılan bina ve yapıları ifade eder. Depolama amaçlı tesisler şunlardır:

a) Depolar: Çeşitli mal, malzeme ve maddelerin gerektiğinde kullanılmak üzere muhafaza edildiği yerlerdir. Silolar, tank çiftlikleri, basımevi depoları, antrepolar, ahırlar, ambarlar, eşya emanet ve muhafaza yerleri, arşivler ve benzeri yerler bu sınıfa girer.

b) Otoparklar: Motorlu ulaşım ve taşıma araçlarının bekletildiği ve muhafaza edildiği yerlerdir. Kapalı ve açık otoparklar, bina otoparkları, oto galerileri, kapalı taksi durakları ve benzeri yerler bu sınıfa girer.

(2) Bir binanın içerisinde bulunan 50 m²'den küçük depolama amaçlı bölümler esas binanın bir parçası olarak kabul edilir.” hükmünü,

18 inci maddesi “(1) Bir binada iki veya daha fazla kullanım sınıflandırılmasına tabi olacak bölümler var ise ve bu bölümler birbirinden, daha yüksek tehlike sınıfına uygun bir yangın bölmesi ile ayrılamıyor veya iç içe olması sebebiyle ayrı korunma tedbirlerini uygulamak mümkün değil ise, daha yüksek koruma tedbirleri gerektiren sınıflandırmaya ilişkin kurallar bütün bina için uygulanır.” hükmünü,

94 üncü maddesinin (b) bendi “Yangın dolapları tesisatı; bina içindeki kişilerin yakındaki küçük bir yangını kontrol etmesini ve söndürmesini sağlayabilmek üzere, bina içine tesis edilen sabit bir tesisatı ifade eder. Tesisat, duvarlar üzerine veya kabinler içine monte edilmiş ve kalıcı olarak bir su temin tesisatına bağlanmış olan sabit birimlerden oluşur. Yangın dolaplarının tesisinde aşağıdaki şartlara uyulur:

1) (Değişik: 10/8/2009-2009/15316 K.) Yüksek binalar ile toplam kapalı kullanım alanı 1000 m²'den büyük imalathane, atölye, depo, konaklama, sağlık, toplanma amaçlı ve eğitim binalarında, alanlarının toplamı 600 m²'den büyük olan kapalı otoparklarda ve ısıtma kapasitesi 350 kW'ın üzerindeki kazan dairelerinde yangın dolabı yapılması mecburîdir.

2) Yangın dolapları, her katta ve yangın duvarları ile ayrılmış her bölümde aralarındaki uzaklık 30 m'den fazla olmayacak şekilde düzenlenir. Yangın dolapları mümkün olduğu kadar koridor çıkışı ve merdiven sahanlığı yakınına kolaylıkla görülebilecek şekilde yerleştirilir. Binanın yağmurlama sistemi ile korunması ve katlara itfaiye su alma ağız bırakılması hâlinde, yangın dolapları, ıslak tip yağmurlama branşman hattından beslenebilir ve aralarındaki uzaklık 45 m'ye kadar çıkarılabilir.

3) Hortumların saklandığı dolabın ve kabinlerin gerekli cihazların döşenmesine izin verecek büyüklükte olması şarttır. Bunların yangın sırasında hortum ve cihazların kullanılmasını zorlaştırmayacak şekilde tasarlanması ve sadece yangın söndürme amacı için kullanılması gerekir.

...” hükmünü amirdir.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri çerçevesinde, yangın dolabı tesisatının binaların kullanım sınıfına bakılmaksızın bina yüksekliği 21,50 m'den, yapı yüksekliği 30,50 m'den fazla olan tüm yüksek binalarda; toplam kapalı kullanım alanı 1000 m²'den büyük endüstriyel yapılar sınıfından imalathaneler ile atölyelerde, depolama amaçlı tesisler sınıfından depolarda, konaklama amaçlı binalar sınıfında, kurumsal binalar sınıfından sağlık hizmeti amaçlı binalar ile eğitim tesislerinde ve toplanma amaçlı binalar sınıfında zorunlu olduğu, bu bakımdan ticaret amaçlı binalar sınıfından yüksek bina niteliğine sahip olanlar ile yangın dolabı tesisatı bulundurulması zorunlu bina sınıflarından herhangi biri ile karışık kullanım amaçlı binalarda birlikte bulunan ticaret amaçlı bina sınıfında yangın dolabı tesisatının kurulmasının zorunlu olduğu değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 7118846/622.02/663338

02/04/2021

Konu : GÖRÜŞ (Skuter İşletmeciliği İşgal Harcı Hk.)

.....BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi: 22.03.2021 tarihli ve 4613 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile elektrikli skuter işgallerinde harç tutarının 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 56 ncı maddesinde belirtilen hadler çerçevesinde belediye meclisi tarafından

belirlenen işgaliye bedelinin en düşük tutarı üzerinden mi yoksa 56 ncı maddede verilen hadlerin en az olan tutar üzerinden mi alınacağı konusunda Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

Bilindiği üzere 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 52-57 nci maddeleri arasında işgal harcı düzenlenmiş olup 52 nci maddesinde; “Belediye sınırları içinde bulunan aşağıdaki yerlerden herhangi birinin satış yapmak veya sair maksatlarla ve yetkili mercilerden usulüne uygun izin alınarak geçici olarak işgal edilmesi, İşgal Harcına tabidir:

1. Pazar veya panayır kurulan yerlerin, meydanların, mezat yerlerinin her türlü mal ve hayvan satıcıları tarafından işgali,

2. Yol, meydan, pazar, iskele, köprü gibi umuma ait yerlerden bir kısmının herhangi bir maksat için işgali,

3. Motorlu kara taşıtlarının park etmeleri için il trafik komisyonlarının olumlu görüşü alınarak belediyelerce şehir merkezlerinde tesis edilen ve işletilen mahallerin çalışma saatleri içinde, taşıtlar tarafından işgali (Bisiklet ve motosikletler hariç)

Yukarıda sayılan yerlerin izinsiz işgalleri mükellefiyeti kaldırmaz.

...” hükmü ile işgal harcının konusu,

Mezkûr Kanun'un 55 inci maddesinde; “İşgal Harcının matrahı 52 nci maddenin 1 ve 2 nci bentlerinde yazılı işgallerde işgal edilen yerlerin metrekaare olarak alanı veya hayvan adedi, 3 üncü bendinde yazılı işgallerde taşıt adedidir.” hükmü ile matrahı,

Kanun'un 56 ncı maddesinde de “İşgal harcı aşağıda gösterilen hadler içinde düzenlenecek tarifeye göre alınır.

(Ek fıkra:24/12/2020-7261/11 md.) Kullanıcılara kısa süreli elektrikli skuter kiralama imkânı veren paylaşımlı elektrikli skuter işgallerinde harç tutarı, her üç skuterin bir metrekaare alan işgal ettiği kabulü ile beher metrekaare için Tarifenin (1) numaralı bendindeki en az tarife üzerinden hesaplanır.” işgal harcının tarifesi düzenlenmiştir.

Öte yandan, 2464 sayılı Kanun'un “Vergi ve harç tarifelerinin tespiti” başlıklı 96 ncı maddesi “..

(Ek paragraf: 26/2/2014-6527/5 md.) Ancak, bu Kanununun 15 inci maddesinde, 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (III) numaralı bendinde, 56 ncı maddesinde, 60 ıncı maddesinde ve 84 üncü maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde yer alan maktu vergi ve harç tarifeleri, **Kanunda belirtilen en alt ve en üst sınırları aşmamak şartıyla mahallin çeşitli semtleri arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar göz önünde tutularak ilgili belediye meclislerinin önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca tespit edilir.** Tespit edilen bu tutarlar, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere bir önceki yıla ilişkin olarak Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılır. Bu şekilde hesaplanan miktar ve tutarların, virgülden sonraki iki hanesi dikkate alınarak uygulanır. Şu kadar ki, bu miktar ve tutarlar ilgili tarifeler için belirlenen en çok tutarı aşamaz. Bu uygulamaya ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.

...” hükmünü,

Kanun'un geçici 7 nci maddesi “2013 yılında uygulanmak üzere belediye meclislerince belirlenmiş olan; bu Kanununun 15 inci maddesinde, 21 inci maddesinin birinci fıkrasının (III) numaralı bendinde, 56 ncı maddesinde, 60 ıncı maddesinde ve 84 üncü maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde yer alan maktu vergi ve harç tarifeleri, Kanununun 96 ncı maddesinin (A) fıkrasının ikinci paragrafı gereğince Cumhurbaşkanınca tespit edilecek karar yürürlüğe girinceye kadar uygulanmaya devam edilir.” hükmünü içermektedir.

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesinde, elektrikli skuter işgalleri dahil işgal harcı tutarları, Kanununun 56 ncı maddesinde belirtilen en alt ve en üst sınırları aşmamak şartıyla mahallin çeşitli semtleri arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıklar göz önünde tutularak ilgili belediye meclislerinin önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca tespit edileceği, Cumhurbaşkanınca tespit edilecek karar yürürlüğe girene kadar belediye meclislerinin 2013 yılında uygulanmak üzere aldığı kararın uygulanmasına devam edileceği ve bununla beraber skuter işletmeciliği işgal harçlarının 2464 sayılı Kanun'un 56 ncı maddesinin son fıkrasında belirtilen hüküm doğrultusunda her üç skuterin bir metrekare alan işgal ettiği kabulü ile beher metrekare için Tarifenin (1) numaralı bendindeki en az tarifeye üzerinden hesaplanarak alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 7118846/622.02/680597

01/04/2021

Konu : GÖRÜŞ (Toptancı Hallerinde Hizmet Bedeli Hk.)

.....BAKANLIĞINA
.....Genel Müdürlüğü)

İlgi: 16.03.2021 tarihli ve 00062374509 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile 5957 sayılı Kanuna göre toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsumu tahsil edileceği,

Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki toptancı halinde faaliyet gösteren meslek mensuplarının hale giriş yapan ürünlerden yüzde bir oranında “hizmet bedeli” adı altında ücret talep edildiği, toptancı haline giriş yapan araçlardan hal rüsumuna ilave olarak “hizmet bedeli” adı altında “yüzde bir oranında” ücret alınması konusunda tereddüt hasıl olduğu belirtilerek Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

Bilindiği üzere 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7 nci maddesinin 1 inci fıkrasının (t) bendinde "Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işletlendirmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek." hükmü, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15 inci maddesinin (j) bendinde "Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işletlendirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek." Hükümleri belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır.

Sebze ve meyveler ile arz ve talep derinliğine göre belirlenecek diğer malların ticaretinin kaliteli, standartlara ve gıda güvenilirliğine uygun olarak serbest rekabet şartları içinde yapılmasını, malların etkin şekilde tedarikini, dağıtımını ve satışını, üretici ve tüketicilerin hak ve menfaatlerinin korunmasını, meslek mensuplarının faaliyetlerinin düzenlenmesini, toptancı halleri ile pazar yerlerinin çağdaş bir sisteme kavuşturulmasını ve işletilmesini sağlamak amacıyla yayımlanan 5957 sayılı Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2 nci maddesinin (d) fıkrasında "Hal rüsumu: Malları satın alanlarca toptan satış bedeli üzerinden ödenen meblağı," şeklinde tanımlanmış olup "Toptancı haline bildirim, malların toptan ve perakende alım satımı" başlıklı 4 üncü maddesinin 7 nci fıkrasında "Herhangi bir toptancı halinden satın alındığı veya herhangi bir toptancı haline bildirildiği belgelenen malların satışı engellenemez, bu mallar üzerinden mükerreren hal rüsumu alınmaz ve bunlar toptancı haline girmeye zorlanamaz." hükmü, "Hal rüsumu" başlıklı 8 inci maddesinde "(1) Toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsumu tahsil edilir. Ancak, Cumhurbaşkanınca aksi kararlaştırılmadıkça, üretici örgütlerince toptancı halinde satılan mallar ile toptancı haline bildirimde bulunmak şartıyla 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b), (ç), (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen mallardan hal rüsumu alınmaz. Cumhurbaşkanı, hal rüsumu oranlarını, değişen piyasa şartlarına göre, genel olarak veya mal bazında uygulanmak üzere yüzde doksanına kadar azaltmaya veya artırmaya yetkilidir.

(2) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen malların sınıai üretimde kullanılmayan, (b) bendinde belirtilen malların ise ihraç edilmeyen kısmından birinci fıkraya göre hal rüsumu alınır.

(3) Gıda güvenilirliği ve kalitesi analizleri, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca yetkilen-dirilmiş kamu laboratuvarlarında veya özel laboratuvarlarda yapıldığı belgelenen mallar üzerinden alınacak hal rüsumu, yarısı oranında alınır.

(4) (Değişik: 28/3/2013-6455/71 md.) Hal rüsumununun tahakkuk, tahsil ve paylaşımına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

(6) Dördüncü fıkra uyarınca belediye toptancı halinin bağlı olduğu belediye hesabında biriken tutarlar, ilgili belediyeye gelir olarak kaydedilir ve bu şekilde gelir olarak kaydedilen tutarların en az yüzde onu toptancı halinin temizlik, güvenlik, aydınlatma, bakım ve onarım ihtiyaçlarının karşılanması ve kapasitesinin artırılması, ihtiyaç duyulan bilgi işlem

sisteminin kurulması ve lüzumlu diğer teknik donanımın sağlanması, soğuk hava deposu, laboratuvar, tasnif ve ambalajlama ile diğer ortak tesislerin kurulması ve işletilmesi için harcanmak üzere, izleyen yıl belediye bütçesine ödenek olarak konulur. Bu şekilde ayrılan ödenekler amacı dışında kullanılamaz.” hükmü,

5957 sayılı Kanun'un 3, 5, 9, 12, 15 ve 16 ncı maddelerine dayanılarak hazırlanan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmeliğin “Tanımlar” başlıklı 4 üncü maddesinin (e) fıkrasında “Hal rüsumu: Malları satın alanlarca toptan satış bedeli üzerinden (...) belediye veya işletmelere bu Yönetmeliğe göre ödenen meblağı,” hükmü,

Mezkûr Yönetmeliğin “Hal rüsumu” başlıklı 44 üncü maddesinde “(1) İlgili mevzuatı çerçevesinde ithal edilen mallar ile fatura veya müstahsil makbuzu ile üreticilerden satın alınan mallardan; toptancı halinde satılanlardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılanlardan yüzde iki oranında hal rüsumu alınır.

(5) Mallar üzerinden mükerreren hal rüsumu alınmaz.

(6) (Değişik: RG-1/7/2013-28694) İkinci fıkrada belirtilen mallardan hal rüsumu alınması ve birinci fıkrada belirtilen hal rüsum oranları, (Değişik ibare: RG-9/10/2020-31269) Cumhurbaşkanınca kararlaştırıldığı takdirde değiştirilebilir.

(7) Hal rüsumu, bildirim işleminin tamamlanmasıyla tahakkuk eder. Rüsumun hesaplanmasında, toptan satış bedeli esas alınır.

...” hükmü, anılan Yönetmeliğin “Hal rüsumunun paylaşımı” başlıklı 45 inci maddesinde “(1) (Değişik: RG-1/7/2013-28694) Hal rüsumu, bu maddeye göre Bakanlıkça belirlenen banka nezdinde açılan hesaba yatırılır. Malın üretildiği ve tüketildiği yerde toptancı hali bulunması durumunda, hal rüsumunun yüzde ellisi, malın üretildiği yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi tarafından bildirilen banka hesabına, kalan yüzde ellisi ise malın tüketime sunulduğu yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi tarafından bildirilen banka hesabına aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili banka tarafından aktarılır.

(2) (Değişik: RG-9/10/2020-31269) Malın üretildiği yerde toptancı hali bulunmaması durumunda hal rüsumunun yüzde ellisi, malın üretildiği il belediyesi tarafından bildirilen banka hesabına aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili banka tarafından aktarılır.

(3) (Değişik: RG-9/10/2020-31269) Malın tüketime sunulduğu yerde toptancı hali bulunmaması durumunda hal rüsumunun yüzde ellisi, malın tüketime sunulduğu il belediyesi tarafından bildirilen banka hesabına aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili banka tarafından aktarılır.

(4) (Değişik: RG-9/10/2020-31269) Bu maddeye göre malların üretildiği/tüketime sunulduğu yerdeki toptancı hallerinin belirlenmesinde hallerin faaliyet alanı esas alınır.

(5) (Değişik: RG-9/10/2020-31269) Bildirim tarihinden itibaren bir yıl içinde malın tüketime sunulduğu yerin belli olmaması veya diğer nedenlerle bu maddeye göre dağıtılamayan hal rüsumları, malın üretildiği yerdeki toptancı halinin bağlı olduğu belediye veya işletmecisi tarafından bildirilen banka hesabına aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna

kadar ilgili banka tarafından aktarılır. Malın üretildiği yerde toptancı hali bulunmaması durumunda ikinci fıkraya göre işlem yapılır.

(6) (Değişik: RG-1/7/2013-28694) Bu maddeye göre hal rüsumunun özel toptancı halinin işletmecisi hesabına aktarılması, bildirim konu malların özel toptancı halinin faaliyet alanında üretilmesi veya tüketime sunulmasına bağlıdır.

(7) (Değişik: RG-1/7/2013-28694) Bu maddeye göre özel toptancı halinin işletmecisi hesabına aktarılan tutarların yarısı aylık olarak izleyen ayın beşinci iş günü sonuna kadar ilgili belediyeye ödenir.

...” hükümleri bulunmaktadır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun “Ücrete tabi işler” başlıklı 97 nci maddesindeki “Belediyeler bu Kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmet (...) için belediye meclislerince düzenlenecek tarifelere göre ücret almaya yetkilidir. Belediye'ye tekel olarak verilmiş işler kendi özel hükümlerine tabidir.” hükmü ile harç ve katılma payı kapsamına girmeyen ve ilgililerin isteğine bağlı olarak Belediyelerin yerine getirdiği hizmetler karşılığında alınması gereken ücretler Belediye Meclis kararı ile belirlenmektedir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesinde 5957 sayılı Kanuna göre toptancı halinde satılan mallardan yüzde bir, toptancı hali dışında satılan mallardan yüzde iki oranında hal rüsumu tahsil edileceği, bununla beraber 2464 sayılı Kanunun 97 nci maddesi uyarınca belediye meclislerince, harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve ilgililerin isteği üzerine belediyelerce ifa edilecek her türlü hizmet için ücret belirlenebileceği değerlendirilmektedir.

Bilgilerini arz ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 7118846/622.02/680384

01/04/2021

Konu : GÖRÜŞ (Tahmin Edilen Bedel Hk.)

.....BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi: 22.03.2021 tarihli ve 27283 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 1 inci maddesinde belirtilen işlerden “Satım” işi ile ilgili olarak aynı Kanun'un 35/c maddesinde belirtilen usullerle yapılan ihalenin en yüksek teklifi verene ihale edildiği, yine aynı Kanun gereğince, en yüksek tekli-

fi veren kişi veya kurumlar tarafından yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle teminatın irat kaydedilerek ihale yasaklılığı işlemlerinin ilgili idarece yapıldığı, aynı iş ile ilgili olarak yeniden ihaleye çıkılırken tesis edilecek işlemlerde “tahmin edilen bedel” belirlenirken iptal edilmiş olan ihale için verilen en yüksek teklif tutarının ya da yeni bir ihale tesis işlemi olması nedeniyle aynı Kanun'un 9 uncu maddesine istinaden yeniden “tahmin edilen bedel” tespiti yapılarak ihale sürecinin başlatılması konusunda tereddüt hasil olduğundan Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

Bilindiği üzere 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun “İlkeler” başlıklı 2 nci maddesinde “*Bu Kanunun yürütülmesinde, ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve ihalede açıklık ve rekabetin sağlanması esastır.*”

Başka başka istekliler tarafından karşılanması mutad olan muhtelif işler bir eksiltmede toplanamaz. Ancak, ihalelerinin ayrı ayrı yapılacağı açıklanmak suretiyle ilanları birarada yapılabilir.

Bu Kanunda yazılı hallerden yararlanmak amacıyla ihale konusunu oluşturan işler kısımlara bölünemez. Ancak, istekli çıkmadığı takdirde, alım şekillerini değiştirecek mahiyette olmamak üzere önemli işlerin kısımlara ayrılması mümkündür.

...” hükmü ile “Tanımlar” başlıklı 4 üncü maddesinde tahmin edilen bedelin ihale konusu olan işlerin tahmin edilen bedelini ve yapım işlerinde keşif bedelini ifade ettiği belirtilmektedir.

Mezkur Kanun'un “Tahmin edilen bedelin tespiti” başlıklı 9 uncu maddesinde “*Tahmin edilen bedel, idarelerce tespit edilir veya ettirilir. İşin özelliğine göre gerektiğinde bu bedel veya bu bedelin hesabında kullanılacak fiyatlar belediye, ticaret odası, sanayi odası, borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişilerden soruşturulur. Tahmin edilen bedel, bunun dayanaklarının da eklendiği bir hesap tutanağında gösterilir ve asıl evrak arasında saklanır. Bu bedel gerektiğinde ihale komisyonlarınca tahkik ettirilir.*”

Ancak, yapım işlerinde bu işler için kanunların verdiği yetkiye dayanılarak ilgili dairelerce tespit edilmiş birim fiyatları varsa, bunlar uygulanır.” hükmü yer almaktadır.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesinde 2886 sayılı Kanun hükümleri doğrultusunda ihalelerde açıklık ve rekabetin sağlanmasına yönelik tüm işlemlerin yapılması, iptal edilen ihalede verilen en yüksek teklifin yeniden yapılacak olan ihalede tahmin edilen bedel olarak kullanılmasının rekabeti engelleyeceği, bu nedenle yeniden ihaleye çıkılmadan önce tahmin edilen bedelin, bir önceki ihalede belirlenen tahmin edilen bedel ile iptal edilen ihalede verilen en yüksek teklif göz önünde bulundurularak mezkûr Kanun'un 9 uncu maddesi doğrultusunda yeniden belirlenmesinin mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 7118846/622.02/454993

30/03/2021

Konu : GÖRÜŞ (Otoparkların Büyükşehir İlçe Belediyelerince Ruhsatlandırılması Hk.)

.....BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi: 01.03.2021 tarih ve 331 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile 30.12.2020 tarihli ve 31350 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'unun 29 uncu maddesinin birinci fıkrası ile "10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiş, üçüncü fıkrasının (d) bendinde yer alan "otopark," ibaresi madde metninden çıkarılmış ve bende "ilişkin hizmetler yapmak" ibaresinden sonra gelmek üzere " bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek" ibaresi eklendiği, yapılan değişiklikler ile ilçe belediyelerine de bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapma, işletme ve bunlara ruhsat düzenleme yetkisi verildiği, Belediyeniz sınırları içerisinde açılmak istenen otopark faaliyeti ile ilgili işyeri açma ve çalışma ruhsat müraعاتlarının, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun "Otoparklar" başlıklı 37 nci maddesi, Otopark Yönetmeliği, 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun ile İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik hükümlerinin uygulanması konusunda Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

Bilindiği üzere, 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda bazı değişiklikler yapılmıştır. Kanun'un "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendinde "Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksit sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile **karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.**" (1) bendinde "Yolcu ve yük terminaleri, **kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.**" hükümlerinin büyükşehir belediyelerince yerine getirileceği belirtilmiştir.

Anılan Kanun'un 7 nci maddesindeki ilçe belediyelerinin görev ve yetkilerini düzenleyen 3 üncü fıkrasının (d) bendinde yapılan değişiklikten sonra "Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak,

(...) spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak; **bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.**” hükümleri Kanun yayım tarihinden itibaren ilçe belediyelerince yerine getirilecektir.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun “Otoparklar” başlıklı 37 nci maddesinde “İmar planlarının tanziminde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçlar göz önünde tutularak lüzumlu otopark yerleri ayrılır.

Otopark ihtiyacı bulunan bina ve tesislere lüzumlu otopark yeri tefrik edilmedikçe yapı izni, otopark tesis edilmedikçe de kullanma izni verilmez.

Kullanma izni alındıktan sonra otopark yeri, plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemez. Bu fıkra hükmüne aykırı hareket edildiği takdirde ilgili idarece yapılacak tebligat üzerine en geç üç ay içerisinde bu aykırılık giderilir. Mülk sahibi tebligata rağmen müddeti içerisinde gerekli düzeltmeyi yapmaz ise, belediye encümeni veya il idare kurulu kararı ile bu hizmet ilgili idarece yapılır ve masrafı mal sahibinden tahsil edilir.

(Ek fıkra:4/7/2019-7181/11 md.) Yapılaşmamış parseller, parsel maliklerinin muvafakati, araç giriş ve çıkışlarının trafiği aksatmaması ve ilgili idaresinden izin alınmak kaydıyla, zemini geçirimli malzeme ile kaplanarak ve gerekli işaretlemeler yapılarak, yapı kapsamına girmeyecek şekilde açık otopark olarak işletilebilir.” denilmek suretiyle otopark yeri ayrılması ve uygulamada dikkat edilmesi gereken hususlar düzenlenmiştir.

İşyeri açma ve çalışma ruhsatlarının verilmesinde uygulanacak esas ve usulleri düzenleyen İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğe göre otoparklar sıhhi müessese grubunda yer alan işyerleri arasındadır. Yönetmeliğin “Ruhsatın düzenlenmesi” başlıklı 12 nci maddesinde, “Sıhhi işyeri açmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, işyerlerini bu Yönetmeliğe uygun olarak tanzim ettikten sonra Örnek 1’de yer alan başvuru ve beyan formuyla yetkili idareye müracaat eder. Başvurunun Yönetmelikte öngörülen kriterlere uygun olduğunun tespiti halinde başkaca bir işleme gerek kalmaksızın işyeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenerek ilgiliye aynı gün içinde verilir.

İşyeri açma ve çalışma ruhsatı müracaatı sırasında bu Yönetmelikte belirtilen bilgi ve belgeler dışında başka herhangi bir belge istenemez ve başvuru formundaki beyana göre ruhsat işlemleri sonuçlandırılır.

İlgilinin beyanına göre tanzim edilen ruhsat müktesep hak doğurmaz.” hükmü ile “Aranacak şartlar” başlıklı 14 üncü maddesinde “Sıhhi işyerlerinin ruhsatlandırılması sırasında bu Yönetmelikte belirtilen **genel şartların** yanı sıra sınıflarına ve özelliklerine göre **Ek 1’de belirtilen şartlar aranır.**” hükümleri doğrultusunda yapılan müracaatların Yönetmelikte öngörülen kriterlere uygun olduğunun tespiti halinde işyeri açma ve çalışma ruhsatının düzenlenmesi, 13 üncü madde hükümlerine göre de ruhsat verilen iş yerlerinin yasal süre

içinde kontrolü ile işyeri açma ve çalışma ruhsatının kesinleşme işlemlerinin tamamlanması gerekmektedir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklamalar çerçevesinde; büyükşehir ilçe belediyelerinin daha önce yalnızca otopark yapma yetkisi bulunmakta iken 7261 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanun'da yapılan değişiklik üzerine bu idarelere 3194 sayılı Kanun'un 37 nci maddesi ve Otopark Yönetmeliği kapsamında bölge otoparkı yapma yetkisi ve sorumluluğu verilmiş olup ayrıca sınırları içinde sıhhi müessese kapsamında yer alan kapalı ve açık otoparkları yapma, yaptıрма, işletme, işlettirme veya İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik kapsamında ruhsatlandırma ve denetleme yetkisinin de ilçe belediyelerine tevdi edilen görevler arasında olduğu değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : 7118846/622.02/454613

30/03/2021

Konu : GÖRÜŞ (Araç Park Yerleri Hk.)

.....BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

İlgi: 06.01.2021 tarih ve 94 sayılı yazınız.

İlgi yazı ile 30.12.2020 tarihli ve 31350 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 7261 sayılı Türkiye Çevre Ajansının Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu'nun 29 uncu maddesinin birinci fıkrası ile "10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiş, üçüncü fıkrasının (d) bendinde yer alan "otopark," ibaresi madde metninden çıkarılmış ve bende "ilişkin hizmetler yapmak" ibaresinden sonra gelmek üzere "bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek" ibaresi eklendiği, yapılan değişiklikler ile ilçe belediyelerine de bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapma, işletme ve bunlara ruhsat verme yetkisi verildiği, Otopark Yönetmeliği hükümleri de göz önüne alınarak yol üstü otopark konusunda da tıpkı kapalı ve açık otoparklarda olduğu gibi ilgili büyükşehir ve/veya büyükşehir ilçe belediyelerinin hüküm ve tasarrufunda bulunan yerlerde (yollarda) imar planlarına işlenmek, usul ve esasları UKOME tarafından belirlenmek kaydıyla yol üstü otopark yetkisinin ilçe belediyelerince de kullanılması konusunda Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

Bilindiği üzere, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) ben-

dinde “Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.” hükmü, (d) bendinde “Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.” hükmü, (f) bendinde “Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile **karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.**” hükmü, (l) bendinde “Yolcu ve yük terminalleri, **kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.**” hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanun'un 7 nci maddesindeki ilçe belediyelerinin görev ve yetkilerini düzenleyen üçüncü fıkrasının (d) bendinde 7261 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten sonra “Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, (...) spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak; **bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.**” hükümlerinin yazıya konu ilgili hükümleri 7261 sayılı Kanunun yayım tarihinden itibaren ilçe belediyelerince yerine getirilecektir.

Öte yandan, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun “Otoparklar” başlıklı 37 nci maddesinde “İmar planlarının tanziminde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile müstakbel ihtiyaçlar göz önünde tutularak lüzumlu otopark yerleri ayrılır.

Otopark ihtiyacı bulunan bina ve tesislere lüzumlu otopark yeri tefrik edilmedikçe yapı izni, otopark tesis edilmedikçe de kullanma izni verilmez.

Kullanma izni alındıktan sonra otopark yeri, plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilemez. Bu fıkra hükmüne aykırı hareket edildiği takdirde ilgili idarece yapılacak tebligat üzerine en geç üç ay içerisinde bu aykırılık giderilir. Mülk sahibi tebligata rağmen müddeti içerisinde gerekli düzeltmeyi yapmaz ise, belediye encümeni veya il idare kurulu kararı ile bu hizmet ilgili idarece yapılır ve masrafı mal sahibinden tahsil edilir.

(Ek fıkra:4/7/2019-7181/11 md.) Yapılaşmamış parseller, parsel maliklerinin muvafakati, araç giriş ve çıkışlarının trafiği aksatmaması ve ilgili idaresinden izin alınmak kaydıyla, zemini geçirimli malzeme ile kaplanarak ve gerekli işaretlemeler yapılarak, yapı kapsamına girmeyecek şekilde açık otopark olarak işletilebilir.” denilmek suretiyle otopark yeri ayrılması ve uygulamada dikkat edilmesi gereken hususlar düzenlenmiştir.

22.02.2018 tarihli ve 30340 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Otopark Yönetmeliğinin 3 üncü maddesinin (1) bendinde “*Cadde ve sokak üzerinde, yaya kaldırımından ayrılmış cepte, yolun sağ tarafında veya refüjide yol standartlarına uygun şekilde yatay ve düşey işaretlemeler ile ayrılmış, kullanım süresi görülebilecek şekilde belirtilen, kullanım şartlarına ilişkin diğer hususlar idaresince belirlenen, motorlu veya motorsuz araçların park edebileceği alanı*” yol üstü araç park yeri tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin (o) bendinde “*Yol üstü araç park yeri için ayrılması gereken alanın ölçüleri en az 2,5x5,50 metredir. Engelli araçları için 1/30 oranında park yeri ayrılır.*” hükmü ile (ö) bendindeki “*Yol üstü otoparkı yapılacak yerler ile yapımına ve işletilmesine ilişkin usul ve esaslar, büyükşehir belediyelerinde UKOME, diğer belediyelerde yerel trafik/ulaşım komisyonu kararı alınarak idarelerce belirlenir, buna göre yol üstü otopark düzenlemeleri, uygulaması ve işletmesi yapılır*” hükümleri ile yol üstü araç park yerleri ile ilgili hususlar düzenlenmiştir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; büyükşehir ilçe belediyelerinin bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapma, yaptıрма, işletme, işletme veya ruhsat verme yetkisini haiz oldukları, bununla beraber büyükşehir belediyelerinin de büyükşehir belediyesi tarafından yapılan, işletilen veya sorumluluğunda bulunan alanlarda aynı yetkileri haiz olduğu, öte yandan büyükşehir sınırları içinde karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etme ve işletme, işletme veya kiraya verme yetkisinin hassaten büyükşehir belediyelerine tevdi edilen yetkilerden olduğu değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : E-14399437-622.02-578879 23/03/2021

Konu : Görüş (Oto lastikçiler hk.)

.....**BELEDİYE BAŞKANLIĞINA**

İlgi : ... tarihli ve ... sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız ile 31.08.1989 tarihli ve 3 karar numaralı . İli Umumi Hıfzısıhha Meclisi Kararının 3. gündem maddesi olan “*Lastik İmalatçıları, Plastik İmalatçıları, Oto Tamircileri, ve Toptan Gıda Satış Depolarının kendilerine ayrılmış olan sanayi ve ticaret bölümlerine taşınmaları*” konusu görüşüldüğü, “... merkezde bulunan oto tamircileri,

lastikçiler, dökümcüler, hurdacılar, plastik imalathaneleri ve toptan satış depolarının; kendileri için inşa edilmiş ve tamamlanmış olan sanayi ve ticaret merkezlerine taşınmalarına, taşıma işlerinin koordinasyonu için ... Vali Yardımcısı ... başkanlığında ilgili kuruluşlardan elemanların katılımıyla oluşturulacak bir komisyonca yürütülmesine" kararının oy birliği ile alındığı, söz konusu komisyonun Vali Yardımcısı başkanlığında toplanarak 15.09.1989 tarihinde gravür lastik (eski ve yeni) işleyen imalathanelerin ve oto sanatkarlarının kent dışına taşınmaları için süre verilmesine ve kent içerisinde faaliyet gösteren iş yerlerinin faaliyetinin önlenmesine, 15.10.1989 tarihinden sonra kent içerisinde açılacak oto sanatkarlarına izin verilmemesine ve bu konuda yapılacak yasal işlemlerin Büyükşehir Belediye Başkanlığı tarafından yürütülmesine oy birliği ile karar verildiği, anılan kararlar doğrultusunda, Büyükşehir Belediyesi ve İl Umumi Hıfzıssıhha ile uyumlu çalışabilmek ve konut alanlarının civarında araç trafiğinin ve çevre sağlığının olumsuz etkilenmemesi amacıyla otomobil lastik satışı yapan iş yerlerinin satışını yaptığı lastikleri işlemeleri, araç tamir ve bakımı adı altında otomobil sanatkarlığı yapmaları engellendiği ve bu doğrultuda iş yeri açma ve çalışma ruhsatları "tamir, bakım ve onarım, araç lastiklerini söküp takma yapmamaları" şartıyla sadece lastik satışı faaliyeti olarak iş yeri açma ve çalışma ruhsatları verildiği, ancak . Belediyesi hizmet alanı sınırları dahilinde bulunan **oto lastik satıcısı esnafların**, satışını yaptıkları lastikleri satış esnasında araçlara takamamaları nedeniyle mağdur oldukları, **ruhsat faaliyet konularına "söküp-takma ve tamir yapabilir" ibaresinin eklenmesi hususunda** konuyla ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş istenmesine yönelik . tarihli ve . karar numaralı Belediye Meclis Kararı alındığı belirtilmiş olup İlçenizde bulunan oto lastikçilerin aynı zamanda söküp-takma ve tamir yapıp yapamayacağı hususunda Bakanlığımız görüşü talep edilmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun belediyelerin yetki ve imtiyazlarını düzenleyen 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (I) bendi "Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek." ve (o) bendi "Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak;" hükmünü,

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi "Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.", (i) bendi "Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak;," üçüncü fıkrasının (c) bendi "Sihhî işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisihhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek." hükmünü,

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in 4 üncü maddesi "Bu yönetmelikte geçen deyimlerden;

a) Yetkili idare: Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışı ile kanunlarda münhasıran il özel idaresine yetki verilen hususlarda il özel idaresini; büyükşehir belediyesi sınırları ve mücavir alanlar içinde büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu konularda büyükşehir belediyesini, bunların dışında kalan hususlarda büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesini; belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeyi ve organize sanayi bölgesi sınırları içinde organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini,

b) Gayrisihhî müessese: Faaliyeti sırasında çevresinde bulunanlara biyolojik, kimyasal, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden az veya çok zarar veren veya vermesi muhtemel olan ya da doğal kaynakların kirlenmesine sebep olabilecek müesseseleri,

d) İkinci sınıf gayrisihhî müessese: Meskenlerden mutlaka uzaklaştırılması gerekmemekle beraber izin verilmeden önce civarında ikamet edenlerin sıhhat ve istirahatleri üzerine gerek tesisatları ve gerekse vaziyetleri itibarıyla bir zarar vermeyeceğine kanaat oluşması için inceleme yapılması gereken işyerlerini,

e) Üçüncü sınıf gayrisihhî müessese: Meskenlerin yanında açılabilmeyle beraber yalnız sıhhi nezarete tabi tutulması gereken işyerlerini,

f) Sıhhi müessese: Gayrisihhî müesseseler dışında kalan her türlü işyerini, ifade eder.” hükmünü,

6 ncı maddesinin birinci fıkrası “Yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyeri açılmaz ve çalıştırılmaz. İşyerlerine bu Yönetmelikte belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemler bu Yönetmelik hükümlerine göre ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmaz. İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerleri yetkili idareler tarafından kapatılır.” ve üçüncü fıkrası “İşyeri açmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler, işyerlerini bu Yönetmeliğe uygun olarak tanzim ettikten sonra Örnek 1 ve 2’de yer alan durumlarına uygun formu doldurarak yetkili idareye başvurur.” hükmünü,

9 uncu maddesi “Bu Yönetmelik kapsamına girmesine rağmen adı ve nitelikleri belirtilmeyen sıhhi bir işyerinin açılması halinde, benzeri işyerleri için öngörülen esaslara göre işlem yapılır.” hükmünü amirdir.

Yine aynı Yönetmelik’in EK-2 listesinin “İKİNCİ SINIF GAYRİSİHHİ MÜESSESELER” bölümünün “9-DİĞERLERİ” başlığında “9.16- Oto bakım ve servis istasyonları; kaporta, boya, motor bakımı, elektrik, oto egzozcuları” alt başlığı, “ÜÇÜNCÜ SINIF GAYRİSİHHİ MÜESSESELER” bölümünün “8-DİĞERLERİ” başlığında; “8.10-Oto lastik tamir atölyeleri,” alt başlığı yer almaktadır.

Yukarıda açıklanan mevzuat hükümleri kapsamında, 5393 sayılı Kanun uyarınca belediyelerin gayrisihhi iş yerlerini kentin belirli yerlerinde toplamaya yetkili tek idare olduğu, bu anlamda 31.08.1989 tarihli ve 3 karar numaralı ... İli Umumi Hıfzıssıhha Meclisi Kararının 5393 sayılı Kanun sonrası Belediyemiz açısından bağlayıcı olmadığı ve Belediyemizce bahse konu hususla ilgili her zaman yeni kararlar verilebileceği, diğer taraftan Yönetmelikte oto bakım ve servis istasyonlarının ikinci, oto lastik tamir atölyelerinin de üçüncü sınıf gayrisihhi müessese olarak tayin edildiği, yalnızca perakende oto lastik satışının yapıldığı yerlerin ise Yönetmeliğin 9 uncu maddesi gereği sıhhi müessese olarak ruhsatlandırılması gerektiği, bununla beraber perakende oto lastik satışının yapıldığı yerlerde tamir, bakım, onarım ve araç lastiklerini söküp takılması halinde buraların da gayrisihhi müessese kapsamında ruhsatlandırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

PRATİK BİLGİLER

DEVLET MEMURLARIYLA İLGİLİ MALİ HAKLAR

T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 06.01.2021 tarih ve 27998389-010.06.02-.11638 sayılı Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Sıra No:1)	01/01/2021 30.06.2021 Dönemi
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,165786
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yıl ve fazlası için azami 500 gösterge	20
Taban Aylığı Katsayısı	2,594917
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zamlarının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,052576
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.574,967-TL
399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin (e) bendi uyarınca sözleşmeli olarak çalıştırılan personelin ücret tavanı	9.074,05-TL
6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ücret tavanı	8.089,31-TL
Mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personelin hizmet sözleşmesi esaslarında yer alan ve 6/7/2020 tarihli ve 13659 sayılı Bakanlığımız Genelgesinin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	%7,33
Mevzuatı uyarınca vize edilmiş sözleşmeli personel pozisyonlarının, anılan Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendiyle yükseltilmiş bulunan taban ve tavan ücretleri oranında artırılmıştır.	%7,33
Çeşitli statülerde 2020 yılında sözleşmeli olarak çalıştırılanlardan 2021 yılında da görevlerine devam etmeleri ilgili kamu idarelerince uygun görülenlerin, söz konusu Genelgenin 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendiyle yükseltilmiş bulunan mevcut brüt sözleşme ücretleri	%7,33
29.12.2020 tarihli ve 3342 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararıyla yürürlüğe konulan Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Uygulanacak Ücretlerin Tespitine İlişkin Karara ekli listede gösterilen grupların 31.12.2020 tarih itibarıyla en düşük ve en yüksek temel ücretleri ile bu gruplara göre temel ücreti belirlenen personelin anılan tarih itibarıyla geçerli olan temel ücretleri	%7,33

Özelleştirme programında bulunan kuruluşlarda 527 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesine istinaden istihdam edilen sözleşmeli personelin 31.12.2020 tarihi itibarıyla geçerli olan sözleşme ücretleri %7,33 oranında artırılmıştır. (Ancak, bunların sözleşme ücreti tutarları, ilgili dönemde 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (II) sayılı cetvele dahil emsali personelin toplam sözleşme ücreti tutarını geçmeyecektir.)	%7,33
8/2/2002 tarihli ve 2002/3729 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının, 2 nci maddesinde yer alan ortalama ücret toplamı üst sınırı	16.512,58-TL
3 üncü maddesi kapsamındaki personelin mali ve sosyal hakları söz konusu maddede yer alan usul ve esaslar dahilinde %5,75 oranında artırılmıştır.	%7,33
2021 yılında asgari geçim indiriminin hesaplanmasında esas alınacak brüt asgari ücret tutarı	3.577,50-TL
01.01.2021 tarihinden itibaren işçilere ödenecek kıdem tazminatının yıllık tavan tutarı	7.638,96-TL
19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Kanun uyarınca yürürlüğe konulan Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmeliğin 8 inci maddesi uyarınca Bakanlığımızca ilan edilmesi gereken genel idare hizmetleri sınıfında birinci derecenin birinci kademesindeki şube müdürüne ödenen her türlü zam ve tazminatlar dahil net aylık tutarı 01.01.2021 tarihi itibarıyla	7.203,68-TL

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

657 s.Kanun md. 202, Hazine ve Maliye Bakanlığının T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü'nün 06.01.2021 tarih ve 27998389-010.06.02-.11638 sayılı Mali ve sosyal haklara ilişkin Genelgesi)

Konusu		01.01.2021 30.06.2021 Dönemi TL.
Aile Yardımı (2.273x Maaş Katsayısı)		376,83
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	82,89
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	41,44
Doğum Yardımı	1. Çocuk için	300
	2. Çocuk için	400
	3. Çocuk için	600
	3. Çocuk sonrası her çocuk için 633 sayılı KHK'ya göre (15.05.2015 tarihinden itibaren geçerlidir)	600
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.574,96
	Memurun Ölümü (8.000+.1500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	3.149,93

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	11.983,01
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	13.640,87
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	16.956,59
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	19.443,38
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	22.759,10
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	26.074,82
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	31.877,33
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2021 - 30.06.2021	0,165786	38.508,77

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 16.956,59-TL'dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1]

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.01.2021 - 30.06.2021 Dönemi Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	133,14 -TL
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	151,56 -TL
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	188,40 -TL
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	216,03 -TL
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	252,87 -TL
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	289,72 -TL
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	354,19 -TL
2.000.001'den fazla olan beldelerde	427,87 -TL

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYENİN NÜFUSUNA GÖRE BELEDİYE ENCÜMEN ÖDENEĞİ

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01.01.2021 30.06.2021 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	580,25 -TL
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	746,03 -TL
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	994,71 -TL
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	1.243,39 -TL
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	1.989,43 -TL

Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI

Görevi	Dönemi 01.01.2021-30.06.2021
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.026 x 0,165786)	999,47 -TL
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,165786)	369,03 -TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ

Görevi	Dönemi 01.01.2021-30.06.2021
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,165786)	2.321,00 -TL
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,165786)	1.989,43 -TL

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.

ASGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2020 - 31.12.2020 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2021-31.12.2021 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	2.943,00	3.577,50
SSK Primi (%14)	412,02	500,85
İşsizlik Sig. Fonu (%1)	29,43	35,78
Gelir vergisi (%15)	154,51	187,82
Asgari Geçim İndirimi	220,73	268,31
Damga Vergisi (%07,59)	22,34	27,15
Kesintiler Toplamı	618,30	751,60
Net Asgari Ücret	2.324,70	2.825,90
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	2.943,00	3.577,50
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (**))	456,17	554,51
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	58,86	71,55
İşverene Toplam Maliyet	3.458,03	4.203,56

Not1 : 5083 Sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı G. V. Kanununun 32 maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim İndirimi uygulanmıştır.

(**) Net ele geçen asgari ücrete (220,73) TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.

(***) 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin (ı) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanunun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

2021 YILI ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

Medeni Durumu	Aylık (TL)	Medeni Durumu	Aylık (TL)
Bekar	268,31	Evli, eşi çalışan ve çocuksuz	268,31
Evli, eşi çalışmayan ve çocuksuz	321,98	Evli, eşi çalışan ve 1 çocuklu	308,56
Evli, eşi çalışmayan ve 1 çocuklu	362,22	Evli, eşi çalışan ve 2 çocuklu	348,81
Evli, eşi çalışmayan ve 2 çocuklu	402,47	Evli, eşi çalışan ve 3 çocuklu	402,47
Evli, eşi çalışmayan ve 3 çocuklu	456,13	Evli, eşi çalışan ve 4 çocuklu	429,30
Evli, eşi çalışmayan ve 4 çocuklu	429,30	Evli, eşi çalışan ve 5 çocuklu	456,13

1 <http://www.csgb.gov.tr/csgbPortal/cgm.portal?page=asgari>

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE

GELİR VERGİSİ GENEL TEBLİĞİ (SERİ NO:313)

29.12.2020 tarih ve 31949 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2021 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.

24.000 TL'ye kadar	15%
53.000 TL'nin 24.000 TL'si için 3.600 TL, fazlası	20%
130.000 TL'nin 53.000 TL'si için 9.400 TL (ücret gelirlerinde 190.000 TL'nin 53.000 TL'si için 9.400 TL), fazlası	27%
650.000 TL'nin 130.000 TL'si için 30.190 TL (ücret gelirlerinde 650.000 TL'nin 190.000 TL'si için 46.390 TL), fazlası	35%
650.000 TL'den fazlasının 650.000 TL'si için 212.190 TL (ücret gelirlerinde 650.000 TL'den fazlasının 650.000 TL'si için 207.390 TL), fazlası	40%

1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE 2021 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

SIRA	K. MAD	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN
1	Bel.Kanun 15/m	İzinsiz seyyar satış yapmak	Belediye Encümeni	427 TL
2	Umumi Hıfzısıhha Kanunu 266-283	Belediyece hazırlanan sıhhi zabıta talimatnamesine aykırı davranmak	Belediye Encümeni	427 TL
3	831 sayılı Sular Kanunu Ek md. 7	İçme suları kaynaklarında zarar verecek ve sıhhat şartlarını bozacak şekilde tarla açmak ve hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisi tarafından yasak edilmiş ise bu karara aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	427 TL
4	1608 s.k m.2	Yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymama	Belediye Encümeni	860- 17.399 TL
5	1608 s.k m.1	Belediye emir ve yasaklarına aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	427 TL
6	1608 s.k m.1	Mevzuat tarafından yasaklanmış ancak herhangi bir para cezası öngörülmemiş ise	Belediye Encümeni	427 TL

Belediye zabıtası emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit ederek, belediye emcümeneine sevk eder, encümen bu tutanağı istinaden cezasını uygulayacaktır.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2021 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kıraathane; kumar ve kazanç kastı olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.md.7)

KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
m. 6/1-a	Umuma açık istirahat ve eğlence yerinin süreli olarak faaliyetten geçici olarak men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m. 6/1-b	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kıraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m.6/1-d	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	2.436 - 4.896 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

Bu maddede öngörülen idarî para cezaları, belediye sınırları içinde belediye encümeni tarafından verilir. Verilen idarî para cezalarına ilişkin kararlar, ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar kesindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. İdarî para cezaları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Bu maddede belirtilen aynı fiillerin, bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN İDARİ PARA CEZALARI (01.01.2021 - 31.12.2021)

Kanuni Dayanağı	Fiil	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m2 için)
42/2-a ve 42/5	Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapı yapmak, AYRICA 42. MADDEİNİN 5. FIKRASINA GÖRE (KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLAN tarım ve hayvancılık maksatlı yapılar)	I	A	9,18
			B	15,46
		II.	A	24,76
			B	34,11
		III	A	55,80
			B	62,06
		IV	A	71,37
			B	77,63
			C	96,25
		V	A	118,00
B	142,91			
C	161,59			
D	195,76			
42/2-b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelerini ve diğer yapı elemanlarının değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan			Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20

42/2-c maddesindeki artırım sebepleri (42/2-a ve b bentlerinde belirtilen ceza miktarına uygulanır)

42/2-c (42/2-a ve b bentlerinde yapılan yapı)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise	30%
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise	40%
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise	60%
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise	100%
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise	20%
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise	80%
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise	50%
	Ruhsatsız ise	180%
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	50%
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	100%
42/2	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	10%
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	20%
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	20%
	42. maddenin 2. fıkrasındaki aykırılıklarda minimum ceza miktarı yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre hesaplanacak ceza miktarı	1.336 TL'den az olamaz

3194 SAYILI İMAR KANUNU'NA İLİŞKİN İDARİ PARA CEZALARI* (01.01.2021 - 31.12.2021)

7226 s. Kanun ile eklenen bent	İdari Para Cezası (Emlak Vergi Değeri)	Aykırılığa konu alan ile bu alanın bulunduğu arsa veya arazinin emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin çarpımı ile bulunan bedel (Sadece 42/2-a için uygulanır) 42/2-a uyarınca hesaplanan bedel, 7226 s. Kanun ile eklenen bent gereğince hesaplanan bedel ile toplanarak toplam imar para cezası miktarı tespit edilir.
--------------------------------	--	---

Yasal Dayanak	Fiil	Ceza Miktarı	Fiillerin Çevre Ve Sağlık Şartlarına Aykırı Olması Halinde	Can ve Mal Emniyetini Tehdit Etmesi Halinde
42/3	18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmemek veya bu maddelere aykırı davranmak yapı veya parsel sahibine, harita, plan, etüt ve proje müellifine veya gözetmenine, yapı müteahhidi, şantiye şefine ilgisine göre ayrı ayrı	6.218,06	12.428,27	18.644,71
42/4	Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, can ve mal emniyetini tehdit ettiği veya edeceği tespit olunan yapıları, ilgili idarenin yazılı ikazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviyede bulunmamak veya bu yapıları 39 uncu madde uyarınca yıkmamak	31.082,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz
42/5	(KÖY YERLEŞİK ALANI İÇİNDE RUHSATA TABİ OLMAYAN) 27 nci maddeye göre belirlenmiş köy yerleşik alanı ve civarı sınırları içinde köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi	1.091,00	Uygulanmaz	Uygulanmaz

Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası, bin Türk Lirasından az olmamak üzere, ikinci fıkraya göre hesaplanan toplam ceza miktarı uygulanır.

* Daha geniş bilgi için: Mahalli İdareler Dergisi Aralık 2020 - 2021 Yılında Uygulanacak İmar Para Cezaları ve Bunların Hesaplanma Şekli başlıklı Suat ŞİMŞEK makalesini inceleyebilirsiniz.

4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI 01.01.2021-30.12.2021

Kanun Mad.	Ceza Mad.	Cezayı Gerektiren Fiil	(TL)	
3	98	İşyerini muvazaalı olarak bildirmek	34.809	İşyerini muvazaalı olarak bildiren asıl işveren ile alt işveren vekillerine ayrı ayrı.
5	99/1-a	İşçilere eşit davranma ilkesine aykırı davranmak	292	Bu durumdaki her işçi için
7	99/1-b	Madde de öngörülen ilke ve yükümlülükler aykırı olarak geçici işçi çalıştırmak	480	Bu durumdaki her işçi için
7/2 (f) bendi	99/2	7. maddenin 2 fıkrasının f bendine aykırı davranmak	1.957	
8	99/1-c	İş sözleşmesinin içeriğini belirtir yazılı belgeyi vermemek	292	Bu durumdaki her işçi için
14	99/1-c	Çağrı üzerine ve uzaktan çalışma hükümlerine aykırı davranmak	292	Bu durumdaki her işçi için
28	99/1-d	İşten ayrılan işçiye Çalışma Belgesi vermemek, belgeye gerçeğe aykırı bilgi yazmak	292	Bu durumdaki her işçi için
29	100	Madde hükmüne aykırı olarak işçi çıkartmak (toplu işçi çıkarma)	1.145	Bu durumdaki her işçi için
30	101	Engelli ve Eski Hükümlü Çalıştırmamak	4.345	Çalıştırılmayan her engelli ve eski hükümlü ve çalıştırılmayan her ay için
32	102/a	Ücret ile bu kanundan doğan veya TİS'den yada iş sözleşmesinden doğan ücreti kasten ödememek veya eksik ödemek	315	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
32	102/a	Ücret, pirim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını zorunlu tutulduğu halde özel olarak açılan banka hesabına ödememek	315	Bu durumda olan her işçi ve her ay için
37	102/b	Ücret hesap pusulası düzenlememek	1.145	
38	102/b	Yasaya aykırı ücret kesme cezası vermek veya kesintinin sebep ve hesabını bildirmemek	1.145	
39	102/a	Asgari ücreti ödememek veya eksik ödemek	315	Bu durumdaki her işçi ve her ay için
41	102/c	Fazla çalışmalara ilişkin ücreti ödememek, işçiye hak ettiği serbest zamanı altı ay zarfında kullandırmamak, fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamak.	555	Bu durumdaki her işçi için
52	102/b	Yüzde ile ilgili belgeyi temsilciye vermemek	1.145	
56	103	Yıllık ücretli izni yasaya aykırı şekilde bölmek,	555	Bu durumdaki her işçi için

**4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK
PARA CEZALARI 01.01.2021-30.12.2021**

57	103	İzin ücretini yasaya aykırı şekilde ödemek veya eksik ödemek	555	Bu durumdaki her işçi için
59	103	Sözleşmesi fesh edilen işçiye yıllık izin ücreti ödememek	555	Bu durumdaki her işçi için
60	103	Yıllık izin yönetmeliğinin esas usullerine aykırı olarak izni kullandırmamak veya eksik kullandırmak	555	Bu durumdaki her işçi için
63	104	Çalışma sürelerine ve buna dair yönetmelik hükümlerine uymamak	3.064	
64	104	Telafi çalışması usullerine uymamak	555	Bu durumdaki her işçi için
68	104	Ara dinlenmesini uygulamamak	3.064	
69	104	İşçileri geceleri 7.5 saatten fazla çalıştırmak, gece ve gündüz postalarını değiştirmemek	3.064	
71	104	Çocukları çalıştırma yaşına ve çalıştırma yaşına aykırı davranmak	3.064	
72	104	Yer ve sualtında çalıştırma yaşına uymamak	3.064	
73	104	Çocuk ve genç işleri gece çalıştırmak veya ilgili yönetmelik hükümlerine aykırı hareket etmek	3.064	
74	104	Doğum öncesi - sonrası sürelerde kadın işçiyi çalıştırmak veya ücretsiz izin vermemek	3.064	
75	104	İşçi Özlük dosyasını düzenlememek	3.064	
76	104	Çalışma sürelerine ilişkin yönetmeliklere muhalefet etmek	3.064	
92/2	107/1-a	Çağrıldıkları zaman gelmemek, ifade ve bilgi vermemek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermemek, İş Müfettişlerinin 92/1.fıkıradaki yazılı görevlerini yapmak için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermemek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmemek.	27.848	
96/1	107/1-b	İfade ve bilgilerine başvurulana işçilere işverenlerce telkinlerde bulunma, gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye zorlama veyahut ilgili makamlara ifade vermeleri üzerine onlara karşı kötü davranışlarda bulunmak	27.848	
107/2		İş Müfettişlerinin teftiş ve denetim görevlerinin yapılmasını ve sonuçlandırılmasını engellemek.	27.848	

'Not:5083 sayılı T.C. Devletin Para Birimi Hakkında Kanunun 2. maddesine 21/04/2005 tarihli 5335 sayılı Kanunun 22. maddesi ile eklenen fıkra uyarınca 1 YTL'nin altında kalan tutarlar dikkate alınmamıştır.

ÇEŞİTLİ KANUN ve CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİNE GÖRE BÜTÇE KANUNUNDA GÖSTERİLMESİ GEREKEN PARASAL SINIRLARA AİT CETVEL (2021 YILI)

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
5018 s. K/35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	2.100
	2-İlçelerde	1.095
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	24.200
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	111.165
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	10.940
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	44.530
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin	
	Kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	1.518,270
	Merkez dışındaki birim mutemetlerine	610.400
40	4- Bağış ve yardımlar için	46.600
79	a) Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imtanı kalmayan kamu alacaklarının silinmesinde	20.000
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan, kamu alacaklarının silinmesinde	20
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Sayısı: 4	ı) Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 409 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi gereğince kurum yararının bulunması halinde hak ve alacakların terkini	833
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	383.000

5326 SAYILI KABAHAHLAR KANUNU'NA GÖRE VERİLECEK PARA CEZALARI (1.1.2021 - 31.12.2021)

Cezanın Türü ve Ceza Mercii	Yasal Dayanağı	Tutarı (TL)	
		En Az	En Çok
Emre aykırı davranış (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.32	427	427
Dilencilik (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.33	204	204
Gürültü (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.36/1 (Kişiyeye)	204	204
	5326 s. K. md.36/2 (Tic. İşl. sahibine)	4.402	22.080
Rahatsız etme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.37 (Mal/hizmet satmak için rahatsız etme)	204	204
İşgal (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.38/1 (Cad. sokak, kaldırımları işgal)	204	204
	5326 s. K. md.38/2 (Cad. sokak, kaldırım inşaat malzeme yığma)	427	2.186
Tütün mamullerinin tüketilmesi (Bel. Bşk. yetki verdiği görevli)	5326 s. K. md.39; 4207 s. K. m.5/1; 2/1	204	204
Tütün ürünleriyle ilgili izmarit, paket, ağızlık, kağıt vb. atıklar çevreye atılması (Bel. Zab.)	4207 s. K. m.5/1 ve 3/12	121	121
Kimliği bildirmeme (Bel. Zabıtası)	5326 s. K. md.40 (Görevle bağlantılı ol. kamu görevli. kimliği ve adresle ilgili bilgi vermeme)	204	204
Çevreyi Kirletme (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.41/1 (Evsel, bireysel atıklarla çevreyi kirletme)	66	66
	5326 s. K. md.41/2 (Yem. Pişirme servisi işlet. atıklarının toplanma ve depolanmasına özgü yerler dışına atılması)	2.186	22.080
	5326 s. K. md.41/3 (Belirlenen yerler dışında hayvan kesme veya atıklarını sokağa atma)	204	204
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıkları sokağa veya kamusal alana atma)	427	13.237
	5326 s. K. md.41/4 (İnşaat atık ve artıklarını belirlenen yerler dışına atma/şirketler)	427	22.080
	5326 s. K. md.41/5 (Kullanılmayacak ev eşyasını özel gün dışında sokağa bırakma)	204	204
	5326 s. K. md.41/6 (Hurda motorlu taşıtları ve parçalarını sokağa bırakma)	1.087	1.087
Afiş Asma (Belediye Zabıtası)	5326 s. K. md.42 (İzinsiz afiş ve ilan asma)	427	13.237

(* 5326 s. K. 17/7 md. uyarınca; idarî para cezasının hesabında bir TL'nin küsuru dikkate alınmaz.

4925 SAYILI KARAYOLU TAŞIMA KANUNU (26 ncı madde kapsamında)

	Terminallerdeki belediye zabıta birimlerince
Taşıma hizmetlerini kabul edilebilir bir neden olmaksızın veya zorunlu haller dışında yapmaktan kaçınan taşımacılara (m.5/6)	1.181-TL
Bir taşımacının diğer bir taşımacının taşıma faaliyetini engellemesi hâlinde (m.5/7)	1.181-TL
Yolcu ve eşya taşımaları, kanunlara ve taşımacı ile yolcu ve gönderen arasındaki sözleşmelere uygun olarak yapılır. Yolcu taşımaları biletsiz veya taşıma sözleşmesiz, eşya taşımaları taşıma senetsiz yapılamaz (m.6/1)	707-TL
Taşımacı, yolcu ve eşyanın güvenlik içinde taşınmasından sorumludur. Yolcu ve gönderenler de taşımacının güvenlik yönünden almış olduğu tedbirlere uymak zorundadırlar (m.6/3). Taşımacı, çevre kirliliğini önleme, çevre ve insan sağlığını koruma amacıyla yürürlüğe konulan mevzuat hükümlerine uymak zorundadır (m.6/4)	
Taşımacı, yolcuların sağlıklı, rahat ve güvenli bir yolculuk yapmasını sağlayacak tedbirleri almak, yolcu ve eşyayı taahhüt ettiği yere kadar götürmekle yükümlüdür (m.7/1)	2.372 -TL
Acentelik ve taşıma işleri komisyonculuğu yetki belgesine sahip olanlar taşımacı yetki belgesi almadan kendi ad ve hesaplarına taşıma yapamaz ve yaptırılmazlar. Taşıma işleri komisyoncularının, kendi namlarına eşya taşıtabilmeleri için bu taşımaları bir müvekkil hesabına yapmaları zorunludur. Yolcu taşımacılığında komisyonculuk yapılamaz (m.10).	3.556-TL
Ücret ve zaman tarifesi düzenlemeyenlere veya ücret ve zaman tarifelerine uymayanlara veya değişik ücret ve zaman tarifeleri uygulayanlara (m.11)	780 -TL
Terminal ve ara durak dışında yolcu indirip bindiren taşımacılara (m.32/1)	707- TL

Yasaklanan faaliyetin menî, nitelik itibariyle kabahatlere uygulanan bir yaptırım değildir; bir idari işlemdir. Bu nedenle encümen kararında idari para cezasıyla birlikte faaliyetin menine karar verilmiş ise, bu karara karşı 60 gün içerisinde idare mahkemesinde iptal davası açılmalıdır¹.

Ancak encümen kararıyla sadece idari para cezası verilmiş ise bu karara karşı 15 gün içinde sulh ceza mahkemesine itiraz edilmesi gerekir.

İDARİ PARA CEZASI GEREKTİREN FİİLLERİN TEKRARI

Umuma açık istirahat ve eğlence yerleri ile ilgili olarak, 2559 sayılı Yasa'nın 6 ncı maddesinin son fıkrasında; *"Bu maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanır."* hükmü yer almaktadır.

Söz konusu fıkra hükmüne göre; 6 ncı maddede belirtilen aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde, **en son uygulanan para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.**

Bu madde kapsamında akla şöyle bir soru gelebilir: *"Aynı fiillerin bir yıl içinde tekrarı halinde" ibaresinden bir takvim yılı mı yoksa ilk fiil ile son fiil arasındaki zaman mı esas alınacaktır ?*

Dikkat edilirse, madde hükmünün son fıkrasında mali yıldan söz edilmemiştir. Bu itibarla; artırımı

¹ Uyuşmazlık Mahkemesi (Hukuk), 2.3.2009 günlü, E.2008/253, K.2009/45

ceza uygulanmasında, bir yıllık sürenin tespiti için suçun ilk işlendiği tarihten itibaren bir yıllık zaman diliminin esas alınması, başka bir deyişle birinci fiil ile ikinci aynı fiilin, bir yıl içinde tekrarı halinde, idari para cezasının iki kat artırılarak uygulanması gerekmektedir.

Diğer idari cezaları gerektiren fiillerin tekrarı halinde, Belediye encümeni Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesine göre idari para cezasını verirken ihlal edilen kararın tarih ve sayısına kısaca konusu da yer vermelidir. Kabahatler Kanunu'nda tekrarı olmadığından tekrarı nedeniyle cezanın iki kat olarak alınması gibi bir encümen kararı alınmaz. Ayrıca encümen 32. maddeye göre tahakkuk eden para cezası miktarını az bulup artıramaz aynı şekilde indiremez.

Danıştay 14. Daire E:2013/2967, K: 2014/620

Hüküm veren Danıştay Ondördüncü Dairesince, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendine göre kararın düzeltilmesi istemi yerinde görüldüğünden, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 29.11.2012 günlü, E:2011/11988, K:2012/8892 sayılı kararı kaldırılarak, işin esası yeniden incelendi.

.... Dava konusu uyuşmazlıkta; davalı idarece yapılan 26.04.2010 ve 27.04.2010 tarihli bir ve ikinci tespitler üzerine para cezası uygulanmaksızın, 28.04.2010 ve 29.04.2010 tarihli üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine, verilen temel para cezasının iki katının alınarak tekrarı hükmünün uygulandığı görülmektedir.

Bu durumda; tespit tutanakları ile belirlenen aykırılıklar nedeniyle para cezası verilmesinden sonra, aynı aykırı fiil ve hallerin yeniden tespiti halinde, bu miktar üzerinden tekrarı hükmü uygulanmak suretiyle, ceza verilmesi gerekirken, davalı idarece yapılan ilk tespitler üzerine para cezası verilmeksizin dolaşısıyla tekrarı şartı olan daha önce ceza verilmiş olma şartı yerine getirilmeksizin, yapılan üçüncü ve dördüncü tespitler üzerine verilen cezanın iki katının alınması suretiyle tesis edilen işlemde hukuka uyarlık bulunmadığından, aksi yöndeki İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, İstanbul 1. İdare Mahkemesinin 31.12.2010 günlü; E:2010/1286, K:2010/2178 sayılı kararının bozulmasına, dosyanın Mahkemesine gönderilmesine, 08.01.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

BELEDİYE PARA CEZASI NİTELİĞİNDE OLUP DA, MAHKEMELERCE VERİLEN PARA CEZALARI

Ceza hükümleri içeren ve belediyeleri yakından ilgilendiren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik bulunmakta olup, bu mevzuatlarla belediyelere birçok görev ve yetki verilmiştir. Ancak bu mevzuattaki cezaları karara bağlamak Adliye Mahkemelerinin yetkisi dahilinde bulunmaktadır.

Bu bölümde yer alan yasalar şunlardır:

- 30.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu,
- 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
- 11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı Ölçüler ve Ayar Kanunu.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 38 inci maddesinin (c) bendine göre, "Belediyeyi Devlet dairelerinde ve törenlerde, davacı veya davalı olarak da yargı yerlerinde temsil etmek veya vekil tayin etmek." hükmü yer almaktadır. Bu madde hükmüne göre, mahkemelerde belediye lehine dava açmak ve belediye aleyhine açılan davalarda belediyeyi savunmak, belediye başkanının görevidir. Belediye başkanları da, mahkemelerde davacı ve davalı olarak belediyeyi temsil etme görevini avukatlara devredebilirler.

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

5846	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	204 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fiillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	427 TL

6301 SAYILI ÖĞLE DİNLENMESİ KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)		
6301 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	336 TL

H - CETVELİ

10/2/1954 Tarihli ve 6245 Sayılı Harcırah Kanunu Hükümleri Uyarınca Verilecek Gündelik ve Tazminat Tutarları

YURTIÇİ HARCIRAHLAR	GÜNDELİK MİKTARI (TL)
I. Yurt İçinde Verilecek Gündelikler (Madde : 33)	
B. Memur ve Hizmetlilerden;	
a) Ek göstergesi 8000 ve daha yüksek olan kadrolarda bulunanlar (1)	61,25
b) Ek göstergesi 5800 (dahil) - 8000 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	57,35
c) Ek göstergesi 3000 (dahil) - 5800 (hariç) olan kadrolarda bulunanlar	54,05
d) Aylık/kadro derecesi 1-4 olanlar	47,65
e) Aylık/kadro derecesi 5-15 olanlar	46,35
1) 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır. * 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı, (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirmenin ilk 10 günü için gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin %50 si, müteakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.	
II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)	
50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel:	
a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	18,90
a) Kadro derecesi 5-15 olanlar	18,25
Bu tazminattan yararlananlardan;	
1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.	
2) Bu çalışmalarını dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.	

FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ

		Tutar
Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti	657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca	2,40 TL
	Özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınmaktadır.	
	Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden	2,54 TL

Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktu ödeneyeceği (K) işaretli cetvelde düzenlenmiş ve bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti de en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusuna göre yapılmaktadır.

		Tutar
Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti	Belediye Nüfusu	
	10.000'e kadar olanlar için	321 TL
	10.001'den 50.000'e kadar olanlar için	344 TL
	50.001'den 100.000'e kadar olanlar için	380 TL
	100.001'den 250.000'e kadar olanlar için	429 TL
	250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için	512 TL
	1.000.001'den fazla olanlar için	594 TL
	Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindeki için	594 TL
Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindeki için	790 TL	

Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılamayacağı ve yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

- Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yaralanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,
- Bir yılda toplamı 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,
- İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,
- Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödenmeye devam olunacağı, diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

- 442 Sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı (14.640), mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı (9.189) olarak geçerli olacaktır.
- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1.11.2021 - 31.12.2021 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026), (2.226) olarak uygulanır.
- 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan gösterge rakamları 1.1.2021-31.12.2021 tarihleri arasındaki dönemde (2.280) eklenmesi suretiyle uygulanır.

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2021 YILI

(29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	7.000 TL
--	----------

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2021 YILI)

(29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinde yer alan, işverenlerce işyeri veya işyerinin müştemilatı dışında kalan yerlerde hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlara ilişkin istisna tutarı,	25.00 TL
--	----------

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2021 YILI)

(29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2021 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	12.000 TL
-Diğer yerlerde	7.600 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	1.500
II. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	860
III. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	380

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2020	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:521) (28.11.2020 tarih ve 31318)	%9,11
2019	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (23.12.2019 tarih ve 30987)	%22,58
2018	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:503) (31/12/2018 tarih ve 30642 (3. Mükerrer)	%23,73
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47
2016	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:474)	%3,83
2015	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:457)	%5,58
2014	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:441)	%10,11

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET

Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarıısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açığı süresine ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcırah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanununun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

		İzin Süresi
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönülmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranıdır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakedişlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıdır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmeni ve veznedarlık görevine bağlandı tarihi itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetçi eğitime katılma halleriyle geçi boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asılde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilmek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve O.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandı tarihi itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

1593 SAYILI UMUMİ HIFZISSİHHA KANUNU

AÇIKLAMA	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021
<p>a) 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amaçlı Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la değişik 283 üncü maddesine göre; bu Kanunda yazılı belediye vazifelerine ilişkin olup, 266 ncı maddede gösterilen sıhhi zabıta nizamnamesinde belirtilen yasaklara (Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sıhhi hususlara ait bu zabıta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şartını, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştil edilmiş mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazım gelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler, 1608 sayılı Yasa gereğince cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasaklara aykırı hareket edenlerle yapılması gerekenlere uymayanlar hakkında 1608 sayılı Yasa'ya istinaden belediye encümenince verilir.</p>	Belediye Encümeni	427TL
<p>b) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 299 uncu maddesi uyarınca; defin ruhsatı olmadan cenaze definden mezar bekçileri veya ölü sahipleri Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır. Sağlık zabıta yönetmeliğinde yazılı yasalara aykırı hareket edenlere</p>	Belediye Encümeni	427 TL
<p>c) 1593 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun'la değişik 301 inci maddesi uyarınca; müsaadesiz olarak bir şehir ve kasabadan diğerine ölü nakledenler, Kabahatler Kanunu'nun 32 nci maddesine göre cezalandırılır.</p>	Belediye Encümeni	427 TL
<p>İdari para cezasına itiraz : 1593 sayılı Yasa'da itiraz mercii belirtilmediğinden, 5326 sayılı Yasa hükümlerine göre idarî para cezasına ilişkin idarî yaptırım kararlarına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde idarî yaptırım kararı kesinleşir.</p>		

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:65)

2021 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29.12.2020 Tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkimnameler ve sulhnameler	(Binde 9,48)
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler	(Binde 1,89)
7. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 09/08/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşmeler	(Binde 9,48)
10. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 1/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında kanun kapsamında düzenlenen:	
a) Taksitle satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri	(Binde 0)
c) Devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmeleri	(Binde 9,48)
ç) Paket tur sözleşmeleri	(Binde 9,48)
d) Abonelik sözleşmeleri	(Binde 9,48)
e) Mesafeli satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
11. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 7/6/2012 tarihli ve 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu kapsamında düzenlenen turist rehberliğine ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
12. (Ek:6728/28. md.- Yürürlük:9/8/2016) 14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
b) Perakende elektrik satış sözleşmeleri	(Binde 9,48)
13. (Ek:6728/28. md.-Yürürlük: 9/8/2016) 18/4/2001 tarihli ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu kapsamında düzenlenen:	
a) Toptan doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
b) Tüketicilere doğal gaz satışına ilişkin sözleşmeler	(Binde 9,48)
14. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmî şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri	(Binde 0)

488 sayılı Kanunun mükerrer 30 uncu maddesinin birinci fıkrası hükmü gereğince, Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alan ve 63 Seri No'lu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile tespit edilen maktu vergiler, (maktu ve nispi vergilerin asgari ve azami miktarlarını belirleyen hadler dahil), yeniden değerlendirilme oranında artırılmış ve 1/1/2021 tarihinden itibaren uygulanacak miktarları Tebliğ ekindeki (1) sayılı tabloda gösterilmiştir.

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:65)

2021 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29.12.2020 Tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

15. (Ek: 6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Resmi şekilde düzenlenen kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat sözleşmeleri kapsamında yapı müteahhitleri ile alt yükleniciler arasında düzenlenen inşaat taahhüt sözleşmeleri	(Binde 0)
16. (Ek:6824/5. md.Yürürlük: 8/3/2017) Kat karşılığı veya hasılat paylaşımı inşaat işlerine ilişkin danışmanlık hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
17. (Ek:6824/5. md.-Yürürlük: 8/3/2017) Yapı denetimi hizmet sözleşmeleri	(Binde 0)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1.Tahkimnameler	(97,20 TL)
2.Sulhnameler	(97,20 TL)
3.Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri (Belli parayı ihtiva edenler dahil)	(546,40 TL)
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	(97,20 TL)
2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar	
1. Ticari ve mütedavil senetler:	
a) Emtia senetleri:	
aa) Makbuz senedi (Resepise)	(33,40 TL)
ab) Rehin senedi (Varant)	(19,70 TL)
ac) İyda senedi	(3,10 TL)
ad) Taşıma senedi	(0,80 TL)
b) Konşimentolar	(19,70 TL)
c)Deniz ödücü senedi	(Binde 9,48)
d) İpotekli borç senedi, irat senedi	(Binde 9,48)
2. Ticari belgeler:	
a) Menşe ve Mahreç şahadetnameleri	(33,40 TL)
b) Resmi dairelere ve bankalara ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri:	
ba) Bilançolar	(74,90 TL)
bb) Gelir tabloları	(35,80 TL)
bc) İşletme hesabı özetleri	(35,80 TL)
c) Barnameler	(3,10 TL)
d) Tasdikli manifesto nüshaları	(14,60 TL)
e) Ordinolar	(0,80 TL)
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	(14,60 TL)

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:65)

2021 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29.12.2020 Tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar	
1. Makbuzlar:	
a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakledildiği veya emir ve havalelerine tediye olunduğu takdirde nakli veya tediye için verilen kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	(0,80 TL)
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	(97,20 TL)
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	(129,80 TL)
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	(64,10 TL)
bd) Muhtasar beyannameler	(64,10 TL)
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	(64,10 TL)
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	(129,80 TL)
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	(47,60 TL)
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirimleri	(47,60 TL)
f) (Değişik:6728/28. Md. Yürürlük: 9/8/2016) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	(76,00 TL)
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	(0,80 TL)

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01.01.2021 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No: 522, 29.12.2020 tarih ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır:)

Madde Konusu	İlanın şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	3.600
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	3.600-360.000
	- Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	360.000 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	43
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	150.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	300.000
	- Satış tutarı	420.000
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	150.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	300.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	1.500
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	4,30
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallıklar	1.500
MADDE 343-	En az ceza haddi	
	- Damga vergisinde	19,00
	- Diğer vergilerde	38,00
	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	<u>I inci derece usulsüzlükler</u>	
MADDE 352-	1- Sermaye şirketleri	240
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	140
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	70
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	32
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	19
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	9
	<u>II nci derece usulsüzlükler</u>	
	1- Sermaye şirketleri	130
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	70
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	32
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	19
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	9
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	5
MADDE 353-	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2020 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

	1- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması bu belgelerde gerçek meblağdan farklı meblağlara yer verilmesi bu belgelerin elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, bu belgelerin hiç düzenlenmemiş sayılması	380
	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	190.000
	2- Elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekenler de dahil olmak üzere; perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması, aşı ile örneğinde farklı meblağlara yer verilmesi, gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, elektronik belge olarak düzenlenmesi gerekirken kağıt olarak düzenlenmesi, hiç düzenlenmemiş sayılması	380
	- Her bir belge nev'ine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	19.000
	- Her bir belge nev'ine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	190.000
MADDE 353-	4- Hazine ve Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilmemesi, mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	380
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolarla ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	9.000
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanıma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	450
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	1.400
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	280.000
	9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	1.900
	10-127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	1.400
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	3,10
	Bilgi vermekten çekinenler ile 107a, 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde ve gelir vergisi kanununun 98/a maddesi hükmüne uymayanlar için ceza	
	86,148,149,150,256 ve 257 nci maddelerinde yer alan zorunluluklar ile mükerrer 257 nci madde ve Gelir Vergisi Kanununun 98/A mad. uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	2.500
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	1.300
MÜKERRER MADDE 355-	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	650
	107/A maddesi uyarınca getirilen zorunluluklara uymayanlar	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	1.500
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	760
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	390
	Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevşik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	1.900.000
MADDE 370	Kullanılan sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge tutarı	109.000

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ (2021 YILI)

29 Aralık 2020 Salı ve 31349 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından hazırlanan Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 53)

1/1/2021 TARİHİNDEN İTİBAREN KONUTLAR İLE İŞYERLERİ VE DİĞER ŞEKİLDE KULLANILAN BİNALARA AİT ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ

a) Büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyelerde uygulanacak çevre temizlik vergisi tarifesi:

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	4500	3600	2800	2500	2100
2. Grup	2800	2100	1700	1400	1300
3. Grup	2100	1400	1300	900	700
4. Grup	900	700	530	450	360
5. Grup	530	450	310	300	250
6. Grup	300	250	160	140	109
7. Grup	109	86	60	50	38

b) Büyükşehir belediyelerinde uygulanacak çevre temizlik vergisi tarifesi:

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	5625	4500	3500	3125	2625
2. Grup	3500	2625	2125	1750	1625
3. Grup	2625	1750	1625	1125	875
4. Grup	1125	875	662	562	450
5. Grup	662	562	387	375	312
6. Grup	375	312	200	175	136
7. Grup	136	107	75	62	47

İNDİRİMLİ ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ UYGULAMASI

Öncelikli yörelerdeki belediyeler ile nüfusu 5.000'den az olan belediyelerde bulunan konutlara ait çevre temizlik vergisi su tüketim miktarı esas alınmak suretiyle metreküp başına 19 kuruş olarak hesaplanacak; işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi tutarları ise aşağıdaki tarifeye göre hesaplanacaktır.

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	2250	1800	1400	1250	1050
2. Grup	1400	1050	850	700	650
3. Grup	1050	700	650	450	350
4. Grup	450	350	265	225	180
5. Grup	265	225	155	150	125
6. Grup	150	125	80	70	54
7. Grup	54	43	30	25	19

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER (2021 YILI)

	TL
1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	1.052.000
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	3.155.000
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	3.155.000
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.-TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51) ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	115.000
b-Diğer İlçelerde	57.000
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Ayni Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76) ⁵	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İllerinde	694.000
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İllerde	348.000
c) Diğer İllerde ve Nüfusu 50.00'i Geçen İlçelerde	252.000
ç) Diğer İlçelerde	189.000

Bu madde ile ilgili parasal sınırların herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkra Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traşi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. Fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkra uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri ayni hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye selahiyetleri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

ALINDI BİRİM FİYATLARI

Örnek No	Belgenin adı	Ölçü Birimi	Birim Fiyatı (TL)
6	Alındı Belgesi (Manuel)	Cilt	26,50
	Alındı Belgesi (Otokopili)	Takım	0,65
8	Mahsup Alındısı	Cilt	33,00
10	Tahsildar Alındısı	Cilt	33,00
11	Muhasebe Yetkilisi Mutemedi Alındısı	Cilt	33,00
	Bilgisayarlı Muhasebe Yetkilisi Mutemedi Alındısı	Takım	0,65
12	Teslimat Müzekkeresi	Cilt	44,00
15	Gönderme Emri	Cilt	33,00
16	Döviz Gönderme Emri	Cilt	33,00

Yukarıda tablo halinde birim fiyatı belirlenen alındılar ve diğer belgeler, talepte bulunan döner sermaye saymanlıkları ile genel bütçe dışındaki diğer kamu idarelerine hizmet veren muhasebe birimlerine satılabilir. Takım kelimesi 2 veya 3 nüsha halindeki tek bir alındıyı ifade etmektedir.

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2021 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclislerince yasak edilebilir		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi	İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclislerince yasak edilebilir	Belediye Encümeni	427 TL

TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ
(01.01.2021-31.12.2021)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fünürlük süre beklemeden vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	4.200
	10.000' den fazla olan belediyeler	8.400

BELEDİYE MECLİS VE ENCÜMEN İÇİN UZLAŞMA LİMİTLERİ
(01.01.2021-31.12.2021 Tarihleri Arası)

	Yasal Dayanak	Tutarlar
Belediye Meclisi	5393 sayılı Kanun md.18/h	18.022,23 TL'den fazla olan tutarlar için
Belediye Encümeni	5393 sayılı Kanun md.34/f	18.022,23 TL'den az olan tutarlar için

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

(26 Ocak 2021 Tarih ve 31376 Sayılı Resmî Gazete) 1/2/2021-31/01/2022)

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/b Md.	3.709.717
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/c Md.	81.614.303
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	3.709.717
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	81.614.303
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	3.709.717
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	81.614.303
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	3.709.717
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	81.614.303
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce en az iki yerel gazetede)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	242.832
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	485.689
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	242.832 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	485.689 485.689 -
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	485.689 -
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	3.709.717 4.047.628 -
Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	121.405
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	40.443
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	18.619.202
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	404.732
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	809.496
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	449.259
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	1.281.438-TL'ye kadar		7.682
	1.281.438-TL'den - 5.125.768-TL'ye kadar		15.373
	5.125.768-TL'den - 38.443.271-TL'ye kadar		23.060
	38.443.271-TL ve üzeri		30.750

PARASAL SINIRLAR

Parasal Sınırlar Ve Oranlara İlişkin Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No:67)
3 Mart 2021 tarih ve 31412 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır

1. Kasa işlemleri:	TL
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı;	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	2.875
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	1.500
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile askeralma bölge-askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firari erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkere bedeli, ikamet tezkere harcı, vize harcı ve yolcu telefon harçlarının iadesinde 1.1.1’de belirtilen sınırlar geçerlidir. teminet iadelerinde sağlık turizm ve turizm güvenliği kapsamında sunulan sağlık hizmetlerine ilişkin peşin alınan tutarların iadesi ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27 nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı;	
1.2.1. Vergi dairelerinde,	4.300
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	28.400
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç),	16.250
2. Kaybedilen alındılar için ilân: İlgilileri tarafından kaybedilen alındılarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 528 inci maddesine göre ilân gerektirmeyen parasal sınır,	1.660
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	5.400
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı	17.250

PARASAL SINIRLAR

Parasal Sınırlar Ve Oranlara İlişkin Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No:67)
3 Mart 2021 tarih ve 31412 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır

2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:

Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Sattırılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,

6.750

C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK

1. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevzuatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin limitler (vergi ve sair kesintiler düşülmeden önceki tutar)

1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

5.500

1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)

7.750

1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin, kısmen veya tamamen ilgili-sine iadesine ilişkin işlemlerde

27.625

2. Yukarıdaki (1.1) ve (1.3) numaralı maddelerde belirtilen tutarlar; Maliye Bakanlığı Merkez Muhasebe Birimi, İstanbul İl Muhasebe Birimi ile Küçük ve Orta Ölçekli Sana-yi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı muhasebe birimlerinde 4, diğer merkez muhasebe birimleri, Ankara İl Muhasebe Birimi ile İzmir İl Muhasebe Biriminde 3 kat olarak uygulanır.

4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler.

Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ

1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kay-bedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.

101.000

D-TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI

1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınırlar için uygulanacak limitler,

1.1. Taşınırların kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında

8.500

1.2. Taşınırların aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde

40.000

2. Yukarıda belirtilen limitler; kuruluş merkezleri ile Ankara, İstanbul ve İzmir İllerin-de 3 kat olarak uygulanır.

PARASAL SINIRLAR

Parasal Sınırlar Ve Oranlara İlişkin Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No:67)
3 Mart 2021 tarih ve 31412 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır

ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ

A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	(TL)
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için:	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000’i geçen ilçelerde	2.100
1.2. Diğer ilçelerde	1.095
2. Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sev kullanılmak üzere	24.200
3. Yabancı konuk ve heyetlerin ağırlanması amacıyla görevlendirilen mihmandarlara	14.035
4. Bakanların katılacağı yurt dışı seyahatlerde kullanılmak üzere	40.665
5. Mahkeme harç ve giderleri	
5.1. İstanbul il merkezi için	153.000
5.2. Ankara ve İzmir İl Merkezlerinde	100.000
5.3. Diğer il ve ilçeler için	38.000
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	100.600
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	9.940
8. Yakalanan yasadışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	44.530
9. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği ve Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği	805.440
10. Yargılama Giderleri	22.430
11. Posta ve telgraf giderleri (Yüksek Mahkemeler için)	5.085
12. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait kadın konukevleri ve bağlı birimlerinden hizmet alan kadınların harçlıkları için	
12.1. Büyükşehir belediye sınırları içinde	11.050
12.2. Diğer il ve ilçelerde	6.630
B - ÖZEL BÜTÇE İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli İdarelerin mutemetleri için	2.100
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince;	TL
1.1. 213 sayılı Vergi Usul Kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10
1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20

PARASAL SINIRLAR

Parasal Sınırlar Ve Oranlara İlişkin Muhasebat Genel Müdürlüğü Genel Tebliği (Sıra No:67)
3 Mart 2021 tarih ve 31412 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır

2. 5018 sayılı Kanununun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarında kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacakların dışında kalan;	
2.1. Zarurî veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkânı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	20.000
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	20,00

ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ

1-6728 SAYILI Kanununun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenleme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanamayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birinmince kayıtlarından çıkarılacak ilgili bankalara iade edilecek tutar	980
--	-----

KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI

3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yıllar itibarıyla uygulanması gereken kanuni faiz ve temerrüt faizi oranları: (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.)	Yıllık Oran (%)
1.1/1/2021 tarihinden itibaren :	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (19/12/2020 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	16,75
2. 1/1/2020-31/12-2021-31/12/2019 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (29/6/2018 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75
3. 1/1/2018 - 31/12/2019 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1. Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (29/08/2018 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	10,50

PROJE VE KONTROLLUK İŞLERİNDE UYGULANACAK FİYAT ARTIŞ ORANLARI (1.1.2021 tarihinden itibaren)

2001	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Nisan) sözleşmeleri için	21,797
2001	2.	dönemi (15 Nisan - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	21,317
2001	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Haziran) sözleşmeleri için	19,165
2001	4.	dönemi (15 Haziran - 30 Haziran) sözleşmeleri için	18,400
2001	5.	dönemi (1 Temmuz - 14 Eylül) sözleşmeleri için	17,646
2001	6.	dönemi (15 Eylül - 14 Ekim) sözleşmeleri için	16,767
2001	7.	dönemi (15 Ekim - 14 Kasım) sözleşmeleri için	15,928
2001	8.	dönemi (15 Kasım - 14 Aralık) sözleşmeleri için	15,010
2001	9.	dönemi (15 Aralık - 31 Aralık) sözleşmeleri için	14,332
2002	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	13,132
2002	2.	dönemi (15 Ocak - 14 Mayıs) sözleşmeleri için	10,658
2002	3.	dönemi (15 Mayıs - 14 Temmuz) sözleşmeleri için	10,261
2002	4.	dönemi (15 Temmuz - 30 Eylül) sözleşmeleri için	9,664
2002	5.	dönemi (1 Ekim - 31 Aralık) sözleşmeleri için	9,382
2003	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	8,584
2003	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	8,462
2004	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	7,904
2004	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	7,620
2005	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	7,349
2005	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,869
2006	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,705
2006	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	6,426
2007	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	6,149
2007	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,950
2008	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	5,789
2008	2.	dönemi (1 Temmuz - 14 Ağustos) sözleşmeleri için	5,430
2008	3.	dönemi (15 Ağustos - 31 Aralık) sözleşmeleri için	5,149
2009	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,992
2009	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,750
2010	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,593
2010	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	4,428
2011	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	4,157
2011	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	3,988
2012	1.	dönemi (1 Ocak - 14 Ocak) sözleşmeleri için	3,731
2012	2.	dönemi (15 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,474
2012	3.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,466
2013	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,307
2013	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,298
2014	1.	dönemi (1 Ocak - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,162
2015	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	2,096
2015	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	2,061
2016	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,870
2016	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,857
2017	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,729
2017	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,730
2018	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,529
2018	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,507
2019	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,270
2019	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,294
2020	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,135
2020	2.	dönemi (1 Temmuz - 31 Aralık) sözleşmeleri için	1,124
2021	1.	dönemi (1 Ocak - 30 Haziran) sözleşmeleri için	1,000

1980-2000 yılları fiyat artış oranları

MADDE 2 - (1) 1980-2000 yılları arasındaki dönemlerin fiyat artış oranları 7/8/2013 tarihli ve 28731 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Proje ve Kontrollük İşlerinde Uygulanacak Fiyat Artış Oranları Hakkında Tebliğdeki o dönem için yer almış olan oranların 1 inci maddenin birinci fıkrasında yer alan tabloda 2013 yılının 2. dönemine karşılık gelen katsayı (2,298) ile çarpılması suretiyle bulunur.